

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์กับมาตรการทางกฎหมาย
ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ปิยะพร วงศ์เปี้ยสังข์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2552

**Personal Data Disclosure by Commercial Bank under Legal Measures
Regarding the Protection of Personal Data**

Piyaporn Wongbiasaj

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Law
Graduate School, Dhurakij Pundit University**

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์กับมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ชื่อผู้เขียน	ปิยะพร วงศ์เบ็ญสัจจ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์วิชัย อริยะนันท์ทกะ
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการศึกษาลักษณะและมาตรการกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีผลกระทบต่อการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ ซึ่งเป็นองค์กรที่ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลจำนวนมากและมีบทบาทสำคัญในการเก็บรวบรวมและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล และจากการศึกษาพบว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิความเป็นส่วนตัวอยู่ส่วนตัวอยู่บ้าง โดยแฝงอยู่ในกฎหมายพื้นฐานต่างๆ แต่ยังไม่มีความเฉพาะเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวในส่วนข้อมูลส่วนบุคคล ประชาชนจึงไม่ได้รับความคุ้มครองในสิทธิดังกล่าวเท่าที่ควร ในขณะที่การละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวมีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ รัฐภายใต้รัฐธรรมนูญจึงต้องให้ความคุ้มครองแก่สิทธิความเป็นส่วนตัวและป้องกันการแสวงหาประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีขอบตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยผลักดันให้มีร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการในกระบวนการนิติบัญญัติ ผู้ศึกษาจึงได้ทำการประมวลข้อมูลและวิเคราะห์เทียบกับหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปและกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ ประเทศอิตาลี ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ผลการศึกษาพบว่า ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. มีการกำหนดห้ามเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลบางประเภท แต่ไม่ได้มีการแบ่งประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลทั่วไปกับข้อมูลที่มีความอ่อนไหวในบทนิยามศัพท์ และไม่มีความบัญญัติกำหนดวิธีการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ข้อมูลใดๆที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคล (นอกจากข้อมูลที่กฎหมายห้ามมิให้เก็บรวบรวม) ไม่ว่าจะมีความสำคัญในระดับใดจะถูกปฏิบัติและได้รับความคุ้มครองด้วยมาตรการเดียวกัน ซึ่งส่งผลให้ธนาคารจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลและมีความเสี่ยงที่ธนาคารจะถูกฟ้องร้องเป็นคดีความและอาจต้องชดเชยค่าเสียหาย

เป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ดี ร่างกฎหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีขึ้นเพื่อสร้างหลักประกันในสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวให้กับเจ้าของข้อมูลและนำมาบังคับใช้เพื่อรักษาประโยชน์สาธารณะ

ดังนั้น เพื่อให้ร่างกฎหมายมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงเห็นสมควรให้ปรับปรุงบทนิยามศัพท์ โดยกำหนดแบ่งประเภทข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลทั่วไป ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว รวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์การวิธีการจัดการข้อมูลแต่ละประเภท โดยกำหนดข้อยกเว้นให้มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลทั่วไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาดได้ กำหนดให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลที่จะห้ามไม่ใช่ข้อมูลของตนเพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาดเมื่อใดก็ได้และมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของตนโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งกำหนดให้ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องดำเนินการจัดเก็บและควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดยคำนึงถึงนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและลักษณะเฉพาะในการประมวลผลข้อมูลนั้นๆ รวมถึงมาตรการความปลอดภัยที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการทำลายข้อมูลหรือทำให้ข้อมูลเสียหาย การเข้าถึงข้อมูลโดยปราศจากอำนาจหรือการนำมาสู่การประมวลผลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นในขณะที่มีการรวบรวมข้อมูล

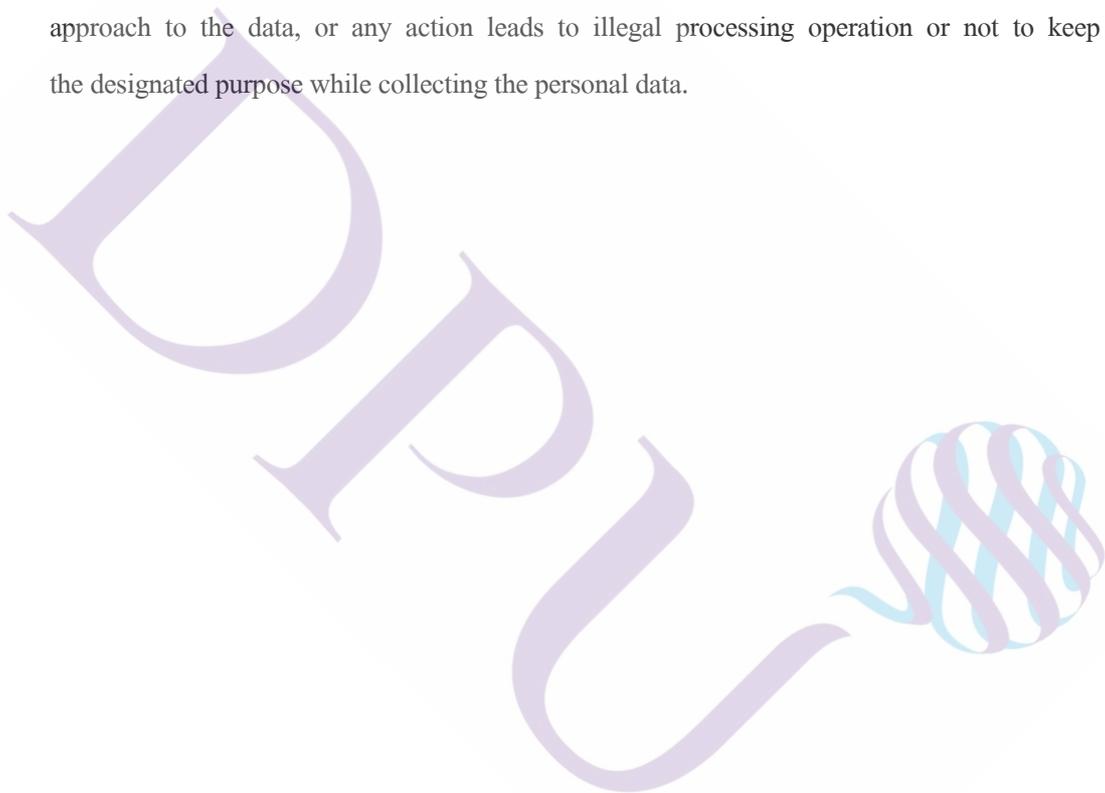
Thesis Title	Personal Data Disclosure by Commercial Bank under Legal Measures Regarding the Protection of Personal Data
Author	Piyaporn Wongbiasaj
Thesis Advisor	Professor Vichai Ariyanuntaka
Department	Law
Academic Year	2008

ABSTRACT

The objective of this Thesis is to study the rules and the legal measures regarding to the protection of personal data which effects to banking business. A commercial bank is an organization which posses a lot of personal data and plays important roles in collection and processing personal data. This study found that, at the present, Thailand, although has some privacy law hidden in the basic law, there is no specific law related to the protection of personal data. Therefore, people are not given the sufficient protection in privacy right while violations in such right are increasing. The government under the rule of law should protect this privacy right and prevent any wrongful act that takes advantage from personal data, according to the constitution, by supporting to have personal data protection bill. This bill is now in the process of the legislation. The author, consequently, researched and analysed this proposed bill by comparing with the European Union Rules and the laws of foreign countries; Italy, England and Australia; aiming this research to be a guideline for improving and modifying this bill to be the completed bill.

The study found that the bill contains the provisions which prohibit to collect some kind of personal data but it does not separate them into sensitive data and non-sensitive data in the definition part. Moreover, the bill does not designate the provisions to manage to each kind of the different personal data. Thereby, there is the same treatment and protection in any kind of personal data notwithstanding how important they are. This is the cause of banks have to adapt their management in personal data, as well as banks risk to be accused with a large number of compensation. However, the bill is necessary to be formed in order to make assurance in the privacy right of the owner of personal data and to protect public interests.

Thereupon, for the completed bill, it is seen as appropriate to improve the definition part of this bill by distinguishing personal data into sensitive data and non-sensitive data; the management of each kind of such data; the exception to disclose non-sensitive data for direct marketing purpose; giving the right to the owner of personal data, whenever he wants, to prevent using of his personal data for marketing purpose and the owner shall access his personal data without expense. Also, it should determine the data processor to keep and control personal data considering to innovation of technology and the specification of such processor. Furthermore, the bill should mention to the suitable security measures to defend the destruction or damage of personal data, unauthorized approach to the data, or any action leads to illegal processing operation or not to keep with the designated purpose while collecting the personal data.

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เกิดขึ้นด้วยความเมตตาและเอาใจใส่จากบุคคลทั้งหลาย ซึ่งขอกล่าวนามเพื่อเป็นการประกาศเกียรติคุณดังนี้ ท่านศาสตราจารย์ วิชัย อริยะนันทกะ ที่ให้ความเมตตาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา โดยท่านได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งช่วยชี้แนะให้ความรู้ คำปรึกษา เพื่อความสมบูรณ์ถูกต้องแห่งเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ จึงขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง ที่ให้ความเมตตากรุณาแก่ผู้เขียนตลอดมา

ผู้เขียนกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ ดร.ธีระ ศรีธรรมรักษ์ ที่กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุธาบดี สัตตบุศย์ และศาสตราจารย์ สุชาติ ธรรมมาพิทักษ์กุล ที่กรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งท่านอาจารย์ทุกๆ ท่านได้ได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งทำการตรวจพิจารณา ให้ความรู้ คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลข่าวสารท่าน ดร. นคร เสรีรักษ์ ที่ได้กรุณา สละเวลา ช่วยชี้แนะ ชักถามให้แนวคิดในทางวิชาการรวมทั้งด้านตำราแหล่งข้อมูลการศึกษา ค้นคว้า เพื่อความสมบูรณ์ถูกต้องแห่งเนื้อหาของวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนขอขอบคุณในความช่วยเหลือและกำลังใจจากคุณรุ่งอรุณ จันทร์พุด คุณภัทริน รินทร์ธราศรี คุณสกล อติสรประเสริฐ คุณสิริลักษณ์ นิตภัทรกุล และขอขอบคุณสาขาวิชานิติศาสตร์ ท่านอาจารย์ทุกท่านและเจ้าหน้าที่บัณฑิตศึกษาทุกท่านที่ให้คำแนะนำและช่วยเหลือผู้เขียน รวมถึงเพื่อนๆ พี่น้องนักศึกษา รุ่น 48 ที่คอยเป็นกำลังใจอันสำคัญและให้ความช่วยเหลือและมอบสิ่งที่ดี ให้ตลอดมา

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณบุคคลที่สำคัญยิ่งคือคุณพ่อนิคม วงศ์เบ็ญสัจจ์ คุณแม่นุศรา วงศ์เบ็ญสัจจ์ และครอบครัวของผู้เขียนที่ได้ให้กำลังใจ และสนับสนุนผู้เขียน มาโดยตลอด

หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถก่อให้เกิดความรู้และข้อคิดที่มีประโยชน์อันควรแก่การศึกษาหรือปฏิบัติ ขอมอบความดีครั้งนี้ด้วยความระลึกถึงพระคุณครูบาอาจารย์ทุกท่าน ตลอดจนผู้แต่งหนังสือตำราทุกท่านที่ผู้เขียนใช้อ้างอิงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และผู้มีพระคุณของผู้เขียนทุกท่าน แต่หากมีข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้ แต่เพียงผู้เดียว

ปิยะพร วงศ์เบ็ญสัจจ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	4
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. ความหมาย แนวความคิด และทฤษฎีของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยและต่างประเทศ.....	6
2.1 ความหมาย แนวความคิด และทฤษฎีของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.....	11
2.1.1 ความหมายและองค์ประกอบของข้อมูลส่วนบุคคล.....	14
2.1.2 แนวความคิดและทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวใน ประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์.....	30
2.1.3 แนวความคิดและทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวใน ประเทศที่ใช้ระบบซีวิลลอว์.....	35
2.1.4 แนวความคิดและทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวใน ประเทศไทย.....	37
2.2 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย.....	44
2.2.1 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกฎหมายมหาชน.....	45
2.2.2 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกฎหมายเอกชน.....	51
2.2.3 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ.....	60
2.3.1 หลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปและข้อตกลง รัฐสภายุโรป (EU Directive)	62
2.3.2 ประเทศอิตาลี.....	71
2.3.3 ประเทศอังกฤษ.....	80
2.3.4 ประเทศออสเตรเลีย.....	92
3. การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์.....	108
3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ขอใช้บริการ.....	111
3.2 การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์.....	125
3.3 การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์.....	127
4. วิเคราะห์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. เฉพาะกรณีข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครอง ของธนาคารพาณิชย์.....	132
4.1 ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรการทางกฎหมาย ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน.....	133
4.2 การคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา.....	137
4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการตีความค่านิยามข้อมูลส่วนบุคคล.....	140
4.3.1 ปัญหาที่การตีความค่านิยามข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูล ข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540.....	141
4.3.2 การตีความขยายความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี.....	145
4.4 ปัญหาการไม่แยกประเภทข้อมูลส่วนบุคคล.....	148
4.5 ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์.....	151
4.5.1 ปัญหาการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ.....	152
4.5.2 ปัญหาการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ.....	154
4.5.3 ปัญหาการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ.....	156

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
5. สรุปและข้อเสนอแนะ.....	160
5.1 บทสรุป.....	160
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	163
บรรณานุกรม.....	169
ประวัติผู้เขียน.....	179

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทั่วไป.....	20
2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย.....	20
2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว.....	22
2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน.....	23
2.5 ข้อมูลด้านการเงิน.....	24
2.6 ข้อมูลทางการแพทย์.....	27
2.7 ข้อมูลทางการศึกษา.....	28
2.9 ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับประวัติอาชญากรรม.....	29
2.10 เปรียบเทียบความแตกต่างของวัตถุประสงค์ และข้อยกเว้นการใช้บังคับกฎหมาย คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.....	100
2.11 เปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว.....	102
2.12 เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อยกเว้นการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล.....	103
2.13 เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อยกเว้นการโอนข้อมูลไปต่างประเทศ.....	104
2.14 เปรียบเทียบความแตกต่างของมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ส่วนบุคคล.....	106
2.15 เปรียบเทียบความแตกต่างของบทกำหนดโทษ.....	107
3.1 เปิดบัญชีเงินฝาก/บัญชีเดินสะพัด.....	113
3.2 บริการสินเชื่อ.....	115
3.3 บริการบัตรเครดิต.....	119
3.4 บริการประกันชีวิต.....	121
3.5 บริการจัดการกองทุน.....	123

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เมื่อก้าวถึงองค์กรธุรกิจภาคเอกชนที่มีขนาดใหญ่และมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศทั้งในด้านการระดมเงินทุน การให้สินเชื่อ การบริการทางการเงินที่สะดวก รวดเร็ว ทำให้การหมุนเวียนเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจเป็นอย่างคล่องตัว อีกทั้งยังเป็นแหล่งรวมฐานข้อมูลส่วนบุคคลที่ใหญ่ที่สุดองค์กรหนึ่งนั่นคือ ธนาคารพาณิชย์ โดยธุรกิจของธนาคารพาณิชย์หรือเกี่ยวเนื่องกับการประกอบกิจการของธนาคารพาณิชย์นั้นมีได้มีเพียงการรับฝากเงิน การให้สินเชื่อ การแลกเปลี่ยนเงินตราเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมและเกี่ยวโยงไปถึงธุรกิจการให้เข้าซื้อ (ลิสซิ่ง) ธุรกิจแฟคตอริง การให้ค้ำประกันหนี้และความรับผิดชอบในการจ่ายค่าเสียหายตามสัญญา การออกเลตเตอร์ออฟเครดิต (Letter of Credit) การออกทรัสต์รีซีพ (Trust Receipt) การซื้อขายตราสารหนี้ การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การทำนิติกรรมรับประกันความเสียหายภัย ในความผันผวนของตลาดปริวรรตเงินตรา (Foreign Exchange Transactions) การทำนิติกรรมสัญญารับประกันความเสียหายภัยในความผันผวนของตลาดการเงินในรูปแบบของสัญญาอนุพันธ์ (Financial Derivatives) การซื้อขายหุ้นและกองทุนต่าง ๆ การประกันภัย เป็นต้น ซึ่งธุรกิจอันหลากหลายของธนาคารพาณิชย์ย่อมมีกลุ่มลูกค้าผู้ใช้บริการที่เหมือนกันและแตกต่างกัน และแน่นอนลูกค้าแต่ละคนที่ใช้บริการกับธนาคารพาณิชย์จะต้องให้ข้อมูลส่วนบุคคลของตนไว้กับธนาคารพาณิชย์ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์ใช้ในการติดต่อ การตรวจสอบ และพิจารณาอนุมัติบริการ หรือเป็นหลักฐานอ้างอิงในการทำสัญญา ตลอดจนการดำเนินคดีในศาล แต่ลูกค้าทั้งหลายจะทราบหรือไม่ว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนที่อยู่ในความครอบครองของสถาบันการเงินนั้น ได้ถูกเก็บรวบรวมโดยวิธีการใด มาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นอย่างไร มีขอบเขตจำกัดการใช้ข้อมูลของลูกค้าหรือไม่ อย่างไร มีการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เพื่อนำไปแสวงหาผลประโยชน์อื่นนอกจากวัตถุประสงค์ที่ลูกค้าได้รับแจ้งจากธนาคารพาณิชย์หรือไม่ หรือมีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าแก่หน่วยงานอื่น โดยที่ลูกค้าไม่ได้ให้ความยินยอมหรือไม่

ในเรื่องของข้อมูลส่วนบุคคล หรือ Personal Data ดังกล่าวข้างต้น เป็นตัวอย่างปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทอย่างมากในสังคมในปัจจุบัน กล่าวคือ ได้มีการเข้ามายุ่ง

เกี่ยวใช้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลไปในทางต่างๆ ทั้งที่เหมาะสม และไม่เหมาะสม เกินกว่าที่เจ้าของข้อมูลจะไปติดตามป้องกัน แก้ไขได้ เพราะเป็นเรื่องของเทคโนโลยีและกระบวนการจัดการที่ทันสมัย ข้อมูลส่วนบุคคลจึงมีการแพร่กระจายออกไป ก่อให้เกิดความเดือดร้อนวุ่นวายแก่เจ้าของข้อมูล ตลอดจนเป็นช่องทางที่จะก่อให้เกิดอาชญากรรม ความเสียหายด้านต่างๆ และปัญหาความปลอดภัยของบุคคล ซึ่งเริ่มตั้งแต่การสร้างควมรำคาญ กลั่นแกล้ง ทำลายชื่อเสียงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจ (เช่น การวิจัยการตลาด การขายข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น) ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นประโยชน์ในการโจรกรรม ลอบสังหาร จนถึงความมั่นคงระหว่างประเทศ เป็นต้น

ปัจจุบันนี้ ประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวของบุคคลอยู่บ้าง โดยแฝงอยู่ในรูปของกฎหมายพื้นฐานต่างๆ ไป นั่นคือ การบัญญัติรองรับไว้ในรัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนของละเมิด ตลอดจนพระราชบัญญัติต่างๆ แต่ไม่อาจเพียงพอและไม่อาจให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้ครอบคลุมทั้งระบบ เนื่องจากข้อมูลส่วนบุคคลมีความหมายกว้างและครอบคลุมข้อมูลทุกชนิดที่ทำให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริงหรือทำให้ระบุตัวบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลได้ และรูปแบบวิธีการในการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลมีการเปลี่ยนไปตามความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยเฉพาะเมื่อการสื่อสารคมนาคมของโลกถูกเชื่อมโยงเข้าหากัน การถ่ายโอนข้อมูลในแต่ละวินาทีมีจำนวนมหาศาลทั้งตัวอักษร ภาพ และเสียง การใช้ การเปิดเผยและการเผยแพร่ข้อมูลเกิดขึ้นด้วยความรวดเร็ว และเกิดผลเสียหายเกินกว่าจะป้องกันแก้ไขได้ทัน มาตรการทางอาญาและทางแพ่งที่มีอยู่ตามกฎหมายพื้นฐานอาจจะช่วยไม่ได้ทันกับความรุนแรงของปัญหา ตลอดจนกระบวนการต่างๆ ตามกฎหมายพื้นฐานอาจจะไม่เหมาะสมหรือไม่ทันต่อสถานการณ์การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เช่น กระบวนการออกคำสั่งให้หยุดหรือระงับการกระทำอันเป็นการละเมิดจะต้องมีความรวดเร็วกว่าการใช้สิทธิทางศาล ระบบการพิสูจน์ทางพยานหลักฐาน การพิสูจน์ถึงเจตนา การกระทำ ความเสียหาย ตลอดจนกระบวนการบังคับใช้กฎหมายต่างๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายที่เหมาะสมที่จะรองรับบังคับใช้กับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น

และเมื่อพิจารณาจากการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะในกลุ่ม European Union แล้วจะเห็นได้ว่า ได้มีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเป็นอย่างมาก เนื่องจากสหภาพยุโรปได้ออกหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่สำคัญ คือ Directive 95/46/EC on the Protection of Individuals with regard to the processing of Personal Data and on the free movement of such data เพื่อผลักดันให้กฎหมายในหมู่ประเทศสมาชิกมีความสอดคล้องกันในการให้หลักประกันที่ดีพอต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองของสหภาพยุโรป

และเป็นแนวทางให้ประเทศสมาชิกปรับเปลี่ยนกฎหมายภายในให้สอดคล้องด้วย โดยประเทศสมาชิกส่วนใหญ่ได้รับเอาหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาบัญญัติเป็นกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในลักษณะของ Data Protection Act, Privacy Act, Personal Data Registers Act หรือ Protection of Personal Data Act เป็นต้น ซึ่งหลักเกณฑ์ห้ามมิให้โอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่ไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ให้ความคุ้มครองต่ำกว่าประเทศผู้โอน จึงมีผลกระทบต่อประเทศต่างๆ ที่เป็นคู่ค้าหรือต้องติดต่อโอนข้อมูลกับประเทศสมาชิก จะต้องมีการคุ้มครองส่วนบุคคลเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ในมาตรฐานที่ทัดเทียมกัน เพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสมาชิกด้วย

ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นจะต้องปรับเปลี่ยนกฎหมายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ให้ทัดเทียมกับนานาอารยประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันให้กับนักลงทุน ผู้ติดต่อค้าขาย นักเดินทาง ตลอดจนประชาชนในประเทศให้ได้รับการคุ้มครองที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาสมดุลระหว่างประโยชน์ของผู้ประกอบธุรกิจกับการคุ้มครองส่วนบุคคล จึงควรกำหนดให้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีลักษณะในการจัดกรอบ จัดระเบียบความเหมาะสมต่างๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยคำนึงถึงความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของการบังคับใช้ได้จริงในอนาคต นั่นคือต้องมีลักษณะสร้างแรงจูงใจ หรือเกิดความรู้สึกที่ดีในทางจิตวิทยาว่าเป็นกฎหมายที่เป็นประโยชน์และจำเป็นสำหรับทุกคน มิใช่ก่อให้เกิดประโยชน์เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือก่อให้เกิดความรู้สึกต่อต้านเมื่อมีการใช้กฎหมายไปในทางที่เหมาะสม ในขณะที่เดียวกันจะต้องคำนึงถึงสิทธิของบุคคลในการติดต่อสื่อสาร และสิทธิในการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดกลไกที่เหมาะสมในการดำเนินการกับปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อให้การบังคับใช้มาตรการทางกฎหมายมีผลอย่างจริงจัง และเกิดผลที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

เมื่อประเทศไทยได้มีการกำหนดให้มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นเป็นกฎหมายเฉพาะตามที่ได้กล่าวข้างต้นจะส่งผลกระทบต่อการประกอบกิจการธนาคารและข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของธนาคารพาณิชย์อย่างไร และลูกค้าของธนาคารพาณิชย์จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมากน้อยเพียงใด และความยืดหยุ่นทางด้านกฎหมายและหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่จะปรับใช้ได้กับปัญหาในอนาคตเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องคำนึงถึงเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นปัญหาเกี่ยวกับเทคโนโลยีที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่ใช่ปัญหาพื้นฐานทั่วไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงแนวความคิดพื้นฐานและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศและระหว่างประเทศ

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบกฎหมายไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.2.3 เพื่อศึกษาถึงมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของธนาคารพาณิชย์ สภาพปัญหาอุปสรรคของการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับธนาคารพาณิชย์

1.2.4 เพื่อศึกษาให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยให้มีความสมดุลในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการดำเนินกิจการธนาคารพาณิชย์

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. เป็นกฎหมายที่สร้างหลักประกันในสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวให้กับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และเมื่อมีการประกาศบังคับใช้ร่างกฎหมายดังกล่าวที่มีหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจนและเคร่งครัด จะส่งผลกระทบต่อการทำงานของธนาคารพาณิชย์ทำให้ธนาคารจะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงวิธีการและมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล และมีความเสี่ยงที่ธนาคารจะถูกร้องเรียนหรือถูกฟ้องร้องเพิ่มขึ้นและอาจต้องชดเชยค่าเสียหายเป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ดีร่างกฎหมายดังกล่าวควรเพิ่มเติมบทนิยามศัพท์ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว หลักเกณฑ์การจัดการข้อมูลแต่ละประเภท ข้อยกเว้นการเปิดเผยข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาด และกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและทำให้เกิดความสมดุลในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับการดำเนินกิจการธนาคารพาณิชย์

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาถึงการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของธนาคารพาณิชย์ และมาตรการการคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายที่บังคับอยู่ในปัจจุบันซึ่งได้แก่ รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยขอบเขตของการศึกษาเริ่มจากศึกษาถึงแนวคิด

หลักเกณฑ์ และพัฒนาการของการคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย โดยเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปและกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ ประเทศอิตาลี ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลียว่ามีข้อแตกต่าง ข้อดี ข้อเสียอย่างไร เหมาะสมหรือไม่ที่จะนำมาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน และการศึกษาถึงการเก็บรวบรวม การใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์ที่อาจทำให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูล และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการนำกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวมาบังคับใช้กับธนาคารพาณิชย์

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาข้อมูลโดยวิจัยเอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือเป็นการใช้วิธีศึกษาโดยการค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลจากหนังสือ บทความ และเอกสารต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและกฎหมายเกี่ยวกับการธนาคาร เช่น รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 บทบัญญัติของกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์กฎหมายต่างประเทศ เอกสารการประชุมสัมมนา รวมทั้งข้อเสนอแนะของบุคคลและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงแนวความคิดพื้นฐานและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทย ต่างประเทศ และทางระหว่างประเทศ

1.6.2 ทำให้ทราบถึงพัฒนาการของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระบบกฎหมายไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.6.3 ทำให้ทราบถึงมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของธนาคารพาณิชย์ สภาพปัญหาอุปสรรคของการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลกับธนาคารพาณิชย์

1.6.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยให้เกิดความสมดุลในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการดำเนินกิจการธนาคารพาณิชย์

บทที่ 2

ความหมาย แนวความคิด ทฤษฎีของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทยและต่างประเทศ

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนบุคคล (Privacy Right) อันเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็น สิทธิมนุษยชน (Human right)¹ ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งของมนุษย์ที่ได้รับการคุ้มครองเมื่อมนุษย์เริ่มร่วมกันเข้าเป็นสังคม การใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันทำให้เกิดการกระทบกระทั่งสิทธิของผู้อื่นในสังคมได้ตลอดเวลา จึงก่อให้เกิดขอบเขตของการกระทำที่จะไม่เป็นการทำให้บุคคลอื่นๆ ในสังคมต้องเดือดร้อน นั่นคือการที่สังคมกำหนดให้ทุกคนมีสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวซึ่งอาจกำหนดอย่างชัดเจนหรือแฝงอยู่ในวัฒนธรรมการชีวิตของคนในสังคม การศึกษาสิทธิความเป็นอยู่ส่วนบุคคลจึงสามารถศึกษาได้จากวัฒนธรรมและแนวทางปฏิบัติของสังคม

วัฒนธรรมของมนุษย์ถูกกำหนดขึ้นจากการเลือกวิธีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมในสังคม ทำให้กลุ่มคนในแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน โดยนำไปปัจจัยเกี่ยวกับทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมอันมีลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างกันของสังคมหล่อหลอมขึ้นเป็นวัฒนธรรมของสังคมนั้น และมีวัฒนธรรมที่ดีเป็นที่ยอมรับของสังคมก็จะกลายเป็นจารีตประเพณีของสังคม กฎเกณฑ์ และกฎหมายในที่สุด โดยจะปรับเปลี่ยนไปตามทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของสังคม

¹ สิทธิมนุษยชน (Human right) คือ สิทธิที่รัฐธรรมนูญมุ่งที่จะให้ความคุ้มครองแก่บุคคลทุกคน โดยมีได้แบ่งแยกว่าบุคคลนั้นจะเป็นคนของชาติใด เชื้อชาติใด ภาษาใดหรือศาสนาใด หากบุคคลนั้นเข้ามาอยู่ในอำนาจทางพื้นที่ที่ใช้รัฐธรรมนูญ บุคคลนั้นย่อมได้รับความคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญนั้นด้วย สิทธิมนุษยชนเป็นคุณลักษณะประจำตัวของมนุษย์ทุกคน เป็นสิทธิและเสรีภาพตามธรรมชาติที่เป็นของมนุษย์ในฐานะที่เกิดมาเป็นมนุษย์และด้วยเหตุผลแต่เพียงอย่างเดียวว่าเขาเกิดมาเป็นมนุษย์ทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพเหล่านี้อยู่แล้วตั้งแต่เกิด โดยไม่ขึ้นกับว่าเป็นคนที่สังกัดชาติใด สิทธิมนุษยชนจึงมีลักษณะคล้ายกัน “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ที่มุ่งคุ้มครอง “มนุษย์” ออกจาก อุดม รัฐอมฤตและคณะ. (2544). การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. หน้า 13.

ที่มีวิวัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไป ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปรากฏการณ์ที่มีความหมายและมีวัตถุประสงค์จึงมีคุณค่าอยู่ในตัวเองเสมอ²

การพิจารณาให้ความคุ้มครองแก่สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวนั้น จะนำหลักเกณฑ์ใดมาปรับใช้เพื่อให้เกิดการคุ้มครองที่เหมาะสมนั้น หลักเกณฑ์นั้นจะต้องเป็นหลักเกณฑ์ที่สังคมยอมรับและสอดคล้องกับวัฒนธรรมของแต่ละสังคม โดยจะเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นเมื่อพิจารณาจากทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมของสังคมชาวตะวันตกและสังคมชาวตะวันออกที่ให้ความสำคัญแก่สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวแตกต่างกัน

การศึกษาสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวนั้นสามารถศึกษาได้จากวัฒนธรรมและแนวทางปฏิบัติของสังคม โดยทางสังคมวิทยาถือว่ากฎเกณฑ์ความประพฤติที่ได้รับการพัฒนาจนเป็นแนวทางปฏิบัติที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างหลักบังคับเขตแดนของสัตว์กับการแสดงออกซึ่งความต้องการแยกตัวเองออกจากสังคมหรือการแสดงออกถึงขอบเขตส่วนตัว³ แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้การที่พฤติกรรมของมนุษย์ที่ปฏิบัติต่อกันมาเป็นเวลานานจนกลายเป็นหลักปฏิบัติและเมื่อพฤติกรรมนั้นได้รับการปฏิบัติจนกลายเป็นสิ่งที่ยอมรับเป็นหลักปฏิบัติทั่วไปอย่างสม่ำเสมอกลายเป็นกฎเกณฑ์ (Rule) ซึ่งสังคมยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้อง (Opinion juris) และจำเป็นต้องปฏิบัติเช่นนั้น (Opinion necessitatis) จึงจะเป็นการถูกต้อง ความเป็นส่วนตัวเป็นเรื่อง “อติวิสัย” คือขึ้นอยู่กับความเชื่อและทัศนคติของตนในสังคมนั้นๆ ปรากฏการณ์อย่างหนึ่งอย่างมดที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นเรื่องส่วนตัวในสังคมหนึ่งแต่ไม่ถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัวในอีกสังคมหนึ่งก็อาจเป็นไปได้

เมื่อศึกษาประวัติศาสตร์ของชาวตะวันตกจะพบว่า การได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ นั้นได้มาด้วยความยากลำบาก สิทธิและเสรีภาพจะมาจากการต่อสู้เรียกร้องเสียเลือดเนื้อของประชาชน ทำให้ชาวตะวันตกมีความตระหนักในสิทธิเสรีภาพและยึดมั่นในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์⁴ อย่างแรงกล้า ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวแตกต่างจากวัฒนธรรมของชาวตะวันออก

² สมยศ เชื้อไทย. (2544). *นิติปรัชญา*. หน้า 30.

³ ปรีดี เกษมทรัพย์. (2541). *นิติปรัชญา*. หน้า 89-131.

⁴ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Menschenwuerde) เป็นคุณค่าที่มีลักษณะเฉพาะ อันสืบเนื่องมาจากความเป็นมนุษย์และเป็นคุณค่าที่ผูกพันอยู่เฉพาะกับความเป็นมนุษย์เท่านั้น โดยไม่ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่นใดทั้งสิ้น เช่น เชื้อชาติ ศาสนา คุณค่าของมนุษย์ดังกล่าวนี้มีความมุ่งหมายเพื่อให้มนุษย์มีความอิสระในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพส่วนตัวของบุคคลนั้นๆ ภายใต้อาณัติของจิตของตนเอง โดยถือว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นคุณค่าที่มีอาจจะล่วงละเมิดได้ อ้างจาก บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). *หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่*. หน้า 86.

อย่างสิ้นเชิง เนื่องจากตามประวัติศาสตร์ของชาวตะวันตกนั้นการได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพส่วนใหญ่ มักไม่เกิดจากเหตุรุนแรงหรือเสียเลือดเนื้อเท่าชาวตะวันตก การให้ความสำคัญหรือตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพจึงเบาบางกว่าชาวตะวันตกมา ดังนั้น ทศนคติและความสำนึกในความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของชาวตะวันตกและชาวตะวันออกจึงแตกต่างกัน

1) ทศนคติของชาวตะวันตกต่อสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว

สิทธิและเสรีภาพเป็นเรื่องสำคัญมากในวัฒนธรรมตะวันตก ไม่ว่าจะเอกชนด้วยตนเองหรือรัฐไม่อาจจะเว้นหรือเพิกเฉยต่อการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวได้ ชาวตะวันตกมีความตื่นตัวในการเรียกร้องสิทธิของตน มีการเรียนรู้และกระตือรือร้นใส่ใจกับสิทธิที่ตนควรได้รับซึ่งเป็นผลมาจากประวัติศาสตร์ที่ชาวยุโรปต้องถูกกดขี่ข่มเหงจากชนชั้นขุนนางและนาซีในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ทศนคติเหล่านี้ถ่ายทอดกันมา จนกลายเป็นเอกลักษณ์ของชาวตะวันตกไปเสียแล้ว โดยเห็นได้จากจำนวนคดีที่มีการฟ้องร้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในแต่ละปีที่มีเป็นจำนวนมาก เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีคดีที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิและเสรีภาพในความเป็นอยู่ส่วนตัวมีมากเป็นลำดับต้นๆ เรียกได้ว่า คนอเมริกันแม้เพียงการรบกวนทำให้เกิดความรำคาญ หรือละเมิดสิทธิและเสรีภาพเพียงเล็กน้อยก็มีการกล่าวโทษฟ้องร้องจนกลายเป็นเรื่องปกติ

จากการศึกษาประวัติศาสตร์การได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพของชาวตะวันตกมักจะผ่านเหตุการณ์ร้ายแรงหลายครั้งหลายครา เช่น เหตุการณ์การเรียกร้องให้รัฐรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนของขุนนางภายหลังการปฏิวัติอันรุ่งโรจน์ การปฏิวัติเพื่อต่อต้านระบบเผด็จการในประเทศอังกฤษเพื่อให้ได้มาซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยถึงสองครั้งในช่วงศตวรรษที่ 17 และศตวรรษที่ 19-20⁵ การปฏิวัติครั้งใหญ่ในประเทศฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1789 เหตุการณ์การกอบกู้อิสรภาพปลดแอกจากอังกฤษของประเทศสหรัฐอเมริกา⁶ หรือเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ชาวอินเดียนแดงหลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่สองซึ่งสืบเนื่องมาจากการปกครองระบอบเผด็จการของพรรคนาซีในเยอรมัน เมื่อปี ค.ศ. 1933 โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์หลังนี้ถือว่าเป็นเหตุการณ์การกระทำที่โหดร้ายทารุณมากที่สุดเหตุการณ์หนึ่งเมื่อมีการปฏิบัติต่อบุคคลที่เป็นปฏิปักษ์ทางการเมืองต่อพรรคนาซีราวกับไม่ใช่มนุษย์ ทำให้เยอรมันตระหนักถึงคุณค่าของศักดิ์ศรี

⁵ วิชัย ดันศิริ. (2540). รัฐธรรมนูญประเทศตะวันตกและไทย : กรณีศึกษาประวัติศาสตร์และกฎหมาย. หน้า 10.

⁶ Judith Wegner DeCew. (1997). *In Pursuit of Privacy Law, Ethic and the Rise of Technology*. p.12.

ความเป็นมนุษย์และให้การทุ่มเทในประเด็นของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก⁷

2) ทศนคติของชาวตะวันตกต่อสิทธิ เสรีภาพ และสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว

ทศนคติของชาวตะวันตกต่อสิทธิเสรีภาพและสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวไม่ค่อยเข้มข้นเหมือนชาวตะวันตก เห็นได้จากชาวตะวันตกไม่ค่อยหวงแหนและเคร่งครัดในสิทธิและเสรีภาพ และค่อนข้างจะลุ่มอล่วยต่อการกระทำที่เป็นการละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สาเหตุสำคัญเนื่องจากสังคมตะวันตกนับแต่อดีตมาอุดมการณ์ทางการเมือง ค่านิยม และความเชื่อตามคติโบราณซึ่งมีรากฐานมาจากคำสอนของศาสนา คำสอนดังกล่าวทำให้เกิดการยอมรับอำนาจของชนชั้นปกครอง ยอมรับในคุณค่าของครอบครัว ให้ความสำคัญกับผู้ใหญ่ ยอมรับ และเข้าใจสถานะที่แตกต่างของบุคคล ดังนั้น เหตุการณ์การเรียกร้องสิทธิเสรีภาพที่ผ่านมามีความประนีประนอมหรือแม้จะเกิดความรุนแรงเสียเลือดเนื้อบ้างแต่ก็ไม่ใหญ่โตลุกลามเป็นสงครามกลางเมืองเหมือนอย่างประเทศตะวันตก

เมื่อศึกษาอารยธรรมตะวันตกพบว่ามีกรอบอธิบายเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพอยู่น้อย โดยแฝงอยู่ตามแนวคิดทางปรัชญา เช่น ปรัชญาขงจื้อ หลักคำสอนของพุทธศาสนา ศาสนาอิสลาม และศาสนาฮินดู ดังนั้น จะเห็นว่าแนวความคิดดังกล่าวไม่ได้มีรากฐานที่มาแต่เพียงในสังคมตะวันตกเท่านั้น ในวัฒนธรรมตะวันตกก็มีเช่นเดียวกันเพียงแต่ในรายละเอียดและวิธีนำเสนออาจแตกต่างกัน เช่น ในสังคมตะวันตกแนวความคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ปรากฏในคำสอนเกี่ยวกับหลักการดำเนินชีวิตภายใต้หลักคำสอนทางพุทธศาสนา ซึ่งถือว่ามีเนื้อหาที่เป็นหลักการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาถึงผลที่ได้รับซึ่งพุทธศาสนิกชนถือปฏิบัติกันมานานแล้ว เพียงแต่วิธีการอธิบายหรือกระบวนการคิดอาจแตกต่างไปจากคำอธิบายของชาวตะวันตก ซึ่งหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นพุทธศาสนานี้เป็นการวัดผลจากการปฏิบัติ โดยการยึดเอา “คุณค่า” คือ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” เป็นสำคัญ⁸ และจากคำอธิบายในทางพุทธศาสนาสามารถแสดงให้เห็นว่ามีเนื้อหาเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ในการรักษา “คุณค่า” ซึ่งได้แก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์นั่นเอง และแม้ว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์จะเป็นคุณค่าสูงสุดแต่เพื่อการคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะละเลยสิทธิและเสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลอื่นๆ ไม่ได้เช่นกัน

⁷ บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2542, กันยาน-ธันวาคม). “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญ.” วารสารรัฐธรรมนูญ, 1, 3. หน้า 50.

⁸ ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ. (2546). สิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์. หน้า 10.

เมื่อศึกษาประวัติศาสตร์ของประเทศไทยจะพบว่าสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มักจะได้อาจมาจากความเมตตากรุณาของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อประชาชนของตน ตัวอย่างเช่น ประวัติศาสตร์การได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพในสังคมไทยเราแต่ดั้งเดิม รองศาสตราจารย์นพนิต สุริยะ ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับที่มาของสิทธิและเสรีภาพในสังคมไทยว่า “สิทธิ” ในแนวความคิดของสังคมไทยไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่เกิดหากแต่เป็นสิ่งที่ผู้นำมอบให้เพราะมีความเมตตาปรารถนาดีให้ประชาชนได้อยู่อย่างเป็นสุข⁹ พระมหากษัตริย์เองได้จำกัดอำนาจของพระองค์โดยการจำกัดกรอบความประพฤติอยู่ในกรอบของทศพิธราชธรรมและดูแลทุกข์สุขของประชาชนภายใต้หลักศีลธรรมตามหลักพรหมวิหาร 4 คือ ทำตนเป็นผู้มีสติปัญญา ไม่ควรดำเนินคดีคนอื่นว่าชั่วช้าสามารถ ประพฤติตนในทางสายกลาง ควรปฏิบัติให้เท่าเทียมกันไม่สูงต่ำประการใด ภายใต้หลักดังกล่าวพระมหากษัตริย์ทรงใคร่ครวญและเห็นสมควรที่จะหดยับยั้งสิทธิและเสรีภาพให้แก่ประชาชนของท่านโดยที่ประชาชนไม่ต้องต่อสู้เหมือนในสังคมตะวันตกอื่นๆ ประกอบกับนิสัยคนไทยมีลักษณะเกรงใจไม่ชอบการกระทบกระทั่ง จึงไม่ปรากฏเหตุการณ์การเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพหรือโต้แย้งสิทธิใดๆ จากผู้ปกครองที่เป็นการก่อความรุนแรง การได้มาซึ่งสิทธิและเสรีภาพโดยไม่ยากลำบากและไม่สูญเสียมากมายนักทำให้ความรู้สึกรักและหวงแหนต่อสิทธิและเสรีภาพของคนไทยไม่เข้มข้นและรุนแรงเท่าชาวตะวันตก

แนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ผ่านมาส่วนใหญ่เป็นการถ่ายทอดแนวความคิดที่มีพื้นฐานมาจากประเทศในภูมิภาคตะวันตกซึ่งเน้นให้ความสำคัญแก่ปัจเจกชน โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง แต่แนวความคิดของชาวตะวันออกเน้นความสำคัญของชุมชนทั้งในด้านสิทธิและหน้าที่มากกว่า และไม่ถือว่าสมาชิกแต่ละคนเป็นหน่วยที่อิสระที่มีสิทธิเหนือกว่าสังคม วัฒนธรรมดั้งเดิมของทางตะวันออกถือว่าแต่ละคนเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว ประกอบขึ้นเป็นชนเผ่า ชุมชนและเป็นสังคม¹⁰ มากกว่าการให้ความสำคัญแก่ปัจเจกบุคคลเพียงบุคคลหนึ่ง อย่างไรก็ตามทุกฝ่ายต่างก็ยอมรับว่า แนวความคิดดังกล่าวตามที่ศึกษากันทุกวันนี้ได้รับการพัฒนามาจากแนวความคิดตะวันตก นักวิชาการจึงได้ให้ข้อพิจารณาไว้ว่าในการยอมรับหลักสากลนั้นต้องตั้งอยู่บนข้อเท็จจริงว่าในโลกของเรามีวัฒนธรรมที่หลากหลาย การยึดมั่นความเป็นสากลอาจต้องปรับแต่งเพียงเล็กน้อยเพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมแต่ละประเทศ

⁹ นพนิต สุริยะ. (2537). สิทธิมนุษยชน. หน้า 20.

¹⁰ พิเชษฐ เมลาณนท์. (2540, พฤศจิกายน). “สิทธิมนุษยชนและค่านิยมทางวัฒนธรรม.” วารสาร อัยการ, 20, 237. หน้า 3-13.

จากการศึกษาดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าขอบเขตความเป็นอยู่ส่วนตัวในแง่มุมของวัฒนธรรมและแนวทางปฏิบัติของสังคมจึงมีลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างกันและย่อมมีวิธีการอธิบายและการปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันตามประสบการณ์และจำเป็นของแต่ละสังคม สิ่งใดที่สังคมต้องการจำกัดคัดทอนอนุญาตหรือไม่อนุญาต เรื่องใดที่สังคมเห็นว่าเป็นคุณงามความดีควรเปิดเผยให้คนทั่วไปได้ชื่นชมยินดี เรื่องใดที่ควรเก็บเป็นความลับเฉพาะตัวค่านิยมของสังคมเหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมที่สะสมกันมา เป็น “คุณค่า” ของแต่ละรัฐแต่ละสังคม ดังนั้น คุณค่าของวัฒนธรรมหนึ่งๆ ไม่อาจเปรียบเทียบกับอีกวัฒนธรรมของอีกสังคมหนึ่งได้ อีกทั้งวัฒนธรรมยังสามารถเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงได้หากในอนาคตทัศนคติและความเชื่อของคนในสังคมแปรเปลี่ยนไป ซึ่งอาจเกิดจากการแผ่ขยายของสังคมอื่น การเลียนแบบ หรือการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรม¹¹ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสังคมที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การติดต่อสื่อสารเช่นปัจจุบันก่อให้เกิดการถ่ายทอดการผสมผสานกันระหว่างวัฒนธรรม และก่อให้เกิดแนวความคิดที่เป็นมาตรฐานทั่วไปซึ่งเป็นแนวความคิดที่มีลักษณะเป็นการสรุปรวมเป็นมาตรฐานทางวัฒนธรรมว่าด้วยความเป็นส่วนบุคคล อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของความเป็นส่วนบุคคลอาจมีความแคบหรือกว้างมากกว่านี้ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมและแนวทางปฏิบัติของแต่ละสังคมดังที่ได้กล่าวแล้ว

2.1 ความหมาย แนวความคิด และทฤษฎีของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

การจะทำความเข้าใจถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่อไป ย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าจำเป็นต้องเข้าใจถึงความหมายและลักษณะของสิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นเบื้องต้นก่อน เพื่อจะเห็นภาพแนวความคิดพื้นฐานที่รองรับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในแต่ละลักษณะ ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงกันจากแก่นความคิดหลักในเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัว ทั้งนี้ สิทธิส่วนบุคคลก็มีได้เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด เพียงแต่การพัฒนาและการตรากฎหมายขึ้นเพื่อรองรับอย่างชัดเจนนั้นเพิ่มเกิดขึ้นได้ไม่นานนักเมื่อเทียบกับสิทธิเสรีภาพอื่น ๆ ที่มีความเก่าแก่มากกว่า ดังที่ศาลอุทธรณ์ของรัฐมิสซูรีกล่าวไว้ในปี ค.ศ.1911 ว่า

“ที่กล่าวกันว่าสิทธิในชีวิตส่วนตัวเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นใหม่นั้นยังคลาดเคลื่อนอยู่ เพราะความจริงแล้วสิทธิประการนี้เป็นสิทธิที่เก่าแก่และมีมานานแล้ว เพียงเพิ่งนำมาเรียกชื่อใหม่เท่านั้น

¹¹ อุดม รัฐอมฤตและคณะ. (2544). การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540. หน้า 16.

กล่าวคือ สิทธิในชีวิตส่วนตัวเป็นสิทธิที่แผ่รวมอยู่ในชีวิต เสรีภาพ และการแสวงหาความสุข ซึ่งเป็นสิทธิของบุคคลทุก ๆ คน นั่นเอง”¹²

สำหรับความหมายของสิทธิความเป็นส่วนตัวนั้น นับได้ว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้างครอบคลุมในหลายเรื่อง ซึ่งได้มีผู้ให้คำอธิบายไว้หลายความหมายดังต่อไปนี้¹³

Alan Westin ให้ความหมายว่า สิทธิในชีวิตส่วนตัวเป็นเรื่องความสมัครใจของบุคคลที่จะเลือกถอนตนเองจากสังคมส่วนร่วมไม่ว่าโดยการแสดงออกทางด้านร่างกายหรือจิตใจ รวมถึงเรื่องที่ต้องการจะอยู่อย่างสันโดษหรือเฉพาะกลุ่มภายใต้เงื่อนไขว่าจะไม่ถูกรบกวนหรือขัดขวาง

Arthur Miller ได้ให้คำนิยามโดยสรุปสาระสำคัญของสิทธิส่วนบุคคลว่า หมายถึงความสามารถของบุคคลในการควบคุมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับตน

Black's Law Dictionary ได้ให้ความหมายของสิทธิในชีวิตส่วนตัวไว้ว่า หมายถึง สิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพังเสรี ปราศจากการรบกวนจากบุคคลภายนอก กล่าวโดยทั่วไปสิทธิในชีวิตส่วนตัวเป็นสิทธิที่ปลอดจากการแทรกแซงจากรัฐในกิจกรรมของแต่ละบุคคลโดยเป็นเสรีภาพขั้นมูลฐานของแต่ละบุคคลที่จะเลือกในการดำเนินชีวิตของตนไม่ว่าในเรื่องครอบครัว หรือเรื่องความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น หรือเป็นเสรีภาพส่วนบุคคลที่จะถอนตนเองจากการที่จะถูกพิจารณาโดยสังคมถ้าเขาเลือกที่จะทำเช่นนั้น

Richard A. Spinello ได้ให้ความหมายของสิทธิความเป็นส่วนตัวว่าหมายถึง¹⁴ การจำกัดการเข้าถึงตัวปัจเจกชนโดยบุคคลอื่น (The limitation of other's access to an individual) ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1) การเก็บรักษาความลับ (Secrecy) ซึ่งหมายถึง การจำกัดมิให้บุคคลอื่นทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง (Limiting the dissemination of knowledge about oneself)

2) การปิดบังชื่อหรือไม่เปิดเผยตัว (Anonymity) ซึ่งหมายถึง การป้องกันมิให้คนอื่นทราบว่าตนเองเป็นใคร (Protection from undesired attention)

3) การอยู่ตามลำพัง (Solitude) ซึ่งหมายถึงการที่ไม่มีบุคคลอื่นเข้ามาอยู่ใกล้ชิดในทางกายภาพ (Lack of physical proximity of others)

¹² วีรพงษ์ บึงไกร. (2543). การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540. หน้า 14.

¹³ แหล่งเดิม. หน้า 14-15.

¹⁴ ปฎิวัติ อุ่นเรือน. (2547). ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการโอนข้อมูลระหว่างประเทศ. หน้า 9.

ความหมายของที่ประชุม ICJ (International Commission of Jurists) ได้ให้ความหมายของสิทธิส่วนบุคคลในการประชุมเมื่อปี ค.ศ.1967 ที่กรุงสต็อกโฮล์ม สวีเดน ว่า เป็น “สิทธิที่จะอยู่โดยลำพังโดยมีการรบกวนการแทรกแซงในระดับที่น้อยที่สุด ซึ่งมีการขยายความว่า หมายถึง สิทธิของปัจเจกชนที่จะดำเนินชีวิตโดยได้รับการคุ้มครองจากสิ่งเหล่านี้ คือ¹⁵

- 1) การแทรกแซงในชีวิตความเป็นส่วนตัว ครอบครัว และสถาน
- 2) การแทรกแซงในทางกายภาพ หรือในทางจิตใจ หรือศีลธรรมและเสรีภาพในทางความคิด
- 3) การกระทำต่อเกียรติยศ และชื่อเสียง
- 4) การไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนความจริง ซึ่งทำให้เป็นที่เสื่อมเสียในสายตาของสาธารณชน
- 5) การเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ไม่ถูกต้องอันเป็นที่น่าอับอายเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัว
- 6) การใช้ชื่อ หรือเครื่องหมายเฉพาะ หรือภาพโดยไม่มีอำนาจ
- 7) การสืบความลับ การสอดรู้สอดเห็น การติดตามเฝ้าดู และการรบกวน
- 8) การแทรกแซงการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน
- 9) การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นความลับ ซึ่งผู้กระทำได้รับมาอันเนื่องมาจากการประกอบวิชาชีพนั้น

10) การใช้ในทางที่มีขอบซึ่งการติดต่อสื่อสารส่วนบุคคล

การให้ความหมายสิทธิความเป็นส่วนตัวของ ICJ นี้เป็นการให้ความหมายภายใต้ทฤษฎีการจำกัดการเข้าถึง (restricted access theory) ซึ่งมีหลักการสำคัญว่า ความเป็นอยู่ส่วนตัว คือ การจำกัดการเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างแน่แท้ (Privacy amounts to restricting access to information about oneself contexts)

ปัจจุบันเนื่องด้วยการพัฒนาและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีต่าง ๆ ได้มีส่วนพัฒนาและเพิ่มมุมมองเกี่ยวกับแนวความคิดของสิทธิความเป็นส่วนตัวให้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม โดยแต่เดิมจะเน้นในเรื่องของการเก็บรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคล แต่ปัจจุบันได้พัฒนามาสู่ความสามารถในการควบคุมการเปิดเผยและการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหลัก ซึ่งน่าจะเป็นวิธีการที่สามารถคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวได้ดีกว่า ซึ่งทฤษฎีการควบคุมมีหลักการสำคัญว่า “บุคคลจะมีความเป็นอยู่ส่วนตัวได้ต่อเมื่อสามารถควบคุมข้อมูลข่าวสาร

¹⁵ วีรพงษ์ บึงไกร. เล่มเดิม. หน้า 19 .

เกี่ยวกับตนเองได้” (One has privacy if and only if one has control over information about oneself) หรือการควบคุมการเผยแพร่และใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชีวิตตนเองโดยบุคคลอื่น ซึ่งจากพื้นฐานของทฤษฎีความเป็นส่วนตัวที่มุ่งเน้นถึงการควบคุมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของบุคคลแต่ละคน จะนำไปสู่การให้คำจำกัดความของสิทธิความเป็นส่วนตัวที่ได้รับการยอมรับทั่วไป

2.1.1 ความหมายและองค์ประกอบของข้อมูลส่วนบุคคล

“ข้อมูลส่วนบุคคล” (Personal information) นับว่าเป็นคำที่มีความหมายกว้าง และยังมีความเห็นที่หลากหลายที่ได้แย้งกันอยู่ว่าจะอะไรบ้างคือข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งกฎหมายของแต่ละประเทศก็ได้มีการบัญญัติให้คำนิยามที่แตกต่างกันไป ซึ่งจะขอยกตัวอย่างนิยามของข้อมูลส่วนบุคคลที่ปรากฏในกฎหมายบางประเทศที่น่าสนใจ ดังนี้

ความหมายตาม EU Directive “ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal information)” หมายถึง “ข้อความใด ๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลธรรมดา (Natural Person) อันระบุตัว (Identified) หรืออาจระบุตัว (Identifiable) บุคคลนั้นได้ ซึ่งบุคคลที่อาจถูกระบุตัวได้ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อมนี้อาจทำได้ โดยการอ้างอิงจากหมายเลขเฉพาะของบุคคล (Identification number) หรือจากปัจจัยอื่น ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะในทางร่างกาย จิตใจ ฐานะทางเศรษฐกิจ เอกลักษณะทางวัฒนธรรมและสังคมของบุคคลนั้นเป็นต้น”¹⁶

ความหมายตามแนวทางของ OECD “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า “ข้อความใด ๆ อันระบุตัวหรืออาจระบุตัวบุคคลได้”¹⁷

Privacy Act 2000 ของประเทศออสเตรเลียให้ความหมายของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลหรือความเห็นไม่ว่าจะจริงหรือเท็จ และไม่ว่าจะบันทึกไว้ในสื่อประเภทใด

¹⁶ Person data shall mean any information relating to an identified or identifiable natural person (data subject) ; an identifiable person is one who can be identified, directly or indirectly, in particular by reference to an identification number or to one or more factors specific to his physical, physiological, mental, economic, cultural or social identity).

¹⁷ Personal Data means any information relating to an identified or identifiable individual (data subject).

โดยข้อมูลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคลอันปรากฏลักษณะเฉพาะตัวอย่างชัดเจนหรืออาจสืบหาตัวบุคคลได้ (Ascertain) จากข้อมูลหรือความเห็นดังกล่าว¹⁸

Protection of individuals and other subjects with regard to the processing of personal data Act no.675 of 31 December 1996 ของประเทศอิตาลีให้ความหมายของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า หมายความว่า ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล องค์กร สมาคม และสามารถระบุถึงบุคคลหรือหน่วยงานเหล่านั้นได้ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น การอ้างอิงข้อความอื่นๆ กับหมายเลขบัตรสำคัญประจำตัว¹⁹

Data Protection Act 1998 ของประเทศอังกฤษได้ให้ความหมายของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของบุคคลซึ่งสามารถระบุตัวบุคคลได้จากข้อมูลนั้นเอง หรือจากข้อมูลหรือจากข่าวสารจากการควบคุมของผู้ควบคุมข้อมูล และรวมถึงการแสดงความคิดเห็น คำบอกเล่าใดๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลที่บุคคลอื่นหรือบุคคลที่ 3 ได้กล่าวถึงเจ้าของข้อมูล²⁰

Federal Data Protection Act 2001 ของสหพันธรัฐเยอรมันให้ความหมายของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายถึง ข้อมูลข่าวสารใดๆ เกี่ยวกับบุคคล หรือข้อความแวดล้อมใดๆ ที่บ่งชี้หรือสามารถชี้เฉพาะถึงตัวบุคคล (บุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล) ได้

Privacy Act 1974 ของสหรัฐอเมริกาได้ให้ความหมายของบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลว่า หมายถึง การบันทึกใดๆ การจัดเก็บรวบรวม หรือการจัดกลุ่มข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งเก็บรักษาไว้โดยหน่วยงานรัฐบาลกลาง โดยรวมถึง ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกรรมทางการเงิน ประวัติการแพทย์ และประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน และข้อมูลนั้น ได้ระบุชื่อ หรือ

¹⁸ Personal Information means information or an opinion (Including information or an opinion forming part of a database), whether true or not, and whether recorded in a material form or not, about an individual whose identity is apparent, or can reasonably be ascertained, from the information or opinion.

¹⁹ Personal data shall mean any information relating to natural or legal persons, bodies or associations that are or can be identified, even indirectly, by reference to any other information including a personal identification number.

²⁰ Personal data means data which relate to a living individual who can be identified (a) from those data or (b) from those data and other information which is in the possession of , the data controller ,

And includes any expression of opinion about the individual and any indication of the intentions of the data controller or any other person in respect of the individual.

หมายเลขประจำตัว สัญลักษณ์ หรือรหัสบ่งชี้อื่นๆ ซึ่งสามารถแสดงได้ว่าหมายถึงบุคคลใดเช่น ลายนิ้วมือ หรือแผ่นบันทึกเสียง หรือภาพถ่าย

จากการให้ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้นำเสนอมา ข้างต้น เราอาจสรุปถึงการแบ่งการให้ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลได้ออกเป็น สองประเภทใหญ่ ได้แก่

1) การให้ความหมายข้อมูลส่วนบุคคลในความหมายกว้าง ในกรณีเป็นการบัญญัติตามแนวทางของ EU Directive 95/46/EC ซึ่งได้แก่ ประเทศสมาชิก EU และประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกแต่ต้องการมีกฎหมายที่ได้มาตรฐานทัดเทียมกันในระดับสากล เช่น อังกฤษ ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย เป็นต้น

2) การให้ความหมายข้อมูลส่วนบุคคลในความหมายแคบ ในกรณีนี้มักจะพบในประเทศที่ไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในลักษณะที่เป็นกฎหมายกลาง แต่จะมีการตราบทบัญญัติเฉพาะขึ้นเป็นเรื่องๆ ซึ่งได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา

การที่จะถือว่าข้อมูลใดเป็นข้อมูลส่วนบุคคลนั้นตามการให้ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างกว้างซึ่งเป็นหลักกฎหมายที่ได้รับการยอมรับในนานาประเทศว่าจะสามารถคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลได้มากกว่านั้น จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ประการสำคัญกล่าวคือ

1) ข้อมูลนั้นจะต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล คือ ข้อมูลข่าวสารที่เป็นเรื่องเฉพาะตัวของบุคคลและมีผลเฉพาะตัวไม่เกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอก ได้แก่

(1) คุณสมบัติติดตัวบุคคล ซึ่งอาจเป็นคุณสมบัติที่ติดตัวบุคคลไปตลอดชีวิตหรือลักษณะทางพันธุกรรมของบุคคล เช่น เชื้อชาติ กลุ่มเลือด สีผิว สีตา ลายพิมพ์นิ้วมือ ความพิการของร่างกายที่มีมาแต่กำเนิดอันมีลักษณะติดตัวของบุคคลไปจนตาย หรือเป็นสิ่งเฉพาะตัวของบุคคลที่เป็นคุณสมบัติที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา เช่น น้ำหนัก อายุ ส่วนสูง วุฒิการศึกษา ความสามารถ ตำแหน่งหน้าที่การงาน ประวัติการทำงาน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม ฯลฯ บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น

(2) การประเมินคุณค่าในตัวบุคคล เช่น ทัศนคติ การประเมินความประพฤติและความเห็นเกี่ยวกับการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล เนื่องจากข้อมูลข่าวสารเหล่านี้เป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นถึงความคิด ความสามารถ และการแสดงออกถึงความมีตัวตนของบุคคลได้

(3) แนวความคิด ความเชื่อ พฤติกรรมซึ่งอาจเปลี่ยนแปลงไปตามวัยและเวลา เช่น ความสนใจทางการเมือง ความสนใจทางเพศ ความรักหรือความชอบ ความสามารถ

2) ข้อมูลนั้นจะต้องเป็นข้อมูลข่าวสารที่สามารถพิสูจน์ตัวบุคคลได้ กล่าวคือ สิ่งที่บอกลักษณะที่ทำให้รู้จักบุคคลจากข้อมูลข่าวสารนั้นได้ หรือเรียกได้ว่าเป็นข้อมูลที่บอกถึงความเป็นตัวตนของบุคคล หรือเป็นข้อมูลที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างไปจากบุคคลอื่น ได้แก่

(1) เครื่องหมายบ่งชี้ตัวบุคคล เช่น ชื่อ นามสกุล ฉายาหรือนามแฝง หรือเลขรหัส กล่าวคือ หมายเลขประจำตัวประชาชน หมายเลขในใบอนุญาตขับขี่ หมายเลขประกันสังคม หมายเลขบัญชีสมุดฝากธนาคาร หมายเลขบัตรเครดิต หมายเลขโทรศัพท์

(2) ลักษณะทางกายภาพของบุคคลภายนอก เช่น ความสูงต่ำ คำขาว ความสมบูรณ์ หรือความพิการของบุคคลในทางกายภาพ

(3) ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่สามารถแสดงได้ว่าเป็นบุคคลหรือข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เช่น ยศ ตำแหน่ง หน้าที่การงานซึ่งเป็นสถานะที่สามารถแสดงออกได้ชัดว่าหมายถึงผู้ที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวในขณะนั้น เช่น นายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

(4) ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการประเมินคุณค่าของบุคคล ทศนคติต่อบุคคล การประพฤติปฏิบัติและการกระทำต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งข้อมูลข่าวสารเหล่านี้เป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นถึงความคิดของบุคคลสามารถแสดงออกถึงความมีตัวตนของบุคคลได้ทั้งสิ้น เช่น ผลการสอบ การประเมินผลงาน หรือการให้ความเห็นเกี่ยวกับความประพฤติและการกระทำของบุคคลเป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณค่า คุณสมบัติที่จะแสดงถึงความเป็นตัวตนของบุคคลได้

นอกจากการศึกษาเกี่ยวกับความหมายและลักษณะของข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ข้อมูลส่วนบุคคลยังมีประเด็นสำคัญที่ควรศึกษาเพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพอีกประการหนึ่งนั่นคือ การแบ่งประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลออกตามความสำคัญหรือความอ่อนไหวของข้อมูล เพื่อให้การกำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละประเภท

ข้อมูลโดยทั่วไปสามารถแบ่งออกได้เป็นสองประเภท คือ ข้อมูลทั่วไป (Non-sensitive data) และข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหว (Sensitive information) โดยข้อมูลทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกันดังนี้²¹

1) ข้อมูลทั่วไป (Non-sensitive data) เป็นข้อมูลข่าวสารใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคล ซึ่งสามารถบ่งชี้เฉพาะตัวบุคคล²² ได้แก่ ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน สถานการณ์สมรส และลักษณะทางกายภาพของบุคคล ข้อมูลใด ๆ ดังกล่าวสามารถนำมาประมวลกันเป็นข้อเท็จจริงที่บ่งชี้ลักษณะเฉพาะตัวบุคคลได้ โดยสภาพของข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่สามารถเปิดเผยต่อสาธารณะได้เป็นเรื่องปกติธรรมดา

²¹ ศิริกุล ภูพันธ์. (2548). ข้อความคิดว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคล. หน้า 83.

²² Donna Nicholls. (1994). **Propose reform of the law relation to information privacy in Hong**

ข้อมูลทั่วไปแตกต่างจากข้อมูลที่มีความอ่อนไหวซึ่งเป็นข้อมูลที่มีลักษณะพิเศษกว่า คือ ข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหวหากมีการเปิดเผยจะกระทบถึงความรู้สึกของประชาชนทั่วไป ในทางลบต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ และการเปิดเผยอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อบุคคลได้ เช่น การเปิดเผย เชื้อชาติบางเชื้อชาติอาจนำมาซึ่งความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลได้ ดังนั้น โดยทั่วไปแล้วกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแทบทุกประเทศจึงเคร่งครัดกับข้อมูล ประเภทนี้มากกว่าข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป โดยกำหนดห้ามมิให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล ห้ามใช้ และห้ามประมวลผลข้อมูลประเภทนี้ ไม่ว่ากรณีใดๆ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ

ในการให้คำนิยามข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ศึกษาเห็นว่าข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไวน่าจะเป็นนัยที่แท้จริงของข้อมูลส่วนบุคคลที่กฎหมายมุ่งหมายจะคุ้มครอง แต่อย่างไรก็ดี หากกฎหมายคุ้มครองเพียงข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวจะทำให้ข้อมูลทั่วไปบางลักษณะ ที่ควรได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายไม่ได้รับความคุ้มครองอย่างที่ควรจะเป็น และเมื่อศึกษาจาก คำนิยาม “ข้อมูลส่วนบุคคล” และการคุ้มครองของกฎหมายของประเทศต่างๆ พบว่าได้กำหนด ขอบเขตการคุ้มครองไว้อย่างกว้างขวางมากกว่าที่จะมีความหมายเฉพาะข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหวเท่านั้น กล่าวคือ ข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองนั้นมีทั้งข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ บุคคลและข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวด้วย

2) ข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหว (Sensitive information) ได้แก่ข้อมูลที่ถือว่าเป็น เรื่องเฉพาะตัวของบุคคลโดยเฉพาะ เป็นข้อมูลที่เป็นความลับหรือไม่พึงประสงค์ที่จะให้มีการเปิดเผย ข้อมูลประเภทนี้ ได้แก่ การนับถือลัทธิความเชื่อทางศาสนา ปรัชญาชีวิต การดำเนินชีวิต ส่วนตัว ลัทธิทางการเมือง เพศสัมพันธ์ ข้อมูลสุขภาพ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีทางอาญา เช่น คำพิพากษาในคดีอาญา มาตรการในการดำเนินการทางอาญา หรือการกระทำของฝ่ายปกครอง ที่เป็นการจำกัดเสรีภาพ²³ เป็นต้น

จากความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น อาจทำให้นึกถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่มีอยู่มากมาย แต่ข้อมูลเหล่านั้นก็มีความสำคัญหรือความอ่อนไหวที่แตกต่างกัน การใช้หรือการเปิดเผย ข้อมูลแต่ละข้อมูลก็ส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลที่แตกต่างกันไปตามแต่ประเภทของข้อมูล จึงทำให้มีผู้ริเริ่มศึกษาและจัดแบ่งประเภทของข้อมูลให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งกล่าวโดยกว้าง ๆ ได้ว่าการ แบ่งประเภทของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลนั้นหลักการทั่วไปที่ได้รับการยอมรับจะขึ้นอยู่กับ

²³ Fred H. cate. (1999). “The changing face of privacy protection in the European union and the United State.” *Indiana Law Review*, 33. pp.193-194.

ประเมินประเภทของข้อมูลในประเด็นความอ่อนไหว ที่จะส่งผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูลหากมีการเปิดเผยหรือล่วงรู้ข้อมูลนั้น โดยสามารถแบ่งได้ออกเป็น 3 ระดับ²⁴ ดังนี้

1) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความอ่อนไหวระดับต่ำ (Low sensitivity)

ข้อมูลที่มีความอ่อนไหวระดับต่ำ ข้อมูลประเภทนี้เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหวเนื่องด้วยข้อมูลเหล่านี้อาจช่วยทำให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีระดับความอ่อนไหวสูงขึ้น ดังนั้นข้อมูลเกี่ยวกับนายจ้างคนเก่าช่วยปูทางให้เข้าถึงข้อมูลที่มีความอ่อนไหวระดับสูงยิ่งขึ้นไป

2) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความอ่อนไหวระดับกลาง (Moderate sensitivity)

ข้อมูลที่มีความอ่อนไหวปานระดับกลาง เป็นข้อมูลที่มีความอ่อนไหวมากในแง่ที่มีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเมื่อข้อมูลถูกนำเอาไปใช้ในทางที่ผิดอยู่ในระดับสูง ข้อมูลประเภทนี้ครอบคลุมข้อมูลประเภทที่เกี่ยวกับความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งมีความครอบคลุมทุกเรื่องของชีวิต ข้อมูลที่มีความอ่อนไหวระดับปานกลางนี้ก็เช่นเดียวกับข้อมูลที่มีความอ่อนไหวระดับสูง คือไม่ควรถูกเก็บรวบรวมโดยสิ้นเชิง

3) ข้อมูลข่าวสารประเภทที่มีความอ่อนไหวระดับสูง (High sensitivity)

ข้อมูลที่มีความอ่อนไหวระดับสูง ข้อมูลประเภทนี้ได้แก่ ข้อมูลรายละเอียดส่วนตัวของบุคคลในส่วนที่เกี่ยวข้องกับประวัติทางการแพทย์ พฤติกรรมทางเพศหรือข้อเท็จจริงด้านอื่นๆ ในชีวิตของบุคคลซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าเป็นเรื่อง “ส่วนตัว” หรือ “ลับเฉพาะ” สำหรับข้อมูลประเภทความอ่อนไหวระดับสูงนี้ เหตุผลความจำเป็นที่จะต้องปกปิดข้อมูลก็มีความเหมาะสมมากที่สุด และเป็นข้อมูลที่ไม่ควรมีการเก็บโดยสิ้นเชิง

ในต่างประเทศได้มีการสำรวจตัวอย่างข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อแบ่งประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลออกเป็นระดับต่างๆ ตามความอ่อนไหวของข้อมูลในหนังสือ Personal information : privacy and the law โดย Raymond Wacks ใช้อย่างน่าสนใจ ซึ่งน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการนำมาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ในการกำหนดประเภทข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย ดังต่อไปนี้

²⁴ Raymond Wacks. (1993). **Personal Information : Privacy and the Law.** pp. 229-230

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลทั่วไป

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- ชื่อสกุล	- หมายเลขประกันสุขภาพ	
- นามสกุลเก่า (นามสกุลก่อน แต่งงาน)	- นามแฝงหรือนามปากกา	
- วันเดือนปีเกิด	- สัญลักษณ์พิเศษระบุตัว (ลายนิ้วมือ รอยตำหนิบนตัว เมื่อแรกเกิด ฯลฯ)	
- สถานที่เกิด	- เชื้อชาติ	
- ถิ่นที่อยู่		
- สัญชาติ		
- สถานภาพการอยู่อาศัย		
- สัญชาติเดิม		
- ลักษณะทางกายภาพ (ส่วนสูง สีผม และสีดวงตา)		
- เพศ		

ที่มา: Raymond Wacks. (1993). **Personal Information : Privacy and the Law.**
pp. 230-238.

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- ที่อยู่ (รวมถึงรหัสไปรษณีย์)	- ค่าเช่าหรือค่าผ่อนบ้านราย เดือน	
- ประเภทของที่อยู่อาศัย	- ที่อยู่เก่า	
- ขนาดของที่อยู่อาศัย	- วันที่ย้ายออกจากที่อยู่อาศัย เดิม	

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (ต่อ)

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- จำนวนห้องทั้งหมด	- เหตุผลที่ย้ายออก	
- ประเภทการใช้ห้อง		
- สิ่งอำนวยความสะดวก (ก๊าซ ไฟฟ้า)		
- ระบบบำบัดของเสีย		
- จำนวนบุคคลที่อาศัยอยู่ใน บ้าน		
- ผู้เช่าหรือผู้เช่าช่วงต่อ		
- การใช้ประโยชน์จาก ทรัพย์สินในทางอื่น		
- รายละเอียดของเจ้าของที่อยู่ อาศัยหรือผู้เช่า		
- วันเริ่มต้นครอบครอง		
- การเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย โดยไม่มีจำกัดระยะเวลาหรือ การถือครองทรัพย์สินโดยการ เช่า		
- ระยะห่างจากสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณะ		
- ข้อมูลประวัติของที่อยู่อาศัย		
- รายละเอียดการออกแบบที่ อยู่อาศัย		

ที่มา: Raymond Wacks. (1993). **Personal Information : Privacy and the Law.**
pp. 230-238.

ตารางที่ 2.3 ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในครอบครัว

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- สถานภาพการแต่งงาน	- วันแต่งงานและรายละเอียดการแต่งงาน	
- คู่สมรสหรือคู่ครองตามกฎหมาย	- สามีหรือภรรยาคนก่อน	
- ผู้ปกครอง	- สาเหตุการหย่าร้าง	
- เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรสครั้งปัจจุบัน (ชื่อและเพศของเด็ก)	- สถานภาพการแต่งงานของบิดาและมารดาขณะทีบุคคลเกิด	
- เด็กที่เกิดในระหว่างการสมรสครั้งก่อน (ชื่อและเพศของเด็ก)	- บิดามารดาบุญธรรม	
- สถานที่เกิดของเด็ก	- เด็กที่เกิดขณะยังไม่แต่งงาน (ชื่อและเพศ)	
	- เด็กที่ถูกรับมาเลี้ยง (ชื่อและที่อยู่)	
	- บิดามารดาที่แท้จริงของเด็กที่รับมาเลี้ยง	
	- ข้อพิพาทกับคู่สมรสในปัจจุบันที่ลงทะเบียนเรียบร้อยแล้ว	
	- ข้อพิพาทกับคู่สมรสคนก่อนที่ลงทะเบียนเรียบร้อยแล้ว	

ที่มา: Raymond Wacks. (1993). **Personal Information : Privacy and the Law.**
pp. 230-238.

ตารางที่ 2.4 ข้อมูลเกี่ยวกับการทำงาน

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- ชื่อนายจ้าง	- ค่าจ้าง / เงินเดือน (ข้อมูลทางการเงิน)	
- สถานที่ทำงาน	- ข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น (เช่น รายงานความก้าวหน้า ฯลฯ)	
- ลักษณะของนายจ้าง	- การสมัครเลื่อนขั้นตำแหน่ง การโอนย้าย ฯลฯ	
- อาชีพ	- จดหมายรับรองจากนายจ้าง คนก่อน	
- ผู้บังคับบัญชาโดยตรง	- การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน	
- ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาโดยตรง	- ตำแหน่งในสหภาพแรงงาน	
- ลักษณะการจ้างเงินเดือน	- การเป็นสมาชิกสมาคมธุรกิจต่างๆ	
- เวลาทำงานปกติ	- ตำแหน่งในสมาชิกสมาคมธุรกิจต่างๆ	
- การทำงานล่วงเวลา		
- การทำงานชั่วคราวหรืองานเพิ่มเติมจากงานประจำ		
- วันหยุด		
- บำนาญ		
- สวัสดิการอื่น		
- การเป็นหุ้นส่วนในบริษัทที่จดทะเบียนแล้ว		

ที่มา: Raymond Wacks. (1993). **Personal Information : Privacy and the Law.**

pp. 230-238.

ตารางที่ 2.5 ข้อมูลด้านการเงิน

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- ลิขสิทธิ์งานเขียน	- รายได้ต่อปี	
- ลิขสิทธิ์งานผลิตทางโทรทัศน์	- การกระจายรายได้จากแหล่งที่มาต่างๆ	
- สิทธิบัตร	- สินทรัพย์ที่มีสภาพคล่อง	
- การได้รับอนุญาต	- บัญชีเงินฝากออมทรัพย์	
- สิทธิในแบบ ลวดลาย	- หลักทรัพย์	
- สิทธิในเครื่องหมายการค้า	- สินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้คงที่	
	- สินทรัพย์ที่เคลื่อนย้ายได้	
	- เงินกู้ยืมในบ้าน	
	- สัญญาเช่าซื้อ	
	- เงินกู้ธนาคาร	
	- เงินกู้ส่วนตัว	
	- เงินอุดหนุนจากหน่วยงานการศึกษาท้องถิ่น	
	- หนี้สินที่เกิดจากการบริหารอสังหาริมทรัพย์	
	- การหักเงินเดือนหรือค่าจ้างเป็นประจำ	
	- หนี้สินเงินกู้อื่น	
	- กรมธรรม์ประกันชีวิต (และผู้รับผลประโยชน์)	
	- กรมธรรม์ประกันภัยหนี้สิน	
	- ผู้รับผลประโยชน์ในกรมธรรม์ประกันชีวิต	

ตารางที่ 2.5 ข้อมูลด้านการเงิน (ต่อ)

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
	- การประกันภัยบุคคลที่ 3	
	- การประกันภัยอื่น	
	- เงินกู้ที่กู้จากบริษัทประกันภัย	
	- การล้มละลายของบุคคล	
	- การผิดนัดการจ่ายค่างวด	
	- การจัดอันดับความน่าเชื่อถือ	
	- พันัยกรรมที่จดทะเบียนแล้ว และการพิสูจน์พันัยกรรมฉบับ จริง	
	- พันัยกรรมที่จดทะเบียนแล้ว ที่มีการระบุตัวผู้รับ ผลประโยชน์	
	- อสังหาริมทรัพย์ที่พิพาทเป็น ความกัน	
	- คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์	
	- รหัสภาษี	
	- สำนักงานภาษี	
	- ภาษีคงค้าง	
	- รายได้ที่ต้องเสียภาษี	
	- การยกเว้นภาษี	
	- ภาษีที่จ่าย	
	- ข้อพิพาทกับกรมสรรพากร	
	- สำนักงานประกันสังคมและ สุขภาพ	

ตารางที่ 2.5 ข้อมูลด้านการเงิน (ต่อ)

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
	- การจ่ายเงินประกันสังคม	
	- ผลประโยชน์จากประกันสังคม (การรักษาพยาบาล ฯลฯ)	
	- ประโยชน์ทดแทนการว่างงาน	
	- ประโยชน์อื่นๆ	
	- ลักษณะของการจ่ายเงิน (หมายเลขบัญชีกรมไปรษณีย์ ฯลฯ)	
	- เงินทุนที่ลงทุนในวิทยาการความรู้ใหม่ๆ	
	- การทำธุรกรรมซื้อขายสินทรัพย์ที่ก่อให้เกิดรายได้คงที่	
	- การทำธุรกรรมซื้อขายวัตถุที่เป็นการลงทุน (ของเก่า หินมีค่า ฯลฯ)	
	- การซื้อขายหลักทรัพย์	
	- บัญชีกระแสรายวัน (ชื่อธนาคารและหมายเลขบัญชี)	
	- วิธีการจ่ายเงิน (เช็ค เครดิตการ์ด เงินสด ธนาณัติ)	

ที่มา: Raymond Wacks. (1993). **Personal Information : Privacy and the Law.**
pp. 230-238.

ตารางที่ 2.6 ข้อมูลทางด้านการแพทย์

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- หน่วยงานด้านสุขภาพในพื้นที่ (ทั้งอดีตและปัจจุบัน)	- หมายเลขประกันสุขภาพ	- ภาวะสุขภาพของร่างกาย (ประวัติการเจ็บป่วย)
- กรู๊ปเลือด	- ศูนย์สุขภาพท้องถิ่น	- ผลตรวจเลือดว่าเป็นโรคที่ติดต่อกันได้
- มีความจำเป็นต้องสวมแว่นตา	- แพทย์ทั่วไป (ปัจจุบันและก่อนหน้า)	- ผลตรวจสุขภาพ
- มีความจำเป็นต้องใช้เครื่องช่วยฟัง	- กรมธรรม์ประกันชีวิต	- โรคที่เป็นแต่กำเนิด
- มีความจำเป็นต้องใช้ไม้เท้าหรือไม้ค้ำยันรักแร้	- การที่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์เป็นประจำ	- ความพิการที่เป็นแต่กำเนิด
- มีความจำเป็นต้องใส่ขาเทียม	- การที่จำเป็นต้องอยู่ภายใต้การดูแลของแพทย์ถาวร	- ความพิการที่เป็นภายหลัง
	- การที่จำเป็นต้องทานยา	- รายละเอียดการพักรักษาตัวในโรงพยาบาล
	- การฟังฟังอุปกรณ์เครื่องกลทางการแพทย์ (เครื่องช่วยหายใจ เครื่องฟอกเลือด)	- การผ่าตัดศัลยกรรม
		- ความผิดปกติทางจิต
		- การพยายามฆ่าตัวตาย
		- ผลทดสอบทางจิตวิทยา
		- การรักษาทางจิตเวช
		- การคิดแอลกอฮอล์
		- การใช้ยาในทางที่ผิด
		- การรักษา

ที่มา: Raymond Wacks. (1993). **Personal Information : Privacy and the Law.**

pp. 230-238.

ตารางที่ 2.7 ข้อมูลทางการศึกษา

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- โรงเรียนที่เข้าร่วม	- วันที่เข้าศึกษาและวันที่จบการศึกษา	
- วิทยาลัยที่เข้าเรียน	- เหตุผลในการย้ายสถานที่เรียน	
- วันที่เข้าศึกษา	- ผลสอบเข้าเรียน (ระดับ GCSE และ A)	
- รายวิชาที่เลือกเรียน	- ข้อมูลรายละเอียดชื่อครูประจำชั้น ครูใหญ่ ฯลฯ	
- ผลการเรียน	- การเข้าเรียนในโรงเรียนพิเศษ	
- คุณวุฒิการศึกษาที่ได้รับ	- เหตุผลในการเข้าเรียน	
- ทุนการศึกษา รางวัล ทางด้านการศึกษา	- รายงานความก้าวหน้าในการเรียน	
- การฝึกภาคปฏิบัติ การฝึกงาน	- เหตุผลที่เรียนไม่สำเร็จ	
- ผลการปฏิบัติงาน / ฝึกงาน	- รายงานความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน / ฝึกงาน	
- รายละเอียดของนายจ้างที่ไปฝึกงานด้วย	- เหตุผลที่ไม่สามารถฝึกงานจนครบกำหนดระยะเวลาได้	

ที่มา: Raymond Wacks. (1993). **Personal Information : Privacy and the Law.** pp. 230-238.

ตารางที่ 2.8 ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับประวัติอาชญากรรม

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์	- การสืบสวนสอบสวน	- ข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลที่บันทึกโดยตำรวจหรือได้รับมาจากผู้ให้เบาะแส
- สมุดทะเบียนรถยนต์	- รายงานการร้องเรียนเรื่องใดเรื่องหนึ่ง	
- หมายเลขพาสปอร์ต	- การตัดสินว่ากระทำความผิด	
- ใบอนุญาตอื่นๆ เช่น ใบอนุญาตเลี้ยงสัตว์เลี้ยง ใบอนุญาตขับเรือ	- การปรับชดใช้เงิน	
	- การประกาศว่าบุคคลบริสุทธิ์	
	- การยอมรับความผิด	
	- ผลการลงโทษโดยคำสั่งศาล	
	- การปฏิบัติตามคำตัดสินของศาล	
	- ลายพิมพ์นิ้วมือ	
	- รอยคำหารูปพรรณสัณฐาน	
	- การเป็นที่ต้องการตัวของตำรวจ	
	- การตกเป็นผู้สงสัย	

ที่มา: Raymond Wacks. (1993). **Personal Information : Privacy and the Law.** pp. 230-238.

2.1.2 แนวความคิดและทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวในประเทศที่ใช้ระบบคอมมอนลอว์

สิทธิความเป็นส่วนตัวเป็นแนวความคิดพื้นฐานที่รองรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในแต่ละลักษณะซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงกันจากแก่นความคิดหลักในเรื่องสิทธิความเป็นส่วนตัว ทั้งนี้สิทธิส่วนบุคคลก็มีได้เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นใหม่แต่อย่างใด เพียงแต่การพัฒนาและการตรากฎหมายขึ้นเพื่อรองรับอย่างชัดเจนนั้นเพิ่มเกิดขึ้นได้ไม่นานนัก ซึ่งในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เช่น ประเทศสหราชอาณาจักร ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศแคนาดา ประเทศออสเตรเลีย ประเทศนิวซีแลนด์ ฯลฯ ไม่มีหลักการทั่วไปในการรับรองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว²⁵ สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวถือเป็นสิทธิอย่างหนึ่งในบรรดาสหิทธิขั้นพื้นฐานที่มีกำเนิดมาจากแนวทางปฏิบัติในรัฐธรรมนูญของรัฐ การให้ความคุ้มครองและให้การเยียวยาความเสียหายเป็นการปรับใช้บทบัญญัติกฎหมายหมายความว่าด้วยละเมิดประกอบกับการให้เหตุผลโดยยึดถือคำพิพากษาที่เป็นบรรทัดฐานเป็นสำคัญ

หลักการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวจากการกระทำอันเป็นละเมิดในระบบคอมมอนลอว์ประกอบไปด้วยหลักสำคัญ ดังนี้

1) ความรับผิดฐานบุกรุก (Trespass) ความรับผิดฐานบุกรุกมีลักษณะสำคัญ คือ ต้องเป็นการบุกรุกทางกายภาพ ได้แก่ การบุกรุกเข้าไปในที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง และการเข้าไปรบกวนทางกายภาพต่อบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต เช่น บุคคลภายนอกหรือเพื่อนบ้านบุกรุกเข้ามาในบ้าน การบุกรุกเข้ามาจะเพื่อทำร้ายหรือเพื่อเข้าพบหรือรบกวนความเป็นอยู่ส่วนตัวก็ตาม การบุกรุกเข้ามานี้เน้นว่าต้องเป็นการกระทำในทางกายภาพต่อบุคคลหรือต่อทรัพย์สินโดยตรง ดังนั้น หากข้อเท็จจริงเปลี่ยนไปว่า บุคคลภายนอกได้ใช้กล้องส่องทางไกลสอดแนมคูบริเวณบ้าน ดูทรัพย์สิน หรือสอดส่องพฤติกรรมของบุคคล หรือใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ เพื่อสอดแนมจากภายนอก ลักษณะนี้ไม่มีการกระทำในทางกายภาพต่อบุคคลการกระทำดังกล่าวย่อมไม่ก่อให้เกิดความรับผิดฐานนี้ได้ แต่หากมีการลักลอบเข้าไปติดกล้องโทรทัศน์วงจรปิด ไมโครโฟน หรือเครื่องมือเครื่องไม้เครื่องมือต่าง ๆ ที่ใช้ในการสอดแนม แม้จะไม่เกิดการทำลายหรือฉกฉวยของหรือทรัพย์สิน กรณีนี้ย่อมเกิดความรับผิดฐานบุกรุกได้เพราะมีการกระทำทางกายภาพแม้เพียงเล็กน้อยก็ตาม

หากข้อเท็จจริงปรากฏว่าการบุกรุกดังกล่าวเกิดขึ้นในห้องพักผู้ป่วยในโรงพยาบาลหรือห้องพักโรงแรม กรณีนี้ประสบปัญหาในการปรับใช้เช่นกัน ความรับผิดฐานนี้จะเกิดขึ้นได้ผู้ที่

²⁵ Mark Littman and Peter Carter- Ruck. (1970). **Privacy and the Law.** p.8.

หรือเป็นผู้ทรงสิทธิเป็นสำคัญ ดังนั้น บุคคลที่จะสามารถกล่าวตามกฎหมายนี้ได้ต้องเป็นเจ้าของ โรงแรมหรือเจ้าของโรงพยาบาลเท่านั้น ผู้ป่วยหรือแขกผู้มาพักจึงไม่สามารถฟ้องร้องหรือได้รับการเยียวยาความเสียหายจากการบุกรุกหรือการรบกวนดังกล่าวได้

ด้วยเหตุผลว่าความรับผิดบุกรุกนี้ไม่ได้ถูกสร้างมาเพื่อคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวโดยตรง ดังนั้น ความรับผิดในฐานะความผิดนี้จึงไม่ค่อยประสบความสำเร็จหากจะกล่าวอ้างเพื่อคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวในปัจจุบัน เพราะความเจริญทางเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้การสอดแนม การลักลอบบันทึกภาพหรือเสียง หรือการดักฟัง ทำได้ง่ายและมีการพัฒนาการไปมากขนาดที่ว่าเครื่องมือบางอย่างไม่ต้องอาศัยการยึดติดในทางกายภาพก็สามารถใช้ได้ ดังนั้น เมื่อไม่มีการกระทำก็ไม่ก่อให้เกิดความรับผิดฐานบุกรุกได้เลย

แต่ปัญหาที่เพิ่มขึ้นอีกเนื่องจากเครื่องดักฟังหรือเครื่องมือสอดแนมในปัจจุบันไม่สามารถปรับในฐานความผิดบุกรุกได้เลย และการนำความรับผิดฐานบุกรุกไปปรับใช้กับบุคคลนั้นต้องปรากฏว่ามีการเข้าไปจู่โจมและลักษณะที่เป็นการประทุกัน เช่น การตรวจค้นสินค้าที่ตัวลูกค้าหากสงสัยว่าลูกค้าได้ขโมยของ ผู้จัดการร้านไม่สามารถทำการค้นได้สิ่งที่จะต้องกระทำคือให้เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นจึงจะไม่มี ความผิดฐานบุกรุก²⁶ ท้ายที่สุดพบว่าหากจะนำความรับผิดฐานบุกรุกไปปรับใช้ในการให้การเยียวยาความเสียหายในการละเมิดซึ่งปัจจุบันนี้ด้วยสถานการณ์ที่ซับซ้อนเนื่องจากข้อจำกัดทางกายภาพที่นับวันการพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่ทำให้ความรับผิดฐานบุกรุกทางกายภาพมีน้อยลง ทำให้ความรับผิดฐานบุกรุกไม่เหมาะสมกับการปรับใช้เยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการละเมิดในสถานการณ์ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ (Nuisance) เป็นลักษณะการทำให้เกิดมลภาวะทางเสียง ทางกลิ่น หรือมลภาวะที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน หรือการก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญโดยการสอดรู้สอดเห็นหรือรบกวนความเป็นส่วนตัวโดยเพื่อนบ้าน ในกรณีนี้ศาลได้เคยวางบรรทัดฐานไว้ว่าความรับผิดฐานก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญมีได้แม้ว่าผู้ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญอาจต่อสู้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังถึงที่สุดแต่ก็เหลือความสามารถที่จะระงับได้ก็ยังคงรับผิดเสมอ กรณีที่เห็นบ่อยครั้ง เช่น การที่บริษัท ห้างร้าน โทรศัพทชักรขวนให้ซื้อสินค้าและบริการบ่อยครั้งจนเกินความจำเป็น สร้างความอึดอัดใจหรือรำคาญ หรือแม้กระทั่งการที่เพื่อนบ้าน โทรศัพทมาที่บ้านเพื่อพูดคุยในเวลากลางดึกโดยที่ไม่ได้มีเหตุคว่นเหตุร้ายหรือมีความจำเป็นใด ๆ ซึ่งนอกจากจะเป็นการก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแล้วยังเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัวของบุคคลด้วย

²⁶ Ibid. p.8.

3) หมิ่นประมาท (Defamation) เป็นการแสดงข้อความหรือความหมายใดๆ ต่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดให้เขาได้รับความเสียหายต่อชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือถูกประเมินคุณค่าให้ต่ำลงหรือถูกดูหมิ่นเกลียดชังในสายตาของคนทั่วไป

ในการกระทำหมิ่นประมาทเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง เนื่องจากส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการเผยแพร่ความเป็นส่วนตัวของบุคคลต่อสาธารณะ เช่น การกล่าวข้อความอันเป็นเท็จ การพูดจาเยาะเย้ย ถากถาง หรือการกระทำที่เป็นสาเหตุทำให้เขาต้องอับอายขายหน้าหรือต้องหลีกเลี่ยงจากผู้อื่น เช่น การกล่าวร้ายว่าเป็นคนไม่มีความรู้สึกรัก เป็นคนไม่มีศักดิ์ศรี เป็นตัวสำรอง ซึ่งเป็นสาระสำคัญทำให้ชีวิตแต่งงานล้มเหลวเนื่องจากคำกล่าวนั้น ในกรณีนี้ นอกจากจะเป็นการหมิ่นประมาทแล้ว ยังเป็นการละเมิดข้อมูลข่าวสารอันเป็นความลับ และละเมิดชีวิตความเป็นอยู่ในครอบครัวด้วย²⁷

ในบางกรณี เช่น การให้บริการข้อมูลข่าวสารการเงินขององค์กร Credit Reference หรือ เครดิตบูโร อาจเป็นการลดฐานะความน่าเชื่อถือทางการเงินของบุคคล หรือเป็นการทำให้บุคคลได้รับความไม่ไว้วางใจในสถานะทางการเงิน แต่ในระบบกฎหมายคอมพิวเตอร์การให้ข้อมูลข่าวสารอันอาจเป็นการทำให้เขาได้รับความเสียหายหรืออับอายจากการถูกประเมินฐานะทางการเงินไม่ถือว่าเป็นหมิ่นประมาทเนื่องจากการกล่าวนั้นเป็นการกล่าวข้อความจริงซึ่งความรับผิดชอบหมิ่นประมาทไม่ได้มีความความรวมถึงการเปิดเผยข้อเท็จจริงส่วนตัว แม้ว่าการเปิดเผยดังกล่าวเป็นการเปิดเผยโดยไม่จำเป็นหรือไม่มีเหตุผลอันควรและเป็นการที่มุ่งประสงค์ร้ายต่อบุคคลอื่นก็ตาม

4) ความรับผิดชอบต่อความไว้วางใจต่อกัน (Breach of confidence) โดยหลักเมื่อมีการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารแก่อีกคนหนึ่งที่เป็นผู้รับข้อมูล ผู้รับข้อมูลมีหน้าที่ต้องก่อให้เกิดความไว้วางใจในการรักษาข้อมูลโดยไม่เปิดเผยต่อบุคคลอื่น หากข้อมูลข่าวสารนั้นเป็นข้อมูลที่เป็นความลับและบุคคลภายนอกเกิดรู้ข้อมูลข่าวสารนั้นภายในเวลาที่ผู้รับข้อมูลนั้นได้รับรู้เช่นกัน และโดยที่ผู้ที่บอกเล่านั้นไม่ได้อนุญาต ถือว่าผู้รับข้อมูลข่าวสารไม่ทำให้เกิดการไม่ไว้วางใจต่อภาระหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งภาระหน้าที่นี้จะเกิดขึ้นทันทีเมื่อข้อมูลข่าวสารได้ถูกบอกหรือแจ้งให้ทราบ และในการกล่าวอ้างนั้นผู้กล่าวอ้างต้องแสดงให้เห็นว่าผู้รับข้อมูลข่าวสารมีหน้าที่เนื่องจากมีการรับรู้เรื่องที่เป็นความลับนั้น²⁸ ภาระหน้าที่นี้อาจเกิดขึ้นอาจเรียกว่าเป็นหน้าที่ตามศีลธรรมเป็นความผูกพันที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อกันหรือเป็นหน้าที่ตามสัญญาคือมีการทำเป็นลายลักษณ์อักษร

²⁷ Ibid. p.8.

²⁸ Raymond Wacks. (1993). **Personal Information : Privacy and the Law.** p.51.

5) การกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย (Negligence) ในกฎหมายลักษณะละเมิดการเยียวยาความเสียหายในความรับผิดฐานประมาทเป็นมาตรการทั่วไปในการเยียวยาความเสียหาย องค์ประกอบความรับผิดฐานประมาทนั้นเป็นการกระทำที่ไม่ได้เกิดจากการจงใจเป็นการขาดความระมัดระวัง จริงอยู่ที่การละเมิดความเป็นส่วนตัวส่วนมากเกิดจากความจงใจแต่ในบางกรณีความเสียหายที่เกิดขึ้นแม้ผู้กระทำจะไม่ได้ตั้งใจ แต่หากเกิดจากการประมาทเดินเล่อทำให้เกิดการละเมิดความเป็นส่วนตัวผู้กระทำก็มีโอกาสที่จะต้องถูกฟ้องในความรับผิดฐานประมาทเดินเล่อทำให้เขาได้รับความเสียหายได้

6) ลิขสิทธิ์ (Copyright) การคุ้มครองความเป็นส่วนตัวในบางกรณีสามารถปรับใช้ในบทบัญญัติลิขสิทธิ์ซึ่งให้ความคุ้มครองบุคคลจากการถูกรบกวนการประกอบกิจกรรม กรณีศึกษาคดี Williams v. Settle คดีนี้เมื่อครั้งหนึ่งโจทก์ได้จ้างช่างภาพอาชีพซึ่งได้เคยถูกจ้างไปถ่ายรูปในงานแต่งงานของโจทก์โดยในรูปประกอบไปด้วยโจทก์และสมาชิกในครอบครัวหลายคนในเวลาต่อมาพ่อของโจทก์ถูกฆาตกรรม หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งได้เผยแพร่เรื่องราวดังกล่าวลงตีพิมพ์และได้นำเอารูปภาพงานวันแต่งงานมาลง จากการเผยแพร่ภาพดังกล่าวออกไปเป็นสาเหตุให้โจทก์และภรรยาถูกรบกวนจากสื่ออื่น ๆ ที่ต้องการทำข่าวและจากผู้คนรอบข้าง ในคดีนี้โจทก์ฟ้องว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ในภาพของโจทก์ คดีนี้โจทก์ไม่สามารถเรียกร้องเยียวยาความเสียหายจากจำเลยได้ เนื่องจากมิใช่เจ้าของรูปภาพนั้น ถึงแม้โจทก์จะเป็นคนที่ปรากฏในรูปถ่าย ผู้ที่จะเป็นโจทก์ฟ้องได้คือช่างภาพผู้ที่ได้ถ่ายภาพที่จะฟ้องว่าตนถูกละเมิดลิขสิทธิ์ในภาพถ่าย ซึ่งจริง ๆ แล้วคดีนี้หากมีการฟ้องร้องกันในสหรัฐอเมริกา โจทก์สามารถชนะคดีได้โดยโจทก์สามารถเริ่มคดีว่าโจทก์ถูกละเมิดสิทธิส่วนบุคคล²⁹ ทั้งนี้เนื่องจากศาลของประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการยอมรับในเรื่องความรับผิดทางละเมิดในความเป็นส่วนตัวของบุคคล

7) การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลในเรื่องการค้นและการยึดทรัพย์สิน (Searches and seizures) การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลที่สำคัญอีกประการหนึ่งถูกตีความให้อยู่ภายใต้ขอบเขตของ The fourth amendment จากการตีความของศาลเห็นพ้องตรงกันว่าห้ามมิให้มีการตรวจค้นและยึดทรัพย์สินของประชาชนความคุ้มครองนี้ได้แก่ ในบ้าน เอกสาร และต่อตัวบุคคลเอง โดยไม่มีเหตุอันควรหรือตามอำเภอใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ สิทธิส่วนบุคคลในการค้นและยึดนี้มีความเกี่ยวข้องกับ Due process หรือวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมายเพราะกระบวนการ Due process คือกระบวนการคุ้มครองสิทธิของจำเลย มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ตกเป็นจำเลยในคดีอาญา การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในฐานะที่เขาเป็น

²⁹ Mark :Littman and Peter Carter Ruck. (1970). **Privacy and the Law.** p.12.

ส่วนหนึ่งในสังคม³⁰ ผู้ต้องหาไม่สามารถถูกบังคับให้ตอบคำถามเพื่อเป็นพยานหลักฐานที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองและไม่สามารถถูกค้นและยึดสิ่งของเพื่อนำไปเป็นหลักฐานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร การค้นสื่อลามกในบ้านของจำเลยโดยไม่ได้รับอนุญาตแม้ว่าจะไม่เป็นการบังคับขู่เจ็ญในทางกายภาพ แต่ศาลมองว่าการครอบครองและควบคุมสื่อลามกเป็นความผิดอาญา แต่การตรวจค้นต้องชอบด้วยวิธีการเพื่อการคุ้มครองสิทธิของบุคคลด้วย การค้นและยึดโดยไม่ได้รับอนุญาตจึงเป็นการไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญถือว่าเป็นการแทรกแซงเสรีภาพในการพูดและเสรีภาพในการอ่าน

กระบวนการ Due Process มีพื้นฐานความคิดมาจากกระบวนการคุ้มครองสิทธิของจำเลย มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิของบุคคล การปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในฐานะที่เขาเป็นส่วนหนึ่งในสังคม ผู้ต้องหาไม่สามารถถูกบังคับให้ตอบคำถามเพื่อเป็นพยานหลักฐานที่เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง และไม่สามารถถูกค้นและยึดสิ่งของเพื่อนำไปเป็นหลักฐานโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ซึ่งหลักการดังกล่าวศาลได้วินิจฉัยไว้ในคดี *Gliswold v. Connecticut* ในกรณีที่เจ้าพนักงานได้ตรวจค้นในห้องนอนของคู่สามีภรรยาเพื่อตรวจค้นเครื่องมือ หรือยาที่ใช้ในการคุมกำเนิด ศาลวินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลด้วย³¹

หลักว่าด้วยวิธีการที่เหมาะสมนี้ศาลได้นำมาใช้ในกรณีที่มีการนำพยานหลักฐานมาโดยการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วย ในการดักฟังการสนทนาทางโทรศัพท์ เช่น ในคดี *Katz v. United States* การติดเครื่องดักฟังโทรศัพท์ ซึ่งกรณีนี้เครื่องดักฟังไม่ได้ติดอยู่กับเครื่องโทรศัพท์บ้าน หรือภายในบริเวณบ้านอันเป็นที่ส่วนบุคคล การกระทำดังกล่าวนี้นอกจากจะเป็นการไม่ชอบด้วยหลักว่าด้วยวิธีการที่เหมาะสมแล้ว ยังเป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลอีกด้วย แต่ปัญหาคือเครื่องดักฟังดังกล่าวติดอยู่กับตู้โทรศัพท์สาธารณะ กรณีนี้จะคาดหวังความเป็นส่วนตัวได้หรือไม่ ซึ่งผู้พิพากษาได้ให้เหตุผลว่า การคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลเป็นสิทธิที่ติดไปกับตัวของบุคคลไม่ว่าบุคคลนั้นจะอยู่ในที่ส่วนตัวหรืออยู่ในพื้นที่สาธารณะก็ย่อมต้องได้รับความ

³⁰ นริศ ชำนาญชานันท์. (2539, มกราคม). “ละเมิดอำนาจศาล : โทษที่ขัดต่อกระบวนการ Due Process.” *วารสารอัยการ*, 19, 215. หน้า 138-139.

³¹ จากคดีนี้ ศาลพิจารณาว่าสิทธิส่วนบุคคลเป็นสิทธิที่มีมาก่อน The Bill of Right มีมาก่อนสถาบันทางการเมือง และมีมาก่อนโรงเรียนสอนกฎหมายเสียอีก ชีวิตแต่งงานเป็นการก้าวต่อไปด้วยความดีซึ้นหรือเลวลง เป็นการคงอยู่ซึ่งความหวัง และเป็นส่วนตัวอย่างมากอันเป็นเรื่องที่ไม่สามารถล่วงเกินได้ การส่งเสริมความสัมพันธ์ในการดำเนินชีวิต ไม่เป็นเรื่องที่เป็นความกัน ในโรงในศาล ไม่ใช่การยึดมั่น ในนโยบายทางการเมือง การแต่งงานเป็นความจงรักภักดีของบุคคลสองฝ่าย ไม่ใช่การค้าขายหรือเป็นการวางแผนการอยู่ร่วมกันในสังคม

คุ้มครองด้วยเช่นเดียวกัน และภายใต้ The fourth amendment ฉบับนี้ยังขยายขอบเขตการคุ้มครองไปถึง สิทธิในความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล ในบ้าน เอกสาร ดังนั้นการติดเครื่องดักฟังกับ ผู้โทรศัพท์สาธารณะจึงเป็นการละเมิดความเป็นส่วนตัวและละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

2.1.3 แนวความคิดและทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวในประเทศที่ใช้ระบบ ซีวิตลอร์

สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวในระบบกฎหมายชีวิตลอร์นั้น ได้แก่ สิทธิในชีวิตร่างกาย เภสสถาน การเดินทาง การติดต่อสื่อสาร เกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคล ฯลฯ แนวความคิดเรื่องสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวได้รับการพัฒนามาจากทฤษฎีทางกฎหมาย ในศตวรรษที่ 19³² ซึ่งเป็นทฤษฎีที่อยู่ภายใต้หลักนิติศาสตร์เชิงคุณค่าที่เป็นผลผลิตทางความคิด และมีพื้นฐานความคิดของนักปราชญ์ชาวเยอรมันแทบทั้งสิ้น โดยเริ่มจากการให้ความคุ้มครองสิทธิ ในความเป็นอยู่ส่วนตัวบนพื้นฐานความรับผิดชอบละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และความคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวในกฎหมายอาญาว่าด้วยความรับผิดชอบหมิ่น ประมาท³³ จากแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิดังกล่าวของเยอรมันมีอิทธิพลและถือได้ว่าเป็นต้นแบบแก่ ประเทศชีวิตลอร์อื่น ๆ ในการให้ความคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลในระดับของข้อมูล ส่วนบุคคล

สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของประเทศสหพันธรัฐเยอรมันนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธรัฐเยอรมัน (Basic law or grundgesetz, the german constitution) เพื่อใช้ในการป้องกันการกระทำของรัฐในการละเมิดสิทธิ เสรีภาพของปัจเจกบุคคล ในมาตรา 1 และมาตรา 2 บัญญัติให้ความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ อันเป็นหลักการพื้นฐาน คือ รัฐต้องเคารพสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์³⁴ ที่ปรากฏในกฎหมายพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิของมนุษย์ที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตน โดยเสรี³⁵ ทั้งสองมาตรานี้เอง ก่อให้เกิดการรับรองสิทธิในความเป็นตัวตนของบุคคล ภายใต้สิทธิดังกล่าวปัจเจกชนมีอำนาจในการ ควบคุม พัฒนา และแสวงหาประโยชน์ในสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของตน และสิทธิในการ

³² Mark Littman and Perter carter Ruck. Op.cit. p. 21.

³³ Ibid. pp. 24-25.

³⁴ บรรเจิด สิงคะเนติ. (2541, สิงหาคม). “หลักประกันสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่.”

วารสารปกครอง, 17, 2. หน้า 31.

³⁵ บุญศรี มีวงศ์โสมย. (2542, กันยายน-ธันวาคม). “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญ.” วารสารรัฐธรรมนูญ, 1, 3. หน้า 29-30.

ได้รับความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ จดหมาย หรือวัสดุไปรษณีย์ และการติดต่อสื่อสารจากการกระทำใดที่เป็นการแทรกแซงใด ๆ

ในปี ค.ศ. 1954 ในคดี BGHZ 13} 334 (1954) ศาลรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์รัฐเยอรมัน ได้วินิจฉัยไว้ว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวของบุคคลประกอบไปด้วยสิทธิ 2 ประการ คือ สิทธิในความเป็นส่วนตัวและสิทธิในการใช้ประโยชน์ในชื่อเสียง รูปพรรณ หรือเรียกว่าสิทธิในความเป็นส่วนตัวของตนเอง โดยสิทธิในส่วนหลังนี้มีความสำคัญเพราะไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่พิสูจน์หรือจำแนกตัวบุคคลได้เท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นตัวตนของบุคคลด้วย ดังนั้น ชื่อของบุคคลจึงพึงได้รับความคุ้มครองในฐานะที่ชื่อเป็นวัตถุแห่งสิทธิตามสภาพบุคคลประการหนึ่ง³⁶ ซึ่งนอกจาก ชื่อตัว ชื่อรอง และชื่อสกุล แล้วกฎหมายให้ความคุ้มครองไปถึงชื่อที่ใช้เรียกขานบุคคลอื่นๆ เช่น นามแฝง ฉายา บรรดาศักดิ์ หรือราชทินนามที่กษัตริย์พระราชทานให้ตามราชประเพณีโบราณ กรณีทำนองเดียวกันนี้รูปภาพของบุคคล บุคคลย่อมมีสิทธิในรูปภาพในทำนองเดียวกันกับชื่อ บุคคลมีสิทธิที่จะไม่ให้มีผู้ใดจำลองภาพของตนไปทำงานเขียน หรือแสดงละคร หรือถ่ายภาพยนตร์ ซึ่งในความเห็นทางกฎหมายเยอรมันถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว และนอกจากนี้ยังได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายแพ่งภายใต้ชื่อหลักการคุ้มครอง “สิทธิอื่นๆ” (Other right) มาตรา 823 (1) ในการรับรองสิทธิและความคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิในการพัฒนาบุคลิกภาพหรือความเป็นส่วนตัวของบุคคลในรูปภาพและสิทธิในการใช้นามของบุคคล รวมถึงสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล (Personal data) และข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลทั่วไป บนพื้นฐานของ มาตรา 826 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง บุคคลใดจงใจทำให้คนอื่นได้รับความเสียหายในการละเมิดศีลธรรมอันดีต้องชดใช้ค่าเสียหายจากการกระทำดังกล่าว

และเมื่อพิจารณาถึงหลักการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของประเทศที่ใช้ระบบชีวิตลอร์ว่ในภาคพื้นเอเชีย เช่น ประเทศญี่ปุ่น ที่มีการพัฒนาของการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวจากปัญหาการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวในเรื่องการใช้และการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างช่วงปี ค.ศ. 1980 และเป็นปัญหาเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวจึงเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีเป็นสำคัญ เช่น กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ของหน่วยงานฝ่ายปกครอง (Act for the Protection of Computer Processed Personal Data Held by Administrative Organ, Act No.95, 16 December 88) และในภาคเอกชนกระทรวงพาณิชย์และอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ

³⁶ จิตติ ดิงศกัทธิย์. (2529). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล. หน้า 28.

ของญี่ปุ่นได้กำหนดกฎหมายมาตรฐานในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ผ่านการประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์สำหรับเป็นแนวทางแก่องค์กรภาคเอกชนนำไปปฏิบัติ ส่วนในประเทศซีวิลลอว์อื่นๆ เช่น ประเทศอิตาลี การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ภายใต้พื้นฐานของสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และยังมีการอ้างอิงถึงการรักษาความลับอีกด้วย³⁷

2.1.4 แนวความคิดและทฤษฎีการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวในประเทศไทย

ประเทศไทยได้เริ่มระบุให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวอย่างชัดเจนในมาตรา 47 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538³⁸ ดังนี้ “สิทธิของบุคคลในครอบครัว ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความ หรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ หรือชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน...”

ตามมาตรา 47 ดังกล่าวเป็นการแสดงออกว่าประเทศไทยรับรองและให้ความคุ้มครองแก่สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของประชาชนทุกคน โดยบัญญัติไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศ และต่อมาเมื่อประเทศไทยประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ก็ยังคงมีการสืบทอดหลักเกณฑ์การรับรองและให้คุ้มครองแก่สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวดังกล่าวต่อมาโดยปรากฏในมาตรา 34 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ดังนี้ “สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีการใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน”

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ถือเป็นรัฐธรรมนูญที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากฉบับหนึ่งสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนทั้งปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มีเสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงกล่าวได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันเป็นรัฐธรรมนูญที่ให้ความสำคัญ

³⁷ Valentina Ranno and Elisabetta Racca. (1998). “ITALY : Data Protection.” **International Company and Commercial Law Review**, 5, 13. p.3-4.

³⁸ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538.

ต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างแท้จริง การคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้แก่ การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว มีสาระสำคัญ 3 ประการ³⁹ ดังนี้

1) การใช้สิทธิเสรีภาพ สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว เป็นสิทธิเสรีภาพที่ปลอดจากการแทรกแซงของรัฐ

2) มีสภาพบังคับ เป็นการห้ามมิให้รัฐเข้าก้าวก่าย รบกวนในสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว

3) ข้อยกจำกัดสิทธิและเสรีภาพ การไขว่คว้าแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำได้เฉพาะในกรณีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะเท่านั้น

ต่อมาได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แทน ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 35 (มาตรา 34 เดิม แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540) เพื่อเพิ่มเติมการให้คุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นอย่างชัดเจน ดังนี้

“มาตรา 35 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขว่คว้าแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชนอันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

การบัญญัติรับรองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ย่อมส่งผลให้ประชาชนทุกคนในประเทศอ้างสิทธิดังกล่าวที่รัฐธรรมนูญรับรองและคุ้มครองให้ได้โดยมิต้องกล่าวอ้างกฎหมายลำดับรองแต่อย่างใด

แนวคิดที่ต้องมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยได้เริ่มปรากฏให้เห็นจากมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2539 ที่ได้เห็นชอบต่อนโยบายเทคโนโลยี

³⁹ สมคิด เลิศไพฑูรย์ และ กล้า สมุทวณิช. (2546). รายงานการวิจัยการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยศาลรัฐธรรมนูญ เสนอต่อศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย. หน้า 10.

สารสนเทศ (ไอที 2000) ที่เสนอโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อพัฒนาสังคมและเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางธุรกิจอุตสาหกรรมและการค้าระหว่างประเทศ ในการก้าวเข้าสู่สังคมสารสนเทศซึ่งเป็นยุคเศรษฐกิจใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 โดยหนึ่งในมาตรการที่สำคัญ คือ การปฏิรูปกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วยกฎหมาย 6 ฉบับ ได้แก่ กฎหมายเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายเกี่ยวกับลายมือชื่อทางอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ กฎหมายเกี่ยวกับการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายที่ออกเพื่อรองรับรัฐธรรมนูญมาตรา 78 ว่าด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ.2541 คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบต่อการจัดทำโครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศที่เสนอโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และเห็นชอบให้คณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ หรือเรียกย่อว่า “คณะกรรมการไอทีแห่งชาติ หรือ กทสช. (NITC) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการจัดทำกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศและกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ คณะกรรมการดังกล่าวได้แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อยกร่างกฎหมายไอทีทั้ง 6 ฉบับ แยกตามกฎหมายขึ้นมา 6 คณะ โดยมอบหมายให้ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการไอทีแห่งชาติเป็นเลขานุการในการยกร่างกฎหมาย ซึ่งได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจยกร่างกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ขึ้นตามคำสั่งคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ ที่ 13/2542 ประกอบด้วยกรรมการทั้งสิ้น 20 ท่าน⁴⁰

การจัดทำร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. เกิดขึ้นจากแนวคิดที่ต้องการรักษาคุณภาพระหว่างเสรีภาพในการติดต่อสื่อสาร สิทธิในความเป็นส่วนตัว และความมั่นคงแห่งรัฐ และพัฒนากฎหมายคุ้มครองข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลให้เป็นระบบและสอดคล้องกับกฎหมายของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและที่จะมีขึ้นในภายหน้า และสอดคล้องกับกฎเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของนานาอารยประเทศที่เป็นที่ยอมรับอยู่ในปัจจุบัน อีกทั้งประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลเป็นการเฉพาะ จึงเป็นเหตุให้มีการจัดทำ

⁴⁰ สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ. (2544). โครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ. หน้า 16-17.

ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ดังกล่าวขึ้น โดยผ่านการยกร่างสองครั้ง
ได้แก่⁴¹

การยกร่างครั้งแรก ได้ยกร่างขึ้นตามแนวทาง Directive 95/46/EC ของสหภาพยุโรป⁴²
โดยเน้นที่ประเทศอิตาลีเป็นหลัก รวมทั้งของประเทศอื่น ๆ ในภาคพื้นยุโรปด้วย เนื่องจากประเทศ
อิตาลีเป็นประเทศที่มีระบบประมวลกฎหมายเช่นเดียวกับประเทศไทย ประกอบกับประเทศ
ในภาคพื้นยุโรปมีพัฒนาการเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแล้วในระดับหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม ในการประชุมพิจารณาร่างกฎหมายตามแนวทางดังกล่าวพบว่ากลไก
หรือหลักการของกฎหมายบางประการจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากทำให้
ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากพัฒนาการทางเทคโนโลยีค่อนข้างเป็น
เรื่องใหม่ ดังนั้น การนำกลไกที่ค่อนข้างเข้มงวดมาบัญญัติเป็นกฎหมายอาจก่อให้เกิดปัญหาทาง
ปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายได้ ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางของการยกร่าง
กฎหมายเสียใหม่

การยกร่างครั้งที่สอง เป็นการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ
ประเทศอื่นๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากสหภาพยุโรปและประเทศภาคพื้นยุโรป ได้แก่ กฎหมายของ
ออสเตรเลีย ฮังการีและนิวซีแลนด์ ที่แม้จะมีการกำหนดหลักการใกล้เคียงกับกฎหมายของสหภาพ
ยุโรปก็ตาม แต่ก็มีหลักการและกลไกการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในอีกรูปแบบหนึ่งที่
น่าสนใจในลักษณะที่ว่าประเทศดังกล่าวเป็นประเทศที่เพิ่งเริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าว
ได้ไม่นาน และมีกลไกการใช้บังคับที่ไม่เข้มงวดมากเกินไป นอกจากนี้กฎหมายดังกล่าวยังได้
กำหนดกลไกในการกำกับดูแลตนเอง โดยให้ผู้ซึ่งเก็บหรือรวบรวมข้อมูลสามารถที่กำหนด หรือ
วางหลักเกณฑ์ในทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับการดำเนินงานของตนเองได้ ซึ่งการบัญญัติกฎหมายใน
แนวทางนี้ค่อนข้างมีความยืดหยุ่น และน่าจะเหมาะสมกับประเทศไทยซึ่งยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นของ
การพัฒนาระบบการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ด้วยเหตุดังกล่าว คณะอนุกรรมการฯ และคณะทำงานจึงได้พิจารณาปรับแก้ร่าง
พระราชบัญญัติ ฯ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับแนวกฎหมายของออสเตรเลีย ฮังการีและ
นิวซีแลนด์ แทนการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ ฯ ในรูปแบบเดิมที่มีความเข้มงวดมากกว่า

⁴¹ สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ (2547) .แนวทางการจัดทำกฎหมาย
คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. หน้า 12-13.

⁴² Directive 95/46/EC of the European Parliament and of Council of 24 October 1995 on the
protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data.

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ ถูกนำเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการเทคโนโลยี ข่าวสนเทศแห่งชาติ โดยได้ผ่านความเห็นชอบในหลักการเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ.2544 ซึ่งต่อมา กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมได้ส่งเรื่องไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ.2544 เพื่อนำสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป อย่างไรก็ตาม สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีการแจ้งขอความเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ซึ่งส่วนใหญ่หน่วยงานต่าง ๆ ก็เห็นชอบในหลักการของความจำเป็นที่ต้องมีกฎหมายฉบับนี้ แต่ก็มี การเสนอความเห็นที่เป็นข้อสังเกตถึงอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นใหม่ โดยหน่วยงาน ที่ไม่เห็นด้วย คือ กระทรวงมหาดไทย สำนักงานงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการปฏิรูประบบ ราชการ และสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลสำนักงาน คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

ภายหลังจากที่กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมได้โอนเรื่องการจัดทำ ร่างพระราชบัญญัติไปยังกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแล้ว เนคเทคได้มีการ จัดตั้งคณะทำงานเพื่อการศึกษาประเด็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้น เมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2546 ดำเนินการศึกษากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ เพิ่มเติม และปรับร่างพระราชบัญญัติในเนื้อหาสำคัญบางประเด็นให้มีความชัดเจนมากขึ้น โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.ประสิทธิ์ เอกบุตร เป็นประธาน คณะทำงานฯ ได้เข้าพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 เพื่อรายงานสถานการณ์พัฒนากฎหมายและรับทราบนโยบาย ในการปรับร่างพระราชบัญญัติในบางประการ ก่อนที่จะได้มีการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติ ที่มีการปรับแก้มายังกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ก่อนนำเสนอเข้าสู่ กระบวนการนิติบัญญัติตามลำดับต่อไป โดยผลจากการเข้าพบและการศึกษากฎหมายต่างประเทศ เพิ่มเติม ทำให้มีการพิจารณาทบทวนหลักการตามร่างพระราชบัญญัติฯ เพื่อให้มีความชัดเจน สอดคล้องกับแนวทางระวางประเทศ และแนวปฏิบัติของภาคเอกชนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพิจารณาประเด็นขอบเขตของกฎหมาย หลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คณะกรรมการ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และบทกำหนดโทษ เป็นต้น

ในเรื่องของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนี้ ได้มีการพัฒนาบทบัญญัติและมีการบังคับ ใช้กฎหมายดังกล่าวในนานาประเทศ โดยเฉพาะในยุโรปและสหรัฐอเมริกา เช่น กรณีสหภาพยุโรป ได้มีการออกกฎหมายโดยรัฐสภายุโรป กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองปกป้อง ความเป็นส่วนตัวของบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดเก็บ การรวบรวมและการนำไปใช้

ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนมาตรการที่จะทำให้การเชื่อมโยงข้อมูลส่วนบุคคลโดยเสรีที่จะไม่กระทบต่อมาตรการคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของบุคคล (Directive 95/46/EU of the European Parliament and of the Council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data) ทั้งนี้ Eu Directive มีหลักสำคัญ คือ กำหนดให้ประเทศสมาชิกในสหภาพยุโรปจะต้องมีมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลในเรื่องที่เกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว ในส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการจัดเก็บ การรวบรวมและการนำไปใช้ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งกำหนดเงื่อนไขที่จะไม่ให้ประเทศสมาชิก ยินยอมให้มีการส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศอื่น ๆ นอกสหภาพยุโรป ที่มีมาตรฐานในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต่ำกว่ามาตรฐานที่สหภาพยุโรปกำหนด เช่น ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับธุรกิจการบิน เป็นต้น

ในขณะที่ยวกันคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ทำการศึกษาและเตรียมการดำเนินงานเพื่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยให้เป็นไปตามมาตรฐานสหภาพยุโรป และมาตรฐานนานาชาติ ในหลาย ๆ ประการ เช่น การส่งเจ้าหน้าที่ไปร่วมประชุมด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัวในระดับนานาชาติ (International conference of personal data and privacy protection) ตลอดจนการจัดประชุมสัมมนาเรื่องดังกล่าวขึ้นในประเทศไทยหลายครั้ง รวมทั้งได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ศึกษาและจัดทำความเห็นทางวิชาการเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. อีกฉบับ และได้ผ่านการระดมความคิดเห็นจากนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ในขั้นต้นเมื่อวันที่ 28 มกราคม 2547

เนื่องจากร่างกฎหมาย 2 ฉบับ ที่เสนอโดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารราชการ ต่างมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของเอกชนเหมือนกัน แม้จะมีบทบัญญัติในรายละเอียดที่แตกต่างกันบ้าง ซึ่งผลจากการสัมมนามีความชัดเจนว่าควรมีกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้เพียงฉบับเดียว และการจัดตั้งสำนักงานใหม่ควรดำเนินการเฉพาะเท่าที่จำเป็น เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อนและประหยัด โดยให้นำผลจากการสัมมนาไปปรับปรุงร่างกฎหมายให้สมบูรณ์เหมาะสมที่สุดต่อไป ดังนั้น จึงมีมติให้รายงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเรื่องเสนอกณะรัฐมนตรี คณะที่ 5 (ฝ่ายสังคมวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) เพื่อมีมติให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารรับร่างกฎหมายทั้งสองฉบับมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นฉบับเดียวเพื่อเสนอคณะกรรมการกฤษฎีกา ๗ พิจารณาอีกครั้งหนึ่งก่อนนำเสนอคณะรัฐมนตรี

ต่อมา มีการจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการระหว่างคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ คณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ผู้แทนกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันพิจารณาเกี่ยวกับนโยบายและร่างกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นผู้จัดทำร่าง และร่างที่คณะผู้วิจัยแห่งสถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่มีรองศาสตราจารย์ สมยศ เชื้อไทย เป็นหัวหน้าคณะผู้วิจัยเป็นผู้จัดทำร่างขึ้นรวม 2 ฉบับ เพื่อหาข้อยุติในการดำเนินการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันอีกครั้ง

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้สรุปรายงานให้คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการพิจารณาว่า แม้ว่าการสัมมนาได้มีการหารืออย่างชัดเจนในประเด็นที่ว่าหน่วยงานใดสมควรจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบการดำเนินการตามที่ร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. แต่สามารถสรุปเป็นความเห็นเสนอเพื่อพิจารณาได้ ดังนี้

1) ร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นกฎหมายกลางด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มิใช่กฎหมายที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีเฉพาะด้าน ดังนั้นที่ประชุมสัมมนาจึงไม่มีผู้หนึ่งผู้ใดโต้แย้งหรือมีข้อสังเกตในทางไม่เห็นด้วย กรณีที่สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการจะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบตามร่างกฎหมายที่เสนอ โดยให้ถือว่าเป็นประเด็นที่จะต้องตัดสินใจในระดับนโยบาย

2) เนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบในหลักการแก้ไขพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดยยกฐานะของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้มีฐานะเทียบเท่ากรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งขณะนี้ร่างกฎหมายดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการได้รับผิดชอบเป็นฝ่ายธุรการและวิชาการของคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ ในการดำเนินการด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐอยู่แล้ว ดังนั้น จึงเห็นว่าสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการควรเป็นหน่วยงานผู้รับผิดชอบการดำเนินการตามร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนี้ด้วย เพราะการบังคับใช้กฎหมายในด้านนี้จะมีเอกภาพโดยมีการบูรณาการด้านบุคลากรแผนงานและแนวปฏิบัติเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเนื่องจาก

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการมีความพร้อมในเรื่องประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจสอดคล้องกับหลักสากลที่ถือปฏิบัติกันในการมีมาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ภาครัฐและภาคเอกชนอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน ต่อมาคณะรัฐมนตรีก็ได้มีมติให้สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นเจ้าภาพในการดำเนินการ ซึ่งร่างกฎหมายดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

2.2 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของไทย

แม้ในประเทศไทยจะมีกฎหมายหลายฉบับที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยปรากฏทั้งในกฎหมายมหาชนและกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น รัฐธรรมนูญ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 เป็นต้น แต่การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายดังกล่าวเป็นเพียงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะเรื่องเฉพาะราว โดยมุ่งคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ โดยตรง เช่น ประมวลกฎหมายอาญาให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับการเปิดเผยความลับ การหมิ่นประมาท ซึ่งหากเป็นการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลนอกเหนือจากเรื่องดังกล่าวย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญา ในส่วนของการเยียวยาความเสียหายนั้นสามารถนำบทบัญญัติในเรื่องละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้กับการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลได้ แต่อย่างไรก็ดี เมื่อไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ การกำหนดหลักเกณฑ์หรือการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายพื้นฐานย่อมไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุมการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและที่จะเกิดขึ้นในภายหน้าได้

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติต่างๆ นั้น เป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัตินั้นๆ โดยตรง และเฉพาะกลุ่มบุคคลไม่ใช่การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลทั่วไป แม้ปัจจุบันประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติที่มีบทบัญญัติให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคล และได้กำหนดค่านิยมของข้อมูลส่วนบุคคลไว้ คือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวนี้ครอบคลุมเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในครอบครองของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุม

ถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของเอกชน และแม้จะมีกฎหมายบางฉบับที่คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในครอบครองของเอกชน เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในการครอบครองของสถาบันการเงินอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 เป็นต้น แต่ก็หาครอบคลุมทั้งระบบไม่

2.2.1 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกฎหมายมหาชน

กฎหมายมหาชนเป็นกฎหมายที่กล่าวถึงหลักเกณฑ์ทั้งหลายเกี่ยวกับรัฐ โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับพลเมือง⁴³ และกฎหมายมหาชนที่บัญญัติให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลมีดังต่อไปนี้

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 35 (มาตรา 34 เดิม แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540) เพื่อให้คุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นอย่างชัดเจน ดังนี้

“มาตรา 35 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวจะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ”

บทบัญญัติรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดซึ่งได้รับรองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน การละเมิดสิทธิดังกล่าวจะกระทำมิได้เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ซึ่งในปัจจุบันนี้ถึงรัฐธรรมนูญจะได้กำหนดหลักการในการคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลก็ตาม แต่ยังไม่มียกกฎหมายกำหนดมาตรการและรายละเอียดต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองเพื่อรองรับหลักการดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในภาครัฐหรือในภาคเอกชนก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี การบัญญัติหลักการคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญก็มีค่าบังคับอยู่ในตัวโดยมิต้องอาศัยกฎหมายลำดับรองใดๆ มารองรับ กล่าวคือรัฐธรรมนูญฉบับนี้ประสงค์ให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกิดขึ้นได้จริงในทางปฏิบัติ ดังนั้น ผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองหรือให้ความคุ้มครองหรือผู้ทรงสิทธิ

⁴³ นันทวัฒน์ บรมานันท์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2551, จาก <http://www.pub-law.net>

สามารถใช้สิทธิทางศาลได้⁴⁴ โดยการกล่าวอ้างบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในการป้องกันสิทธิและเสรีภาพของตน

อนึ่ง แม้รัฐธรรมนูญจะได้รับรองสิทธิเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในหลักการ แต่การให้ความคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลในทางปฏิบัติจริงนั้น ควรมีการกำหนดกลไก มาตรการและรายละเอียดต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองในกฎหมายลำดับรอง เช่นพระราชบัญญัติ เพื่อให้ประชาชน ผู้ประมวล ผู้ครอบครอง และผู้ควบคุมเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญ สิทธิและหน้าที่ของตนที่มีเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2) ประมวลกฎหมายอาญา ได้ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้หมวดที่ 2 ซึ่งกล่าวถึงความผิดฐานเปิดเผยความลับ ดังที่ระบุไว้ในมาตรา 322 มาตรา 323 และมาตรา 324 ซึ่งจะต้องนำมาตีความ ดังนี้

“มาตรา 322 ผู้ใดเปิดเผยหรือเอาจดหมาย โทรเลขหรือเอกสารใดๆ ซึ่งเปิดเผยของผู้อื่น ไป เพื่อล่วงรู้ข้อความก็ดี เพื่อนำข้อความในจดหมาย โทรเลขหรือเอกสารเช่นว่านั้นออกเปิดเผยก็ดี ถ้าการกระทำนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

“มาตรา 323 ผู้ใดล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่น โดยเหตุที่เป็นเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ โดยเหตุที่ประกอบอาชีพเป็นแพทย์ เกษตรกร คนจำหน่ายยา นางผดุงครรภ์ ผู้พยาบาล นักบวช หมอความ ทนายความหรือผู้สอบบัญชี หรือโดยเหตุที่เป็นผู้ช่วยในการประกอบอาชีพนั้นแล้วเปิดเผยความลับนั้นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผู้รับการศึกษาอบรมในอาชีพดังกล่าวในวรรคแรกเปิดเผยความลับของผู้อื่นอันตนได้ล่วงรู้หรือได้มาในการศึกษาอบรมนั้นในประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน”

“มาตรา 324 ผู้ใดโดยเหตุที่มีตำแหน่งหน้าที่ วิชาชีพ หรืออาชีพอันเป็นที่ไว้วางใจล่วงรู้หรือได้มาซึ่งความลับของผู้อื่น เกี่ยวกับอุตสาหกรรม การค้นพบ หรือการนิมิตในวิทยาศาสตร์เปิดเผยหรือใช้ความลับนั้นเพื่อประโยชน์ตนเองหรือผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁴⁴ บรรเจิด สิงคะเนติ. (2542, สิงหาคม). “หลักประกันสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่.” วารสารกฎหมายปกครอง, 17, 2. หน้า 37-38.

จากมาตราดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะมาตรา 323 และมาตรา 324 จะเห็นได้ว่า กฎหมายอาญาไม่ได้ให้ความคุ้มครองครอบคลุมไปถึงผู้กระทำความผิดที่อยู่นอกสาขาวิชาชีพที่บัญญัติไว้ และนอกจากนี้กฎหมายยังมุ่งเน้นถึงข้อมูลที่เป็นความลับ ซึ่งหากข้อมูลส่วนบุคคลที่มีลักษณะของ ข้อมูลไม่ถึงระดับที่จะเป็นความลับแต่มีความสำคัญมากเมื่อนำไปใช้ประกอบข้อมูลอื่นๆ และเมื่อ มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ก็อาจมีความเสี่ยงที่ถูกต้องคิดว่าไม่เป็นการเปิดเผยความลับ ตามกฎหมายมาตราดังกล่าวได้ นอกจากนี้กฎหมายอาญาได้บัญญัติความผิดฐานหมิ่นประมาท ไว้ในมาตรา 326 ว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้น เสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ตามบทบัญญัติแห่งมาตรานี้ หากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลทั้งในเรื่องที่เป็นความจริง หรือการแก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลส่วนบุคคล ที่ไม่เป็นความจริง ซึ่งมีผลเป็นการใส่ความผู้อื่น โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชัง ผู้กระทำความผิดมีความผิดฐานหมิ่นประมาทตามบทบัญญัติมาตรานี้ได้

3) พระราชบัญญัติอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550⁴⁵ พบว่าเป็นกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลซึ่งจัดเก็บในระบบคอมพิวเตอร์ โดยเรียกรวมกันว่า “ข้อมูลคอมพิวเตอร์” มีสาระสำคัญ คือ กำหนดความผิดเกี่ยวกับการรักษาความลับ ความครบถ้วน และการทำงานของข้อมูลคอมพิวเตอร์และระบบคอมพิวเตอร์ การปลอมแปลงข้อมูลคอมพิวเตอร์ เช่น ความผิดฐานเข้าถึงโดยมิชอบหรือโดยไม่มีอำนาจ (มาตรา 5 และมาตรา 6) ความผิดฐาน ลักลอบดักข้อมูลคอมพิวเตอร์ (มาตรา 8) (เพื่อคุ้มครองสิทธิส่วนตัวในการติดต่อสื่อสาร) ความผิด ฐานรบกวนข้อมูลคอมพิวเตอร์และรบกวนระบบคอมพิวเตอร์ (มาตรา 10) (เพื่อคุ้มครองความ ครบถ้วนของข้อมูล และเสถียรภาพในการใช้งาน) ความผิดฐานปลอมแปลงข้อมูลคอมพิวเตอร์ (มาตรา 9) (เพื่อจัดช่องว่างของกฎหมายสำหรับความผิดฐานปลอมแปลงเอกสารในระบบ กระจาย) ความผิดในการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นภาพทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง (มาตรา 16) (เพื่อ ป้องกันมิให้มีการสร้างภาพขึ้น การตัดต่อ เติมหรือดัดแปลงรูปภาพของผู้อื่น)

เมื่อพิจารณาจากสาระสำคัญในการให้ความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติ อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเป็นการให้คุ้มครองแก่สิทธิ ความเป็นอยู่ส่วนบุคคลอันเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดจากการใช้คอมพิวเตอร์เท่านั้น จึงไม่ยัง ไม่ครอบคลุมถึงการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นจากวิธีการอื่น

⁴⁵ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550.

4) พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540⁴⁶ บัญญัติขึ้นเพื่อเพื่อให้ประชาชนมีสิทธิได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของราชการ เพื่อที่ประชาชนจะสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้โดยถูกต้องกับความเป็นจริง โดยพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 หมวด 3 ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางที่ให้หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ จะต้องถือปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดเก็บ การรวบรวม และการนำไปใช้ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคล โดยมีหลักเกณฑ์หรือมาตรการสำคัญที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องถือปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามหลักปฏิบัติทางสากลเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่

- (1) การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดเก็บที่ชัดเจน ตามมาตรา 23 (5) วรรคสอง
- (2) การจัดให้มีระบบหรือจัดเก็บเท่าที่จำเป็น รวมทั้งยกเลิกระบบดังกล่าวเมื่อหมดความจำเป็น (Limiting collection and retention) ตามมาตรา 23 (1)
- (3) ข้อมูลข่าวสารของส่วนบุคคลที่จัดเก็บจะต้องตรวจแก้ไขให้ถูกต้องอยู่เสมอ ตามมาตรา 23 (4)
- (4) การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้หรือไปเปิดเผยจะต้องอยู่ในกรอบวัตถุประสงค์และตามที่กฎหมายกำหนด มิฉะนั้นจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน (Consent, limiting use, disclosure) ตามมาตรา 24
- (5) จะต้องมิกระทำการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อป้องกันมิให้มีการนำไปใช้โดยไม่เหมาะสม (Safeguards) ตามมาตรา 23 (5)
- (6) การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาเกี่ยวกับระบบข้อมูลส่วนบุคคลของหน่วยงานของตน เช่น ประเภทของบุคคลและของระบบข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บ ลักษณะของการใช้ข้อมูล วิธีการขอตรวจดู วิธีการขอแก้ไขและแหล่งที่มาของข้อมูลตามมาตรา 23 (3)

โดยหลักการของพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้หน่วยงานรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารราชการเพื่อให้ประชาชนเข้าตรวจดูได้ โดยอยู่ภายใต้ข้อยกเว้นสำหรับข้อมูลบางประเภทที่ไม่ต้องเปิดเผยหรืออยู่ในดุลยพินิจของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจมีคำสั่งมิให้เปิดเผยก็ได้ โดยคำนึงถึงการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐ ประโยชน์สาธารณะ และประโยชน์ของเอกชนที่เกี่ยวข้องประกอบกัน โดยได้บัญญัติข้อยกเว้นที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ในมาตรา 15 คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการ

⁴⁶ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540.

จะกำหนดเงื่อนไขอย่างไรก็ได้ แต่ต้องระบุไว้ด้วยว่าที่เปิดเผยไม่ได้เพราะเป็นข้อมูลข่าวสารประเภทใดและเพราะเหตุใด และให้ถือว่าการมีคำสั่งเปิดเผยข้อมูลข่าวสารของราชการเป็นดุลพินิจ นอกจากนี้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการยังได้กำหนดหมวด 3 ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ โดยได้กำหนดเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม การตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้อง อยู่เสมอ การรักษาความปลอดภัยของ และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เป็นต้น

ดังนั้น ขอบเขตในการให้ความคุ้มครองของกฎหมายฉบับนี้ในส่วนเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลนั้น จะให้ความคุ้มครองเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานราชการเท่านั้น จึงไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองขององค์กรหรือหน่วยงานภาคเอกชนด้วย

5) พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534 ได้กำหนดให้มีการจัดเก็บข้อมูลทะเบียนประวัติราษฎรซึ่งเป็นข้อมูลตัวบุคคลเกี่ยวกับชื่อ ชื่อสกุล เพศ วันเดือนปีเกิดและตาย สัญชาติ ศาสนา ภูมิลำเนา สถานการสมรส วุฒิการศึกษา ชื่อบิดามารดาหรือผู้รับบุตรบุญธรรม ชื่อคู่สมรส และชื่อบุตร เพื่อการดำเนินงานทะเบียนต่างๆ โดยมีการกำหนดให้สำนักทะเบียนกลางซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐปรับปรุงข้อมูลให้ตรงต่อความเป็นจริงอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการเก็บรักษาและควบคุมการทะเบียนราษฎร การกำหนดเช่นนี้เป็นการกำหนดให้หน่วยงานของรัฐเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของประชาชนเพื่อวัตถุประสงค์ในการทะเบียนประวัติราษฎร แม้จะมีหลักเกณฑ์และวิธีการเช่นเดียวกับหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของ OECD และ EU แต่ก็มีขอบเขตการให้ความคุ้มครองเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐเท่านั้น

6) พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 บัญญัติขึ้นเพื่ออนุวัติการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดตั้งองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2543 มิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของตน เพียงแต่กำหนดให้คณะกรรมการกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติเป็นผู้กำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้ใช้บริการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิในความเป็นส่วนตัว และเสรีภาพในการสื่อสารถึงกัน โดยทางโทรคมนาคมเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ขอบเขตการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของกฎหมายฉบับนี้จึงไม่ชัดเจน

7) พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 มีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ฝากส่ง โดยผู้ฝากส่งสามารถถอนไปรษณีย์ภัณฑ์คืนจากที่ทำการไปรษณีย์ เปลี่ยนชื่อ-ที่อยู่ หรือจัดการเป็นอย่างอื่นได้ตลอดเวลา รวมทั้งคุ้มครองมิให้ข้อมูลส่วนบุคคล

ถูกเปิดเผยโดยมิชอบ ไม่ว่าจะกระทำเช่นนั้นจะกระทำโดยเจ้าพนักงานไปรษณีย์เองหรือเป็นกรณี
ที่เจ้าพนักงานไปรษณีย์ยินยอมให้ผู้อื่นกระทำก็ตาม จะเห็นได้ว่าเป็นการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูล
ส่วนบุคคลที่มากับไปรษณีย์ภัณฑ์ โดยกำหนดให้ผู้ครอบครอง คือ บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด
มีหน้าที่ในการรักษาความปลอดภัยแก่ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครอง แต่หากสังเกตให้ดี
จะเห็นว่า หลักในการคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของหลักการ
คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น และยังเป็นกรณีของการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล
ที่อยู่ในความคุ้มครองของหน่วยงานของรัฐอีกด้วย ดังนั้น ขอบเขตการให้ความคุ้มครอง
ตามพระราชบัญญัตินี้จึงยังไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครอง
ของหน่วยงานหรือองค์กรภาคเอกชน

8) พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนบุคคลด้านข้อมูล
ส่วนบุคคล มิให้สื่อมวลชนประเภทนิตยสาร นิตยสารพิมพ์ทำการโฆษณาเรื่องราวของบุคคลใดบุคคล
หนึ่งให้คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง อันอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลนั้น กล่าวคือ
หากนิตยสารพิมพ์คนใดได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลใด ๆ มา จะต้องไม่นำ
ข้อมูลส่วนบุคคลเหล่านั้นออกมาเปิดเผยด้วยการโฆษณาที่คลาดเคลื่อนจากความจริง แต่หากมี
การโฆษณาเช่นนั้น เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะขอให้บรรณาธิการนิตยสารพิมพ์แก้ไขหรือพิมพ์
ข้อความเพื่อแก้ไขหรือปฏิเสธเรื่องนั้น ๆ ให้ตรงตามความเป็นจริง ซึ่งถือได้ว่าพระราชบัญญัติ
ฉบับนี้ได้ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลของปัจเจกชนที่อยู่ในความครอบครองของ
นิตยสารพิมพ์ซึ่งเป็นหน่วยงานหรือองค์กรภาคเอกชนประเภทหนึ่งในระดับหนึ่งแล้ว
แต่การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวยังคงเป็นเพียงการคุ้มครองเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ใน
ความครอบครองของนิตยสารพิมพ์เท่านั้น ไม่ครอบคลุมไปถึงองค์กรเอกชนอื่นแต่อย่างใด

9) พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525 กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรม
ต้องไม่เปิดเผยความลับของผู้ป่วยซึ่งตนทราบมาจากการประกอบวิชาชีพ อันเป็นการกำหนดหน้าที่
ในการรักษาข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยให้แก่บุคคลซึ่งได้ขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้
ประกอบวิชาชีพเวชกรรมแพทยสภา ถือเป็นมาตรการการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักการ
รักษาความปลอดภัยที่อยู่ในหลักเกณฑ์สากลของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และแม้บางครั้ง
ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมจะอยู่ในหน่วยงานหรือองค์กรภาคเอกชน ก็ไม่อาจถือได้ว่ามีบทบัญญัติ
หรือกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงาน
หรือองค์กรภาคเอกชนได้ เนื่องจากหลักการการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ปรากฏ
ในพระราชบัญญัตินี้ยังไม่มีหลักเกณฑ์และวิธีการที่เป็นไปตามหลักการคุ้มครองข้อมูล
ส่วนบุคคลของ OECD และ EU

2.2.2 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในกฎหมายเอกชน

กฎข้อบังคับเกี่ยวกับความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวพันทางกฎหมายระหว่างเอกชนด้วยกัน อีกทั้งเป็นกฎหมายที่กำหนดฐานะของเอกชนด้วยกฎหมายเอกชน และกฎหมายมหาชนที่บัญญัติให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลมีดังต่อไปนี้

1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนด้วยกัน หลักกฎหมายที่นำมาปรับใช้กับการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลคือ หลักกฎหมายละเมิด และหลักสัญญา โดยการละเมิดเป็นความรับผิดชอบซึ่งผู้ที่เข้าผูกพันต้องชดใช้ค่าเสียหายแม้เป็นผู้กระทำ จะไม่ได้มีเจตนาจะเข้าผูกพันเหมือนกับการเข้าทำนิติกรรมก็ตาม แต่หากการกระทำนั้นก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินหรือสิทธิใดๆ ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลเสียหาย หรือระบบคอมพิวเตอร์ใช้การไม่ได้ เป็นต้น โดยบทบัญญัติในเรื่องละเมิดที่เกี่ยวข้องมีดังนี้

“มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ผู้นั้นทำละเมิดจำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

“มาตรา 438 ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้นให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งการละเมิด”

“มาตรา 9 เมื่อมีกิจการอันใดซึ่งกฎหมายบังคับให้ทำเป็นหนังสือบุคคลผู้จะต้องทำหนังสือไม่จำเป็นต้องเขียนเอง แต่หนังสือนั้นต้องลงลายมือชื่อของบุคคลนั้น”

ขอบเขตการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักกฎหมายละเมิดที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลในลักษณะกว้าง รวมถึงสิทธิส่วนบุคคลซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประเภทหนึ่ง กล่าวคือ เป็นการให้ความคุ้มครองกับสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เกิดจากการกระทำละเมิดของบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม (มาตรา 420) การให้ความคุ้มครองในกรณีที่มีความเสียหายนั้นเกิดจากการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น ๆ (มาตรา 422) ตลอดจนการให้ความคุ้มครองแก่ชื่อเสียงเกียรติคุณ ทางทำมาหาได้ หรือ ทางเจริญของบุคคลใดบุคคลหนึ่งจากการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนความจริง (มาตรา 423)

นอกจากนี้ยังมีกรณีที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้กล่าวถึงการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวไว้โดยตรงแต่ได้มีบทบัญญัติที่ให้การคุ้มครองสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในมาตรา 18 ว่าด้วยสิทธิของบุคคลในอันที่จะใช้นามอันชอบ วัตถุประสงค์ของกฎหมาย คือ

ต้องการคุ้มครองชื่อของบุคคลจากบุคคลอื่นที่ไม่มีสิทธิที่จะใช้ชื่อ หรืออาจใช้ได้โดยเกิดจากความยินยอมหรือเกิดจากสัญญา “ชื่อ” ที่กฎหมายคุ้มครองตามมาตรา 18 นี้ คือชื่ออันอยู่ภายใต้ “สิทธิที่จะใช้นามอันชอบที่จะใช้ได้” คือ ชื่อที่กฎหมายรับรองตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล ได้แก่ ชื่อตัว ชื่อสกุล ชื่อรอง ที่ได้จดทะเบียนไว้ตามพระราชบัญญัติชื่อบุคคล พ.ศ. 2520 แม้กฎหมายจะกล่าวถึงเพียง ชื่อตัว ชื่อรอง และชื่อสกุล แต่เมื่อเกิดความเสียหายขึ้น กฎหมายยังได้ขยายความคุ้มครองไปยังชื่ออื่นๆ เช่น นามปากกา ชื่อทางการค้า ยี่ห้อ ฉายา หรือบรรดาศักดิ์ นอกจากนี้รวมถึงชื่อทางการค้า ยี่ห้อ ชื่อในการประพันธ์ผลงานเพลง ชื่อสมมติในการฝากเงินในธนาคาร กฎหมายให้ความคุ้มครองเช่นเดียวกันกับชื่อตัวและ ชื่อสกุลเพราะนามทั้งหลายนี้นอกจากสามารถใช้จำแนกความแตกต่างของบุคคลโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ที่ความจริงเป็นเช่นนั้น

2) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มุ่งคุ้มครองเฉพาะข้อมูลเครดิตหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับสินเชื่อจากสถาบันการเงินหรือนิติบุคคลที่ประกอบกิจการเกี่ยวกับการให้สินเชื่อ (ผู้ให้สินเชื่อ) ทั้งนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดคานียามของ “ข้อมูลเครดิต” ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลสองส่วน คือ ข้อมูลที่บ่งชี้ถึงตัวลูกค้า และข้อมูลเกี่ยวกับสินเชื่อ ดังนี้

ข้อมูลเครดิต หมายความว่า ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับลูกค้าที่ขอสินเชื่อ ดังต่อไปนี้

(1) ข้อเท็จจริงที่บ่งชี้ถึงตัวลูกค้า และคุณสมบัติของลูกค้าที่ขอสินเชื่อ

ก. กรณีบุคคลธรรมดา หมายถึง ชื่อ ที่อยู่ วันเดือนปีเกิดสถานภาพ การสมรส อาชีพ เลขที่บัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือหนังสือเดินทาง และเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร (ถ้ามี)

ข. กรณีนิติบุคคล หมายถึง ชื่อ สถานที่ตั้ง เลขที่ทะเบียนการจัดตั้งนิติบุคคล หรือเลขประจำตัวผู้เสียภาษีอากร

(2) ประวัติการขอและการได้รับอนุมัติสินเชื่อ และการชำระสินเชื่อของลูกค้าที่ขอสินเชื่อรวมทั้งประวัติการชำระราคาสินค้าหรือบริการโดยบัตรเครดิต

ในกรณีของ (1) ข้อเท็จจริงที่บ่งชี้ถึงตัวลูกค้า และคุณสมบัติของลูกค้าที่ขอสินเชื่อ ถือได้ว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าแต่เป็นข้อมูลประเภทบ่งชี้ตัวลูกค้า ในขณะที่ข้อมูลใน (2) เป็นประวัติการขอและการได้รับอนุมัติสินเชื่อ และการชำระสินเชื่อ ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าเช่นเดียวกัน แต่อย่างไรก็ดี ข้อมูลส่วนบุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัตินี้ จะต้องมีข้อมูลทั้งสองส่วนประกอบกันจึงจะได้รับความคุ้มครอง และแม้จะมีการกำหนดประเภทข้อมูลที่ห้ามจัดเก็บก็เป็นการคุ้มครองเฉพาะการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตเท่านั้น ดังนี้

“ข้อมูลห้ามจัดเก็บ” หมายความว่า ข้อมูลของบุคคลธรรมดาที่ไม่เกี่ยวกับการบริการขอสินเชื่อหรือที่มีผลกระทบต่อความรู้สึกหรืออาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือมีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของผู้เป็นเจ้าของข้อมูลอย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

- (1) ลักษณะพิการทางร่างกาย
- (2) ลักษณะทางพันธุกรรม
- (3) ข้อมูลของบุคคลที่อยู่ในกระบวนการสอบสวนหรือพิจารณาคดีอาญา
- (4) ข้อมูลอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ดังนั้น ขอบเขตการให้ความคุ้มครองของพระราชบัญญัติฉบับนี้จึงไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลส่วนบุคคลประเภทอื่น รวมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองขององค์กรหรือหน่วยงานภาคเอกชนอื่นๆ อีกด้วย

จากการศึกษามาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีกฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชนแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า แม้ขณะนี้ประเทศไทยจะมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอยู่บ้าง แต่ก็เป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของรัฐ หรือหากเป็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของเอกชนก็จำกัดเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองขององค์กรบางองค์กรหรือบางวิชาชีพ หรือจำกัดการคุ้มครองเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลบางประเภท เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวกับการขอสินเชื่อเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลส่วนบุคคลประเภทอื่น ดังนั้น แม้กฎหมายไทยในปัจจุบันจะมีมาตรการที่ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลอยู่บ้างแต่ก็ยังไม่ครอบคลุมทั้งระบบและไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์สากล จึงมีการผลักดันให้มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นเป็นกฎหมายเฉพาะ และมีหลักเกณฑ์ที่น่าสนใจหลายประการดังจะกล่าวในหัวข้อต่อไป

2.2.3 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.

สืบเนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 35 ได้ให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว การกล่าวหาหรือใส่ร้ายหรือข่มขู่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงหรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน และบุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงจำเป็นต้องมีการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ขึ้นโดยคำนึงถึงความสำคัญ

ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว ที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ โดยมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1) เจตนารมณ์ของกฎหมายให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal data) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัว (Privacy rights) ทั้งนี้ เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ปัจจุบันมีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว

2) การประกาศใช้บังคับ (มาตรา 2) พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป เหตุที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาการมีผลใช้บังคับไว้ถึง 180 วันนั้น เนื่องจากหลักการของกฎหมายฉบับนี้เป็นเรื่องใหม่ที่อาจกระทบต่อกลไกการปฏิบัติงานของภาคเอกชนที่ดำเนินอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมทั้งภาคเอกชน และภาครัฐที่จะต้องเข้ามากำกับดูแล กฎหมายจึงไม่ได้ให้มีผลใช้บังคับทันที

3) ขอบเขตของกฎหมาย (มาตรา 4) พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลทั้งที่เป็นบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานของรัฐ ที่มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานเชิงธุรกิจหรือการพาณิชย์ เว้นแต่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องหนึ่งเรื่องใดกำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น (เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 เป็นต้น) การยกเว้นการบังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใดหรือกิจการประเภทใดให้ตราเป็นกฎกระทรวง ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในกรณีที่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นมิได้บัญญัติถึงการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องหนึ่งเรื่องใดไว้ ให้นำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในเรื่องนั้นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับ จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติตามมาตรา 4 เป็นการวางมาตรฐานในทางกฎหมาย โดยกำหนดไว้ว่าโดยหลักประชาชนทุกคนจะได้รับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายฉบับนี้บัญญัติ เว้นแต่ในกรณีที่มีกฎหมายหรือกฎเกณฑ์อื่นใดที่มีสภาพบังคับในการกำหนดหลักเกณฑ์ เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเรื่องใดไว้โดยเฉพาะ

4) บทนิยามที่สำคัญ (มาตรา 3) ร่างพระราชบัญญัติฯ มาตรา 3 ได้กำหนดคำนิยามที่สำคัญไว้ อาทิบทนิยามคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า สิ่งที่สามารถให้ความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือสิ่งอื่นใดเกี่ยวกับตัวบุคคลธรรมดาอันมีผลให้สามารถกำหนดตัวบุคคลได้แน่นอนหรือที่อาจกำหนดตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าจะการสื่อความหมายนั้นจะได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใดๆ ที่อาจจัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผนผัง

ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้ ทั้งนี้ หมายความรวมถึงข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ของผู้ที่ถึงแก่กรรมด้วย จากบทนิยามดังกล่าวได้ให้ความหมายของคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ในความหมายอย่างกว้างรวมถึงข้อมูลทุกชนิดทั้งที่ทำให้ระบุตัวบุคคลนั้นได้โดยตรง เช่น ชื่อ ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรืออาจะระบุตัวบุคคลนั้นได้โดยอ้อม เช่น สถานภาพสังคม ประวัติการศึกษาต่างๆ เป็นต้น ทั้งนี้ แม้จะมีการยกตัวอย่างวิธีการสื่อความหมายของข้อมูลส่วนบุคคล เช่น หนังสือ แผนผัง ภาพวาด ภาพถ่าย เป็นต้น แต่ก็มีได้มีการจำแนกประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปกับข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวไว้ในคำนิยามแต่อย่างใด

5) ผู้รักษาการตามกฎหมาย (มาตรา 6)

ร่างพระราชบัญญัติได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามกฎหมาย เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้เกี่ยวข้องกับทุกกระทรวง ทบวง กรม และมีผลต่อการพัฒนาซึ่งเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวมทั่วประเทศ

6) หลักการของกฎหมาย

(1) บุคคลที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง

กฎหมายให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลธรรมดาเป็นหลัก ทั้งนี้ให้รวมถึงข้อมูลของบุคคลที่เสียชีวิตแล้วด้วย เนื่องจากกรณีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่เสียชีวิตแล้วอันกระทบต่อเกียรติยศ ชื่อเสียง ทั้งของตัวผู้ตายเองและของสมาชิกในครอบครัวผู้ตายอาจเกิดขึ้นได้เช่นกัน ทั้งนี้ กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลของนิติบุคคล เนื่องจากข้อมูลส่วนใหญ่ของนิติบุคคล เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการก่อตั้งนิติบุคคล กรรมการของนิติบุคคล ผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคล ทุนจดทะเบียน จำนวนหุ้น วัตถุประสงค์ของนิติบุคคล งบดุลของนิติบุคคล เป็นต้น มักเป็นข้อมูลที่จะต้องเปิดเผยและตรวจสอบได้ ในขณะที่ข้อมูลของนิติบุคคลที่ควรเป็นความลับ เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับการค้า จะมีการให้ความคุ้มครองในกฎหมายอื่นอยู่แล้ว เช่น พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. 2545 และการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ที่เสียชีวิตแล้ว

(2) ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล

กฎหมายไม่ได้มีการแบ่งประเภทไว้ชัดเจน โดยการให้คำจำกัดความ แต่มีการแบ่งระดับข้อมูลที่ได้รับ ความคุ้มครองโดยใช้กลไกของกฎหมาย โดยกำหนดประเภทของข้อมูลที่ห้ามจัดเก็บไว้ เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ประวัติสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นใดที่กระทบต่อความรู้สึกของผู้อื่นหรือประชาชนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา 21 วรรคสอง)

(3) วิธีการที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง

กฎหมายให้ความคุ้มครองการดำเนินการใดๆ กับข้อมูลส่วนบุคคลโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic means) และ วิธีการที่ใช้ระบบมือ (Manual) ทั้งนี้ การให้ความคุ้มครองการดำเนินการด้วยระบบมือให้เฉพาะเท่าที่จำเป็น

7) การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 6-17)

(1) การวางหลักการทั่วไปในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

เป็นการวางหลักการทั่วไปว่าการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำมิได้เว้นแต่เป็นไปตามกฎหมายนี้หรือมีกฎหมายอื่นบัญญัติให้อำนาจไว้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักการเบื้องต้นสำหรับข้อมูลส่วนบุคคลที่กฎหมายมุ่งประสงค์จะคุ้มครอง

(2) หลักการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

กฎหมายฉบับนี้ได้มีการแยกการให้ความคุ้มครองในแต่ละขั้นตอนการดำเนินการอย่างชัดเจน กล่าวคือ มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการเก็บรวบรวม การใช้ การเปิดเผย การเก็บรักษา และการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลไว้แยกต่างหากจากกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความชัดเจน

(3) การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 21 ถึงมาตรา 24)

ก. การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเก็บรวบรวมการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่เกี่ยวข้องและจำเป็นแก่การดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของผู้ประมวลการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น

ข. ห้ามมิให้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ประวัติสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นใดที่กระทบต่อความรู้สึกของผู้อื่นหรือประชาชนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ค. การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลโดยตรงโดยปราศความยินยอมของเจ้าของข้อมูลจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่

- การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการรักษาพยาบาลเจ้าของข้อมูลและเจ้าของข้อมูลไม่สามารถให้ความยินยอมได้

- การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นไปเพื่อการสืบสวน สอบสวน หรือเพื่อการตรวจสอบการกระทำหรือความประพฤติและมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือได้ว่าการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลโดยขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนจะมีผลกระทบต่อความมีอยู่หรือความถูกต้องของข้อมูล

- การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งได้จากการดูหรือสังเกตการณ์ การแสดง กีฬา หรือกิจกรรมอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกัน เมื่อบุคคลที่ถูกเก็บรวบรวมข้อมูลนั้นได้ปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในกิจกรรมนั้นด้วยความสมัครใจ และกิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมที่เปิดเผยต่อสาธารณะ

- การเก็บรวบรวมนั้นเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อใช้ประกอบการพิจารณา การตัดสินใจเหมาะสมของบุคคลในการที่ได้รับรางวัลเกียรติยศ หรือผลประโยชน์ ในลักษณะคล้ายคลึงกัน

- การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยหน่วยงานด้านข้อมูลเครดิต ซึ่งมีหน้าที่เก็บรวบรวมข้อมูลบุคคลเพื่อทำรายงานข้อมูลเครดิต และเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมไว้ครั้งแรกที่มีการจัดเก็บข้อมูลว่าให้สามารถเก็บรวบรวมเปิดเผยเพื่อการจัดทำข้อมูลเครดิตนี้ได้

- การเก็บรวบรวมซึ่งเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

ง. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลให้นายทะเบียน (บุคคลซึ่งผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลมอบหมายหรือแต่งตั้งขึ้น) แจ้งต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะที่จะดำเนินการถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- ชื่อ สถานที่ทำการ และสถานภาพของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล

- วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

- ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการเก็บรวบรวม

- วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

- ระยะเวลาในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล

- เงื่อนไขในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล

- รายละเอียดอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

(4) การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 18 ถึงมาตรา 20)

การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้หรือตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ การประมวลผลจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกิจการของผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล

(5) การใช้และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 25 ถึงมาตรา 26)

ก. ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลต้องใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลตามวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมเท่านั้น การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งต่อเจ้าของ

ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหนังสือโดยแสดงเหตุผลในการดำเนินการดังกล่าวและต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นที่มีผลกระทบต่อชีวิต ร่างกายหรืออนามัยของบุคคล ซึ่งมีอาจดำเนินการแจ้งต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหนังสือได้ ให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลได้เท่าที่จำเป็นแห่งการนั้น โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นทราบโดยเร็ว

- การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของตนต่อผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยในกรณี ดังต่อไปนี้

- เจ้าหน้าที่ของรัฐร้องขอเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวน การสอบสวน หรือการฟ้องร้องคดีไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม

- ศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมาย ที่จะขอข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว

- เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล

- หน่วยงานอื่นที่ทบทวนผู้วินิจฉัยกฎหมายให้อำนาจ

- เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุหรือมีส่วนใดที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด

- ปราบกฏ โดยชัดแจ้งว่า เพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และการขอความยินยอมไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลาที่จำเป็นนั้น

- เพื่อการรักษาพยาบาลเจ้าของข้อมูล และในขณะนั้นเจ้าของข้อมูลไม่อยู่ในสภาวะตามกฎหมายที่จะให้คำยินยอมได้

ทั้งนี้ การเปิดเผยดังกล่าวข้างต้นผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลต้องเปิดเผยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น โดยตรง และเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมแก่การนั้น และเมื่อเปิดเผยข้อมูลประการใดแล้วให้แจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบ

(6) การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 29 ถึงมาตรา 31)

ก. หลักทั่วไปในการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลจะส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลให้แก่ผู้อื่น ไม่ได้ เว้นแต่ได้รับยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือตามที่พระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นกำหนด

ข. การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลออกไปนอกราชอาณาจักร ห้ามมิให้ส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลออกไปนอกราชอาณาจักร โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นการกระทำตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือเพื่อการดำเนินคดีนอกราชอาณาจักร หรือเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น และเมื่อมีการ โอนแล้วให้ทำรายงานไว้ด้วย

นอกจากนี้ กฎหมายกำหนดห้ามมิให้มีการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่ไม่มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้นมีมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสาระสำคัญต่ำกว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

- ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูล
- กรณีอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(7) สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 32 ถึงมาตรา 34)

ก. เข้าตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ขอสำเนาหรือขอสำเนารับรองถูกต้อง ข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวได้

ข. ขอให้แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนให้ถูกต้อง สมบูรณ์หรือทันสมัย

ค. ขอให้ระงับการใช้หรือเปิดเผย กรณีที่ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนไม่ถูกต้อง ตามความเป็นจริง

ง. ขอให้ลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลส่วนที่พ้นระยะเวลาการเก็บรวบรวม หรือไม่เกี่ยวข้องหรือเกินกว่าความจำเป็นตามวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

จ. ขอให้ผู้ซึ่งได้รับข้อมูลส่วนบุคคลจากการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเปิดเผยถึงการได้มาของข้อมูลให้เจ้าของข้อมูลทราบ

ฉ. ยื่นคำร้องเรียนต่อคณะกรรมการเพื่อขอให้สั่งให้นายทะเบียนดำเนินการแก้ไขหรือดำเนินการให้ถูกต้อง

8) คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (มาตรา 7 ถึงมาตรา 15)

การกำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมาย รับเรื่องร้องเรียนหรือตรวจสอบกรณีที่มีการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลเกิดขึ้น

9) การร้องเรียน และการอุทธรณ์ (มาตรา 37 ถึงมาตรา 40)

เป็นการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการอุทธรณ์หรือร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ในกรณีที่หน่วยงานดำเนินการใดๆ กับข้อมูลส่วนบุคคลแล้วก่อให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของ ข้อมูล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องขึ้น รวมทั้งการกำหนดให้คณะกรรมการสามารถวางหลักเกณฑ์ เพิ่มเติมเกี่ยวกับขั้นตอน หรือวิธีการร้องเรียนหรืออุทธรณ์ได้ในรายละเอียด

10) ความรับผิดชอบทางแพ่ง และบทกำหนดโทษ (มาตรา 48 ถึงมาตรา 51)

เป็นการวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดชอบทางแพ่ง และทางอาญา ในกรณีที่เกิด ความเสียหายขึ้นจากการดำเนินการที่มีชอบหรือฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติที่กฎหมายกำหนด

11) บทเฉพาะกาล (มาตรา 52 ถึงมาตรา 53)

ให้ดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติ นี้ภายใน 90 วัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และในระหว่างที่ยังมิได้แต่งตั้งเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการให้ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักงาน คณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการในวันก่อนที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับปฏิบัติหน้าที่ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ

2.3 มาตรการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ

ในการศึกษาและยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ฉบับผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติจะยกร่างแล้วเสร็จ ได้มีการปรับเปลี่ยนแนวทางการยกร่างสองครั้ง โดยในครั้งแรกได้ยกร่างขึ้นตามแนวทาง Directive 95/46/EC of the european parliament and of the council of 24 October 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data ของสหภาพยุโรปโดยเน้นที่ประเทศอิตาลีเป็นหลัก รวมทั้งของประเทศอื่นๆ ในภาคพื้นยุโรปด้วย

เนื่องจากประเทศอิตาลีเป็นประเทศที่มีระบบประมวลกฎหมายเช่นเดียวกับประเทศไทย ประกอบกับประเทศในภาคพื้นยุโรปมีพัฒนาการเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแล้วในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ในการประชุมพิจารณาร่างกฎหมายตามแนวทาง ดังกล่าวพบว่ากลไกหรือหลักการของกฎหมายบางประการจำเป็นต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เนื่องจากการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับผลกระทบจากพัฒนาการทางเทคโนโลยี ค่อนข้างเป็นเรื่องใหม่ ดังนั้น การนำกลไกที่ค่อนข้างเข้มงวดมาบัญญัติเป็นกฎหมายอาจก่อให้เกิด ปัญหาทางปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายได้

ด้วยเหตุดังกล่าว คณะอนุกรรมการและคณะทำงานเพื่อพิจารณากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจึงได้มีปรับเปลี่ยนแนวทางการร่างกฎหมายเป็นครั้งที่สอง โดยมีการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอื่นๆ เพิ่มเติมนอกเหนือจากกฎหมายของสหภาพยุโรปและภาคพื้นยุโรป กล่าวคือ กฎหมายของออสเตรเลีย ฮองกงและนิวซีแลนด์ ที่แม้จะมีการกำหนดหลักการในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลใกล้เคียงกับกฎหมายของสหภาพยุโรปก็ตาม แต่ก็มีหลักการและกลไกการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในอีกรูปแบบหนึ่ง และมีความน่าสนใจในลักษณะที่ว่าประเทศดังกล่าวเป็นประเทศที่เพิ่งเริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าวได้ไม่นาน และมีกลไกการใช้บังคับที่ไม่เข้มงวดมากจนเกินไป

จากการศึกษาการให้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศพบว่า นับจากช่วงทศวรรษที่ 1960 และ 1970 ซึ่งมีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับสิทธิความเป็นส่วนตัวเพิ่มมากขึ้น อันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) โดยเฉพาะประสิทธิภาพในการประมวลผลและสืบค้นข้อมูลของระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้จำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ที่ใช้บังคับควบคุมเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมและการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายฉบับแรกที่ถูกยกร่างขึ้นเพื่อใช้บังคับควบคุมในเรื่องนี้ คือ กฎหมายของ The land of hesse ค.ศ. 1970 ของประเทศเยอรมัน ต่อมาได้มีกฎหมายลักษณะเดียวกันนี้ในประเทศอื่นๆ ออกตามมาเริ่มจากกฎหมายของประเทศสวีเดนในปี ค.ศ. 1973 กฎหมายของสหรัฐอเมริกาในปี ค.ศ. 1974 ตามลำดับ แม้ปัจจุบันในหลายประเทศจะให้ความสำคัญในการรักษาสิทธิความเป็นส่วนตัว หรือการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่กลไกการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายของแต่ละประเทศนั้นจะมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับแนวคิด และสภาพสังคมของแต่ละประเทศเป็นสำคัญ

นอกจากนี้ยังมีองค์การระหว่างประเทศสององค์กรที่ได้ออกกฎเกณฑ์สำคัญๆ เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ The Council of Europe ได้ออก Convention for the protection of individual with regard to the automatic processing of personal data และ The organization for economic cooperation and development (OECD) ได้ออก Guidelines governing the protection of privacy and transborder data flows of personal data ซึ่งกฎเกณฑ์ทั้งสองฉบับนี้ได้กำหนดกฎเกณฑ์เฉพาะเพื่อใช้บังคับกับการดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประเทศส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นหลักเกณฑ์พื้นฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในของตน

แนวทางการบัญญัติกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศโดยส่วนใหญ่จะคล้ายกัน เพราะมี OECD Guideline วางหลักการเอาไว้ อย่างไร

ก็ตามรายละเอียดของแต่ละประเทศอาจแตกต่างกัน บางประเทศอาจบัญญัติรายละเอียดในทางปฏิบัติเอาไว้ค่อนข้างยาว แต่บางประเทศก็บัญญัติแต่เพียงหลักการเท่านั้น โดยจะศึกษาเฉพาะหลักการที่สำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปและข้อตกลงรัฐสภายุโรป ประเทศอิตาลี ประเทศอังกฤษ และประเทศออสเตรเลีย ดังนี้

2.3.1 หลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (EU) และข้อตกลงรัฐสภายุโรปและองค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD)

ในปี ค.ศ. 1980 องค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (The organization for economic cooperation and development) ได้ออก Guidelines governing the protection of privacy and transborder data flows of personal data ซึ่งเป็นหลักการขั้นพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในรูปอิเล็กทรอนิกส์ ที่หลายประเทศยอมรับ โดยมีสาระสำคัญคือ ข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การเก็บรวบรวม การใช้ การเก็บรักษา และการเปิดเผย และต่อมาในปี ค.ศ.1995 สหภาพยุโรป ได้ออกหลักเกณฑ์ที่สำคัญ “Directive 95/46/EC on the protection of Individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data” เพื่อผลักดันให้กฎหมายในหมู่ประเทศสมาชิกมีความสอดคล้องกันในการให้หลักประกันที่ดีพอต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของพลเมืองของ EU โดยปราศจากข้อจำกัดที่เกิดจากความแตกต่างกันของกฎหมาย กฎเกณฑ์ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ใน Directive ภายในปี 1998 และต่อมาในปี ค.ศ. 2002, EU ได้ออกหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเพิ่มเติมคือ “Directive 2002/58/EC concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications)” โดยกำหนดรายละเอียดให้ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์ต้องมีมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เช่น จัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยและความลับของข้อมูล ที่ส่ง หรือการลบข้อมูลจากรายเมื่อหมดความจำเป็น

Directive 95/46/EC มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดแนวทางในการบัญญัติกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลก็เพื่อให้ประเทศสมาชิกของยุโรปมีแนวทางในการบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกัน โดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพของบุคคล (Fundamental rights and freedoms of natural persons) โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นส่วนตัวของบุคคล (right to privacy)

โดยมีขอบเขตของกฎหมายใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดหรือแต่บางส่วนโดยวิธีการอัตโนมัติ หรือโดยวิธีการอื่นใด โดยที่ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นส่วนหนึ่ง

ของระบบการจัดเก็บข้อมูล แต่ไม่ใช่บังคับกับการประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อย (Public security) ความมั่นคงของรัฐ (State security) การบังคับตามกฎหมาย และการประมวลผลโดยบุคคลธรรมดาในเรื่องส่วนตัว หรือเรื่องภายในครอบครัว

อนึ่ง เพื่อให้เข้าใจถึงข้อกำหนดของ Directive 95/46/EC จึง จำเป็นที่จะต้องพิจารณา นิยามศัพท์ที่สำคัญ ได้แก่

“ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal data)” หมายถึง ข้อความที่เกี่ยวกับการระบุตัวบุคคล ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม เช่น เลขบัตรประจำตัวประชาชน หรือข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางร่างกาย, จิตใจ, ฐานะ, เอกลักษณะทางวัฒนธรรมและสังคม

“การประมวลผลข้อมูล (Processing)” หมายถึง การดำเนินการหรือชุดการดำเนินการ ซึ่งใช้กับข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าจะทำขึ้นโดยวิธีการอัตโนมัติหรือไม่ เช่น การเก็บรวบรวม การบันทึก การจัดเรียง การเก็บรักษา การแก้ไขเพิ่มเติม การนำกลับมา การหาหรือ การใช้ การเปิดเผย โดยการส่ง การเผยแพร่ หรือวิธีการอื่นๆ ที่ทำให้เข้าถึงข้อมูลได้ การจัดเก็บ หรือการรวมข้อมูล การขัดขวาง การลบ หรือการทำลาย

“ผู้ควบคุมข้อมูล (Controller)” หมายถึง บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ องค์กรหรือหน่วยงานอื่นใด ไม่ว่าจะ เป็นหน่วยงานเดียวหรือร่วมกับหน่วยงานอื่น ซึ่งมีหน้าที่ กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

“ผู้ประมวลผลข้อมูล (Processor)” หมายถึง บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ องค์กรหรือหน่วยงานอื่นใด ซึ่งประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในนามของผู้ควบคุมข้อมูล

EU Directive ของกลุ่มสหภาพยุโรปมีการกำหนดของเขตของกฎหมายและการบังคับใช้ไว้ในบทบัญญัติ Article 3 โดยใช้บังคับกับการประมวลผลทั้งวิธีการอิเล็กทรอนิกส์อัตโนมัติ และวิธีอื่นใดที่มีใช้วิธีอิเล็กทรอนิกส์อัตโนมัติหากเป็นไปได้ไปเพื่อการทำระบบ Filing ทั้งนี้ EU Directive จะไม่ใช่บังคับกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่อยู่ภายใต้กิจกรรมของ Community การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลของรัฐสมาชิกที่เป็นไปเพื่อการรักษาความมั่นคง และการดำเนินการตามกฎหมาย และการประมวลผลโดยบุคคลธรรมดาที่เป็นไปเพื่อกิจกรรมส่วนตัว

นอกจากนี้ตาม Article 9 บัญญัติให้รัฐสมาชิกต้องกำหนดข้อยกเว้นสำหรับกรณี ตาม Chapter IV โดยไม่ใช่บังคับกับข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำเพื่อวัตถุประสงค์ในการเขียนข่าว เพียงเท่าที่จำเป็นในการรักษาสมดุลระหว่างสิทธิความเป็นส่วนตัวและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of expression)

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากเจ้าของข้อมูล ผู้ควบคุมข้อมูลต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อนเก็บรวบรวมข้อมูล (กฎหมายใช้คำว่า “ประมวลผล” คำเดียวแต่มีการบัญญัติคำนิยามให้ครอบคลุมทุกขั้นตอนตั้งแต่ เก็บ ใช้ เปิดเผยลบ แก้ไข จัดหมวดหมู่ ฯลฯ) และต้องแจ้งแก่เจ้าของข้อมูลว่าข้อมูลได้ถูกเก็บรวบรวม รวมถึงรายละเอียดอื่นๆ เช่นลักษณะของผู้ควบคุมข้อมูลและตัวแทนของผู้ควบคุมข้อมูล (The identity of the controller and of his representative), วัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูล เป็นต้น และในกรณีที่ข้อมูลไม่ได้ได้ข้อมูลมาจากเจ้าของข้อมูลผู้ควบคุมข้อมูลต้องแจ้งแก่เจ้าของข้อมูลในเวลาที่ได้ดำเนินการใดๆ กับข้อมูลนั้น หรือได้มีการเปิดเผยข้อมูลนั้นต่อบุคคลที่สาม

Directive 95/46/EC กำหนดให้ผู้ประมวลผลจะประมวลผลได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- 1) เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมโดยชัดแจ้ง
- 2) การประมวลผลเป็นการปฏิบัติตามสัญญาที่เจ้าของข้อมูลเป็นคู่สัญญา หรือเจ้าของข้อมูลร้องขอให้ประมวลผลก่อนมีการเข้าทำสัญญา
- 3) การประมวลผลเป็นหน้าที่ตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูล
- 4) การประมวลผลเพื่อคุ้มครองชีวิตของเจ้าของข้อมูล
- 5) การประมวลผลเป็นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือการปฏิบัติตามหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของผู้ควบคุมข้อมูล หรือของบุคคลที่สามที่ได้รับข้อมูลนั้น
- 6) การประมวลผลเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งปฏิบัติการโดยผู้ควบคุมข้อมูล หรือบุคคลที่สาม หรือคู่สัญญาที่ได้รับข้อมูลนั้น เว้นแต่การประมวลผลเป็นการขัดกับสิทธิขั้นพื้นฐานและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูล

และในกรณีที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลชนิดพิเศษหรือข้อมูลที่มีความอ่อนไหว (Special categories of data) ได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ศาสนา ความเชื่อในลัทธิ สมาชิกของสมาคมการค้าหรือสหภาพแรงงาน สุขภาพ หรือพฤติกรรมทางเพศ นั้นห้ามมิให้มีการประมวลผล เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

- 1) เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมโดยชัดแจ้ง
- 2) การประมวลผลโดยมีวัตถุประสงค์เป็นการปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลตามกฎหมายแรงงาน
- 3) การประมวลผลเพื่อคุ้มครองชีวิตของเจ้าของข้อมูลหรือบุคคลอื่นในกรณีที่เจ้าของข้อมูลไม่สามารถให้ความยินยอมได้
- 4) การประมวลผลโดยชอบด้วยกฎหมายและรับรองโดยมูลนิธิ องค์กรหรือหน่วยงานที่ไม่มุ่งหวังผลกำไร โดยมีจุดประสงค์ในทางการเมือง ลัทธิ ศาสนา หรือสมาคมการค้าหรือ

สหภาพแรงงาน และการประมวลผลดังกล่าวต้องเกี่ยวข้องกับสมาชิกของหน่วยงาน หรือบุคคลที่มีการติดต่อกับหน่วยงานนั้นเป็นการปกติตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน และข้อมูลนั้นต้องไม่ถูกเปิดเผยต่อบุคคลที่สามโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล

5) การประมวลผลข้อมูลที่เจ้าของข้อมูลทำให้เป็นสาธารณะโดยชัดแจ้ง หรือการประมวลผลเพื่อฟ้องร้อง ดำเนินการ หรือแก้ต่างคดี

6) การประมวลผลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันการให้ยา การวินิจฉัยโรค การรักษาพยาบาล หรือการดำเนินงานของสถานพยาบาล หรือของแพทย์ ภายใต้กฎหมายเกี่ยวกับความลับทางวิชาชีพ

7) การประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดทางอาญา คำตัดสินการกระทำความผิดทางอาญา หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย กระทำได้ภายใต้การควบคุมของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ และการประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางปกครอง หรือคำตัดสินในคดีแพ่ง กระทำได้ภายใต้การควบคุมของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ

8) การประมวลผลข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์ในการเขียนข่าว ศิลปะ หรือการประพันธ์เฉพาะในกรณีที่ไม่ขัดแย้งกับสิทธิความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูล

ในเรื่องของความปลอดภัยของข้อมูล Directive 95/46/EC กำหนดห้ามบุคคลใดทำการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเว้นแต่ภายใต้คำสั่งของผู้ควบคุมข้อมูล (instructions from the controller) หรือกฎหมายอนุญาตให้ประมวลผลได้เท่านั้น และผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูลมีหน้าที่จะต้องปฏิบัติดังต่อไปนี้

1) ผู้ควบคุมข้อมูลต้องใช้เทคนิคหรือวิธีการที่เหมาะสมในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการทำลาย (Destruction) สูญหาย (Acidental loss) เปลี่ยนแปลง (Alteration) การเปิดเผยหรือการเข้าถึงโดยปราศจากอำนาจ (Unauthorized disclosure or access) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งผ่านข้อมูลนอกเครือข่าย (Transmission of data over a network) รวมทั้งการประมวลผลข้อมูลที่ผิดกฎหมาย วิธีการคุ้มครองที่เหมาะสมนั้นพิจารณาจากความเสี่ยงที่เกิดจากการประมวลผลและชนิดของข้อมูลที่ต้องการคุ้มครอง

2) ผู้ควบคุมข้อมูลต้องเลือกผู้ประมวลผลข้อมูลที่มีเทคนิคหรือวิธีการรักษาความปลอดภัยที่เพียงพอและเหมาะสม

3) การประมวลผลของผู้ประมวลผลข้อมูลต้องกระทำโดยมีสัญญาผูกพันผู้ประมวลผลข้อมูลกับผู้ควบคุมข้อมูล และในสัญญาต้องกำหนดว่าผู้ประมวลผลต้องกระทำภายใต้คำสั่งของผู้ควบคุมข้อมูล และผู้ประมวลผลข้อมูลมีหน้าที่ตามข้อ 1)

4) สัญญาที่เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและวิธีการที่ต้องปฏิบัติตามข้อ 1) ต้องทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์พยานหลักฐาน

นอกจากนี้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเป็นการประมวลผลข้อมูลที่มีคุณภาพ โดยจะต้องปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคลต้องถูกประมวลผลอย่างเป็นธรรมและชอบด้วยกฎหมาย
- 2) ข้อมูลส่วนบุคคลต้องถูกจัดเก็บโดยมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แน่นนอน และชอบด้วยกฎหมาย นอกจากนี้จะต้องไม่มีการประมวลผลข้อมูลที่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์นั้น เว้นแต่การประมวลผลข้อมูลที่มีวัตถุประสงค์ทางด้านประวัติศาสตร์ สถิติ หรือวิทยาศาสตร์
- 3) ข้อมูลส่วนบุคคลต้องมีความเพียงพอ ไม่มากเกินไป และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บ หรือประมวลผลข้อมูลนั้น
- 4) ข้อมูลส่วนบุคคลต้องมีความถูกต้อง และเก็บเป็นปัจจุบัน (Kept up to date) ข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ หรือการประมวลผลต้องลบทิ้งหรือแก้ไขให้ถูกต้อง
- 5) ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะเฉพาะของเจ้าของข้อมูล (Identification of data subject) ต้องไม่ถูกเก็บไว้นานเกินความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ของการเก็บ หรือการประมวลผล และประเทศสมาชิกต้องกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสำหรับข้อมูลที่ใช้ทางด้านประวัติศาสตร์ สถิติ หรือวิทยาศาสตร์ที่ต้องเก็บไว้เป็นเวลานาน

อย่างไรก็ดี การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลตาม Directive 95/46/EC ได้รับการยกเว้นในกรณีที่ดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ ความมั่นคงของชาติ การป้องกันประเทศ ความปลอดภัยของสาธารณะ การป้องกัน การสืบสวนและสอบสวน การดำเนินคดีอาญา จรรยาบรรณของวิชาชีพ ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงการเงิน งบประมาณและภาษี องค์กรที่มีหน้าที่ดูแลตรวจสอบตามที่กฎหมายกำหนด การคุ้มครองเจ้าของข้อมูล หรือสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น

บทบัญญัติที่เกี่ยวกับการส่งหรือโอนข้อมูลไปต่างประเทศ มิได้เป็นบทบัญญัติที่ปรากฏอยู่ใน OECD Guideline ว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล แต่เป็นบทบัญญัติที่ปรากฏใน EU Directive ซึ่งบัญญัติขึ้นในปี ค.ศ.1995 ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสังเกตว่ากฎหมายของประเทศที่ออกก่อนปี 1995 โดยไม่ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมภายหลังจึงไม่มีบทบัญญัติในเรื่องนี้ปรากฏอยู่ในกฎหมาย เช่น กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศนิวซีแลนด์ ในขณะที่กฎหมายที่ออกภายหลังปี 1995 แม้จะมีใช้ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปแต่ก็ได้บัญญัติหลักการดังกล่าวไว้ด้วยเช่นกฎหมาย

คุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวของประเทศออสเตรเลียหรือกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของฮ่องกง เป็นต้น

การส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่สาม (ประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิก European Union) ตาม Article 25 ของ EU Directive นั้นได้กำหนดให้พิจารณาถึงระดับการคุ้มครองข้อมูลของประเทศที่สามนั้นว่าเพียงพอหรือไม่ โดยให้พิจารณาถึง

- 1) วิธีการส่งผ่านข้อมูล (Data transfer operations or set of data transfer operations)
- 2) ลักษณะของข้อมูล (Nature of the data)
- 3) วัตถุประสงค์และช่วงเวลาของวิธีการประมวลผล (The purpose and duration of the purposed processing operation or operations)
- 4) ประเทศผู้ส่งข้อมูลและประเทศปลายทางที่ข้อมูลถูกส่งไปถึง (The country of origin and country of final destination)
- 5) หลักกฎหมาย (The rule of law) ที่ใช้บังคับในประเทศที่สามนั้น
- 6) หลักวิชาชีพ (The professional rules)
- 7) มาตรการรักษาความปลอดภัย (Security measures) ในประเทศนั้น

โดย European Commission จะเป็นผู้พิจารณาว่ากฎหมายของประเทศใดที่มีระดับการคุ้มครองที่เหมาะสมจะทำให้การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศดังกล่าวดังกล่าวสามารถกระทำได้ โดยที่ผ่านมา European Commission ได้มีการยอมรับกฎหมายของหลายประเทศว่ามีระดับการคุ้มครองที่เหมาะสม อาทิ ประเทศสวีเดน ประเทศอังกฤษ ประเทศออสเตรเลีย ประเทศฮ่องกง ประเทศนิวซีแลนด์ หรือกฎหมาย Personal information protection and electronic document ของประเทศแคนาดา เป็นต้น

เมื่อพิจารณาแล้วว่าประเทศที่สามใดไม่มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เพียงพอห้ามส่งผ่านข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศนั้น เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

- 1) เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมโดยชัดแจ้งในการส่งผ่านข้อมูล
- 2) การส่งผ่านข้อมูลกระทำเพื่อปฏิบัติตามสัญญาระหว่างเจ้าของข้อมูลและผู้ควบคุมข้อมูล หรือ การปฏิบัติเพื่อเข้าสู่สัญญาตามคำร้องขอของเจ้าของข้อมูล
- 3) การส่งผ่านข้อมูลกระทำเพื่อปฏิบัติตามสัญญาระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลและบุคคลที่สาม เพื่อผลประโยชน์ของเจ้าของข้อมูล
- 4) การส่งผ่านข้อมูลนั้นเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเพื่อการฟ้องร้องดำเนินคดี
- 5) การส่งผ่านข้อมูลกระทำเพื่อคุ้มครองชีวิตของเจ้าของข้อมูล
- 6) การส่งผ่านข้อมูลกระทำเพื่อการบันทึกเพื่อเป็นข้อมูลแก่สาธารณะ

และเมื่อพิจารณาในแง่ของสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล Directive 95/46/EC ได้กำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลดังต่อไปนี้

1) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลของเจ้าของข้อมูล

เจ้าของข้อมูลมีสิทธิได้รับการยืนยันจากผู้ควบคุมข้อมูลว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลได้ถูกประมวลผลหรือไม่และ รายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการประมวลผลประเภทของข้อมูล และผู้รับข้อมูล เจ้าของข้อมูลมีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่งข้อมูลที่ได้มีการประมวลผลแก่เจ้าของข้อมูล และให้ผู้ควบคุมข้อมูลแจ้งเหตุผลของการประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติแก่เจ้าของ ข้อมูล ทั้งนี้โดยปราศจากข้อจำกัดเรื่องเวลา (Constraint at reasonable intervals) การประวิงเวลา และค่าใช้จ่ายที่มากเกินไป

เจ้าของข้อมูลยังมีสิทธิที่จะแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง ลบข้อมูล หรือขัดขวางการประมวลผลข้อมูลที่ไม่ได้ปฏิบัติตาม แนวทางนี้ และผู้ควบคุมข้อมูลต้องแจ้งแก่บุคคลที่สามที่ได้รับข้อมูลถึงการแก้ไขข้อมูล การลบ หรือการขัดขวางการประมวลผลข้อมูลดังกล่าวด้วย

2) สิทธิของเจ้าของข้อมูลในการคัดค้าน

เจ้าของข้อมูลมีสิทธิคัดค้านการประมวลผลข้อมูลของตนในกรณีที่ถูกกฎหมายบัญญัติให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลในการคัดค้าน รวมถึงในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลประมวลผลข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการตลาด (purposes of direct marketing) หรือกรณีที่มีการเปิดเผยข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการตลาด เจ้าของข้อมูลมีสิทธิได้รับแจ้งก่อนมีการเปิดเผยข้อมูลต่อบุคคลที่สามและมีสิทธิคัดค้านการเปิดเผยข้อมูลนั้น

นอกจากนี้ Directive 95/46/EC ยังกำหนดให้สิทธิแก่บุคคลที่จะไม่ต้องอยู่ภายใต้การตัดสินใจใดๆ ที่ได้มาจากการประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะประเมินลักษณะส่วนบุคคล (Intended to evaluate certain personal aspects) เช่น การทำงาน (Performance at work) ความน่าเชื่อถือ (Creditworthiness) ความน่าไว้วางใจ (Reliability) การกระทำอื่นๆ เป็นต้น เว้นแต่การตัดสินใจที่เป็นไปเพื่อเข้าทำ หรือปฏิบัติตามสัญญา หรือเจ้าของข้อมูลร้องขอเพื่อเข้าทำหรือปฏิบัติตามสัญญา

ในกรณีมีการล่วงละเมิดเกี่ยวกับสิทธิข้อมูลส่วนบุคคล Directive 95/46/EC ได้วางแนวทางให้สภานิติบัญญัติของแต่ละประเทศควรกำหนดให้มีการเยียวยาโดยใช้สิทธิทางศาล โดยอาจกำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะหรือกฎหมายทั่วไปก็ได้

จากการศึกษาหลักการสำคัญของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักการขององค์กรระหว่างประเทศอย่างสหภาพยุโรปและข้อตกลงรัฐสภายุโรป และองค์การเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) นั้น สามารถสรุปได้ดังนี้

1) หลักการจัดเก็บอย่างจำกัด ชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม กล่าวคือ ผู้ที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องกระทำอย่างจำกัดเท่าที่จำเป็นข้อมูลที่จัดเก็บจะต้องได้มาโดยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นธรรม และเหมาะสม โดยเจ้าของข้อมูลจะต้องรับทราบและให้ความยินยอม

2) หลักการจัดเก็บอย่างมีคุณภาพ ถูกต้องและได้สัดส่วน กล่าวคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องกระทำด้วยความถูกต้องแม่นยำ โดยข้อมูลที่จะจัดเก็บต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง สมบูรณ์ มีการปรับปรุงข้อมูลให้ตรงตามความเป็นจริงและทันสมัยอยู่ตลอดเวลาที่มีการประมวลผลและใช้ข้อมูลนั้น ๆ อีกทั้งต้องจัดเก็บให้สอดคล้อง พอเพียงและได้สัดส่วนกับวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ จะต้องจัดเก็บเท่าที่เกี่ยวข้อง จำเป็น ไม่เกินจริง และไม่ล่วงล้ำหรือก้าวล่วงกิจการส่วนตัวของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

3) หลักการกำหนดวัตถุประสงค์และระยะเวลาในการจัดเก็บ กล่าวคือ จะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บและเงื่อนไขของการใช้ ก่อนที่จะมีการจัดเก็บข้อมูลนั้น ๆ ต้องแจ้งวัตถุประสงค์ให้เจ้าของข้อมูลได้ทราบก่อนทำการรวบรวมข้อมูล การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลในภายหลังสามารถกระทำได้เพื่อให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือเพื่อการอื่นที่ไม่ขัดหรือแย้งกับวัตถุประสงค์ ในกรณีเช่นนี้จะต้องระบุวัตถุประสงค์การใช้ที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นทุกคราว ส่วนระยะเวลาการจัดเก็บและใช้ข้อมูลส่วนบุคคลสามารถกระทำได้ในระยะเวลาพอสมควร และเท่าที่จำเป็น แต่จะต้องไม่เกินกว่าระยะเวลา เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้

4) หลักการใช้ข้อมูลอย่างจำกัด กล่าวคือ จะต้องใช้ข้อมูลส่วนบุคคลภายในกรอบวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้ โดยไม่มีการเปิดเผย เข้าถึง ทำให้แพร่หลาย หรือใช้เพื่อการอื่นนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ระบุและได้แจ้งให้เจ้าของข้อมูลได้ทราบก่อนหน้านั้น เว้นแต่

(1) ได้รับอนุญาตจากบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูล หรือ

(2) อาศัยอำนาจตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการป้องกันรักษาความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยของสังคม ประโยชน์สาธารณะ เพื่อรักษากฎหมาย หรือเพื่อประโยชน์มหาชนอื่น ๆ

นอกจากนี้ บุคคลใดจะนำข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลอื่นไปเปิดเผยโดยเจ้าของข้อมูลไม่ยินยอมไม่ได้ หากเจ้าของข้อมูลไม่อนุญาตให้เปิดเผย ไม่ว่าจะการเปิดเผยนั้นจะทำให้เจ้าของข้อมูลเสียหายหรือไม่ก็ตามถือเป็นการละเมิดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวทั้งสิ้น แม้เจ้าของข้อมูลจะได้อนุญาตแล้วก็ตามก็ยังคงมีสิทธิขอให้เลิกการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลได้ทุกเมื่อ

5) หลักการรักษาความปลอดภัย กล่าวคือ ผู้จัดเก็บ ครอบครองหรือควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องจัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล

อย่างเพียงพอ เพื่อมิให้ข้อมูลส่วนบุคคลเสี่ยงต่อการเข้าถึง การสูญหายหรือเสียหายโดยเหตุสุดวิสัย การทำลายโดยบุคคลอื่น โดยธรรมชาติหรือโดยไวรัสคอมพิวเตอร์ การใช้ การแก้ไขเปลี่ยนแปลง หรือการเปิดเผยโดยปราศจากอำนาจ และในกรณีที่ต้องให้บันทึกข้อมูลส่วนบุคคลแก่บุคคลอื่น ต้องดำเนินการป้องกันมิให้บุคคลอื่นนั้น ได้ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจ

6) หลักเปิดเผยโปร่งใส กล่าวคือ จะต้องมีการประกาศนโยบายในการประมวลผล ข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทราบถึงกระบวนการจัดเก็บ รวบรวม นำไปใช้ ฯลฯ นอกจากนี้ จะต้องมีการแสดงให้เห็นถึงความมีอยู่และประเภทของข้อมูลส่วนบุคคล วัตถุประสงค์ ของการใช้ข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนชื่อ สถานที่จัดตั้ง และรายละเอียดของผู้ที่ทำหน้าที่เก็บรักษา ข้อมูล ผู้ควบคุมข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูล ให้เจ้าของข้อมูลทราบ

7) หลักการมีส่วนร่วมของเจ้าของข้อมูล กล่าวคือ การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล ต้องสอดคล้องกับสิทธิของเจ้าของข้อมูล และจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดเก็บข้อมูลนั้นๆ โดยเจ้าของข้อมูลจะมีสิทธิดังต่อไปนี้ (เป็นการรับรองสิทธิของบุคคลธรรมดาที่เป็นเจ้าของข้อมูล)

(1) ต้องได้รับการแจ้งหรือคำยืนยันจากผู้เก็บรักษาข้อมูลหรือผู้ควบคุมข้อมูลว่า ได้ทำการจัดเก็บ ประมวลผล ใช้ หรือส่ง/โอนข้อมูลส่วนบุคคลของตนหรือไม่

(2) หากมีการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของตน จะต้องได้รับติดต่อจากผู้จัดเก็บ ข้อมูลภายในระยะเวลาที่เหมาะสม โดยปราศจากค่าธรรมเนียม แต่หากมีการเก็บค่าธรรมเนียม จะต้องไม่สูงเกินไป และโดยวิธีการที่เหมาะสม นอกจากนี้ การจัดเก็บจะต้องอยู่ในรูปแบบที่สามารถเข้าใจได้ง่าย

(3) หากมีการปฏิเสธคำขอตามข้อ 1.7.1 และข้อ 1.7.2 จะต้องมีการชี้แจงเหตุผล และสามารถอุทธรณ์การปฏิเสธคำขอเช่นนั้นได้

(4) ในกรณีที่มีการอุทธรณ์โต้แย้ง หากมีการพิจารณาและเห็นชอบตามอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ (ข้อโต้แย้งของเจ้าของข้อมูลนั้นรับฟังได้) เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะขอให้ผู้เก็บรักษา ข้อมูลหรือผู้ควบคุมข้อมูลกระทำการลบล้าง แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงให้ถูกต้อง หรือ ทำข้อมูลให้สมบูรณ์ได้

8) หลักการไม่เลือกปฏิบัติ กล่าวคือ การจัดเก็บหรือรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้อง ไม่ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่แตกต่างกัน เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ สีผิว พฤติกรรมทางเพศ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนา ปรัชญา ความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิ ทางการเมือง หรือความเชื่ออื่นใด รวมถึงความเป็นสมาชิกสหภาพการค้า เป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวที่ กล่าวมาเป็นข้อมูลส่วนบุคคลประเภทที่เรียกว่า “Sensitive data” (ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีผลกระทบ

ต่อความรู้สึก/ข้อมูลส่วนบุคคลที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ/ข้อมูลละเอียดอ่อน) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักการที่ห้ามมิให้จัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลประเภท Sensitive data

9) หลักข้อจำกัดในการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ หลักการนี้กำหนดห้ามมิให้มีการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศซึ่งมิได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับที่เท่าเทียมกันในสาระสำคัญ เว้นแต่ ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือจำเป็นเพื่อชำระหนี้ตามความผูกพันที่เป็นผลของสัญญาหรือทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลซึ่งไม่สามารถให้ความยินยอมได้

10) หลักความรับผิดชอบ กล่าวคือ ผู้จัดเก็บข้อมูล ผู้ครอบครองข้อมูล หรือผู้ประมวลผลข้อมูลจะต้องมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติตามหลักการหรือมาตรการต่างๆ ข้างต้นให้ครบถ้วนทุกประการอย่างเคร่งครัด หากมีการฝ่าฝืนหรือละเลยแล้วมีผลให้เกิดความเสียหายแก่ข้อมูลส่วนบุคคล ผู้จัดเก็บข้อมูล ผู้ครอบครองข้อมูล หรือ ผู้ประมวลผลข้อมูลจะต้องรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา นอกจากนี้ ยังจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเพื่อกระทำการแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้อง ลบ หรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งเยียวยาความเสียหาย แล้วแต่กรณี

แม้หลักการของ OECD จะเป็นหลักกลางที่ประเทศส่วนใหญ่ยอมรับและนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายภายในประเทศของตนก็ตาม แต่การปรับใช้หลักการต่างๆ เหล่านี้กับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นก็มีความแตกต่างกัน และต้องอาศัยหลักการและเหตุผลพื้นฐานอื่นๆ มาประกอบการตัดสินใจเสมอ เพราะกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล มิใช่เป็นแต่เพียงการกำหนดหลักเกณฑ์กลางเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติเท่านั้น การปรับใช้ยังคงต้องชั่งน้ำหนักประโยชน์ได้เสียระหว่างบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมไม่ให้เกิดกรณีเข้มงวดเกินไป หรือหละหลวมจนไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้

2.3.2 ประเทศอิตาลี

ประเทศอิตาลีเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายและมีพัฒนาการเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลแล้วในระดับหนึ่ง กฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง คือ Protection of individuals and other subjects with regard to the processing of personal data Act no.675 of 31 December 1996 โดยมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 120 วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยกฎหมายฉบับนี้ได้รับอิทธิพลและหลักเกณฑ์ส่วนใหญ่จาก Directive 95/46/EC ของสหภาพยุโรป และต่อมาในปี 2003 ได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาเพิ่มเติม คือ Personal data protection code legislative decree no. 196 of 30 June 2003 เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอิตาลีมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลกระทำโดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลธรรมดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นอยู่ส่วนตัวและลักษณะเฉพาะบุคคล (Privacy and personal identity) และให้ความคุ้มครองไปถึงสิทธิต่างๆ ของนิติบุคคล องค์กร และสมาคมด้วย โดยกฎหมายนี้ใช้บังคับกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่กระทำขึ้นในประเทศอิตาลี ทั้งที่มีการจัดเก็บไว้ในประเทศและต่างประเทศ ไม่ว่าจะใช้วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอัตโนมัติหรือไม่ก็ตาม

อย่างไรก็ดี กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอิตาลีกำหนดขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย โดยจะไม่นำกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลบางประการดังต่อไปนี้

- 1) การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำโดยบุคคลธรรมดาเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัว ไม่อยู่ภายใต้บทบัญญัติของ Section 15, Section 18 และ Section 36
- 2) การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยหน่วยงานของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด
- 3) การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลภายในขอบเขตของการบันทึกเกี่ยวกับอาชญากรรมตามกฎหมาย
- 4) การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยหน่วยงานของรัฐที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคง การป้องกันหรือการควบคุมอาชญากรรมตามที่กฎหมายกำหนดให้ประมวลผลได้
- 5) บทบัญญัติเกี่ยวกับความยินยอมของเจ้าของข้อมูล และการอนุญาตโดยคณะกรรมการ รวมทั้งข้อจำกัดใดๆ ตาม Section 24 ไม่ใช้บังคับกับกรณีการดำเนินการของผู้มีวิชาชีพสื่อสารมวลชน

อนึ่ง เพื่อให้เข้าใจถึงข้อกำหนดของกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอิตาลี จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณานิยามศัพท์ที่สำคัญ ได้แก่

“ข้อมูลส่วนบุคคล (Personal data)” หมายความว่า ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคล องค์กร สมาคม และสามารถระบุถึงบุคคลหรือหน่วยงานเหล่านั้นได้ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม เช่น การอ้างอิงข้อความอื่นๆ กับหมายเลขบัตรสำคัญประจำตัว

“ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive data)” หมายความว่า ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความเป็นชนกลุ่มน้อย ความเชื่อทางศาสนา ลัทธิ ปรัชญา ความเห็นทางการเมือง ความเป็นสมาชิก พรรคการเมือง สหภาพแรงงาน สมาคม หรือองค์กรทางศาสนาหรือปรัชญา รวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลทางด้านสุขภาพ และพฤติกรรมทางเพศ

“การประมวลผลข้อมูล (Processing)” หมายความว่า การดำเนินการใดๆ ไม่ว่าจะกระทำโดยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือ วิธีการอัตโนมัติหรือไม่ก็ตาม อันเกี่ยวกับการรวบรวม การบันทึก การจัดหมวดหมู่ การจัดเก็บ การให้รายละเอียดข้อมูล การเปลี่ยนแปลงแก้ไข การเลือกสรร การเรียกข้อมูลจากระบบ การเปรียบเทียบ การใช้ประโยชน์ การเชื่อมโยง การระงับใช้ชั่วคราว การเปิดเผย โดยเฉพาะเจาะจง การเปิดเผยโดยทั่วไป การลบข้อมูล และการทำลายข้อมูล

“ผู้ควบคุมข้อมูล (Data controller)” หมายความว่า บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ องค์กร สมาคม หรือหน่วยงานอื่นใด ซึ่งมีหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

“ผู้ประมวลผลข้อมูล (Data processor)” หมายความว่า บุคคลธรรมดา นิติบุคคล หน่วยงานของรัฐ องค์กร สมาคม หรือหน่วยงานอื่นใด ซึ่งมีหน้าที่ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในนามของผู้ควบคุมข้อมูล

“เจ้าของข้อมูล (Data subject)” หมายความว่า บุคคลธรรมดา นิติบุคคล องค์กร สมาคม ซึ่งเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

“การเปิดเผยโดยเฉพาะเจาะจง (Communication)” หมายความว่า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลอื่นซึ่งระบุไว้ และไม่ได้เป็นเจ้าของข้อมูล ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม รวมถึงการกระทำอื่นใดที่ทำให้บุคคลอื่นได้รับหรือสามารถค้นข้อมูลนั้นได้ด้วย

“การเปิดเผยโดยทั่วไป (Dissemination)” หมายความว่า การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลอื่นซึ่งไม่ได้ระบุไว้ ไม่ว่าจะในรูปแบบใดก็ตาม รวมถึงการกระทำอื่นใดที่ทำให้บุคคลอื่นได้รับหรือสามารถค้นข้อมูลนั้นได้ด้วย

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลประเทศอิตาลีได้แบ่งประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลออกเป็น 2 ประเภทด้วยกัน คือ ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (Personal data) และข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive data) ซึ่งกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวเพิ่มเติมจากการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป กล่าวคือ ผู้ประมวลผลข้อมูลจะดำเนินการประมวลผลได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของข้อมูลและได้รับอนุญาตเพื่อประมวลผลข้อมูลนั้นจากคณะกรรมการแล้ว โดยคณะกรรมการจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอิตาลีวางหลักการเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (ซึ่งคำว่าประมวลผลรวมถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย) กล่าวคือ การประมวลผลจะต้องทำโดยชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม การรวบรวมและบันทึกจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้โดยชัดแจ้งหรือที่กำหนดขึ้นเป็นพิเศษและชอบด้วยกฎหมาย

โดยข้อมูลนั้นจะต้องมีความถูกต้องและได้มีการปรับแก้ให้ถูกต้องอยู่เสมอ และที่สำคัญคือ จะต้องดำเนินการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เหมาะสมและไม่เกินกรอบวัตถุประสงค์ของการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลนั้น นอกจากนี้ จะต้องมีการกำหนดระยะเวลาในการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวไว้ด้วย

การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยภาคเอกชนหรือภาครัฐที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร ให้ถือว่าได้กระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหากได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูลโดยสมัครใจและเป็นลายลักษณ์อักษร และเจ้าของข้อมูลได้รับแจ้งข้อมูลที่จำเป็นตามที่กฎหมายกำหนดในขณะที่มีการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นแล้ว ซึ่งเจ้าของข้อมูลจะให้ความยินยอมต่อกระบวนการทั้งหมดหรือเฉพาะบางส่วนของการประมวลผลข้อมูลก็ได้ และแม้ว่ากฎหมายจะกำหนดให้การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลต้องได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูล แต่ก็ได้กำหนดข้อยกเว้นสำหรับบางกรณีที่ไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลในการประมวลผลไว้ในกรณีดังต่อไปนี้

- 1) การประมวลผลที่จำเป็นตามที่กฎหมายกำหนด
- 2) การประมวลผลที่จำเป็นอันเกิดจากความผูกพันตามสัญญาที่เจ้าของข้อมูลเป็นคู่สัญญา หรือเป็นไปตามความยินยอมโดยเฉพาะเจาะจงที่เจ้าของข้อมูลได้ให้ไว้ก่อนทำสัญญา
- 3) การประมวลผลที่เกี่ยวกับข้อมูลที่น่ามาจากเอกสารมหาชน การลงทะเบียน เอกสารหรือบันทึกใดๆ ซึ่งมีอยู่ทั่วไป โดยไม่ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
- 4) การประมวลผลที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่กระทบต่อหลักการในการรักษาความลับทางธุรกิจหรืออุตสาหกรรม
- 5) การประมวลผลข้อมูลที่จำเป็นต่อการคุ้มครองชีวิตของเจ้าของข้อมูลหรือบุคคลอื่น และเจ้าของข้อมูลไม่สามารถให้ความยินยอมได้เนื่องจากความพิการทางกายหรือเป็นบุคคลไร้ความสามารถหรือมีจิตฟั่นเฟือน
- 6) การประมวลผลข้อมูลที่จำเป็นต่อการสืบสวนและสอบสวน
- 7) การประมวลผลที่จำเป็นเพื่อผลประโยชน์ของผู้ควบคุมหรือบุคคลภายนอกเฉพาะกรณีที่คณะกรรมการกำหนดหรือเกี่ยวกับกิจการภายในกลุ่มธนาคารด้วยกัน
- 8) การประมวลผลที่ชอบด้วยกฎหมายโดยหน่วยงานที่ไม่มุ่งหวังผลกำไร
- 9) การประมวลผลที่เกี่ยวกับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ สถิติ

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดหลักเกณฑ์เพิ่มเติมสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวโดยหน่วยงานของรัฐที่แสวงหากำไรจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาต

โดยชัดแจ้งจากบทบัญญัติกฎหมายอื่นด้วย หรือหากการอนุญาตโดยกฎหมายอื่นนั้น ได้ถูกแก้ไข หรือยกเลิกไปแล้ว ก็อาจเสนอให้คณะกรรมการพิจารณาและมีคำวินิจฉัยในกรณีดังกล่าวได้

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอิตาลี กำหนดไว้คือ ผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูลจะต้องดำเนินการจัดเก็บและควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการประมวลผล โดยคำนึงถึงนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและลักษณะเฉพาะในการประมวลผลข้อมูลนั้นๆ รวมถึงมาตรการความปลอดภัยที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการทำลายข้อมูล หรือทำให้ข้อมูลเสียหาย การเข้าถึงข้อมูลโดยปราศจากอำนาจ หรือการนำมาสู่การประมวลผลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นในขณะที่มีการรวบรวมข้อมูล

ผู้ควบคุมข้อมูลซึ่งมีหน้าที่ในการตัดสินใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์และวิธีการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลและมีความประสงค์จะประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล มีหน้าที่ต้องแจ้งความประสงค์ให้คณะกรรมการทราบล่วงหน้า ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด ซึ่งจะต้องมีการลงนามของผู้ให้ข้อมูล (จะเป็นเจ้าของข้อมูลหรือไม่ก็ได้) และผู้ประมวลผลข้อมูลด้วย

ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลต้องแจ้งรายละเอียดในรายการสำคัญๆ เช่น ชื่อ ภูมิลำเนา สถานที่ทำงานของผู้ควบคุมข้อมูลและผู้ประมวลผลข้อมูล วัตถุประสงค์ และวิธีการประมวลผลข้อมูล ลักษณะและสถานที่จัดเก็บข้อมูลที่จะประมวลผล การเปิดเผยข้อมูล ไม่ว่าจะโดยทั่วไปหรือโดยเฉพาะเจาะจง วัตถุประสงค์ของการโอนข้อมูลไปยังประเทศอื่น เป็นต้น อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นเกี่ยวกับหน้าที่ในการแจ้งข้อมูลต่อคณะกรรมการ สำหรับการประมวลผลข้อมูลบางประเภทซึ่งต้องมีการประมวลผลอยู่แล้ว เช่น การจัดทำบัญชีเงินเดือน หรือผลประโยชน์อื่นใด เป็นต้น

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ประมวลผลข้อมูลว่า จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถ เพื่อสามารถดำเนินการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และผู้ประมวลผลข้อมูลจะต้องดำเนินการประมวลผลข้อมูลตามคำแนะนำของผู้ควบคุมข้อมูล โดยผู้ควบคุมข้อมูลจะทำการตรวจสอบและควบคุมผู้ประมวลผลข้อมูล เพื่อให้ดำเนินการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมาย และคำแนะนำของตน

เมื่อการประมวลผลข้อมูลสิ้นสุดลงหรือผู้ประมวลผลข้อมูลหยุดการประมวลผลข้อมูล ไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม และผู้ควบคุมข้อมูลได้แจ้งให้คณะกรรมการทราบล่วงหน้าแล้ว ผู้ควบคุมข้อมูลสามารถดำเนินการได้ ดังต่อไปนี้⁴⁷

- (1) ทำลายข้อมูลที่มีการประมวลผลนั้น
- (2) โอนข้อมูลนั้นให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลรายอื่นที่มีวัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูลในขณะที่มีการรวบรวมข้อมูลทำนองเดียวกัน
- (3) จัดเก็บข้อมูลนั้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ส่วนตัว โดยไม่เปิดเผยข้อมูลนั้นไม่ว่าโดยทั่วไปหรือโดยเฉพาะเจาะจง
- (4) จัดเก็บ หรือโอนข้อมูลนั้นให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลรายอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในการวิจัยทางประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสถิติ

อย่างไรก็ตาม การโอนข้อมูลให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลรายอื่นที่มีวัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูลในขณะที่มีการรวบรวมข้อมูลทำนองเดียวกัน หรือฝ่าฝืนบทบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เป็นโมฆะ และต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ด้วย

ในส่วนของ การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล กฎหมายกำหนดหลักการเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไว้ว่า บุคคลหรือหน่วยงานภาคเอกชนหรือภาครัฐที่แสวงหากำไรเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลไม่ว่าโดยทั่วไปหรือโดยเฉพาะเจาะจงได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูล แต่มีบางกรณีที่ได้รับขงเว้นให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน ดังนี้

- (1) เป็นการเปิดเผยข้อมูลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

⁴⁷ Section 16 Should data processing be terminated, for whatever reason, the data shall be

- a) destroyed;
- b) assigned to another data controller, provided they are intended for processing under terms that are compatible with the purposes for which the data have been collected;
- c) kept for exclusively personal purposes, without being intended for systematic communication or dissemination;
- d) kept or assigned to another controller for historical, scientific or statistical purposes, in compliance with laws, regulations, Community legislation and the codes of conduct and professional practice adopted in pursuance of Section 12.

(2) เป็นข้อมูลที่นำมาจากเอกสารมหาชน การลงทะเบียน เอกสารหรือบันทึกใดๆ ซึ่งมีอยู่ทั่วไป โดยไม่ฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(3) เป็นการเปิดเผยตามบทบัญญัติกฎหมาย

(4) เป็นการเปิดเผยภายในขอบเขตวิชาชีพหนังสือพิมพ์ โดยไม่ฝ่าฝืนบทบัญญัติว่าด้วยเสรีภาพสิ่งพิมพ์ หรือมีผลกระทบต่อทำให้ความคุ้มครองความเป็นส่วนตัวหรือประโยชน์สาธารณะ

(5) การประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งไม่กระทบต่อหลักการในการรักษาความลับทางธุรกิจหรืออุตสาหกรรม

(6) เป็นการจำเป็น หรือเพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของเจ้าของข้อมูลหรือบุคคลอื่น ในกรณีที่เจ้าของข้อมูลไม่สามารถให้ความยินยอมได้อันเนื่องมาจากเป็นบุคคลไร้ความสามารถ การพิการ หรือจิตฟั่นเฟือน

(7) เป็นการจำเป็นเพื่อการสืบสวน สอบสวน หรือฟ้องร้องคดี ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

(8) เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการรวบรวมข้อมูลภายในกลุ่มธนาคารด้วยกัน ตามกฎหมายว่าด้วยการเงินการธนาคาร หรือระหว่างกลุ่มบริษัทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

นอกจากนี้ กฎหมายยังได้กำหนดข้อยกเว้นอีกประการหนึ่งเฉพาะกรณีการเปิดเผยข้อมูลโดยเฉพาะเจาะจง คือ ผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลสามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้แก่บุคคลที่ดำเนินการประมวลผลข้อมูลนั้นภายใต้บังคับบัญชาของผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลโดยตรงได้

อย่างไรก็ตาม กฎหมายได้กำหนดข้อยกเว้นให้สามารถเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวบางอย่างได้ เช่น ข้อมูลด้านสุขภาพ พฤติกรรมทางเพศ ทั้งนี้ หากเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา นอกจากนั้นยังได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลทางการแพทย์ การเปิดเผยข้อมูลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และการเปิดเผยข้อมูลในวิชาชีพหนังสือพิมพ์เอาไว้เป็นการเฉพาะด้วย

ในเรื่องของความมาตรการความปลอดภัย กฎหมายบังคับให้มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับใช้เป็นมาตรฐานความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล โดยจะต้องกำหนดให้มีขึ้น

ภายใน 180 วันนับจากวันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ และจะต้องปรับปรุงมาตรฐานความปลอดภัยดังกล่าวให้มีความทันสมัยตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อย่างน้อยทุกๆ 2 ปี⁴⁸

การส่งหรือโอนข้อมูลไปนอกราชอาณาจักร European Directive of 1995 ได้กำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นการบังคับให้ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปห้ามส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศอื่นที่ไม่เป็นสมาชิกสหภาพยุโรปและมาตรฐานการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับที่ต่ำกว่าสหภาพยุโรป ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้ จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศอื่นว่า การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศอื่นที่ไม่ได้เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป (ไม่ว่าจะเป็นการชั่วคราวหรือถาวร หรือใช้วิธีการหรือรูปแบบใดก็ตาม) หรือกรณี que ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวหรือที่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะต้องแจ้งให้คณะกรรมการทราบล่วงหน้า ทั้งนี้ การส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลจะกระทำมิได้หากประเทศที่รับข้อมูลนั้น ไม่มีมาตรฐานการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับที่เท่าเทียมกับประเทศอิตาลี

การส่งและโอนข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (Personal data) และข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive data) ข้ามประเทศนั้น กฎหมายมีบทบัญญัติกำหนดวิธีการที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลแบบทั่วไป กฎหมายห้ามมิให้ส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปต่างประเทศ ถ้าประเทศปลายทางไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับที่เทียบเท่ากับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอิตาลี นอกจากนี้ถ้าเป็นการส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปนอกสหภาพยุโรปต้องแจ้งคณะกรรมการ (Garante) ทราบล่วงหน้า 15 วัน ในขณะที่หากเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive data) นั้น ไม่ว่าจะโอนไปที่ใดต้องแจ้งล่วงหน้าให้คณะกรรมการทราบ

⁴⁸ Section 31 Personal data undergoing processing shall be kept and controlled, also in consideration of technological innovations, of their nature and the specific features of the processing, in such a way as to minimise, by means of suitable preventative security measures, the risk of their destruction or loss, whether by accident or not, of unauthorized access to the data or of processing operations that are either unlawful or inconsistent with the purposes for which the data have been collected.

Section 33 Within the framework of the more general security requirements referred to in Section 31, or else provided for by specific regulations, data controllers shall be required in any case to adopt the minimum security measures pursuant either to this Chapter or to Section 58(3) in order to ensure a minimum level of personal data protection.

ล่วงหน้า 20 วัน และถ้าประเทศปลายทางไม่มีกฎหมายที่คุ้มครองในระดับที่เทียบเท่าแล้ว ห้ามมิให้มีการโอนโดยเด็ดขาด

ในด้านการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูล กฎหมายฉบับนี้ก็ให้สิทธิไว้หลายประการ โดยสามารถจำแนกเป็นหลักเกณฑ์ใหญ่ๆ ดังนี้

(1) สิทธิในการให้ความยินยอมกรณีที่มีการประมวลผลข้อมูล

การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลโดยภาคเอกชนหรือภาครัฐที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร ให้ถือว่าได้กระทำโดยชอบด้วยกฎหมายหากได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูลโดยสมัครใจและเป็นลายลักษณ์อักษร และเจ้าของข้อมูลได้รับแจ้งข้อมูลที่จำเป็นตามที่กฎหมายกำหนดในขณะที่มีการรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นแล้ว ซึ่งเจ้าของข้อมูลจะให้ความยินยอมต่อกระบวนการทั้งหมดหรือเฉพาะบางส่วนของกระบวนการประมวลผลข้อมูลก็ได้

(2) สิทธิและข้อจำกัดในการใช้สิทธิของเจ้าของข้อมูล

ในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลและสามารถ เข้าถึงข้อมูลนั้นโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย อีกทั้งสามารถได้รับแจ้งเกี่ยวกับชื่อ ภูมิลำเนา สถานที่ทำงานของผู้ควบคุมข้อมูลและ ผู้ประมวลผลข้อมูล และการเปิดเผยข้อมูลไม่ว่าโดยทั่วไปหรือโดยเฉพาะเจาะจง

นอกจากนี้ เจ้าของข้อมูลยังมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูล หรือให้ผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลดำเนินการโดยไม่ชักช้าในกรณีต่อไปนี้

(1) ยืนยันเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของตน และวัตถุประสงค์ในการประมวลผลข้อมูล

(2) ลบ ระงับการใช้ชั่วคราว หรือแปลงข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่ไม่เปิดเผยตัวบุคคล

ผู้เป็นเจ้าของข้อมูล ในกรณีที่มีการประมวลผลโดยมิชอบหรือฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมาย หรือกรณีที่มีการจัดเก็บข้อมูลไว้เกินความจำเป็น

(3) ตรวจสอบและแก้ไขข้อมูลให้ถูกต้องอยู่เสมอ

(4) แจ้งการดำเนินการตาม (2) และ (3) ไปยังบุคคลที่ได้มีการเปิดเผยข้อมูลให้ทราบ เว้นแต่การดำเนินการนั้น จะกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของบุคคลผู้เป็นเจ้าของข้อมูลโดยตรง

เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะโต้แย้งคัดค้านเมื่อเห็นว่าข้อมูลของตนไม่ถูกต้อง ทั้งนี้ เจ้าของข้อมูลมีสิทธิยื่นคำร้องคัดค้านต่อคณะกรรมการได้ด้วย หรือโต้แย้งคัดค้านการประมวลผลข้อมูลทั้งหมดหรือบางส่วนแม้ว่าจะดำเนินการประมวลผลข้อมูลนั้น โดยชอบด้วยกฎหมาย อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิดังกล่าวของเจ้าของข้อมูลก็มีข้อจำกัดในบางกรณี เช่น กรณีที่มีการประมวลผลข้อมูลเกี่ยวกับการเงิน หรือการชำระหนี้สำหรับหน่วยงานของรัฐซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร

การกำกับดูแลบริษัทหลักทรัพย์และเครดิตฟองซิเอร์ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายอื่นที่บัญญัติขึ้นเป็นพิเศษ การสืบสวนสอบสวน เป็นต้น

กรณีเจ้าของข้อมูลได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการประมวลผลข้อมูล กฎหมายกำหนดให้บุคคลใดก็ตามที่ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายอันเนื่องมาจากการประมวลผลข้อมูล ต้องชดเชยค่าเสียหายตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และยังกำหนดโทษทางอาญาเท่าที่จำเป็น และโทษปรับทางปกครอง ทั้งนี้ เพื่อให้กฎหมายมีความยืดหยุ่นและไม่เคร่งครัดมากเกินไป ซึ่งจากการศึกษากฎหมายต่างประเทศที่มีการบัญญัติโทษปรับทางปกครองพบว่า การกระทำความผิดที่เป็นพื้นฐานอันนำมาสู่การลงโทษปรับทางปกครองนั้นมักเป็นการกระทำที่ไม่ได้กระทบต่อความสงบเรียบร้อย แต่กระทบต่อความเป็นระเบียบของสังคม โดยมีฐานที่มาจากการฝ่าฝืนคำสั่งทางปกครอง ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการลงโทษปรับได้เองและลดขั้นตอนกระบวนการพิจารณาของศาลอันทำให้คดีมีความรวดเร็วมากขึ้น

2.3.3 ประเทศอังกฤษ

ในปี ค.ศ.1970 วิวัฒนาการในการใช้คอมพิวเตอร์มีการแพร่หลายมากขึ้น ทำให้ผู้คนเริ่มตระหนักถึงภัยที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ข้อมูลที่มีอยู่ในระบบคอมพิวเตอร์ในทางที่ผิด และมีผู้เสียหายจากการรั่วไหลของข้อมูลเป็นจำนวนมาก ในขณะที่กฎหมายในประเทศอังกฤษในขณะยังไม่สามารถให้ความคุ้มครองข้อมูลที่มีในระบบคอมพิวเตอร์ที่องค์กรต่างๆ ครอบครองเกี่ยวกับบุคคลแต่ละคนได้ The younger committee on privacy (ปี 1972) จึงได้เสนอแนะแนวทางในการใช้คอมพิวเตอร์ ซึ่งมีข้อมูลส่วนบุคคลอยู่ โดยแนวทางดังกล่าวกำหนดว่าควรมีการครอบครองข้อมูลเฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่งโดยเฉพาะ และไม่ควรมนำข้อมูลมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่นๆ โดยไม่ได้รับอนุญาตจากเจ้าของข้อมูล และการนำข้อมูลไปใช้ต้องมีการบอกกล่าวกับเจ้าของข้อมูลว่าสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือครอบครองข้อมูลของบุคคลนั้นๆ อยู่⁴⁹

รัฐบาลตอบรับรายงานเสนอแนะของคณะกรรมการดังกล่าว โดยการตีพิมพ์สมุดปกขาว ซึ่งระบุว่า “ถึงเวลาแล้วที่ผู้ที่ใช้คอมพิวเตอร์จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตนที่เกิดขึ้นจากการจัดการข้อมูลของบุคคลอื่น และไม่สามารถโต้แย้งได้ว่าตนได้มีระบบควบคุมป้องกันข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอแล้ว” อย่างไรก็ตาม ประเทศอังกฤษไม่ได้ออกกฎหมายใดๆ

⁴⁹ ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2539). การวิจัยเรื่องแนวทางในการออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและสารสนเทศส่วนบุคคลในประเทศไทย. หน้า 38-45.

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว แต่ปัจจัยที่ทำให้เกิดพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร ปี ค.ศ.1984 กลับเป็นผลมาจากการประชุมของสภาแห่งยุโรป (Council of Europe convention) โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล ปี ค.ศ.1984 ได้กำหนดให้มีการจัดตั้งสำนักงานทะเบียนคุ้มครองข้อมูลข่าวสารและกำหนดให้ผู้ประมวลผลที่ดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องลงทะเบียน การปฏิบัติดังกล่าว และปฏิบัติตามข้อกำหนดหลัก 8 ประการของการคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร

เมื่อปี ค.ศ. 1998 ประเทศอังกฤษได้ออกพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร ปี ค.ศ.1998 (Data Protection Act 1998 (DPA)) เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของประเทศ ในภาคพื้นยุโรป (EU Directive 95/46/EC) โดยกฎหมายฉบับนี้มีความละเอียด และสลับซับซ้อน กว่า 1984 DPA โดยได้มีการกำหนดนิยามของคำว่า “การประมวลผล (Processing)” เสียใหม่ ให้มีความหมายกว้างขึ้น และให้รวมถึงเกือบจะทุกสิ่งที่สามารถดำเนินการได้กับข้อมูล ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกับ 1984 DPA ในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

1) การประมวลผลข้อมูลด้วยมือ 1998 DPA ใช้บังคับกับข้อมูลที่ถูกระมวลผลด้วยมือ ซึ่งถูกจัดเก็บไว้ในแฟ้มข้อมูลด้วย

2) ความถูกต้องตามกฎหมายของการประมวลผลข้อมูล 1998 DPA ได้กำหนดเงื่อนไข หรือบรรทัดฐานขั้นต่ำของการประมวลผลข้อมูลที่จะถือว่าเป็นการประมวลผลข้อมูลที่ชอบด้วยกฎหมายไว้ด้วย

3) ข้อมูลที่กระทบต่อความรู้สึก (Sensitive data) มีการจัดประเภทของข้อมูล ส่วนบุคคลขึ้นใหม่ โดยผู้ควบคุมดูแลข้อมูลจะไม่สามารถประมวลผลข้อมูลประเภทนี้ได้ เว้นแต่ จะได้มีการปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ

4) การส่งข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศที่อยู่นอกกลุ่มประเทศในเขตเศรษฐกิจยุโรป (EEA) ไม่สามารถทำได้ เว้นแต่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้

5) การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลจะไม่สามารถประมวลผล ข้อมูลได้ เว้นแต่การประมวลผลนั้นได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามเงื่อนไขของการรักษาความปลอดภัย

6) สิทธิของบุคคล มีการกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลเพิ่มมากขึ้นและแข็งแกร่งขึ้น ซึ่งรวมถึงสิทธิที่จะได้รับการชดเชยจากความเสียหายหรือความทุกข์อันเกิดจากการประมวลผล ข้อมูลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

ในกรณีของประเทศอังกฤษ 1998 DPA (Part IV ของ 1998 DPA และ Schedule 7 และ 8) ได้กำหนดข้อยกเว้นการบังคับใช้บทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหลาย ประการและสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลหลายประเภท ได้แก่ ความมั่นคงของชาติ, อาชญากรรมและภัย, สุขภาพ, การศึกษา, งานเพื่อสังคม, งานเกี่ยวกับการกำกับดูแลของรัฐ,

สื่อสารมวลชน, งานเขียน, งานศิลปะ, การวิจัย, ประวัติศาสตร์, สถิติ, การตรวจสอบโดยสาธารณะ, การเงินขององค์กรทางธุรกิจ, ผลสอบ, การเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติตามกฎหมาย, การดำเนินกระบวนการทางกฎหมายและการรับคำปรึกษาทางกฎหมาย, การประมวลผลข้อมูลโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในครัวเรือน, การอ้างอิงที่เป็นความลับ, การทหาร, การแต่งตั้งศาลหรือองคมนตรีหรือการให้เครื่องราชอิสริยาภรณ์, การแต่งตั้งรัฐมนตรีหรือผู้ที่ทำงานให้กับรัฐบาล, การวางแผนการจัดการ, การเจรจาต่อรอง, คำตอบข้อสอบ, สิทธิพิเศษในวิชาชีพกฎหมาย, การป้องกันตัวจากความเสี่ยงต่อการปฏิบัติฝ่าฝืนกฎหมาย, การผสมเทียม, ข้อมูลและรายงานเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม, ความต้องการการศึกษาเป็นกรณีพิเศษ, ข้อมูลและรายงานเกี่ยวกับบิดามารดา, ทะเบียนที่เปิดเผยต่อสาธารณะ, การบริหารงานบุคคล, การโฆษณา, การตลาด, การประชาสัมพันธ์, บัญชีและบันทึกข้อมูลทางสถิติ, องค์กรที่ไม่ได้แสวงหาผลกำไร, ข้อมูลที่ถูกประมวลผลด้วยมือหรือระบบอื่นที่มีไม่ใช่เครื่องมือที่ทำงานโดยอัตโนมัติที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ และสิทธิพิเศษทางรัฐสภา ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการต่างประเทศจะเป็นผู้กำหนด

ปัจจุบันสิทธิขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอังกฤษปรากฏอยู่ในส่วนที่ 2 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร ปี ค.ศ. 1998 และเพื่อให้เข้าใจข้อกำหนดของพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารดังกล่าว จำเป็นที่ต้องพิจารณานิยามศัพท์ในพระราชบัญญัติที่สำคัญ ได้แก่

บุคคลที่ได้รับการปกป้อง เรียกว่า “Data Subject” (เจ้าของข้อมูล) ซึ่งมีนิยามกำหนดว่าหมายถึง “บุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” มาตรา 1(1) กำหนดนิยาม “Data” (ข้อมูล) ว่าหมายถึง ข้อมูลที่ ...

- 1) ถูกประมวลผลโดยเครื่องมือทำงานอัตโนมัติ ตามคำสั่งที่กำหนดมาเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว
- 2) ถูกบันทึกด้วยความมุ่งหมายว่า ข้อมูลจะถูกประมวลผลด้วยเครื่องมือดังกล่าว
- 3) ถูกบันทึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดเก็บข้อมูล หรือถูกบันทึกด้วยวัตถุประสงค์เพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดเก็บข้อมูล หรือ
- 4) ไม่ใช่ข้อมูลตาม 1) 2) หรือ 3) แต่เป็นข้อมูลที่เป็นส่วนหนึ่งของบันทึกที่สามารถเข้าถึงได้ (เช่น บันทึกทางการแพทย์ รายงานการศึกษา หรือบันทึกสาธารณะที่สามารถเข้าถึงได้)

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร ปี ค.ศ. 1984 กำหนดเฉพาะเพียงข้อมูลที่ถูกประมวลผลโดยอัตโนมัติได้เท่านั้น แต่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร ปี ค.ศ. 1998

รวมถึงสิทธิในการเข้าถึงวัสดุที่เป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดเก็บข้อมูล (ข้อมูลที่อยู่ในรูปกระดาษ หรือเอกสารต่างๆ) ด้วย

ระบบการจัดเก็บข้อมูล (Relevant filling system) มีนิยามว่า “ชุดข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลแต่ละคน แม้ว่าข้อมูลดังกล่าวจะไม่สามารถประมวลผลได้ด้วยเครื่องมือที่ทำงานอัตโนมัติตามคำสั่งที่กำหนดมาให้ โดยเป็นข้อมูลที่มีการวางระบบโครงสร้าง ไม่ว่าจะโดยการอ้างอิงถึงบุคคลแต่ละคน หรือโดยการอ้างอิงถึงเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลโดยสามารถนำมาสู่การเข้าถึงข้อมูลเฉพาะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้”

คำนิยามดังกล่าวเน้นถึงโครงสร้างการอ้างอิงถึงบุคคลแต่ละคน ถ้าข้อมูลที่ถูกบันทึกด้วยมือเป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดเก็บข้อมูลอัตโนมัติ แต่ไม่ได้วางระบบโครงสร้าง เช่น การจดข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในกระดาษแต่เก็บรักษาแบบคละกัน โดยไม่จัดเรียงตามลำดับตัวอักษรหรือวิธีอื่นในทำนองเดียวกัน ก็ถือได้ว่าไม่ได้วางระบบโครงสร้างที่อ้างอิงถึงบุคคลแต่ละคนที่นำมาสู่การเข้าถึงข้อมูลของบุคคล จึงไม่จำเป็นต้องถูกบังคับโดยข้อกำหนดใดๆ ในพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว

ข้อมูลข่าวสารที่มอบสิทธิให้แก่ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลจะเรียกว่า “Personal data” (ข้อมูลส่วนบุคคล) และถูกนิยามความหมายในมาตรา 1 (1) ว่าหมายถึง “ข้อมูลที่มีความเกี่ยวกับบุคคลซึ่งสามารถระบุตัวบุคคลได้”

1) จากข้อมูลเหล่านั้น

2) จากข้อมูลเหล่านั้นและข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งอยู่ในความครอบครองของ หรืออาจจะมาอยู่ในความครอบครองของผู้ควบคุมข้อมูล (Data controller)

พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร ปี ค.ศ. 1984 ให้คำนิยามข้อมูลส่วนบุคคลหมายถึง ข้อมูลที่เกี่ยวพันกับบุคคลแต่ละคนที่จะระบุตัวได้โดยอาศัยข้อมูลนั้น (ซึ่งรวมถึงความคิดเห็น แต่ไม่รวมถึงจุดมุ่งหมาย) แต่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร ปี ค.ศ. 1998 ให้คำนิยามเหมือนกับพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร ปี ค.ศ. 1984 และให้หมายความรวมถึงความคิดเห็นและจุดมุ่งหมายด้วย และพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสาร ปี ค.ศ. 1998 ยังบังคับใช้กับทั้งข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองและข้อมูลที่มีความเป็นไปได้ว่าจะตกมาอยู่ในความครอบครองของผู้ควบคุมข้อมูลด้วย

ผู้ควบคุมข้อมูล (Data controller) หมายถึง บุคคล (ไม่ว่าจะเพียงคนเดียวหรือร่วมกับผู้อื่น) ที่กำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

การประมวลผล (Processing) หมายถึง การได้รับ การบันทึก การครอบครองข้อมูล หรือการดำเนินการปฏิบัติการอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างเกี่ยวกับข้อมูล ซึ่งรวมถึง

- (1) การเก็บรวบรวม การดัดแปลง หรือการแก้ไขข้อมูล
- (2) การกู้ การพิจารณา หรือการใช้ข้อมูล
- (3) การเปิดเผยข้อมูล โดยการส่งผ่านทางสื่อ การเผยแพร่ หรือโดยวิธีอื่นใด
- (4) การจัดวาง การประกอบ การกีดกันยับยั้ง การลบ หรือการทำลายข้อมูล

จากคำจำกัดความข้างต้น จะเห็นได้ว่าการประมวลผลตาม 1998 DPA มีความหมายที่กว้างมาก โดยอาจรวมถึงการดำเนินการใดๆ ที่ทำเกี่ยวกับข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นการเปิดอ่านข้อมูลในแฟ้มข้อมูล การเรียกข้อมูลทางจอคอมพิวเตอร์ การเก็บรักษาข้อมูลในคอมพิวเตอร์หรือเครื่องบันทึกโทรศัพท์ หรือการบันทึกภาพบุคคลไว้ในโทรทัศน์วงจรปิดหรือ CCTV ศาลอุทธรณ์ของประเทศอังกฤษเคยให้ความเห็นเกี่ยวกับขอบเขตของคำว่า “การประมวลผล” ไว้ในคดี *Campbell v Mirror Group Newspaper* [2002] EWHC 299 โดยกล่าวไว้ว่า คำจำกัดความของคำว่า “การประมวลผล” มีความหมายกว้างมาก โดยครอบคลุมถึงการดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับข้อมูลในช่วงเวลาสั้นๆ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามปกติในชีวิตประจำวันด้วย เช่น การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์แปลงข้อมูลออกมาเป็นรูปภาพ เป็นต้น

หลักในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลถูกกำหนดไว้ในตารางแรกในพระราชบัญญัติหลักการดังกล่าวเป็นแก่นหลักของกฎหมายและความสำคัญของหลักการดังกล่าวถูกต่อยอดด้วยอำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งหลักการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมี 8 หลักการ⁵⁰ ดังต่อไปนี้

-
- ⁵⁰ 1. Personal data shall be processed fairly and lawfully and, in particular, shall not be processed unless-
 - (a) at least one of the conditions in Schedule 2 is met, and
 - (b) in the case of sensitive personal data, at least one of the conditions in Schedule 3 is also met.
 2. Personal data shall be obtained only for one or more specified and lawful purposes, and shall not be further processed in any manner incompatible with that purpose or those purposes
 3. Personal data shall be adequate, relevant and not excessive in relation to the purpose or purposes for which they are processed
 4. Personal data shall be accurate and, where necessary, kept up to date.
 5. Personal data processed for any purpose or purposes shall not be kept for longer than is necessary for that purpose or those purposes.
 6. Personal data shall be processed in accordance with the rights of data subjects under this Act.
 7. Appropriate technical and organisational measures shall be taken against unauthorised or unlawful processing of personal data and against accidental loss or destruction of, or damage to, personal data.

1) ข้อมูลส่วนบุคคลจะถูกประมวลผลอย่างยุติธรรมและถูกกฎหมายและการประมวลผลดังกล่าวต้องสอดคล้องกับกฎที่เฉพาะเจาะจงอย่างน้อยหนึ่งกฎ (กฎเพิ่มเติมอาจปรับใช้กับข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวสูง)

2) ข้อมูลส่วนบุคคลจะได้รับเมื่อวัตถุประสงค์โดยเฉพาะและถูกกฎหมายหนึ่ง วัตถุประสงค์ หรือมากกว่า และจะไม่ถูกประมวลผลในวิธีการที่ขัดกับวัตถุประสงค์นั้นหรือ วัตถุประสงค์อื่นๆ

3) ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเพียงพอ มีความสอดคล้อง และมีปริมาณที่สัมพันธ์กับ วัตถุประสงค์ใดๆ หรือหลายวัตถุประสงค์ในการประมวลผล

4) ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องถูกต้องและไม่ล้าสมัย

5) ข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกประมวลผลเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง หรือหลาย วัตถุประสงค์ จะต้องไม่ถูกเก็บรักษาไว้นานกว่าที่จำเป็นต่อวัตถุประสงค์ที่กล่าวมา

6) ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องถูกประมวลผลอย่างสอดคล้องกับสิทธิของเจ้าของข้อมูล ตามพระราชบัญญัติเพื่อวัตถุประสงค์

7) มาตรการทางเทคนิคที่เหมาะสมถูกนำมาใช้คัดค้านการประมวลผลเจ้าของข้อมูลที่ ไม่ได้ได้รับอนุญาตและผิดกฎหมาย และป้องกันการสูญเสยหรือการทำลายและความเสียหาย ที่มีต่อข้อมูลส่วนบุคคล

8) ข้อมูลส่วนบุคคลจะไม่ถูกส่งต่อไปยังประเทศหรือเขตที่อยู่ภายนอกเขตเศรษฐกิจ ยุโรป ยกเว้นว่าประเทศนั้นหรือเขตนั้น ได้รับประกันระดับการคุ้มครองที่เพียงพอในสิทธิและ เสรีภาพของเจ้าของข้อมูลที่มีต่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

เมื่อพิจารณาหลักการทั้งแปดข้อข้างต้น ผู้ศึกษาเห็นว่าหลักการข้อที่หนึ่ง ข้อที่เจ็ดและ ข้อที่แปดนั้น มีความน่าสนใจที่จะนำมาอธิบายในรายละเอียด เนื่องจากเป็นหลักการที่กำหนด วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลประเภทต่างๆ ให้เกิดการประมวลผลอย่างยุติธรรมและ ถูกกฎหมาย อีกทั้งยังกำหนดมาตรการทางเทคนิคที่เหมาะสมในการคัดค้านการประมวลผลข้อมูลที่ ไม่ได้ได้รับอนุญาต และการ โอนข้อมูลไปยังต่างประเทศ ซึ่งควรนำมาพิจารณาเป็นตัวอย่างเพื่อหา แนวทางการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

8. Personal data shall not be transferred to a country or territory outside the European Economic Area unless that country or territory ensures an adequate level of protection for the rights and freedoms of data subjects in relation to the processing of personal data.

หลักการที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องถูกประมวลผลอย่างยุติธรรมและถูกกฎหมาย และจะต้องไม่ถูกประมวลผล เว้นเสียว่า

- 1) เข้าตามเงื่อนไขอย่างน้อยหนึ่งเงื่อนไขในข้อกำหนดที่ 2 (Schedule 2) และ
- 2) ในกรณีที่ เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวมาก ต้องเข้าตามเงื่อนไขอย่างน้อยหนึ่งเงื่อนไขในข้อกำหนดที่ 3 (Schedule 3)

ภายใต้หลักการที่หนึ่ง การประมวลผลจะไม่ถูกกฎหมาย เว้นแต่จะเข้าตามเงื่อนไขในข้อกำหนดที่ 2 อย่างน้อยหนึ่งเงื่อนไขในพระราชบัญญัติข้อมูลส่วนบุคคล ปี ค.ศ. 1998 ในกรณีที่ เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวมาก การประมวลผลข้อมูลจะต้องเข้าตามเงื่อนไขหนึ่งเงื่อนไขในข้อกำหนด 2 และเข้าตามเงื่อนไขหนึ่งเงื่อนไขในข้อกำหนดที่ 3

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ ไม่เพียงแต่ผู้ควบคุมข้อมูลจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขในข้อกำหนดที่ 2 และข้อกำหนดที่ 3 เท่านั้น ผู้ควบคุมยังจะต้องได้รับข้อมูลอย่างถูกต้อง โดยสอดคล้องกับหลักการที่หนึ่งอีกด้วย

หลักเกณฑ์ในการประมวลผลที่ถูกกฎหมายในขั้นตอนแรกจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งในข้อกำหนดที่ 2(Schedule 2) โดยไม่มีข้อยกเว้นต่อกฎนี้ โดยข้อกำหนดที่ 2 กำหนดเงื่อนไขสำหรับการประมวลผลที่ถูกกฎหมาย ดังนี้

- 1) เจ้าของข้อมูลต้องให้ความยินยอมกับการประมวลผลข้อมูล
- 2) การประมวลผลมีความจำเป็นหรือสำคัญต่อ
 - (1) การดำเนินการตามสัญญาที่เจ้าของข้อมูลเป็นคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง
 - (2) การดำเนินการตามคำร้องขอของเจ้าของข้อมูลเพื่อเข้าสู่สัญญา
- 3) การประมวลผลข้อมูลมีความสำคัญต่อการปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมายซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลต้องกระทำมากกว่าข้อบังคับที่กำหนดตามสัญญา
- 4) การประมวลผลมีความสำคัญต่อการคุ้มครองผลประโยชน์ของเจ้าของข้อมูล
- 5) การประมวลผลมีความสำคัญต่อ
 - (1) การดำเนินกระบวนการยุติธรรม
 - (2) การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาล
 - (3) การปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายหรือภายใต้บทบัญญัติของกฎหมาย
 - (4) การปฏิบัติหน้าที่ของพระมหากษัตริย์ หรือรัฐมนตรี
 - (5) การปฏิบัติหน้าที่ในงานที่มีลักษณะเป็นงานสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของสาธารณะ

6) การประมวลผลมีความสำคัญ เพื่อประโยชน์ที่ถูกต้องตามกฎหมายต่อผู้ควบคุมข้อมูล หรือบุคคลที่สาม หรือฝ่ายที่ข้อมูลได้รับการเปิดเผย เว้นแต่ว่าการประมวลผลข้อมูลนั้นไม่ได้ รับอนุญาตในกรณีใด โดยเฉพาะ เพราะเหตุที่ไม่ยุติธรรมต่อสิทธิและอิสรภาพ หรือเว้นแต่ว่า ผลประโยชน์ที่ถูกต้องตามกฎหมายของเจ้าของข้อมูล

ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวมาก (Sensitive personal data) พระราชบัญญัติ ฉบับนี้ได้ก่อให้เกิดชนิดของข้อมูลประเภทใหม่เกิดขึ้น คือ ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวสูง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องกระทำให้สอดคล้องกับเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งที่กำหนด ในข้อกำหนดที่ 2 และต้องเข้าเงื่อนไขใดเงื่อนไขหนึ่งในข้อกำหนดที่ 3 ด้วย

ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว หมายถึง ข้อมูลส่วนบุคคลที่ประกอบด้วยข้อมูล ดังต่อไปนี้

- 1) เชื้อชาติหรือการเป็นชนกลุ่มน้อยของเจ้าของข้อมูล
- 2) ความคิดเห็นทางการเมืองของบุคคล
- 3) ความเชื่อทางศาสนาหรืออื่น ๆ
- 4) การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานของบุคคลหรือไม่ก็ตาม
- 5) สภาพทางกาย สภาพทางจิตของบุคคล
- 6) ชีวิตทางเพศสัมพันธ์
- 7) การฟ้องร้องของบุคคลที่กระทำหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำ หรือ
- 8) การฟ้องร้องคัดค้านที่กระทำหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำโดยบุคคล การถอนเรื่องหรือ การพิพากษาของศาลในการฟ้องร้องดังกล่าว

ข้อกำหนดที่ 3 (Schedule 3) กำหนดเงื่อนไขในการประมวลผลข้อมูลที่ต้องตามกฎหมาย ดังนี้

- 1) เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมอย่างชัดแจ้งในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล
- 2) การประมวลผลมีความสำคัญเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้สิทธิใดๆ หรือข้อบังคับที่ได้มาจากหรือกำหนดโดยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลที่สัมพันธ์กับการจ้างงาน
- 3) การประมวลผลมีความสำคัญในการคุ้มครองประโยชน์ที่สำคัญของเจ้าของข้อมูล หรือบุคคลอื่น
- 4) การประมวลผลถูกดำเนินการในฐานะส่วนหนึ่งของกิจกรรมที่ถูกกฎหมายของ สมาคมหรือหน่วยงานการกุศลที่ไม่หวังผลกำไร
- 5) ข้อมูลที่บรรจุอยู่ในข้อมูลส่วนบุคคลได้ถูกเผยแพร่เพราะเป็นผลมาจากขั้นตอนที่ ดำเนินการโดยเจ้าของข้อมูล

- 6) การประมวลผลเป็นสิทธิที่ถูกละเมิด
- 7) การประมวลผลมีความสำคัญต่อ
 - (a) การบริหารความยุติธรรม
 - (b) การดำเนินการตามหน้าที่ที่บุคคลได้รับมาภายใต้กฎหมาย หรือ
 - (c) การดำเนินการตามหน้าที่ของรัฐ รัฐมนตรีของกรมต่างๆ
- 8) การประมวลผลมีความสำคัญเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์
- 9) การประมวลผลมีความสำคัญต่อความเท่าเทียมกันในโอกาสระหว่างคนในกลุ่มเชื้อชาติ หรือชาติพันธุ์แตกต่างกัน
- 10) เงื่อนไขต่าง ๆ ที่กำหนดโดยรัฐมนตรี

หลักการคุ้มครองข้อที่ 7 (The seventh principle) จะต้องมีการใช้มาตรการทางองค์กรและทางเทคนิคที่เหมาะสมต่อการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ได้รับอนุญาต และต่อการสูญเสียโดยบังเอิญหรือการทำลายข้อมูล หรือการทำให้ข้อมูลเสียหาย กล่าวคือ มาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลต้องรับประกันระดับความปลอดภัยที่เหมาะสมต่อภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับรูปแบบการประมวลผลข้อมูลด้วย ตัวอย่างเช่น การประมวลผลข้อมูลผ่านทางอินเทอร์เน็ต เมื่อใดก็ตามที่มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยบุคคลตามการร้องขอข้อมูลในเว็บไซต์ การร้องขอดังกล่าวจะต้องมีค่าเตือนถึงความปลอดภัยของอินเทอร์เน็ตปรากฏอยู่ด้วย หรือกรณีที่คุณควบคุมต้องรับประกันความน่าเชื่อถือของลูกค้าทุกคนของคุณที่สามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลได้ ข้อบังคับนี้จะถูกนำมาปรับใช้ตราบเท่าที่มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นต้น

หลักการคุ้มครองข้อที่ 8 ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องไม่ถูกส่งออกไปยังประเทศหรือดินแดนที่อยู่นอกเขต European Economic Area (EEA) เว้นแต่ประเทศหรือดินแดนนั้นรับรองว่ามีระดับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลเพียงพอสำหรับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล และกำหนดห้ามไม่ให้มีการส่งข้อมูลออกไปยังประเทศหรือดินแดนที่อยู่นอกเขต EEA เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมายของเจ้าของข้อมูล เนื่องจากกรณีที่มีการส่งข้อมูล ออกไปนอกประเทศที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มประเทศ EEA สิทธิของเจ้าของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลก็จะหายไป เพราะประเทศที่อยู่นอกกลุ่มประเทศ EEA ไม่ถูกผูกพันที่จะต้องมีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักการใน EC Directive อย่างไรก็ตาม 1998 DPA ได้กำหนดข้อยกเว้นการบังคับใช้หลักการคุ้มครองข้อที่ 8 นี้ไว้ใน Schedule 4 หลายประการเพื่อความคล่องตัวในทางการค้า ดังนี้

- 1) กรณีที่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล
- 2) การส่งออกข้อมูลมีความจำเป็น

(1) เพื่อดำเนินการตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลเป็นคู่สัญญา หรือ

(2) เพื่อการดำเนินการตามความประสงค์ของเจ้าของข้อมูล โดยมีความมุ่งหมาย
เพื่อเข้าทำสัญญา

3) การส่งออกข้อมูลมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการลงนามหรือสรุปสัญญาระหว่าง
ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลกับบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูล แต่เป็นผู้เข้าทำสัญญาภายใต้ทำนองของ
เจ้าของข้อมูลหรือเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูล

4) การส่งออกข้อมูลมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์สำคัญของสาธารณะ

5) การส่งออกข้อมูล

(1) มีความจำเป็นเพื่อวัตถุประสงค์ของหรือที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกระบวนการ
ทางกฎหมาย

(2) มีความจำเป็นเพื่อการได้รับความเห็นทางกฎหมาย

(3) มีความจำเป็นเพื่อการก่อสร้าง และสงวนไว้ซึ่งสิทธิตามกฎหมาย

6) การส่งออกข้อมูลมีความจำเป็นเพื่อที่จะคุ้มครองประโยชน์สำคัญต่อชีวิตของ
เจ้าของข้อมูล

7) การส่งออกข้อมูลส่วนบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในทะเบียน
สาธารณะ

8) การส่งออกข้อมูลนั้น กระทำโดยอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ Commissioner ให้ความ
ความเห็นชอบแล้ว โดยเงื่อนไขนั้นได้มีการกำหนดเงื่อนไขกับมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและ
เสรีภาพของเจ้าของข้อมูลอย่างเพียงพอแล้ว

9) การส่งออกข้อมูลนั้นได้รับอนุญาตจาก Commissioner ให้กระทำได้ เนื่องจาก
มีมาตรการในการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลอย่างเพียงพอแล้ว

ในส่วนของเจ้าของข้อมูล 1998 DPA บัญญัติให้สิทธิแก่บุคคลธรรมดา (Individuals)
เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของตนที่อยู่ในความครอบครองของบุคคลอื่นหรือผู้ควบคุมดูแลข้อมูล
ดังต่อไปนี้

1) สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล (Right to subject access ตาม Section 7-9)

2) สิทธิในการป้องกันการประมวลผลข้อมูลที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายหรือ
ความทุกข์ได้ (Right to prevent processing likely to cause damage or distress ตาม Section 10)

3) สิทธิในการป้องกันการประมวลผลข้อมูลเพื่อทำการตลาดแบบตรง (Right to
prevent processing for the purposes of direct marketing ตาม Section 11)

4) สิทธิที่เกี่ยวกับการตัดสินใจโดยอาศัยการประมวลผลของเครื่องมือที่ทำงานโดยอัตโนมัติ (Right in relation to automated decision-taking ตาม Section 12)

5) สิทธิในการดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายในกรณีที่บุคคลธรรมดาได้รับ ความเสียหายจากการที่ผู้ควบคุมดูแลข้อมูลปฏิบัติฝ่าฝืน 1998 DPA (Right to take action for compensation if the individuals suffers damage by any contravention of the act by the data controller ตาม Section 13)

6) สิทธิในการดำเนินการเพื่อแก้ไข กั้น ลบ หรือทำลายข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง (Right to take action to rectify, block, erase or destroy inaccurate data ตาม Section 14, 12A และ 62)

7) สิทธิในการขอให้มีการตรวจสอบประเมินผลการปฏิบัติตามกฎหมาย (Right to request for assessment ตาม Section 42)

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาขอหยิบยกสิทธิของเจ้าของข้อมูลที่น่าสนใจบางประการมาอธิบายดังนี้ ในกรณีของสิทธิในการเข้าถึงข้อมูล มาตรา 7 ระบุว่า เมื่อมีการเขียนคำร้องเป็นลายลักษณ์อักษรแก่ผู้ควบคุมข้อมูล เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนกำลังถูกประมวลผล โดยผู้ควบคุมข้อมูลหรือผู้แทนหรือไม่ และผู้ควบคุมจะต้องดำเนินการตามคำขอภายใน 40 วัน จะเริ่มนับวันภายในกำหนดระยะเวลา 40 วัน นอกจากนี้ในขณะที่ข้อมูลส่วนบุคคลกำลังถูกประมวลผลโดยผู้ควบคุมข้อมูลหรือโดยผู้แทน เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะได้รับการบอกละเอียด ดังนี้

- 1) ข้อมูลส่วนบุคคลที่บุคคลคนนั้นเป็นเจ้าของข้อมูล
- 2) วัตถุประสงค์ในการประมวลผลข้อมูลหรือในการที่จะประมวลผลข้อมูล
- 3) ผู้รับข้อมูลหรือกลุ่มของผู้รับข้อมูลว่าเป็นใคร

มาตรา 7 (1)(d)⁵¹ ระบุว่า เมื่อใดที่ข้อมูลส่วนบุคคลกำลังถูกประมวลโดยอัตโนมัติ เพื่อวัตถุประสงค์ในการประเมินประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลและการประมวลผลเป็น หรืออาจจะเป็นพื้นฐานหลักของการตัดสินใจครั้งสำคัญที่มีผลกระทบต่อเจ้าของข้อมูล (Automated decision) เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะได้รับการแจ้งจากผู้ควบคุมข้อมูลถึงกฎเกณฑ์ในการตัดสินใจด้วย (เว้นเสียแต่กฎเกณฑ์ดังกล่าวจะเป็นความลับทางการค้า) ตัวอย่างเช่น การให้คะแนน

⁵¹ Section 7 (1) (d) where the processing by automatic means of personal data of which that individual is the data subject for the purpose of evaluating matters relating to him such as, for example, his performance at work, his creditworthiness, his reliability or his conduct, has constituted or is likely to constitute the sole basis for any decision significantly affecting him, to be informed by the data controller of the logic involved in that decision-taking.

ความน่าเชื่อถือด้านสินเชื่อ โดยการคำนวณด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (โดยสามารถคำนวณถึงขั้นตอนการตัดสินใจว่าจะขยายเงินกู้ให้แก่บุคคลใดหรือไม่ เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะรับทราบรายละเอียดของกระบวนการตัดสินใจ)

มาตรา 10 ระบุว่า เมื่อใดที่ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นบ่อเกิดหรือมีความเป็นไปได้ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากอย่างที่ไม่สมควรเกิดขึ้น หรือความทุกข์ในใหญ่หลวงต่อเจ้าของข้อมูลหรือผู้อื่น เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะร้องขอให้หยุดหรือไม่ให้เริ่มต้นดำเนินการได้ ยกเว้นในกรณี ดังต่อไปนี้

- 1) เจ้าของข้อมูลได้ให้ความยินยอมในการดำเนินการดังกล่าว
- 2) การดำเนินการดังกล่าวมีความสำคัญต่อการดำเนินการตามสัญญาซึ่งผู้เป็นเจ้าของข้อมูลเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา หรือเพื่อดำเนินการตามคำร้องขอของเจ้าของข้อมูลเพื่อเข้าสู่สัญญา
- 3) การดำเนินการนั้นมีความสำคัญเพื่อความสอดคล้องกับข้อบังคับทางกฎหมาย ซึ่งผู้ควบคุมข้อมูลเป็นตัวหลักสำคัญ นอกเหนือจากข้อบังคับตามสัญญา
- 4) การดำเนินการมีความสำคัญต่อการคุ้มครองผลประโยชน์ที่สำคัญของเจ้าของข้อมูล
- 5) สถานการณ์อื่นที่กำหนดโดยคำสั่งรัฐมนตรี

ในกรณีของการตลาดแบบตรง (Direct marketing) ได้ถูกกำหนดนิยามไว้ใน Section 11 (3) ว่าหมายถึง “การสื่อสารไม่ว่าโดยวิธีการใด การโฆษณา หรือวัสดุทางการตลาด มุ่งตรงไปยังบุคคลแต่ละคน โดยเฉพาะ” ซึ่งรวมถึงอีเมลที่มีการระบุตัวผู้รับอย่างเจาะจง เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะปกป้องการดำเนินการดังกล่าวได้ โดยร้องขอตามมาตรา 11 (1) และ (2) ให้ผู้ควบคุมข้อมูลหยุดหรือไม่เริ่มต้นดำเนินการภายในเวลาอันสมควร และศาลสามารถมีคำสั่งให้ปฏิบัติตามคำร้องขอของเจ้าของข้อมูล หากว่าผู้ควบคุมข้อมูลไม่สามารถทำตามคำร้องได้ ศาลมีอำนาจที่จะกำหนดขอบข่ายที่ผู้ควบคุมข้อมูลต้องปฏิบัติตามคำร้องขอของเจ้าของข้อมูลได้

ภายใต้มาตรา 14 เมื่อใดที่ศาลเห็นว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่ดำเนินการโดยผู้ควบคุมข้อมูลนั้นไม่ถูกต้องหรือทำให้เข้าใจผิดข้อเท็จจริงผิดไป ศาลอาจสั่งให้มีการรับรองการบล็อก การลบ และทำลายข้อมูลดังกล่าวได้ นอกจากนี้ศาลอาจสั่งให้มีการรับรอง การบล็อก การลบหรือการทำลายข้อมูลส่วนบุคคลใดๆ ที่แสดงความคิดเห็นที่มีพื้นฐานจากข้อมูลที่ไม่ถูกต้องดังกล่าวได้ รวมทั้งสามารถสั่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลแจ้งบุคคลที่สามให้ทราบถึงการรับรอง การบล็อก การลบ และการทำลายด้วยเมื่อสมควร โดยศาลจะพิจารณาดูจากจำนวนบุคคลที่สามที่จำเป็นต้องทราบว่าข้อมูลที่เปิดเผยดังกล่าวไม่ถูกต้องด้วย

การปฏิบัติฝ่าฝืนบทบัญญัติต่างๆ แม้จะถือเป็นการกระทำผิดกฎหมาย แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำเป็นความผิดทางอาญาเสมอไป เช่น การปฏิบัติฝ่าฝืนหลักการคุ้มครองข้อมูล (Data

protection principles) ในบางกรณีอาจไม่ถือเป็นความผิดทางอาญา ในส่วนการความรับผิดชอบต่อการชดเชย (Compensation) เมื่อเจ้าของข้อมูลได้รับความเสียหาย ค่าชดเชยสำหรับความทุกข์ทรมานที่ไม่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายใดๆ อาจถูกเรียกร้องได้ เมื่อมีการไม่ปฏิบัติตามสัญญาเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลเพื่อวัตถุประสงค์โดยเฉพาะ (Special purpose) เช่น เพื่อวัตถุประสงค์ในทางวารสารศาสตร์ หรือเพื่อความงามทางศิลปะหรือวรรณศิลป์ นอกจากนี้กฎหมายได้ผลักภาระการพิสูจน์ให้ผู้ควบคุมข้อมูล โดยกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลมีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าได้ใช้ความระมัดระวังในทุกสถานการณ์เพื่อให้สอดคล้องกับข้อบังคับตามกฎหมายแล้ว⁵² ในกรณีโทษทางอาญาจะเป็นโทษปรับเท่านั้น ไม่มีโทษจำคุกหรือโทษทางอาญาอื่นมาเกี่ยวข้อง

3.2.4 ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลียเป็นอีกประเทศหนึ่งที่มีการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในลักษณะทำนองเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหลายฉบับ ทั้งกฎหมายแม่บทในระดับสหพันธรัฐ นอกเหนือจากกฎหมายระดับมลรัฐที่รัฐต่างๆ สามารถออกกฎหมายของตนเองใช้บังคับได้ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของ Privacy Act 2000 เป็นกฎหมายในระดับสหพันธรัฐที่ใช้บังคับทั้งภาครัฐและเอกชนซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ภายหลังจากยกเลิกกฎหมายฉบับเก่าคือ Federal Privacy Act 1988 ซึ่งเดิมใช้บังคับเฉพาะภาครัฐนั้น ก็มีรายละเอียดสำคัญดังต่อไปนี้⁵³

⁵² Section 13

(1) An individual who suffers damage by reason of any contravention by a data controller of any of the requirements of this Act is entitled to compensation from the data controller for that damage.

(2) An individual who suffers distress by reason of any contravention by a data controller of any of the requirements of this Act is entitled to compensation from the data controller for that distress if-

(a) the individual also suffers damage by reason of the contravention, or

(b) the contravention relates to the processing of personal data for the special purposes.

(3) In proceedings brought against a person by virtue of this section it is a defence to prove that he had taken such care as in all the circumstances was reasonably required to comply with the requirement concerned.

⁵³ ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2547, ธันวาคม). “กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย”. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 34, 4. หน้า 548-556.

วัตถุประสงค์หลักของกฎหมายฉบับนี้ ได้แก่ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ประมวลผลโดยภาคเอกชน ตามกฎหมายฉบับนี้ คำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” (Personal information) หมายถึงข้อมูลหรือความคิดเห็นซึ่งรวมถึงข้อมูลหรือความคิดเห็นที่เป็นส่วนหนึ่งของฐานข้อมูล ไม่ว่าจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม และไม่ว่าจะถูกบันทึกในรูปแบบใด ที่สามารถบ่งชี้ตัวบุคคลได้อย่างชัดเจนหรือสามารถยืนยันได้จากข้อมูลหรือความเห็น เพื่อประกอบความเข้าใจขอยกตัวอย่าง ดังนี้ ข้อมูลที่ระบุว่า “ผู้ชายสูง 182 เซนติเมตร ตาสีฟ้า” ไม่ถือว่าเป็นข้อมูลส่วนบุคคล ตามความหมายของ The Privacy Act 2000 แต่หากมีการเพิ่มเติมชื่อลงไป ข้อมูลดังกล่าว ก็จะกลายเป็นข้อมูลส่วนบุคคลทันที เพราะการระบุชื่อทำให้สามารถรู้ได้หรือยืนยันได้ว่าเป็นใคร

ในแง่ของวิธีการจัดเก็บกฎหมายฉบับนี้ไม่ได้กำหนดว่าการจัดเก็บข้อมูลจะต้องทำโดยวิธีการใด ฉะนั้น การจัดเก็บอาจทำได้โดยวิธี Manual หรือโดยทางคอมพิวเตอร์ก็ได้ โดยกฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดหลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เรียกว่า The National Principles for the Fair Handling of Personal Informal หรือเรียกว่าชื่อย่อว่า National Privacy Principle (NPPs)

The Privacy Act 2000 นั้นใช้สองระบบสำหรับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล กล่าวคือ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ใน NPPs จะมีลักษณะเป็นมาตรฐานกลางซึ่งจะมีผลบังคับใช้บังคับกับองค์กรเอกชน (Organization) โดยอัตโนมัติ และใช้ระบบประมวลจริยธรรมควบคู่กันไป โดยกฎหมายได้กำหนดว่า NPPs จะใช้บังคับกับองค์กรเอกชน เว้นเสียแต่ว่าองค์กรนั้น ๆ ได้จัดทำประมวลจริยธรรม (Privacy code หรือ Self-regulations หรือ Industry code) ขึ้นเอง อย่างไรก็ตามประมวลจริยธรรมจะมีผลใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจาก Private Commissioner เสียก่อน โดยประมวลจริยธรรมนั้นจะต้องให้ความคุ้มครองในระดับที่เท่าหรือไม่น้อยกว่ามาตรการที่ระบุไว้ใน NPPs

อย่างไรก็ดี มีผู้วิจารณ์ว่า ระบบประมวลจริยธรรมหรือระเบียบข้อบังคับที่บรรดาองค์กรออกกันเองนั้น มีข้อเสียสองประการ คือ ประการแรก ประมวลจริยธรรมดังกล่าวใช้บังคับได้เฉพาะบุคคลที่เห็นด้วยหรือยอมรับเท่านั้น ประการที่สอง มาตรการบังคับนั้นไม่มีประสิทธิภาพ

สำหรับคำนิยามคำว่า องค์กรตามกฎหมายฉบับนี้กินความค่อนข้างกว้าง คือ หมายถึงหน่วยงาน บริษัท สมาคม หุ้นส่วน ทรัสต์ และปัจเจกบุคคล

โดยหลักแล้ว กฎหมายฉบับนี้ไม่ได้ให้คำนิยามของ “การจัดเก็บข้อมูล” (Collection of personal information) ว่ามีความหมายแคบกว้างเพียงใด เพียงแต่ภายใต้หลักการข้อที่ 1⁵⁴ ของ NPPs ได้กำหนดเป็นหลักการกว้าง ๆ เกี่ยวกับการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้ดังนี้

ประการแรก องค์กรสามารถจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเท่าที่จำเป็นต่อภารกิจหรือการดำเนินงานขององค์กรเท่านั้น ดังนั้น กฎหมายฉบับนี้จึงใช้บังคับแก่การจัดเก็บข้อมูลด้วยวิธีการใดๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดเก็บแบบการกรอกข้อมูลในรูปของเอกสารทั่วไปหรือด้วยวิธีการทางคอมพิวเตอร์ หรือทางอิเล็กทรอนิกส์ เพียงแต่ว่าวิธีการจัดเก็บข้อมูลนั้นจะต้องชอบด้วยกฎหมายและเป็นธรรม รวมทั้งการจัดเก็บจะต้องไม่มีลักษณะเป็นการรुक้าความเป็นอยู่ส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลมากเกินไป

⁵⁴ 1. Collection

1.1 An organisation must not collect personal information unless the information is necessary for one or more of its functions or activities.

1.2 An organisation must collect personal information only by lawful and fair means and not in an unreasonably intrusive way.

1.3 At or before the time (or, if that is not practicable, as soon as practicable after) an organisation collects personal information about an individual from the individual, the organisation must take reasonable steps to ensure that the individual is aware of:

- (a) the identity of the organisation and how to contact it; and
- (b) the fact that he or she is able to gain access to the information; and
- (c) the purposes for which the information is collected; and
- (d) the organisations (or the types of organisations) to which the organisation usually

discloses information of that kind; and

- (e) any law that requires the particular information to be collected; and

(f) the main consequences (if any) for the individual if all or part of the information is not provided.

1.4 If it is reasonable and practicable to do so, an organisation must collect personal information about an individual only from that individual.

1.5 If an organisation collects personal information about an individual from someone else, it must take reasonable steps to ensure that the individual is or has been made aware of the matters listed in subclause 1.3 except to the extent that making the individual aware of the matters would pose a serious threat to the life or health of any individual.

ประการที่สอง องค์กรจะต้องจัดเก็บโดยวิธีการที่ถูกต้องตามกฎหมาย (Lawful) และวิธีการที่เป็นธรรม (Fair) และต้องไม่มีลักษณะเป็นการรุกรานมากเกินไป (An unreasonably intrusive way) โดยองค์กรต้องแจ้งหรือบอกรายละเอียดต่างๆ ของการจัดเก็บ เช่น วิธีการจัดเก็บ วัตถุประสงค์ของการจัดเก็บ ให้แก่เจ้าของข้อมูลทราบก่อนหรือขณะการจัดเก็บ

ประการที่สาม ในเวลาก่อนหรือในขณะที่องค์กรเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากเจ้าของข้อมูล องค์กรจะต้องดำเนินการด้วยวิธีที่เหมาะสมเพื่อให้เจ้าของข้อมูลทราบว่า

- 1) แจ้งเกี่ยวกับชื่อ ภูมิลำเนา สถานที่ทำางานขององค์กรและวิธีการติดต่อกับองค์กร
- 2) วิธีการในการเข้าถึงข้อมูล
- 3) วัตถุประสงค์ในการเก็บข้อมูล
- 4) ประเภทขององค์กรที่ได้รับการเปิดเผยข้อมูล
- 5) กฎหมายที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 6) ผลที่เกิดจากการที่เจ้าของข้อมูลไม่ให้ข้อมูลกับองค์กร

ประการที่สี่ ต้องจัดเก็บจากเจ้าของข้อมูลโดยตรง หากจัดเก็บจากบุคคลอื่นแล้วต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบ

ประการที่ห้า ในกรณีที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลอื่น จะต้องดำเนินการอย่างสมเหตุสมผลเพื่อให้เจ้าของข้อมูลรับทราบถึงข้อมูลต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เว้นแต่เป็นกรณีอันอาจเป็นอันตรายต่อชีวิตและสุขภาพของเจ้าของข้อมูล

เมื่อข้อมูลได้ถูกจัดเก็บเรียบร้อยแล้ว กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดต่อไปว่า องค์กรมีหน้าที่ต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบว่าข้อมูลส่วนบุคคลได้ถูกจัดแล้ว โดยขั้นตอนนี้องค์กรดังกล่าวจะต้องดำเนินการด้วยวิธีที่เหมาะสม (Reasonable steps) เพื่อให้เจ้าของข้อมูลได้ตระหนักว่าข้อมูลของตนได้ถูกจัดเก็บแล้ว

นอกจากนี้ การประมวลผลข้อมูลยังต้องคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้ด้วย

ประการแรก คุณภาพของข้อมูล (Data quality) หลักนี้หมายความว่า องค์กรจะต้องดำเนินการมาตรการที่เหมาะสม (Take reasonable step) เพื่อให้หลักประกันแก่เจ้าของข้อมูลที่จัดเก็บนั้นมีความถูกต้อง สมบูรณ์ และทันสมัย

ประการที่สอง ความปลอดภัยของข้อมูล (Data security) หมายความว่า องค์กรจะต้องดำเนินการมาตรการที่เหมาะสม เพื่อให้ประกันแก่เจ้าของข้อมูลที่จัดเก็บนั้นมีความปลอดภัยเพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่สามเข้าถึงหรือใช้ข้อมูลเพื่อเปิดเผยหรือแก้ไขข้อมูลนั้น รวมทั้งต้องจัดให้มีการทำลายข้อมูลหากไม่มีการใช้ข้อมูลนั้นอีกต่อไป

ประการที่สาม การเปิดเผย (Openness) องค์กรต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบก่อนหรือขณะจัดเก็บเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บ การใช้และการเปิดเผยข้อมูลอย่างชัดเจนแก่บุคคลภายนอกให้ทราบ และหากบุคคลภายนอกร้องขอเกี่ยวกับวิธีการจัดเก็บข้อมูลแล้ว องค์กรจะต้องดำเนินการมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้บุคคลดังกล่าวทราบถึงขั้นตอนเกี่ยวกับการจัดเก็บการใช้และการเปิดเผยข้อมูล

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของออสเตรเลียแยกการใช้และการเปิดเผยข้อมูลออกเป็นสองประเภท คือ การใช้และการเปิดเผยข้อมูลด้วยวัตถุประสงค์ปฐมภูมิ (Primary purposes) การใช้และการเปิดเผยข้อมูลด้วยวัตถุประสงค์ทุติยภูมิ (Secondary purposes) โดยองค์กรจะเปิดเผยและใช้ข้อมูลได้เฉพาะต้องด้วยการใช้และการเปิดเผยข้อมูลด้วยวัตถุประสงค์ปฐมภูมิเท่านั้น

นอกจากนี้ ในหลักการข้อที่ 2⁵⁵ ของ NPPs กฎหมายฉบับนี้ได้มีข้อยกเว้นเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลว่า หากข้อมูลส่วนบุคคลที่มีใช่เป็น Sensitive data แล้ว และใช้เพื่อการขายตรงและตลาดแบบตรง (Direct marketing) สามารถเปิดเผยได้แต่ทั้งนี้ก็ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า เจ้าของข้อมูลสามารถยกเลิกความยินยอมดังกล่าวได้ทุกเมื่อ (Right to opt out) เหตุที่กฎหมายยอมให้มีการเก็บ ใช้ และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลก็คือ ข้อมูลส่วนบุคคลมีความสำคัญมากสำหรับการประกอบธุรกิจแบบขายตรง ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น อายุ เพศ งานอดิเรก รายได้ การศึกษา อาชีพ สถานะครอบครัว ฯลฯ จะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการ ทำให้ผู้ประกอบการสามารถคาดหมายแนวโน้มสินค้าหรือบริการที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้น

นอกจากนี้ยังมีข้อกำหนดเกี่ยวกับการบังคับใช้ไว้ใน Section 7B และ 7C กล่าวคือ กฎหมายจะไม่มีผลใช้บังคับกับกรณีหลักๆ ดังต่อไปนี้

- 1) การกระทำของบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในเชิงพาณิชย์
- 2) เป็นการกระทำขององค์กรที่เป็นผู้ให้บริการตามสัญญาของ Commonwealth หรือของรัฐ
- 3) องค์กรดังกล่าวเป็นธุรกิจขนาดเล็กที่มีรายรับประจำปี (Annual turnover) ไม่เกิน 3 ล้านเหรียญออสเตรเลีย ทั้งนี้ เว้นแต่จะสมัครใจ

⁵⁵ 2.1 An organisation must not use or disclose personal information about an individual for a purpose (the **secondary purpose**) other than the primary purpose of collection unless:

(c) if the information is not sensitive information and the use of the information is for the secondary purpose of direct marketing

4) เป็นการกระทำของนายจ้างต่อข้อมูลลูกจ้าง ซึ่งเกี่ยวกับการจ้างงานไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน

5) เป็นการกระทำของผู้มีวิชาชีพสื่อสารมวลชน ที่ทำเพื่อการเขียนข่าว

6) เป็นการกระทำของสมาชิกรัฐสภา ที่กระทำเพื่อการเลือกตั้งตามกฎหมายการเลือกตั้ง หรือเพื่อกระบวนการทางการเมือง

7) เป็นการกระทำตามหน้าที่ในสัญญารับเช่าช่วง

และในหลักการข้อที่ 10⁵⁶ ของ NPPs วางหลักทั่วไป องค์กรจะจัดเก็บข้อมูลประเภท Sensitive Data ไม่ได้ อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็ได้รับรองข้อยกเว้นบางประการ ดังนี้

1) ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล
 2) การจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย
 3) การจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวมีความจำเป็นเพื่อป้องกันหรือบรรเทาภัยอันตรายที่ใกล้จะถึงแก่ชีวิตหรือสุขภาพของบุคคลใด ๆ โดยที่เจ้าของข้อมูลนั้นไม่อยู่ในฐานะที่จะให้ความยินยอมได้

4) การจัดเก็บข้อมูลในกิจกรรมขององค์กรที่ไม่ได้แสวงหากำไร

5) การจัดเก็บนั้นมีความจำเป็นเพื่อการใช้สิทธิทางศาล

กฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารของออสเตรเลียถูกวิจารณ์อย่างมากทั้งสหภาพยุโรปและแวดวงนักวิชาการของออสเตรเลียเองว่ามีข้ออ่อนมาก เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้เปิดโอกาสให้มีข้อยกเว้นบางประการที่เปิดช่องให้องค์กรบางประเภทไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ ดังนี้

ประการแรก กฎหมายฉบับนี้ไม่มีผลใช้บังคับแก่ “องค์กรธุรกิจขนาดเล็ก” (Small Business Operator) ซึ่งตามกฎหมายฉบับนี้ “องค์กรธุรกิจขนาดเล็ก” หมายถึง องค์กรธุรกิจที่มีรายได้ต่อปีน้อยกว่า 3 ล้านเหรียญต่อปี ประเด็นนี้เองที่ถูกวิจารณ์จากหลายฝ่ายมากกว่าจะทำให้กฎหมายฉบับนี้ไม่สามารถคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างเต็มที่เนื่องจากปัจจุบันนี้ประเทศ

⁵⁶ 10.1 An organisation must not collect sensitive information about an individual unless:

(a) the individual has consented; or

(b) the collection is required by law; or

(c) the collection is necessary to prevent or lessen a serious and imminent threat to the life or health of any individual

(d) if the information is collected in the course of the activities of a non-profit

(e) the collection is necessary for the establishment, exercise or defence of a legal or equitable claim.

ออสเตรเลียมีผู้ประกอบการขนาดเล็กรับเป็นจำนวนมากทำให้ธุรกิจขนาดเล็กรับเป็นจำนวนมากเหล่านี้ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ อีกทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการทำธุรกิจแบบ E-Commerce อีกด้วย

ประการที่สอง องค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสื่อมวลชน (Mass media) ก็ไม่ตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ เหตุผลก็คือ การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมต้องอาศัยความเปิดเผยหรือการไหลผ่านของข้อมูล มิฉะนั้นแล้ว การปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนก็อาจมีอุปสรรคได้

ในประเด็นนี้ มีข้อวิจารณ์จาก Privacy commissioner ว่าคำว่า Mass media ตามกฎหมายนี้มีความหมายกว้างจนอาจคลุมถึงองค์กรใดที่จัดเก็บและเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลทางอินเทอร์เน็ต

ประการที่สาม ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกจ้าง (Employee records) ที่เกี่ยวกับการจ้าง (Employment relationship) เช่น เงินเดือน ความเป็นสมาชิกภาพของลูกจ้างที่มีต่อองค์กร สภาพภาพแรงงานหรือองค์กรอื่นๆ รวมทั้งบรรดาข้อมูลใดๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับการฝึกอบรม การลาออก วาระและเงื่อนไขการจ้างงาน เป็นต้น เจตนารมณ์ของข้อยกเว้นนี้เพื่อป้องกันมิให้นายจ้างขายข้อมูลดังกล่าวแก่บุคคลที่สาม

ประการที่สี่ การเก็บข้อมูลที่ไม่มีความสำคัญในทางการค้าพาณิชย์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในครอบครัว

ในส่วนของ การโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปต่างประเทศนั้น ในหลักการข้อที่ 9 ของ NPPs กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของออสเตรเลียรับรองว่า การส่งข้อมูลไปต่างประเทศ (Trans-border data flows) สามารถทำได้ แต่ได้วางเงื่อนไขว่า ประเทศปลายทางที่ข้อมูลจะถูกส่งไปนั้นต้องมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลอย่างประเทศออสเตรเลีย หรือได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล หรือการโอนข้อมูลนั้นมีความจำเป็นสำหรับการทำนิติกรรมสัญญา หรือปฏิบัติการชำระหนี้ที่ได้ทำขึ้นระหว่างองค์กรกับบุคคลที่สาม

กฎหมายฉบับนี้ได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาหนึ่งชุดเรียกว่า คณะกรรมการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัว หรือ Private Commissioner ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบและให้การรับรองกฎข้อบังคับ (Self-regulations) ที่ออกโดยภาคเอกชน โดยกฎระเบียบหรือประมวลจริยธรรมดังกล่าว จะมีผลใช้บังคับได้ต่อเมื่อได้รับรองจากคณะกรรมการ

นอกจากหน้าที่ในการรับรองมาตรฐานคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ออกโดยองค์กรเอกชนแล้ว คณะกรรมการยังมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนข้อพิพาทระหว่างเจ้าของข้อมูลกับองค์กรเอกชนที่จัดเก็บหรือเปิดเผยข้อมูล

ในด้านการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของข้อมูล กฎหมายฉบับนี้ก็ให้สิทธิไว้หลายประการ

1) สิทธิที่จะเข้าถึงและแก้ไขข้อมูลของตนเพื่อให้เกิดความถูกต้องหรือทันสมัยมากขึ้น โดยองค์กรเอกชนจะต้องอำนวยความสะดวกหรือเปิดโอกาสให้เจ้าของข้อมูลสามารถเข้าถึงและแก้ไขข้อมูลของตนได้ หากผู้นั้นแสดงเจตจำนงหรือร้องขอจะใช้สิทธิดังกล่าว

2) สิทธิที่จะฟ้องร้องต่อศาลหากเจ้าของข้อมูลได้รับความเสียหาย จากการประมวลผลข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือผิดพลาด

3) ในกรณีที่ไม่มีกฎหมายห้ามหรือไม่ผิดกฎหมาย (Lawful) หรือกรณีที่สามารถปฏิบัติได้ เจ้าของข้อมูลสามารถใช้นามแฝงหรือไม่ระบุชื่อที่แท้จริงของตนเมื่อมีการติดต่อกับองค์กรได้

ตามกฎหมายฉบับนี้กฎหมายได้เปิดช่องให้องค์กรเอกชนมีทางเลือกได้สองทางเลือก คือ ออกกฎระเบียบข้อบังคับ หรือประมวลจริยธรรมเกี่ยวกับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อบังคับใช้กับองค์กรตัวเอง เพียงแต่กฎระเบียบนั้นต้องได้รับการรับรองจากคณะกรรมการ เสียก่อนว่าได้มาตรฐานไม่น้อยกว่าที่กฎหมายระบุไว้หรือไม่ กฎระเบียบหรือประมวลจริยธรรมนั้น จึงมีผลใช้บังคับได้ หากองค์กรใดมิได้จัดทำกฎระเบียบข้อบังคับหรือจัดทำแต่กฎระเบียบข้อบังคับ ดังกล่าวไม่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการแล้ว องค์กรนั้นย่อมตกอยู่ภายใต้กฎหมายฉบับนี้ทันที

ทั้งนี้ จากการศึกษาร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. เปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป (Directive 95/46/EC และ Directive 2002/58/EC) กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอิตาลี Protection of individuals and other subjects with regard to the processing of personal data Act no.675 of 31 December 1996 และ Personal data protection code legislative decree no. 196 of 30 June 2003) กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอังกฤษ (Data Protection Act 1998) และกฎหมายคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวของประเทศออสเตรเลีย (Privacy Act 2000) มีข้อแตกต่างที่น่าสนใจและควรนำมาพิจารณา ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2.10 เปรียบเทียบความแตกต่างของวัตถุประสงค์ และข้อยกเว้นการใช้บังคับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

ประเทศไทย	สหภาพยุโรป	ประเทศอิตาลี	ประเทศอังกฤษ	ประเทศออสเตรเลีย
1. ชื่อกฎหมาย ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.	Directive 95/46/EC และ Directive 2002/58/EC	Protection of individuals and other subjects with regard to the processing of personal data Act no.675 of 31 December 1996 และ Personal data protection code legislative decree no. 196 of 30 June 2003	Data Protection Act 1998	Privacy Act 2000
2. วัตถุประสงค์ ให้ความคุ้มครองบุคคลธรรมดา	บุคคลธรรมดา และนิติบุคคล	บุคคลธรรมดา และนิติบุคคล	บุคคลธรรมดา	บุคคลธรรมดา และนิติบุคคล
3. ข้อยกเว้นการใช้บังคับ กรณีที่มีกฎหมายหรือกฎเกณฑ์อื่นกำหนดหลักเกณฑ์คุ้มครองข้อมูลไว้โดยเฉพาะ	ความมั่นคงของชาติ, อาญากรรม, กิจกรรมส่วนตัว, สื่อสารมวลชน	ความมั่นคงของชาติ, อาญากรรม, กิจกรรมส่วนตัว, สื่อสารมวลชน	ความมั่นคงของชาติ, ภาษี, อาชญากรรม, สุขภาพ, งานศิลปะ, การศึกษา, งานเพื่อสังคม,	ความมั่นคงของชาติ, อาญากรรม, กิจกรรมส่วนตัว, สื่อสารมวลชน, นายจ้างใช้ข้อมูลเกี่ยวกับการจ้าง

ตารางที่ 2.10 เปรียบเทียบความแตกต่างของวัตถุประสงค์ และข้อยกเว้นการใช้บังคับกฎหมาย
 กลุ่มครองข้อมูลส่วนบุคคล (ต่อ)

ประเทศไทย	สหภาพยุโรป	ประเทศอิตาลี	ประเทศอังกฤษ	ประเทศ ออสเตรเลีย
			งานเกี่ยวกับการ กำกับดูแลของรัฐ สื่อสารมวลชน, งานเขียน, การวิจัย, สถิติ, ประวัติศาสตร์, การตรวจสอบ โดยสาธารณะ, การเงินของ องค์กรทางธุรกิจ, การดำเนิน กระบวนการทาง กฎหมายและ การรับคำปรึกษา ทางกฎหมาย, การทหาร, การแต่งตั้งศาล หรือองคมนตรี, การโฆษณา, การตลาด, การ ประชาสัมพันธ์, การเจรจาต่อรอง, สิทธิพิเศษใน วิชาชีพกฎหมาย	

ตารางที่ 2.11 เปรียบเทียบความแตกต่างของการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว

ประเทศไทย	สหภาพยุโรป	ประเทศอิตาลี	ประเทศอังกฤษ	ประเทศออสเตรเลีย
1. การจัดการ ห้ามจัดเก็บข้อมูล	ประมวลผลได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ กฎหมายกำหนด	ประมวลผลได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ กฎหมายกำหนด	ประมวลผลได้ ภายใต้เงื่อนไขที่ กฎหมายกำหนด	ห้ามจัดเก็บข้อมูล
2. กรณียกเว้น -	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมโดยชัดแจ้ง - การกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลตามกฎหมายแรงงาน - เพื่อคุ้มครองชีวิตของเจ้าของข้อมูลหรือบุคคลอื่น - หน่วยงานที่ไม่มุ่งหวังผลกำไร - การฟ้องร้อง แก่ต่างคดี - การบริหารความยุติธรรม - ประโยชน์ทางการแพทย์ - การเขียนข่าว 	<p>เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมโดยชัดแจ้งเป็นหนังสือ และได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการแล้ว</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอมโดยชัดแจ้ง - การกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลตามกฎหมายแรงงาน - เพื่อคุ้มครองชีวิตของเจ้าของข้อมูลหรือบุคคลอื่น - หน่วยงานที่ไม่มุ่งหวังผลกำไร - การบริหารความยุติธรรม - ประโยชน์ทางการแพทย์ 	<ul style="list-style-type: none"> - เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอม - เพื่อคุ้มครองชีวิตของเจ้าของข้อมูลหรือบุคคลอื่น - ประโยชน์ทางการแพทย์, งานวิจัย - การใช้สิทธิทางศาล

ตารางที่ 2.12 เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อยกเว้นการเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผย ข้อมูลส่วนบุคคล

ประเทศไทย	สหภาพยุโรป	ประเทศอิตาลี	ประเทศอังกฤษ	ประเทศออสเตรเลีย
<p>1. ข้อยกเว้น การประมวลผล ข้อมูลส่วนบุคคล ในลักษณะใด หรือกิจการ ประเภทใดให้ ตราเป็น กฎกระทรวง</p> <p>2. ข้อยกเว้น การเปิดเผย ในกรณีเจ้าหน้าที่ ของรัฐร้องขอ เพื่อป้องกัน การไม่ปฏิบัติ ตามกฎหมาย, การสืบสวน การสอบสวน, เพื่อป้องกัน อันตรายต่อชีวิต หรือสุขภาพ, เพื่อ ประโยชน์ใน การวิจัย, การ รักษาพยาบาล เจ้าของข้อมูล</p>	<p>1. ข้อยกเว้นการ ประมวลผลและ</p> <p>2. ข้อยกเว้น การเปิดเผย ความมั่นคงของ ชาติ, การป้องกัน ประเทศ, ความปลอดภัย ของสาธารณะ , การสืบสวน, การดำเนิน คดีอาญา, จรรยาบรรณ ของวิชาชีพ , ประโยชน์ ทางด้าน เศรษฐกิจของ ประเทศ, ภาษี, การคุ้มครอง เจ้าของข้อมูล หรือสิทธิเสรีภาพ ของบุคคลอื่น</p>	<p>1. ข้อยกเว้นการ ประมวลผลและ</p> <p>2. ข้อยกเว้น การเปิดเผย บันทึกทางอาญา, ตามกฎหมาย วิธีพิจารณา ความอาญา, ความมั่นคงของ รัฐ, เปิดเผย ภายใน วัตถุประสงค์, ข้อมูลที่นำมาจาก เอกสารมหาชน, การลงทะเบียน, เอกสารที่มีอยู่ ทั่วไป, เพื่อ กิจกรรมทาง เศรษฐกิจ, เพื่อ วัตถุประสงค์ของ การรวบรวม ข้อมูลภายในกลุ่ม ธนาคารด้วยกัน</p>	<p>1. ข้อยกเว้นการ ประมวลผลและ</p> <p>2. ข้อยกเว้น การเปิดเผย ความมั่นคงของ ชาติ, วัตถุประสงค์เพื่อ ใช้ในครัวเรือน</p>	<p>1. ข้อยกเว้นการ ประมวลผล ไม่มี</p> <p>2. ข้อยกเว้น การเปิดเผย หากข้อมูลส่วน บุคคลที่มีใช่เป็น Sensitive data แล้ว และใช้เพื่อ การขายตรงและ ตลาดแบบตรง สามารถเปิดเผย ได้ แต่ทั้งนี้ ภายใต้เงื่อนไขว่า เจ้าของข้อมูล สามารถยกเลิก ความยินยอม ดังกล่าวได้ ทุกเมื่อ</p>

ตารางที่ 2.13 เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อยกเว้นการโอนข้อมูลไปต่างประเทศ

ประเทศไทย	สหภาพยุโรป	ประเทศอิตาลี	ประเทศอังกฤษ	ประเทศออสเตรเลีย
<p>- ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล</p> <p>- เพื่อการดำเนินคดีนอกราชอาณาจักรเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูล</p> <p>- กรณีอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด</p>	<p>- ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล</p> <p>- เพื่อดำเนินการตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลเป็นคู่สัญญา</p> <p>- เพื่อประโยชน์ในการลงนามหรือสรุปสัญญาระหว่างผู้ควบคุมดูแลข้อมูลกับบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูล</p> <p>- เพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูล</p> <p>- เพื่อประโยชน์สำคัญของสาธารณะ</p> <p>- เพื่อการดำเนินการทางกฎหมาย</p>	ไม่มี	<p>- ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล</p> <p>- เพื่อดำเนินการตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลเป็นคู่สัญญา</p> <p>- เพื่อการดำเนินการตามความประสงค์ของเจ้าของข้อมูลโดยมีความมุ่งหมายเพื่อเข้าทำสัญญา</p> <p>- เพื่อประโยชน์ในการลงนามหรือสรุปสัญญา</p> <p>ระหว่างผู้ควบคุมดูแลข้อมูลกับบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าของข้อมูล</p> <p>- เพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูล</p>	<p>- ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล</p> <p>- มีความจำเป็นสำหรับการทำนิติกรรมสัญญาหรือปฏิบัติการชำระหนี้ที่ได้ทำขึ้นระหว่างองค์กรกับบุคคลที่สาม</p>

ตารางที่ 2.13 เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อยกเว้นการโอนข้อมูลไปต่างประเทศ (ต่อ)

ประเทศไทย	สหภาพยุโรป	ประเทศอิตาลี	ประเทศอังกฤษ	ประเทศออสเตรเลีย
	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อคุ้มครองชีวิตของเจ้าของข้อมูล - เพื่อการบันทึกเป็นข้อมูลแก่สาธารณะ 		<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อประโยชน์สำคัญของสาธารณะ - เพื่อการดำเนินการทางกฎหมาย - เพื่อการได้รับความเห็นทางกฎหมาย - เพื่อการก่อใช้และสงวนไว้ซึ่งสิทธิตามกฎหมาย - ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลที่ปรากฏอยู่ในทะเบียนสาธารณะ - การส่งออกข้อมูลนั้นได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ 	

ตารางที่ 2.14 เปรียบเทียบความแตกต่างของมาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล

ประเทศไทย	สหภาพยุโรป	ประเทศอิตาลี	ประเทศอังกฤษ	ประเทศออสเตรเลีย
ไม่มี	<p>(1) ต้องใช้เทคนิคหรือวิธีการที่เหมาะสมป้องกันการทำลาย สูญหาย เปลี่ยนแปลง การเปิดเผยหรือ การเข้าถึง โดยปราศจากอำนาจ หรือผิดกฎหมาย</p> <p>(2) ผู้ควบคุมข้อมูลต้องเลือกผู้ประมวลผลข้อมูลที่มีเทคนิคหรือวิธีการรักษาความปลอดภัยที่เพียงพอและเหมาะสม</p> <p>(3) ต้องมีสัญญาผูกพันผู้ประมวลผลกับผู้ควบคุมข้อมูล</p>	<p>(1) กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ และต้องปรับปรุงมาตรฐานความปลอดภัยให้ทันสมัยตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อย่างน้อยทุกๆ 2 ปี</p> <p>(2) ต้องจัดเก็บและควบคุม โดยคำนึงถึงนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและลักษณะเฉพาะในการประมวลผลข้อมูลนั้นๆ</p> <p>(3) ต้องมีวิธีการที่เหมาะสมป้องกันการทำลาย สูญหาย การเปิดเผยหรือ การเข้าถึงโดยผิดกฎหมาย</p>	<p>ต้องมีการใช้มาตรการทางองค์กรและทางเทคนิคที่เหมาะสมต่อการประมวลผลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ได้รับอนุญาต และต่อการสูญหาย โดยบังเอิญหรือ การทำลายข้อมูลหรือการทำให้ข้อมูลเสียหาย</p>	<p>ต้องดำเนินการด้วยมาตรการที่เหมาะสม เพื่อให้ข้อมูลที่จัดเก็บนั้นมีความปลอดภัยและป้องกันมิให้บุคคลที่สามเข้าถึงหรือใช้เปิดเผยหรือแก้ไขข้อมูล รวมทั้งต้องจัดให้มีการทำลายข้อมูลหากไม่มีการใช้ข้อมูลนั้นอีกต่อไป</p>

ตารางที่ 2.15 เปรียบเทียบความแตกต่างของบทกำหนดโทษ

ประเทศไทย	สหภาพยุโรป	ประเทศอิตาลี	ประเทศอังกฤษ	ประเทศออสเตรเลีย
1) โทษทางแพ่ง 2) โทษอาญา ได้แก่ จำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ	ให้สถานิติ บัญญัติของแต่ละประเทศควรกำหนดให้มีการเยียวยาโดยใช้สิทธิทางศาลโดยอาจกำหนดไว้ในกฎหมายเฉพาะหรือกฎหมายทั่วไปก็ได้	1) โทษทางแพ่ง 2) โทษอาญาได้แก่ จำคุก 3) โทษทางปกครอง ได้แก่โทษปรับ ในกรณีที่ฝ่าฝืนคำสั่งของคณะกรรมการ	1) โทษทางแพ่ง 2) โทษอาญาได้แก่ จำคุก	1) โทษทางแพ่ง 2) โทษอาญาได้แก่ จำคุกหรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทที่ 3

การเก็บรวบรวม การใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

โดยธนาคารพาณิชย์

ธนาคารพาณิชย์เป็นองค์กรเอกชนที่มีส่วนสำคัญและเชื่อมโยงกับองค์กรธุรกิจต่างๆ และเป็นปัจจัยเกื้อหนุนการประกอบธุรกิจทั้งรายย่อยและธุรกิจรายใหญ่ ทำให้เกิดการลงทุน การไหลเวียนของเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจ เป็นช่องทางในการซื้อขายสินค้าและบริการระหว่างประเทศ ซึ่งต้องยอมรับว่าหากประเทศใดไม่มีธนาคารพาณิชย์ประเทศนั้นจะติดต่อกับธุรกิจกับประเทศอื่นๆ ได้ยาก และการทำธุรกิจภายในประเทศไม่ได้รับความสะดวกและขยายตัวของเศรษฐกิจจะอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีธนาคารพาณิชย์

เมื่อกล่าวถึงธุรกิจของธนาคารพาณิชย์นั้น ไม่ได้เริ่มต้นและสิ้นสุดอยู่แค่เพียงที่กล่าวไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยการฝากทรัพย์⁶⁹ การกู้ยืมเงิน⁷⁰ การค้ำประกัน⁷¹ การจำนำ⁷² การจำนอง⁷³ เท่านั้น ในบริการทางการเงินการธนาคารแต่ละอย่างแต่ละประเภท ล้วนมีองค์ประกอบนิติศาสตร์ผสมผสานอยู่หลากหลาย ทั้งในแง่ของเนื้อหาสาระของสัมพันธภาพทางสัญญาระหว่างธนาคารพาณิชย์ผู้ให้บริการกับลูกค้าผู้ใช้บริการ และบ่อเกิดแห่งกฎหมายที่นำมาใช้กำหนดเนื้อหาสาระของการให้บริการต่าง ๆ เหล่านี้ กำเนิดมาจากจารีตประเพณี การปฏิบัติในธุรกิจการให้บริการของธนาคาร (Customary practices in the banking business) ซึ่งหมายความถึงการประพฤติดำเนินไปในแนวทางเดียวกันในหมู่ธนาคารทั้งหลาย (ถึงแม้ว่าแต่ละธนาคารอาจจะมีการปฏิบัติผิดแผกกันบ้างในรายละเอียดปลีกย่อยของการกระทำที่ตามที) การปฏิบัติซ้ำๆ เดิมๆ ต่อกันไปเรื่อยๆ จนกลายเป็นสิ่งที่ยอมรับปฏิบัติตามๆ กันมาโดยสม่ำเสมอ เป็นเวลานาน⁷⁴ จารีตประเพณีการธนาคารที่มีอยู่และพัฒนาการไปตลอดเวลานี้ มีอยู่มากมายที่

⁶⁹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3, ลักษณะ 10, มาตรา 657-673.

⁷⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3, ลักษณะ 3, มาตรา 653-656.

⁷¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3, ลักษณะ 11, มาตรา 680-701.

⁷² ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3, ลักษณะ 12, มาตรา 702-746.

⁷³ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3, ลักษณะ 13, มาตรา 747-769.

⁷⁴ ปรีดี เกษมทรัพย์. (2541). นิติปรัชญา. หน้า 278.

ไม่ได้บรรยายไว้เป็นข้อสัญญาลายลักษณ์อักษรและไม่ปรากฏอยู่ในแบบพิมพ์เอกสารสัญญา คำร้อง ใบสมัครขอใช้บริการ ดังนั้น นิติกรรมสัญญาทั้งหลายที่มีอยู่ในการให้บริการทางการเงิน การธนาคารนั้น ย่อมอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายอันมีข้อขัดแย้งสองแห่งคู่ขนานกันเสมอ กล่าวคือ ทั้งกฎหมายลายลักษณ์อักษรและกฎหมายจารีตประเพณี เพราะเหตุว่ากฎหมายลายลักษณ์ อักษรมิได้มีเนื้อหาสาระมากพอที่จะครอบคลุมทุกประเด็นในข้อที่เป็นสาระสำคัญ (Issues) และรายละเอียดที่มีนัยสำคัญ (Material aspects) ของการให้บริการทางการเงินการธนาคาร อีกทั้ง กฎหมายแพ่งและพาณิชย์เอง ก็ได้บัญญัติครอบคลุมถึงวิธีปฏิบัติของธนาคารซึ่งมีวิวัฒนาการ เปลี่ยนไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งข้อที่เป็นสาระสำคัญและรายละเอียดที่มี นัยสำคัญในการให้บริการทางการเงินการธนาคารอยู่ภายใต้จารีตประเพณีการธนาคารคู่ขนานไป กับกฎหมายลายลักษณ์อักษรอยู่ในทุกนิติกรรมสัญญา⁷⁵

และนอกจากการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ธนาคารพาณิชย์ ยังกระทำการเป็นตัวแทน นายหน้า หรือผู้ติดต่อลูกค้าเพื่อก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ให้กับนิติบุคคลอื่น นั่นคือบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์ โดยบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์มักจะเป็นบริษัท ที่ประกอบธุรกิจต่อยอดจากธุรกิจของธนาคารพาณิชย์หรือเป็นบริษัทที่ดัดขึ้นเพื่อรองรับ การปฏิบัติงานหรือสนับสนุนการประกอบกิจการของธนาคารพาณิชย์ ทั้งนี้เนื่องจากธนาคาร พณิชย์จะประกอบกิจการได้เฉพาะธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือจำเป็นต่อ การประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ โดยต้องได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยหรือ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด (มาตรา 36 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบัน การเงิน พ.ศ. 2551)⁷⁶ ดังนั้น แม้จะมีกฎหมายเปิดช่องให้ธนาคารพาณิชย์กระทำการอื่นนอกจาก การธนาคารพาณิชย์ได้ แต่ก็ต้องอยู่ภายใต้กรอบว่าต้องเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือจำเป็นต่อ การประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ด้วย ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด โดยธนาคารแห่งประเทศไทยนอกจากจะทำหน้าที่เป็นผู้พิจารณาและประกาศกำหนดให้ธนาคาร พณิชย์ทำการใดได้หรือกิจการใดไม่ได้แล้ว ธนาคารแห่งประเทศไทยยังมีบทบาทในการกำกับ

⁷⁵ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 1, มาตรา 4.

⁷⁶ มาตรา 36 ให้ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน หรือบริษัทเครดิตฟองซิเอร์ ประกอบธุรกิจได้เฉพาะ ธุรกิจธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ แล้วแต่กรณี และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง หรือจำเป็น ต่อการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ธุรกิจเงินทุน หรือธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทย ไทยประกาศกำหนด ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยจะประกาศกำหนดธุรกิจที่เกี่ยวข้องหรือจำเป็น โดยแยกตาม ประเภทสถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์แต่ละชนิดก็ได้ และจะกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการประกอบธุรกิจที่ เกี่ยวข้องหรือจำเป็นนั้นด้วยก็ได้.

ควบคุมการดำเนินกิจการของธนาคารในกิจการที่ได้รับอนุญาตจากธนาคารแห่งประเทศไทยด้วย โดยการออกประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเพื่อกำหนดกฎเกณฑ์สำหรับกิจการนั้นๆ ซึ่งธนาคารพาณิชย์จะต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด หากธนาคารพาณิชย์ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดอาจต้องรับโทษตามที่กฎหมายได้

เมื่อธนาคารพาณิชย์ถูกกำกับและควบคุมโดยธนาคารแห่งประเทศไทย ซึ่งกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์จะต้องประกอบธุรกิจได้เฉพาะธุรกิจธนาคารพาณิชย์ และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง หรือ จำเป็นต่อการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์ ตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด บทบัญญัติดังกล่าวย่อมเป็นอุปสรรคต่อการต่อยอดธุรกิจหรือเปิดตัวธุรกิจใหม่ๆ ของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารพาณิชย์จึงหาทางออกโดยการตั้งบริษัทหรือองค์กรหรือหน่วยธุรกิจอื่นขึ้นมา เพื่อทำธุรกิจดังกล่าว โดยองค์กรดังกล่าวนี้ไม่ได้ประกอบกิจการในฐานะที่เป็นธนาคารพาณิชย์ อีกต่อไป จึงไม่ต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติมาตรา 36 ดังกล่าวข้างต้น แต่อาจถือได้ว่าบริษัทดังกล่าว เป็นบริษัทในเครือของธนาคารตามมาตรา 53⁷⁷ และสามารถประกอบธุรกิจทางการเงินหรือ ธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดตามมาตรา 56⁷⁸ กล่าวคือ การตั้งบริษัทในเครือเพื่อสนับสนุนธุรกิจของธนาคารพาณิชย์นั้น เป็นการเพิ่มช่องทางการประกอบธุรกิจให้กับธนาคารพาณิชย์เพื่อหารายได้จากธุรกิจอื่นนอกจากธุรกิจธนาคารพาณิชย์ เพียงอย่างเดียว

⁷⁷ มาตรา 53 กลุ่มธุรกิจทางการเงิน ประกอบด้วยสถาบันการเงินและบริษัทอื่นที่ประกอบธุรกิจทางการเงิน หรือธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนธุรกิจทางการเงินที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

(1) กลุ่มธุรกิจทางการเงินที่ประกอบด้วยสถาบันการเงินเป็นบริษัทแม่และมีบริษัทอื่นเป็นบริษัทลูก บริษัทเดียวหรือหลายบริษัท หรือ

(2) กลุ่มธุรกิจทางการเงินที่ประกอบด้วยบริษัทแม่ที่ไม่ใช่สถาบันการเงินแต่มีสถาบันการเงินเป็นบริษัทลูก โดยจะมีบริษัทลูกเพียงบริษัทเดียวหรือหลายบริษัทเป็นบริษัทร่วมก็ได้.

⁷⁸ มาตรา 56 บริษัทในกลุ่มธุรกิจทางการเงินจะประกอบธุรกิจได้แต่เฉพาะธุรกิจทางการเงินหรือธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนตามที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนดเท่านั้นแต่จะประกอบการค้าหรือธุรกิจอื่นมิได้

ในการประกอบธุรกิจทางการเงินหรือธุรกิจที่เป็นการสนับสนุนตามวรรคหนึ่ง ธนาคารแห่งประเทศไทยอาจประกาศกำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจดังกล่าวไว้ด้วยก็ได้ เว้นแต่กฎหมายที่ควบคุมการประกอบธุรกิจนั้นจะได้กำหนดหลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจในเรื่องนั้นไว้เป็นการเฉพาะแล้ว.

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ขอใช้บริการ

เมื่อผู้ขอใช้บริการได้มาติดต่อเพื่อขอให้บริการต่างๆ กับธนาคารพาณิชย์ ไม่ว่าผู้ขอใช้บริการนั้นจะเป็นลูกค้ารายใหม่หรือลูกค้ารายเก่า (ผู้เคยค้ากับธนาคารหรือผู้ที่เคยใช้บริการประเภทอื่นๆ กับธนาคาร) ของธนาคาร ธนาคารจะจัดให้ผู้ขอใช้บริการกรอกเอกสารเพื่อแสดงเจตนาขอใช้บริการกับธนาคาร โดยธนาคารจะมีแบบฟอร์มการขอใช้บริการในรูปแบบที่ธนาคารจัดเตรียมไว้ โดยข้อมูลจากผู้ขอใช้บริการจะต้องกรอกให้กับธนาคารนั้นประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเช่น ชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ ประเภทบริการที่เลือกใช้ และข้อมูลอื่นๆ อีกมากมาย แต่หากเป็นลูกค้ารายเก่าที่ธนาคารมีข้อมูลอยู่แล้ว ธนาคารจะสอบถามเพียงมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลที่เคยให้ไว้กับธนาคารหรือไม่ หากไม่มีธนาคารบางแห่งจะอำนวยความสะดวกให้กับลูกค้า โดยทำการพิมพ์แบบฟอร์มด้วยข้อมูลที่ลูกค้าได้ให้ไว้อยู่เดิม และลูกค้าเพียงเลือกประเภทบริการตามความประสงค์และลงนามเท่านั้น

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ขอใช้บริการของธนาคารพาณิชย์มีหลายช่องทาง โดยธนาคารพาณิชย์จะจัดทำแบบฟอร์มการสมัครใช้บริการทั้งที่เป็นกระดาษ การสมัครใช้บริการทางโทรศัพท์ และการสมัครใช้บริการทางเว็บไซต์ธนาคารจัดทำขึ้น โดยกรณีที่ผู้ขอใช้บริการสมัครขอใช้บริการโดยการกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มที่เป็นกระดาษนั้น ผู้ขอใช้บริการอาจกรอกและส่งทางไปรษณีย์หรือกรอก ณ ที่ทำการของธนาคารก็ได้

ในกรณีที่กรอกใบสมัครใช้บริการหรือคำร้องขอใช้บริการ ณ ที่ทำการของธนาคาร ผู้ใช้บริการจะต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้าพนักงานธนาคาร แต่ในกรณีที่สมัครใช้บริการทางไปรษณีย์นั้น (จะมีได้ต่อเมื่อผู้ใช้บริการได้เคยสมัครใช้บริการอื่นกับธนาคารมาก่อนแล้ว ธนาคารจึงจะนำลายมือชื่อมาเปรียบเทียบความถูกต้องได้) ผู้ใช้บริการจะต้องลงลายมือชื่อในใบสมัครใช้บริการหรือคำร้องขอใช้บริการเช่นกัน โดยธนาคารสามารถตรวจสอบความถูกต้องของลายมือชื่อของผู้ใช้บริการได้จากตัวอย่างลายมือชื่อที่ผู้ใช้บริการได้ให้ไว้ในกรอกสมัครใช้บริการอื่นๆ ก่อนหน้าการสมัครใช้บริการนี้ เช่นเดียวกับการสมัครใช้บริการทางโทรศัพท์หรือเว็บไซต์ของธนาคาร ผู้ใช้บริการจะต้องเคยสมัครใช้บริการอื่นๆ กับธนาคารและได้ให้ข้อมูลส่วนบุคคลกับธนาคารมาก่อน และธนาคารจะใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการมาตั้งเป็นคำถามเพื่อให้ผู้บริการตอบข้อมูลส่วนบุคคลของตนให้ถูกต้องตามข้อมูลที่เคยให้ไว้กับธนาคาร เพื่อยืนยันว่าตนได้เคยให้ข้อมูลส่วนบุคคลกับธนาคารในการใช้บริการอื่นไว้แล้วจริง เช่น คำถามเกี่ยวกับชื่อ นามสกุล วันเดือนปีเกิด เลขที่ประจำตัวประชาชน เลขที่บัญชีเงินฝาก เลขที่บัตรเครดิต รหัสเอทีเอ็ม เป็นต้น โดยในกรณีที่ผู้ใช้บริการสมัครใช้บริการโดยทางโทรศัพท์ ธนาคารจะทำการบันทึกการสนทนาไว้เป็นหลักฐานการขอใช้บริการ

ส่วนกรณีการสมัครขอใช้บริการทางเว็บไซต์ ธนาคารจะทำการบันทึกข้อมูลที่ใช้บริการกรอกไว้ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งนี้ไม่ว่าผู้ใช้บริการจะสมัครใช้บริการด้วยวิธีการใด ธนาคารจะนำข้อมูลที่ใช้บริการให้ไว้กับธนาคารมาป้อนลงในคอมพิวเตอร์เพื่อทำเป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์และจัดเก็บไว้ในฐานข้อมูลของธนาคาร

โดยข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันธนาคารส่วนใหญ่จะเก็บข้อมูลผู้ใช้บริการไว้ในรูปแบบข้อมูลเอกสารและข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยข้อมูลในรูปแบบเอกสารนั้นหากไม่มีการติดต่อจากผู้ใช้บริการเป็นเวลา 10 ปี ธนาคารจะจัดให้มีการทำลายข้อมูลทิ้ง ทั้งนี้มิใช่เพราะข้อมูลดังกล่าวหมดประโยชน์กับธนาคารแต่เนื่องมาจากเหตุที่ธนาคารไม่มีพื้นที่เพียงพอในการเก็บเอกสารประกอบกับธนาคารมีข้อมูลดังกล่าวอยู่ในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งไม่เปลืองพื้นที่ที่ต้องใช้ในการเก็บข้อมูลและสะดวกในการเรียกใช้ข้อมูลแล้ว จึงเห็นว่าไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเก็บเอกสารเก่าๆอีกต่อไป ธนาคารจึงยังคงมีการครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันอยู่เป็นจำนวนมากและสะสมเรื่อยมาจนเป็นองค์กรที่เป็นคลังข้อมูลส่วนบุคคลใหญ่องค์กรหนึ่ง

จากการสำรวจแบบฟอร์มคำขอใช้บริการต่างๆ ของธนาคาร ได้แก่ บริการรับฝากเงิน บริการสินเชื่อ การให้บริการบัตรเครดิต และแบบฟอร์มการให้บริการของบริษัทในเครือของธนาคารที่ธนาคารทำการเป็นตัวแทน นายหน้า หรือผู้ติดต่อกับลูกค้าเพื่อก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ โดยธนาคารจะเป็นผู้ดำเนินการเสนอขายบริการและเก็บรวบรวมข้อมูลของลูกค้าเพื่อนำส่งต่อไปยังบริษัทในเครือของธนาคาร ได้แก่ บริษัทประกันชีวิต บริษัทบริหารกองทุน เป็นต้น เมื่อธนาคารเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลต่างๆ เพื่อใช้ในการให้บริการ ธนาคารจะครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวตั้งแต่ระดับต่ำจนถึงระดับสูง ดังต่อไปนี้ (ทั้งนี้ การแบ่งประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลตามความอ่อนไหวของข้อมูลที่จะแสดงต่อไปนี้ เป็นความคิดเห็นของผู้ศึกษาแต่ผู้เดียวโดยศึกษาเทียบเคียงกับการสำรวจตัวอย่างข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อแบ่งประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลออกเป็นระดับต่างๆ ตามความอ่อนไหวของข้อมูลในหนังสือ Personal information : privacy and the law โดย Raymond Wacks)

ตารางที่ 3.1 เปิดบัญชีเงินฝาก/บัญชีเดินสะพัด

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- ชื่อ นามสกุล	- เชื้อชาติ	
- ที่อยู่ (รวมถึงรหัสไปรษณีย์)	- ศาสนาที่นับถือ	
- วันเดือนปีเกิด	- ค่าจ้าง / เงินเดือน (ข้อมูลทางการเงิน)	
- เพศ	- รายได้ต่อปี	
- หมายเลขประจำตัวประชาชน	- แหล่งที่มาของรายได้หลัก (ทั้งในประเทศและต่างประเทศ)	
- เลขบัตรต่างด้าว	- รายได้จากแหล่งที่มาอื่นๆ	
- ใบอนุญาตขับขีรถยนต์	- วัตถุประสงค์ของการฝากเงิน	
- หมายเลขหนังสือเดินทาง	- บัญชีเงินฝากออมทรัพย์	
	- บัญชีกระแสรายวัน (ชื่อธนาคารและหมายเลขบัญชี)	
- สัญชาติ	- หมายเลขบัตร ATM	
- กรุปเลือด	- หมายเลขบัตรเดบิต	
- โทรศัพท์บ้าน	- ประวัติการฝากถอนเงิน	
- โทรศัพท์มือถือ	- การหักเงินเดือนหรือค่าจ้างเป็นประจำ	
- หมายเลขโทรสาร	- เงื่อนไขการหักบัญชี	
- อีเมลล์	- ผู้มีอำนาจเบิกถอน	
- ลักษณะทางกายภาพ (ส่วนสูง น้ำหนัก)	- การชำระค่าสินค้าและบริการต่างๆ	
- อาชีพ ตำแหน่ง อาชีพเสริม	- รายได้ที่ต้องเสียภาษี (ดอกเบี้ยที่ต้องเสียภาษี)	
- สาขาอาชีพ	- การยกเว้นภาษี	

ตารางที่ 3.1 เปิดบัญชีเงินฝาก/บัญชีเดินสะพัด (ต่อ)

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- ลักษณะธุรกิจ	- ภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับ ดอกเบี้ยที่เกิดจากเงินฝาก ธนาคาร	
- ประเภทธุรกิจ	- ตำแหน่งในองค์กรทางการ เมือง	
- อายุงาน	- การสืบสวนสอบสวน	
- เวลาสะดวกในการติดต่อ	- การตัดสินใจว่ากระทำความผิด	
- ชื่อสถานที่ทำงานเดิม	- คำสั่งพิทักษ์ทรัพย์	
- อายุงานเดิม	- การล้มละลายของบุคคล	
- โทรศัพท์ที่ทำงานเดิม		
- ที่อยู่ปัจจุบัน		
- ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน		
- ที่อยู่สำหรับการติดต่อ		
- สถานที่ทำงาน		
- สภาพการอยู่อาศัย		
- ประเภทของที่อยู่อาศัย		
- สถานภาพการแต่งงาน		
- คู่สมรสหรือคู่ครองตาม กฎหมาย		
- สถานที่ทำงานของคู่สมรส		
- อาชีพและตำแหน่งคู่สมรส		
- จำนวนบุตร		
- วุฒิการศึกษาที่ได้รับ		
- ลายมือชื่อผู้เปิดบัญชี		
- ลายมือชื่อผู้มีอำนาจเบิก ถอน/ผู้มีอำนาจสั่งจ่าย		

ตารางที่ 3.2 บริการสินเชื่อ

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- ชื่อ นามสกุลผู้ขอกู้หลัก	- เชื้อชาติ	
- ชื่อ นามสกุลผู้ขอกู้ร่วม	- ศาสนาที่นับถือ	
- ความสัมพันธ์กับผู้ขอกู้หลัก	- ค่าจ้าง / เงินเดือน (ข้อมูลทางด้านการเงิน)	
- เพศ	- รายได้ต่อปีของคนและคู่สมรส	
- ที่อยู่ (รวมถึงรหัสไปรษณีย์)	- แหล่งที่มาของรายได้หลัก (ทั้งในประเทศและต่างประเทศ)	
- วันเดือนปีเกิด	- รายได้จากแหล่งที่มาอื่นๆ	
- หมายเลขประจำตัวประชาชน	- ประเภทของสินเชื่อ	
- บัตรข้าราชการ/บัตรพนักงานรัฐวิสาหกิจ	- วัตถุประสงค์การขอสินเชื่อ	
- ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์	- วงเงินที่ขอกู้	
- สำเนาหนังสือเดินทาง	- ระยะเวลาการขอสินเชื่อ	
- สำเนาใบต่างด้าว	- จำนวนเงินที่ผ่อนชำระ	
- สำเนาใบอนุญาตทำงาน	- วิธีการชำระเงิน	
- สำเนาใบเปลี่ยนชื่อ/นามสกุล	- ประเภทของหลักประกัน	
- สมุดทะเบียนรถยนต์	- รายละเอียดหลักประกัน	
- โทรศัพท์บ้าน	- ประกันอัคคีภัยสำหรับหลักประกัน	
- โทรศัพท์เคลื่อนที่	- วงเงินค้ำครอง	
- หมายเลขโทรสาร	- ระยะเวลาค้ำครอง	

ตารางที่ 3.2 บริการสินเชื่อ (ต่อ)

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- โทรศัพท์ที่ทำงาน	- แบบประกันชีวิตกลุ่ม คุ้มครองเงินกู้	
- อีเมลล์	- ค่าเบี้ยประกัน	
- ลักษณะทางกายภาพ (ส่วนสูง น้ำหนัก)	- รูปแบบการชำระเบี้ยประกัน	
- อาชีพ ตำแหน่ง อาชีพเสริม	- ระยะเวลาการผ่อนชำระ	
- สาขาอาชีพ	- รายการทรัพย์สิน	
- ลักษณะธุรกิจ	- บัญชีเงินฝาก	
- ประเภทธุรกิจ	- ทรัพย์สินอื่นๆ	
- อายุงาน	- ทรัพย์สินลดภาระ	
- เวลาสะดวกในการติดต่อ	- ทรัพย์สินติดภาระ	
- ชื่อสถานที่ทำงานเดิม	- หนังสือให้ความยินยอมให้ บริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัดเปิดเผยข้อมูลเครดิตแก่ ธนาคาร	
- อายุงานเดิม	- เอกสารการเดินบัญชี	
- โทรศัพท์ที่ทำงานเดิม	- บัตรรับเงินบำนาญ	
- ที่อยู่ปัจจุบัน	- แบบตาม 50 ทวิ แสดงรายได้ 6 เดือนย้อนหลัง	
- ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	- หลักฐานการเสียภาษี	
- ที่อยู่สำหรับการติดต่อ		
- สถานที่ทำงานปัจจุบัน		
- สัญชาติ		
- กรู๊ปเลือด		
- สภาพการอยู่อาศัย		

ตารางที่ 3.2 บริการสินเชื่อ (ต่อ)

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- ประเภทของที่อยู่อาศัย	- หลักทรัพย์	
- สถานภาพการแต่งงาน	- เอกสารหลักทรัพย์ (เช่น โฉนด นส.3 ก. หนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ เป็นต้น)	
- กลุ่มสมรสหรือคู่ครองตามกฎหมาย	- ใบคำขอให้สำรวจและประเมินหลักทรัพย์	
- อาชีพของกลุ่มสมรส	- หลักฐานการผ่อนชำระเงินค่างวด/เงินมัดจำ	
- ที่ทำงานของกลุ่มสมรส	- แบบแปลนการก่อสร้าง/ต่อเติม	
- โทรศัพท์ของกลุ่มสมรส	- สำเนาสัญญาจ้างเหมาการก่อสร้าง	
- วุฒิการศึกษาที่ได้รับ	- สำเนาใบอนุญาตก่อสร้าง	
- จำนวนบุตร	- ภาพถ่ายหลักประกันเดิมก่อนการปรับปรุง	
- จำนวนบุตรที่ศึกษาอยู่ระดับประถม	- กำหนดวงงานก่อสร้าง/ต่อเติม	
- จำนวนบุตรที่ศึกษาอยู่ระดับมัธยม	- หลักฐานการผ่อนชำระเงินกู้เดิม (กรณีรีไฟแนนซ์)	
- จำนวนบุตรที่ศึกษาอยู่ระดับอุดมศึกษา	- สำเนาสัญญากู้เงินสถาบันการเงินเดิม (กรณีรีไฟแนนซ์)	
- บัตรประจำตัววิชาชีพ	- สำเนาสัญญาจ้างของสถาบันการเงินเดิม (กรณีรีไฟแนนซ์)	
- บุคคลอ้างอิง	- ภ.พ.30 ย้อนหลัง 3 เดือน	

ตารางที่ 3.2 บริการสินเชื่อ (ต่อ)

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- สถาบันการศึกษา คณะ สาขา หลักสูตร รหัสประจำตัว นักศึกษา (กรณีสินเชื่อเพื่อ การศึกษา)	- สำเนาหนังสือขออนุมัติ ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ที่ผ่าน การพิจารณาอนุมัติแล้ว	
- สำเนาทะเบียนสมรส	- ใบเสร็จรับเงินมัดจำที่ชำระ กับกรมบังคับคดี	
- สำเนาทะเบียนหย่า	- สำเนาสัญญาซื้อขายที่ทำกับ เจ้าพนักงานบังคับคดี	
- มูลค่าประมาณของรถยนต์	- ใบรายงานการขายทอดตลาด ของเจ้าพนักงานบังคับคดี	
- มูลค่าประมาณของที่อยู่อาศัย	- ใบเสร็จการผ่อนชำระ หนี้สินอื่นฉบับล่าสุด	
- สถานที่จัดส่งใบแจ้งยอด	- ใบแจ้งหนี้บัตรเครดิตฉบับ ล่าสุด	
- ลายมือชื่อผู้กู้	- งบการเงิน	
- ลายมือชื่อผู้กู้ร่วม	- สิทธิการเช่า/ระยะเวลาการ เช่าที่เหลืออยู่	
- ลายมือชื่อผู้ค้ำประกัน	- ค่าเช่า	
	- สัญญาจะซื้อจะขาย หลักทรัพย์	
	- การผ่อนชำระหนี้เงินกู้และ บัตรเครดิต	
	- สถาบันการเงินที่ใช้บริการ อยู่ในปัจจุบัน	
	- บัตรเครดิตที่ใช้ในปัจจุบัน	
	- ประวัติผู้ค้ำประกัน	
	- สภาพที่อยู่ของผู้ค้ำประกัน	

ตารางที่ 3.3 บริการบัตรเครดิต

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- ชื่อ นามสกุลผู้ขอบัตรหลัก	- เชื้อชาติ	
- ชื่อ นามสกุลผู้ขอบัตรเสริม	- ศาสนาที่นับถือ	
	- ค่าจ้าง / เงินเดือน (ข้อมูลทางด้านการเงิน)	
- เพศ	- รายได้ต่อปีของคนและรายได้ของกลุ่มสมรส	
- ที่อยู่ (รวมถึงรหัสไปรษณีย์)	- แหล่งที่มาของรายได้หลัก (ทั้งในประเทศและต่างประเทศ)	
- วันเดือนปีเกิด	- รายได้จากแหล่งที่มาอื่นๆ	
- หมายเลขประจำตัวประชาชน	- เชื้อชาติ	
- บัตรข้าราชการ/บัตรพนักงานรัฐวิสาหกิจ	- ศาสนาที่นับถือ	
- ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์	- ค่าจ้าง / เงินเดือน (ข้อมูลทางด้านการเงิน)	
- สำเนาหนังสือเดินทาง	- รายได้ต่อปี	
- สำเนาใบต่างด้าว	- แหล่งที่มาของรายได้หลัก (ทั้งในประเทศและต่างประเทศ)	
- สำเนาใบอนุญาตทำงาน	- วิธีการรับรายได้	
- สัญชาติ	- กรณีมีการนำรายได้เข้าบัญชีธนาคารจะต้องระบุชื่อและสาขาธนาคาร	
- กรู๊ปเลือด	- รายจ่ายประจำเดือน	
- โทรศัพท์บ้าน	- ภาระการผ่อนชำระที่อยู่อาศัย	
- โทรศัพท์เคลื่อนที่	- ภาระค่าเช่าที่อยู่อาศัย	

ตารางที่ 3.3 บริการบัตรเครดิต (ต่อ)

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- หมายเลขโทรสาร	- ประเภทของบัตรเครดิต	
- อีเมลล์	- หมายเลขบัตรเครดิตทั้งบัตรหลักและบัตรเสริม	
- ลักษณะทางกายภาพ (ส่วนสูง น้ำหนัก)	- วงเงินบัตรเครดิต	
- อาชีพ ตำแหน่ง อาชีพเสริม	- ระยะเวลาการขอสินเชื่อ	
- สาขาอาชีพ	- จำนวนเงินที่ผ่อนชำระ	
- ลักษณะธุรกิจ	- วิธีการชำระค่าบัตรเครดิต	
- ประเภทธุรกิจ	- กรณีชำระด้วยการหักบัญชี จะต้องระบุประเภทบัญชี ชื่อ บัญชี เลขที่บัญชีออมทรัพย์ หรือเดินสะพัด	
- อายุงาน	- สถาบันการเงินหลักที่ใช้บริการ	
- เวลาสะดวกในการติดต่อ	- บัตรเครดิตที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน	
- ชื่อสถานที่ทำงานเดิม	- เงื่อนไขการหักบัญชี	
- อายุงานเดิม	- รายการการใช้บัตรเครดิต	
- โทรศัพท์ที่ทำงานเดิม	- ร้านค้าที่มักไปจับจ่ายซื้อของ	
- ที่อยู่ปัจจุบัน	- สินค้าที่มักซื้อใช้	
- ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	- ยี่ห้อสินค้าที่นิยมซื้อใช้	
- ที่อยู่สำหรับการติดต่อ	- เวลาที่มักซื้อของ	
- สถานที่ทำงาน	- วงเงินบัตรเครดิต	
- สภาพการอยู่อาศัย	- หนังสือให้ความยินยอมให้บริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัดเปิดเผยข้อมูลเครดิตแก่ธนาคาร	

ตารางที่ 3.3 บริการบัตรเครดิต (ต่อ)

LS : อ่อนใวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนใวมาก
- ประเภทของที่อยู่อาศัย		
- พักอาศัยอยู่ร่วมกับใคร		
- สถานภาพการแต่งงาน		
- กลุ่มสมรสหรือคู่ครองตามกฎหมาย		
- อาชีพของกลุ่มสมรส		
- ที่ทำงานของกลุ่มสมรส		
- หมายเลขโทรศัพท์ที่ทำงาน กลุ่มสมรส		
- มีรถยนต์หรือไม่		
- มีประกันชีวิตหรือไม่		
- ลายมือชื่อผู้สมัครบัตรหลัก		
- ลายมือชื่อผู้สมัครบัตรเสริม		

ตารางที่ 3.4 บริการประกันชีวิต

LS : อ่อนใวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนใวมาก
- ชื่อ นามสกุลผู้เอาประกัน	- เชื้อชาติ	- ประวัติการรักษาโรค
- ชื่อ นามสกุลผู้รับผลประโยชน์	- ศาสนาที่นับถือ	- ประวัติการผ่าตัด
- ชื่อ นามสกุลผู้ชำระเบี้ยประกัน	- ค่าจ้าง / เงินเดือน (ข้อมูลทางด้านการเงิน)	- ประวัติการเสพยา
- ความสัมพันธ์กับผู้เอาประกันภัย	- รายได้ต่อปีของตนและรายได้ของกลุ่มสมรส	- ผลตรวจเลือดว่าเป็นโรคที่ติดต่อดี
- สัญชาติ	- รายได้จากแหล่งที่มาอื่นๆ	- ความพิการที่เป็นแต่กำเนิด

ตารางที่ 3.4 บริการประกันชีวิต (ต่อ)

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- เพศ	- แหล่งที่มาของรายได้หลัก (ทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ)	- โรคที่เป็นแต่กำเนิด
- วันเดือนปีเกิด	- เชื้อชาติ	- ประวัติภาวะแทรกซ้อนใน ระหว่างการตั้งครรภ์และการมี บุตรยาก
- หมายเลขประจำตัวประชาชน	- ศาสนาที่นับถือ	
- บัตรข้าราชการ/บัตรพนักงาน รัฐวิสาหกิจ	- ค่าจ้าง / เงินเดือน (ข้อมูล ทางการเงิน)	
- ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์	- รายได้ต่อปี	
- สำเนาหนังสือเดินทาง	- แหล่งที่มาของรายได้หลัก (ทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ)	
- สำเนาใบต่างด้าว	- ประเภทของประกันภัย	
- สำเนาใบอนุญาตทำงาน	- วงเงินประกันภัย	
- สำเนาใบเปลี่ยนชื่อ/นามสกุล	- ระยะเวลาการประกันภัย	
- สมุดทะเบียนรถยนต์	- จำนวนเบี้ยประกัน	
- โทรศัพท์บ้าน	- วิธีการชำระเบี้ยประกัน	
ประเภทของที่อยู่อาศัย	- บัญชีเงินฝาก	
- เวลาสะดวกในการติดต่อ		
- ชื่อสถานที่ทำงานเดิม		
- อายุงานเดิม		
- ที่อยู่ปัจจุบัน		
- ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน		
- ที่อยู่สำหรับการติดต่อ		
- สถานที่ทำงาน		
- กรู๊ปเลือด		

ตารางที่ 3.3 บริการประกันชีวิต (ต่อ)

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- สภาพการอยู่อาศัย		
- สถานภาพการแต่งงาน		
- อายุ ส่วนสูง น้ำหนัก ผู้ชำระเบี้ยประกันภัย		
- บัตรสำคัญของผู้ชำระเบี้ยประกัน		
- อาชีพผู้ชำระเบี้ยประกัน		
- ลายมือชื่อผู้เอาประกัน		
- ลายมือชื่อผู้รับประโยชน์		
- ลายมือชื่อผู้ชำระเบี้ยประกัน		

ตารางที่ 3.5 บริการจัดการกองทุน

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- ชื่อ นามสกุล	- เชื้อชาติ	
- ที่อยู่ (รวมถึงรหัสไปรษณีย์)	- ศาสนาที่นับถือ	
- วันเดือนปีเกิด	- ค่าจ้าง / เงินเดือน (ข้อมูลทางการเงิน)	
- สัญชาติ	- รายได้ต่อปี	
- กรุปเลือด	- แหล่งที่มาของรายได้หลัก (ทั้งในประเทศและต่างประเทศ)	
- หมายเลขประจำตัวประชาชน	- รายได้จากแหล่งที่มาอื่นๆ	
- หมายเลขพาสปอร์ต	- แหล่งที่มาของเงินในการลงทุน	
- เพศ	- วัตถุประสงค์ของการลงทุน	

ตารางที่ 3.5 บริการจัดการกองทุน (ต่อ)

LS : อ่อนไหวน้อย	MS : ปานกลาง	HS : อ่อนไหวมาก
- เลขประจำตัวผู้เสียภาษี	- ประเภทกองทุน	
- โทรศัพท์บ้าน	- กรณีลงทุนเพื่อประโยชน์ ผู้อื่น จะต้องให้ข้อมูลส่วนตัว ของผู้อื่นและความสัมพันธ์	
- โทรศัพท์มือถือ	- ประสบการณ์การลงทุน	
- หมายเลขโทรสาร	- บุคคลที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการ ลงทุน	
- อีเมลล์	- ทรัพย์สินที่ถือครองใน ปัจจุบันได้มาจากแหล่งเงินใด	
- อาชีพ ตำแหน่ง อาชีพเสริม	- มูลค่าทรัพย์สินสุทธิ โดยประมาณ	

จากตัวอย่างข้อมูลส่วนบุคคลที่ธนาคารเก็บรวบรวมจากผู้ใช้บริการดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีทั้งข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปและข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว การเก็บรวบรวม การใช้ การเปิดเผย รวมถึงระบบการรักษาความปลอดภัยของธนาคารในปัจจุบันมักดำเนินการ จัดเก็บ ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลดังกล่าวด้วยวิธีปฏิบัติเดียวกัน ทั้งๆ ที่ข้อมูลที่ธนาคารเก็บรวบรวม นั้น มีความอ่อนไหวแตกต่างกัน จึงอาจเป็นข้อบกพร่องที่ธนาคารควรเตรียมความพร้อมในการ ปรับปรุงแก้ไขระบบและวิธีปฏิบัติงานของธนาคารเพื่อให้รองรับกับมาตรการการคุ้มครองข้อมูล ส่วนบุคคลที่จะมีขึ้นในภายหน้า

ในขณะที่ธนาคารเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลตามตารางข้างต้นจากผู้ขอใช้บริการ ธนาคารไม่ได้แจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการเก็บ รวบรวม วิธีการเก็บรวบรวม ระยะเวลาในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล หรือเงื่อนไขหรือ สิทธิของเจ้าของข้อมูลในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลให้เจ้าของข้อมูลทราบ ผู้ขอใช้บริการจึง คิดเอาเองว่า ธนาคารจำเป็นต้องใช้ข้อมูลเหล่านั้นในการติดต่อกับผู้ให้ข้อมูล หรือนำข้อมูลไป เพื่อพิจารณาอนุมัติในการให้บริการกับผู้ขอใช้บริการ แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลที่ผู้ขอใช้บริการให้กับ ธนาคารอย่างระเอียดแล้วจะพบว่าข้อมูลบางอย่างมิได้ใช้ในการในการติดต่อหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับ บริการที่ขอให้กับธนาคารแต่อย่างใด ตัวอย่างเช่น บริการเงินฝาก ข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับ

การให้บริการ ได้แก่ เชื้อชาติ ศาสนาที่นับถือ ค่าจ้าง/เงินเดือน รายได้ต่อปี แหล่งที่มาของ รายได้หลัก ลักษณะธุรกิจ อายุงาน ชื่อสถานที่ทำงานเดิม อายุงานเดิม ประเภทของที่อยู่อาศัย สถานภาพการแต่งงาน ชื่อคู่สมรสหรือคู่ครองตามกฎหมาย สถานที่ทำงานของคู่สมรส อาชีพและ ตำแหน่งคู่สมรส จำนวนบุตร วุฒิการศึกษาที่ได้รับ มีประกันชีวิตหรือไม่ เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจนเกินความจำเป็นหรือเกินกว่าวัตถุประสงค์ในการ ให้บริการ เป็นการกระทำโดยมีวัตถุประสงค์แอบแฝง เช่น เพื่อนำมาพิจารณาเพื่อเสนอขายบริการ อื่นๆ ของธนาคาร เช่นการเสนอให้ใช้บริการบัตรเครดิต การให้สินเชื่อระยะสั้น การให้เบิกเงิน เกินบัญชี การเปิดบัญชีเดินสะพัด การเสนอให้ฝากเงินระยะยาว การเสนอให้ฝากเงินประเภทอื่นๆ เป็นต้น หรือเพื่อเสนอขายบริการหรือผลิตภัณฑ์ของบริษัทในเครือ เช่นการขายประกันชีวิต ประกัน วินาศภัย การจัดการกองทุน การให้สินเชื่อเพื่อเช่าซื้อทรัพย์สิน เป็นต้น

สำหรับข้อมูลที่เป็นเอกสารธนาคารจะได้จัดเก็บไว้ที่สาขาของธนาคารเพื่อใช้ เป็นหลักฐานอ้างอิง และจะมีการบันทึกข้อมูลเดียวกันไว้ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ และจัดเก็บไว้ในระบบงานกลางของธนาคารที่เชื่อมโยงโดยเครือข่ายภายในของธนาคาร ทำให้ สามารถเรียกดูข้อมูลของผู้ใช้บริการได้ทุกสาขาของธนาคาร

สำหรับมาตรการความปลอดภัยในการเก็บรักษา การใช้และการเปิดเผยของข้อมูลของ ผู้ใช้บริการจะเป็นไปตามนโยบายและระเบียบภายในของธนาคารแต่ละแห่งที่มีความเคร่งครัด แตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมาตรการความปลอดภัยเกี่ยวกับระบบงานเครือข่ายภายในของธนาคาร การกำหนดตัวบุคคลที่สามารถเรียกดูข้อมูลของผู้ใช้บริการได้ เป็นต้น

3.2 การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์

เมื่อธนาคารพาณิชย์ได้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากผู้ขอใช้บริการเรียบร้อยแล้ว และปรากฏข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในฐานข้อมูลของธนาคารซึ่งมี เครือข่ายการให้บริการอยู่ทั่วประเทศไทย พนักงานธนาคารในสาขาของธนาคารแต่ละแห่งสามารถ เรียกดูของลูกค้าได้ โดยการพิมพ์ชื่อ นามสกุล หรือหมายเลขประจำตัวประชาชน หรือหมายเลข บัญชีเงินฝาก หรือเลขทะเบียนผู้ถือหน่วยลงทุน หรือเลขที่สัญญาสินเชื่อ เป็นต้น การเรียกใช้หรือ เข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าจึงมีความสะดวก แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นการเพิ่มความเสี่ยง ที่จะมีการใช้หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าได้โดยง่ายเช่นกัน

วัตถุประสงค์หลักของการเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของธนาคาร คือ การนำข้อมูลไปใช้ ในการติดต่อกับลูกค้าและนำไปใช้พิจารณาในการอนุมัติการให้บริการว่าจะให้บริการตามคำขอ ของผู้ขอใช้บริการหรือไม่ และจะให้บริการภายใต้เงื่อนไขใด ตัวอย่างเช่น

กรณีการฝากเงิน ธนาคารจะพิจารณาจากระยะเวลาการฝากเงิน จำนวนที่ฝาก ประเภทการฝาก เพื่อกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม

กรณีการขอสินเชื่อ ธนาคารจะพิจารณาจากรายได้และแหล่งที่มาของรายได้ของผู้ใช้บริการและคู่สมรส หลักทรัพย์ที่เป็นหลักประกัน รายการทรัพย์สิน เอกสารการเดินบัญชีภาระชำระหนี้ในปัจจุบัน (เช่น หนี้ที่มีกับสถาบันการเงินอื่น จำนวนบุตรที่ศึกษาอยู่ ทรัพย์สินติดภาระ) เพื่อพิจารณาความเสี่ยงและกำหนดวงเงินสินเชื่อ ระยะเวลาและจำนวนเงินการผ่อนชำระดอกเบี้ย และเงื่อนไขการชำระอื่นๆ

กรณีขอใช้บัตรเครดิต ธนาคารจะต้องพิจารณาจากรายได้และแหล่งที่มาของรายได้ของผู้ใช้บริการและคู่สมรส วิธีการรับรายได้ รายจ่ายประจำเดือน ภาระการผ่อนชำระที่อยู่อาศัย ภาระค่าเช่าที่อยู่อาศัย บัตรเครดิตที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เพื่อพิจารณาความเสี่ยงและกำหนดวงเงินบัตรเครดิตหลักและบัตรเครดิตเสริม

ในกรณีที่ธนาคารพาณิชย์กระทำการเป็นตัวแทน นายหน้า หรือผู้ติดต่อให้กับบริษัทในเครือของธนาคาร เมื่อธนาคารได้รับข้อมูลจะจัดส่งข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ขอใช้บริการให้กับบริษัทในเครือที่เป็นเจ้าของผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นเป็นผู้พิจารณาอนุมัติการให้บริการ ทั้งนี้หากธนาคารตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับจากผู้ขอใช้บริการแล้วพบว่าเป็นลูกค้าย่อยเดียวกับลูกค้าของธนาคารแต่มีข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ธนาคารจะแจ้งไปยังลูกค้าเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและบันทึกการแก้ไขเพิ่มเติมลงในระบบการเก็บข้อมูลของธนาคารเพื่อให้มีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นปัจจุบันมากขึ้น

นอกจากการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อพิจารณาให้บริการกับลูกค้าแล้ว ธนาคารพาณิชย์ยังใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ในการติดต่อกับลูกค้า และในการระบุตัวตนของลูกค้าในกรณีที่ไม่สามารถพบหน้าลูกค้าเพื่อตรวจสอบจากบัตรประชาชนได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อทางโทรศัพท์ ทางอินเทอร์เน็ต หรือวิธีการอื่นที่ไม่สามารถพบหน้าลูกค้าได้ในขณะนั้น ธนาคารจะสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อยืนยันว่าเป็นลูกค้าตัวจริง โดยสอบถามจากวันเดือนปีเกิด หมายเลขประจำตัวประชาชน หมายเลขโทรศัพท์ จำนวนเงินที่โอนครั้งล่าสุด วงเงินสินเชื่อ กำหนดวันชำระหนี้ หรือในกรณีการใช้บริการทางอินเทอร์เน็ตจะต้องมีการกรอก UESER ID และ PASSWORD เป็นต้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าในการทำธุรกรรมกับธนาคาร โดยไม่ต้องเดินทางมายังธนาคาร สำหรับการทำธุรกรรมทางโทรศัพท์หรือทางอินเทอร์เน็ต เช่น การโอนเงิน การชำระค่าสินค้าและบริการ การขอเพิ่มวงเงินฉุกเฉิน เป็นต้น นอกจากนี้ข้อมูลส่วนบุคคลยังเป็นประโยชน์ในการดำเนินคดีฟ้องร้องต่อศาลอีกด้วย

ปัจจุบันเพื่อความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติงาน ธนาคารมักจะเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในระบบเครือข่ายของธนาคาร ซึ่งทำให้การเรียกใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าทำได้โดยง่าย เพียงพิมพ์ชื่อ นามสกุล เลขที่บัญชีเงินฝาก หรือหมายเลขบัตรเครดิตของลูกค้าก็สามารถเรียกดูข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าได้เกือบทั้งหมด และด้วยความสะดวกดังกล่าวอาจเป็นช่องทางให้เกิดการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย ตัวอย่างเช่นการสมัครใช้บัตรเครดิต เนื่องจากการสมัครใช้บัตรเครดิตในปัจจุบันสามารถทำได้โดยง่าย โดยผู้ขอสมัครใช้บัตรอาจไม่ต้องแสดงตัวกับตัวแทนของสถาบันการเงินที่ให้บริการบัตรเครดิตก็ได้ (รวบรวมเอกสารฝากให้เพื่อนไปสมัครใช้แทนตนเองก็ได้) หากพนักงานธนาคารต้องการแอบอ้างชื่อของลูกค้าเพื่อนำมาสมัครใช้บัตรเครดิตต่างธนาคาร พนักงานธนาคารย่อมสามารถค้นหาข้อมูลของลูกค้าพร้อมทั้งลายมือชื่อของลูกค้าในระบบเครือข่ายของธนาคาร เช่น เอกสารขอใช้บริการบัตรเครดิตที่ลูกค้านำมายื่นแก่ธนาคาร หนังสือรับรองเงินเดือน ประวัติการฝากถอนเงินย้อนหลัง 3 เดือน สำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน เป็นต้น และนำเอกสารดังกล่าวไปสมัครใช้โดยกรอกที่อยู่สำหรับการติดต่อเป็นที่อยู่ปลอมและเบอร์โทรศัพท์ที่ไม่ได้จดทะเบียนในระบบ เมื่อสถาบันการเงินพิจารณาแล้วเห็นว่าลูกค้ามีคุณสมบัติตามที่กฎหมายกำหนด และมีความสามารถในการชำระหนี้ให้กับสถาบันการเงินได้ สถาบันการเงินก็จะอนุมัติการใช้บัตรเครดิต เมื่อพนักงานธนาคารได้รับบัตรเครดิตก็นำไปใช้ซื้อสินค้าและบริการและไม่ชำระหนี้กับสถาบันการเงิน และเมื่อสถาบันการเงินดำเนินการทวงหนี้ ก็จะส่งไปตามที่อยู่ที่อยู่ผู้แอบอ้างให้ไว้ โดยเจ้าของข้อมูลแท้จริงจะทราบก็ต่อเมื่อมีการฟ้องร้องคดีต่อศาลและมีการคัดที่อยู่ตามสำเนาทะเบียนบ้านจากเขต จึงเห็นได้ว่าหากธนาคารไม่มีระบบรักษาความปลอดภัยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ย่อมเป็นช่องทางที่สะดวกและง่ายดายในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าเพื่อแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

3.3 การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยธนาคารพาณิชย์

จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ธนาคารพาณิชย์ได้มีการพัฒนาระบบการเก็บรวบรวมข้อมูลให้มีความทันสมัยและสามารถค้นหาใช้สอยได้โดยง่ายและสะดวกรวดเร็ว และธนาคารยังมีระบบคัดแยกข้อมูลโดยจัดกลุ่มลูกค้าได้จากการใช้บริการ จำนวนวงเงินฝาก อายุ เพศ ฐานเงินเดือนหรือรายรับ ประวัติการชำระหนี้ การนำเงินลงทุนในกองทุนที่ธนาคารเป็นตัวแทนจำหน่าย เป็นต้น ซึ่งโดยข้อเท็จจริงแล้วแม้องค์กรใดจะครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้มากมายเพียงใดก็ตาม แต่หากไม่มีระบบคัดแยกข้อมูลหรือการเลือกข้อมูลเฉพาะกลุ่มเฉพาะก่อนออกมาได้ การแสวงหาประโยชน์จากข้อมูลย่อมทำได้ยาก การคัดแยกข้อมูลด้วยระบบที่ทันสมัย

ของธนาคารดังกล่าวข้างต้น นอกจากจะใช้ระบบดังกล่าวเป็นประโยชน์ในการให้บริการและการสืบค้นข้อมูลแล้ว ยังมีการพัฒนาโดยการหาประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองในหลายๆด้าน ทั้งเพื่อผลประโยชน์ของธนาคารพาณิชย์ บริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์ และองค์กรธุรกิจอื่น

โดยปกติการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ ธนาคารไม่มีหน้าที่ในการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลต่อบุคคลภายนอก องค์กรเอกชน หรือองค์กรของรัฐ เว้นแต่เป็นกรณีที่เจ้าของข้อมูลให้ความยินยอม หรือเป็นการเปิดเผยให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐร้องขอเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวนการสอบสวนหรือการฟ้องคดี หรือเป็นการเปิดเผยต่อศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอข้อมูลส่วนบุคคล หรือเป็นการเปิดเผยตามกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ เช่น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 เป็นต้น

แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วธนาคารพาณิชย์มีการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าของธนาคารกับลูกค้าของบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์อยู่เป็นประจำ ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น เพื่อให้ข้อมูลที่แต่ละฝ่ายครอบครองอยู่มีความสมบูรณ์และเป็นปัจจุบันมากยิ่งขึ้น หรือเพื่อหาลูกค้ารายใหม่ๆ ให้กับธนาคารพาณิชย์และบริษัทในเครือของธนาคารไปด้วยพร้อมๆ กัน เป็นต้น ซึ่งโดยทางปฏิบัติธนาคารมักจะให้สาขาของธนาคารเป็นตัวแทนในการติดต่อกับลูกค้าและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หรือบริการของบริษัทในเครือไปยังลูกค้า ตัวอย่างเช่น เมื่อลูกค้าไปติดต่อกับสาขาธนาคารเพื่อเปิดบัญชีหรือขอใช้บริการใดๆ พนักงานธนาคารมักจะสอบถามว่าลูกค้ามีประกันชีวิตหรือไม่ มีประกันอุบัติเหตุหรือไม่ ลูกค้าสนใจลงทุนในกองทุนรวมหรือไม่ พร้อมทั้งเสนอขายผลิตภัณฑ์หรือบริการของบริษัทในเครือของธนาคารและบริการไปพร้อมๆ กัน เช่น การเชิญชวนให้ทำประกันอุบัติเหตุ ประกันชีวิต ซื้อหน่วยลงทุน เป็นต้น นอกจากนี้ในบางกรณีธนาคารพาณิชย์ยังจัดรายการส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์และบริการของตนพบกับบริการของบริษัทในเครือไปด้วย ตัวอย่างเช่น การให้ฝากเงินเป็นประจำทุกเดือนเดือนละไม่น้อยกว่า 2,000 บาท และจะได้รับการคุ้มครองอุบัติเหตุในวงเงินจำนวน 50,000 บาท หรือการฝากประจำพร้อมกับซื้อหน่วยลงทุนจะได้รับดอกเบี้ยเงินฝากในอัตราสูงกว่าปกติ เป็นต้น ซึ่งการให้บริการของบริษัทในเครือและธนาคารพร้อมๆ กัน ธนาคารและบริษัทในเครือย่อมต้องครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้ารายเดียวกันอย่างแน่นอน แต่ต่อมาเมื่อลูกค้าเลิกใช้บริการกับบริษัทในเครือและเลือกใช้บริการธนาคารเพียงอย่างเดียวหรือในทางกลับกัน ธนาคารและบริษัทในเครือก็ยังคงมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันเสมอเพื่อให้ข้อมูลของทั้งสองฝ่ายเป็นปัจจุบันและครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุด และทำการเสนอขายผลิตภัณฑ์หรือบริการในช่องทาง

อื่นต่อไปเรื่อย เช่น การส่งจดหมาย ข้อความทางโทรศัพท์ การพูดคุยทางโทรศัพท์ หรือไปรษณีย์ อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น

เนื่องด้วยธนาคารพาณิชย์มีระบบการคัดแยกข้อมูลอันทันสมัยที่สามารถจำแนกข้อมูลส่วนบุคคลได้จากเพศ ช่วงอายุ ที่อยู่ รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษา เป็นต้น จึงเป็นช่องทางให้ธนาคารแสวงหาประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว โดยการขายข้อมูลส่วนบุคคลให้กับบุคคลภายนอก หรือที่เรียกกันว่า “การขายข้อมูล” โดยการนำข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการที่อยู่ในความครอบครองของธนาคารมาคัดแยกให้ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อข้อมูล และจึงส่งหรือโอนให้กับผู้ซื้อข้อมูล ซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวจะประกอบไปด้วยชื่อ นามสกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ อีเมล และข้อมูลที่อยู่ร้องขอ เพื่อให้ผู้ซื้อนำข้อมูลไปใช้ในการขายตรงหรือการตลาดแบบตรงหรือใช้ในวัตถุประสงค์อื่นต่อไป โดยผู้บริการไม่ได้รู้เห็นหรือยินยอมด้วยการกระทำดังกล่าวจึงเป็นการกระทำโดยจงใจให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายเป็นการละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวและการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 35 แต่ธนาคารพาณิชย์ก็ยังคงมีการขายข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการให้กับบุคคลภายนอกเรื่อยมา เนื่องจากกฎหมายไทยยังไม่มีบทบัญญัติที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการเฉพาะ อีกทั้งการพิสูจน์ถึงกระบวนการขายข้อมูลดังกล่าวอาจได้ยากและความเสียหายไม่ปรากฏชัดเจน

กรณีตัวอย่างการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ถูกต้องต่อบุคคลที่สามหรือปฏิบัติผิดหลักการเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

กรณีที่ 1 คำร้องทุกข์หมายเลข 9 (2003) ตาม Privacy Act ของออสเตรเลีย⁷⁹ ซึ่งปรากฏข้อเท็จจริงว่าผู้ร้องทุกข์เป็นสามีภริยาที่ถือบัญชีร่วมกันในสถาบันการเงินแห่งหนึ่ง โดยพนักงานของสถาบันการเงินดังกล่าวได้ดำเนินการเชื่อมโยงหมายเลขบัญชีผิดพลาด โดยเชื่อมโยงหมายเลขบัญชีของผู้ร้องทุกข์ไปยังบัญชีของบุคคลอื่นที่มีชื่อเหมือนกันกับผู้ร้องทุกข์ และเนื่องจากความผิดพลาดดังกล่าว ทำให้พนักงานของสถาบันการเงินส่งรายการทางบัญชีของผู้ร้องทุกข์ไปให้แก่บุคคลอื่น เป็นผลให้บุคคลอื่นซึ่งทำธุรกรรมทางการเงินอยู่กับผู้ร้องทุกข์ได้รับทราบสถานะทางการเงินของผู้ร้องทุกข์และเรียกร้องให้ผู้ร้องทุกข์ต้องเพิ่มเติมหลักประกันในการทำธุรกรรมดังกล่าว ดังนั้นผู้ร้องทุกข์ได้เรียกร้องให้สถาบันการเงินชดเชยค่าเสียหายเป็นเงินจำนวน 1,000 เหรียญ เพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการหาหลักประกันเพิ่มเติมและเพื่อชดเชยความเป็น

⁷⁹ สืบค้นจาก http://www.privacy.gov.au/publications/casenotes/ccn9_03.pdf

ทุกข์จากความกังวลใจในการจัดหาหลักประกันตาม Privacy Act 1988 ใน National Privacy Principles ข้อ 3 กำหนดให้ผู้ที่ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องจัดให้มีขั้นตอนที่เหมาะสมเพื่อให้ข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยมีความถูกต้องแท้จริง สมบูรณ์ครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน และข้อ 2.1 เป็นบทบัญญัติที่วางข้อจำกัดในการใช้และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลว่าโดยหลักแล้วต้องใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวมาเท่านั้น เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นข้อใดข้อหนึ่งตามที่กฎหมายกำหนด อันได้แก่ การใช้หรือเปิดเผยเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่เกี่ยวข้องโดยตรงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมและการใช้หรือเปิดเผยดังกล่าวมีเหตุอันควรที่เจ้าของข้อมูลจะคาดหมายได้ ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลหรือมีกฎหมายกำหนดหรือให้อนุญาตไว้ ซึ่งตามกรณีข้างต้นไม่ปรากฏว่าเข้าข้อยกเว้นข้อใด

ความผิดพลาดของการเชื่อมโยงสองบัญชีเข้าด้วยกันเป็นผลให้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ร้องทุกข์ถูกเปิดเผยต่อบุคคลอื่นอันเป็นการฝ่าฝืนหลักการของกฎหมายดังกล่าวข้างต้น เมื่อทางสถาบันการเงินได้ตรวจสอบตามคำร้องทุกข์ของผู้ร้องทุกข์และพบว่าเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นจริง ซึ่งทางสถาบันการเงินก็ได้แก้ไขเหตุการณ์ดังกล่าวโดยการขอโทษต่อผู้ร้องทุกข์และทำการอบรมพนักงานของสถาบันการเงินเพิ่มเติมพร้อมทั้งยินยอมชดเชยค่าเสียหายจำนวน 1,000 เหรียญตามที่ผู้ร้องทุกข์เรียกร้อง

กรณีที่ 2 คำร้องทุกข์หมายเลข 183 ตามกฎหมาย Personal information protection and electronic document Act ของแคนาดา⁸⁰ ซึ่งผู้ร้องทุกข์ได้ร้องทุกข์ต่อ Privacy commissioner of canada ว่าธนาคารได้ปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลอันเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายและขั้นตอนในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการใช้ข้อมูลดังกล่าวในทางมิชอบ

จากการสืบสวนของ Commissioner พบว่าผู้ร้องทุกข์ซึ่งเป็นผู้เสียหายจากกรณีข้อมูลที่ไฉ่ยิ่นย่นตัวบุคคลของผู้ร้องทุกข์ที่อยู่ในความครอบครองของธนาคารได้ถูกขโมยไป (Identity theft) ได้ขอสำเนาข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายและขั้นตอนในการป้องกันการถือโกงของธนาคารเนื่องจากผู้ร้องทุกข์ได้ทราบจากพนักงานของธนาคารอีกแห่งหนึ่งว่าธนาคารได้ปรับปรุงนโยบายและขั้นตอนในการป้องกันการถือโกงภายหลังเกิดกรณีขโมยข้อมูลแล้ว ดังนั้น ผู้ร้องทุกข์จึงต้องการขอสำเนานโยบายและขั้นตอนของธนาคารเพื่อเปรียบเทียบระหว่างนโยบายและขั้นตอนฉบับเก่าและนโยบายและขั้นตอนฉบับใหม่เพื่อจะได้ทราบว่าธนาคารได้ปรับปรุงให้ดีขึ้นหรือไม่หลังจากได้รับบทเรียนในกรณีของผู้ร้องทุกข์ แต่ธนาคารได้ปฏิเสธคำขอดังกล่าวโดยให้เหตุผลว่าข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลเกี่ยวกับกิจการภายในของธนาคาร

⁸⁰ สืบค้นจาก http://www.privcom.gc.ca/cf-dc/2003/cf-dc_030710_03_e.asp

นอกจากนี้ ธานาคารได้ชี้แจงต่อ Commissioner ว่าธานาคารได้มีการเผยแพร่นโยบายและขั้นตอนในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในเอกสารแผ่นพับและได้เผยแพร่ผ่านทางเว็บไซต์ของธานาคารด้วย แต่สำหรับข้อมูลอันเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการและขั้นตอนในการติดตามตรวจสอบการถือ โกงนั้น ธานาคาร ไม่อาจเปิดเผยได้เพราะจะทำให้ลูกค้าของธานาคารตกอยู่ในอันตราย เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวจะทำให้สามารถหลีกเลี่ยงมาตรการในการรักษาความปลอดภัยและการป้องกันที่ธานาคารใช้อยู่ได้ ด้วยเหตุนี้ ธานาคารจึงยืนยันที่จะไม่เปิดเผยข้อมูลตามที่ผู้ร้องทุกข์ร้องขอเพื่อให้มาตรการรักษาความปลอดภัยของธานาคารยังสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ต่อกรณีข้างต้น ตามหลักการข้อที่ 4.8 กำหนดเอาไว้ว่าผู้ที่ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องจัดให้บุคคลใดๆ สามารถเข้าถึงนโยบายและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการบริการจัดการข้อมูลส่วนบุคคลได้ และตามหลักการข้อที่ 4.8.2(d) กำหนดว่าข้อมูลที่จะต้องจัดให้เข้าถึงได้นั้นจะต้องรวมถึงสำเนาของแผ่นพับหรือสำเนาข้อมูลอื่นใดที่แสดงให้เห็นถึงนโยบาย มาตรฐาน หรือจริยธรรมของผู้ควบคุมข้อมูล

ในกรณีนี้ ประเด็นที่ Commissioner ต้องพิจารณา คือ ผู้ควบคุมข้อมูลควรจะทำอย่างไรเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างหน้าที่ตามกฎหมายในการแจ้งให้สาธารณชนได้ทราบถึงนโยบายและวิธีการที่ผู้ควบคุมใช้ในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของตนเองกับการทำให้มาตรการในการรักษาความปลอดภัยที่ใช้เพื่อให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในขณะที่ผู้ร้องทุกข์ต้องการจะทราบข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าธานาคารได้พยายามป้องกันที่เคเกิดขึ้นกับผู้ร้องทุกข์เพื่อไม่ให้เกิดขึ้นอีก Commissioner มีความเห็นว่าธานาคารต้องพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลที่ตามมาในการจัดทำรายละเอียดของนโยบายความเป็นส่วนตัวและวิธีการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล นอกจากนี้ Commissioner ยังเห็นว่าธานาคารมีเหตุผล (logical) ที่จะไม่ต้องเปิดวิธีการเฉพาะที่ใช้ในการป้องกันการถือ โกง เพราะการเปิดเผยจะเป็นการให้ข้อมูลที่อาจถูกนำไปใช้หลีกเลี่ยงมาตรการรักษาความปลอดภัยของธานาคาร ด้วยเหตุนี้ Commissioner จึงมีความเห็นว่าธานาคารมิได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนหลักการตามกฎหมายแต่อย่างใด

บทที่ 4

วิเคราะห์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. เฉพาะกรณีข้อมูลส่วนบุคคล ที่อยู่ในความครอบครองของธนาคารพาณิชย์

หากจะกล่าวถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยแล้ว จะพบว่ามีความหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้องหรือมีการบัญญัติให้ความคุ้มครองไว้อยู่แล้ว อาทิ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หรือ พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 เป็นต้น โดยกฎหมายเหล่านั้นส่วนใหญ่บัญญัติขึ้นเพื่อรองรับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะแต่ยังไม่มียกเว้นบัญญัติในลักษณะที่เป็นการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นการทั่วไป เช่น พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายที่มีเจตนารมณ์หลักเพื่อรองรับสิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ ซึ่งแม้จะมีบทบัญญัติบางส่วนที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้แต่กฎหมายครอบคลุมเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น หรือพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 มีเจตนารมณ์หลักเพื่อกำกับดูแลการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิตรวมทั้งกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการทำธุรกรรมเกี่ยวกับข้อมูลเครดิตเท่านั้น ไม่ครอบคลุมถึงกรณีการประกอบธุรกิจประเภทอื่นๆ จึงต้องมีการกำหนดกลไกในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งเป็นข้อมูลที่สามารถประมวลผลและเผยแพร่ถึงบุคคลจำนวนมากได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็วโดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศอันทันสมัย ทั้งนี้ จึงมีการผลักดันให้เกิดร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ขึ้นในประเทศไทย

การคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ที่มีการร่างโดยยึดหลักการตามแนวทางของต่างประเทศ เช่น กฎหมายของสหภาพยุโรปและภาคพื้นยุโรป กฎหมายของประเทศออสเตรเลีย ฮังการีและนิวซีแลนด์นั้น จะให้คุ้มครองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่ โดยประเด็นที่จะหยิบยกนำมาพิจารณา ได้แก่ การตีความคำนิยามข้อมูลส่วนบุคคล, การตีความคำนิยามให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี, การไม่แยกประเภทข้อมูลส่วนบุคคล และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับการประกอบธุรกิจธนาคาร

พาณิชย์ เนื่องจากประเด็นดังกล่าวมีผลโดยตรงในการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพ และเป็นการคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรธุรกิจขนาดใหญ่ เช่น ธนาคารพาณิชย์ และธุรกิจที่ต้องพึ่งพาข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาด เช่น ธุรกิจขายตรง ธุรกิจตลาดแบบตรง ธุรกิจประกันภัย เป็นต้น

4.1 ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ประเทศไทยแม้จะปรากฏให้เห็นว่ามีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมาตั้งแต่ระดับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา เรื่อยมาจนกระทั่งกฎหมายเฉพาะ อันได้แก่ พระราชบัญญัติข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544 เป็นต้น ซึ่งเป็นการคุ้มครองที่กระจัดกระจายอยู่ตามกฎหมายต่างๆ อย่างไม่เป็นระบบ โดยไม่ได้มีการรวบรวมไว้ในกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่งเพียงฉบับเดียว

ซึ่งเมื่อนำหลักการการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักสากลและกฎหมายฉบับต่างๆ ที่มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมาพิจารณาจะพบว่า แม้รัฐธรรมนูญจะบัญญัติให้มีการคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลซึ่งมีความหมายรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคล และถือได้ว่าการบัญญัติเช่นนี้มีค่าบังคับอยู่ในตัวโดยมีต้องอาศัยกฎหมายลำดับรองใด ๆ มารองรับ กล่าวคือ ผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญรับรองหรือให้ความคุ้มครองสามารถใช้สิทธิทางศาลได้ โดยกล่าวอ้างบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกันสิทธิและเสรีภาพของตนได้เลยก็ตาม แต่ลักษณะการให้ความคุ้มครองโดยรัฐธรรมนูญเป็นการให้ความคุ้มครองในระดับกว้าง ซึ่งโดยปกติมีอรรถาธิบายหลักเกณฑ์หรือมาตรการต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นรายละเอียดไว้ในรัฐธรรมนูญได้ ดังนั้น บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพียงอย่างเดียวไม่น่าที่จะให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่จัดเก็บในภาคเอกชนได้อย่างเพียงพอ

นอกจากนี้ ขอบเขตการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามหลักกฎหมายละเมิดที่ปรากฏในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลในลักษณะกว้าง รวมถึงสิทธิส่วนบุคคลซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานประเภทหนึ่ง กล่าวคือ เป็นการให้ความคุ้มครองกับสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เกิดจากการกระทำละเมิดของบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ไม่ว่าจะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อก็ตาม (มาตรา 420) การให้ความคุ้มครองในกรณีที่มีความเสียหายนั้นเกิดจากการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่นๆ (มาตรา 422) ตลอดจนการให้ความคุ้มครองแก่ชื่อเสียง

เกียรติคุณ ทางทำมาหาได้ หรือ ทางเจริญของบุคคลใดบุคคลหนึ่งจากการกล่าวหรือไขข่าว
แพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนความจริง (มาตรา 423)

ส่วนบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามที่ปรากฏในประมวลกฎหมาย
อาญาเป็นบทบัญญัติที่กำหนดถึงฐานความผิดและบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิด โดยบทบัญญัติ
ที่ใกล้เคียง ได้แก่ มาตรา 163 มาตรา 164 มาตรา 322 มาตรา 323 และมาตรา 326 ซึ่งเป็น
การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจากการเปิดเผยโดยเจ้าพนักงานไปรษณีย์ โทรเลข โทรศัพท์ และ
ความผิดฐานเปิดเผยความลับเท่านั้น

เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญาแล้ว
จะเห็นได้ว่า ประมวลกฎหมายทั้งสองฉบับมีการให้ความคุ้มครองแก่สิทธิในข้อมูลส่วนบุคคล
เช่นเดียวกับสิทธิทั่วไปอื่นๆ เช่น สิทธิในทรัพย์สิน ร่างกาย อนามัย ฯลฯ โดยไม่ได้มุ่งคุ้มครอง
ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างครอบคลุม เนื่องจากสิทธิดังกล่าวกับสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลมีลักษณะ
แตกต่างกัน และกฎหมายทั้งสองฉบับนี้ยังผลักภาระการพิสูจน์ไปให้แก่ผู้เสียหาย ทั้งยังขาด
บทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไข และมาตรการที่สำคัญ จำเป็นเฉพาะเจาะจง
ที่จะเป็นหลักประกันให้แก่เรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลได้อย่างเพียงพอตามหลักสากล

ในส่วนของพระราชบัญญัติต่าง ๆ นั้น แม้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ
พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 จะเป็นกฎหมาย
ที่มีการบัญญัติให้การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้มากที่สุดและเป็นไปตามหลักการการคุ้มครอง
ข้อมูลส่วนบุคคลสากล แต่กฎหมายทั้งสองฉบับต่างก็มีข้อจำกัด นั่นคือ พระราชบัญญัติข้อมูล
ข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จะให้ความคุ้มครองเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ใน
ความครอบครองของหน่วยงานรัฐ ส่วนพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545
ก็จะให้ความคุ้มครองเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับการให้สินเชื่อเท่านั้น ซึ่งมีผลทำให้ข้อมูล
ส่วนบุคคลอีกจำพวกหนึ่งไม่อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับ ได้แก่ ข้อมูล
ส่วนบุคคลที่อยู่ในครอบครองของภาคเอกชน

นอกจากนี้ มาตรา 9 วรรคสาม⁸¹ แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ
พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม มีสิทธิในการเข้าตรวจดู
ข้อมูลข่าวสารของราชการได้โดยมาตรานี้ถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานของกฎหมายข้อมูลข่าวสาร
ของราชการไทย ตามหลักการว่า เปิดเผยเป็นหลัก ปกปิดเป็นข้อยกเว้น ซึ่งโดยหลักการแล้ว

⁸¹ มาตรา 9 วรรคสาม บัญญัติว่า

...บุคคลไม่ว่าจะมีส่วนได้เสียเกี่ยวข้องหรือไม่ก็ตาม ย่อมมีสิทธิเข้าตรวจดู ขอสำเนาหรือขอสำเนาที่มี
คำรับรองถูกต้องของข้อมูลข่าวสารตามวรรคหนึ่งได้...

น่าจะเป็นสิ่งที่ดี แต่ในทางปฏิบัติก็เกิดคำถามขึ้นถึงความเหมาะสม เช่น ผลการสอบสวนทางวินัยของข้าราชการคนหนึ่ง หากมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องจะขอดูได้หรือไม่ หรือ โฉนดที่ดินของนาย ก. นาย ข. จะขอดูได้หรือไม่ทั้งๆ ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดเลย

แม้มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จะได้ให้ความคุ้มครองในการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลของหน่วยงานรัฐเอาไว้ว่าจะต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลที่ได้รับไว้ล่วงหน้าหรือในขณะนั้นก่อนแล้วก็ตาม แต่อาจเกิดปัญหาในทางปฏิบัติได้เพราะกฎหมายได้ให้สิทธิในลักษณะกว้างเสียก่อนแล้วบุคคลทั่วไปจึงสามารถขอข้อมูลจากหน่วยงานราชการได้ หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมไว้ก่อนแล้ว ซึ่งมีผลให้ผู้ขอข้อมูลไม่ตระหนักถึงการเคารพสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลของคนอื่น แต่ถ้ากฎหมายได้มีมาตรการที่จะกั้นกรองให้สิทธิในการขอข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเฉพาะบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีการจำแนกแยกแยะผู้ที่เกี่ยวข้องไว้ด้วยก็น่าจะเป็นการดีกว่า ดังเช่น ในประเทศฝรั่งเศสที่มีการแยกแยะข้อมูลข่าวสารที่ห้ามมิให้เปิดเผยในรัฐบัญญัติเลขที่ 78-753 ลงวันที่ 17 กรกฎาคม 1978 ว่าด้วยมาตรการต่างๆ เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายปกครองและประชาชน และบทบัญญัติต่างๆ ทางปกครอง สังคมและภาษี แก้ไขเพิ่มเติมโดยรัฐบัญญัติ เลขที่ 2000-321 ลงวันที่ 12 เมษายน 2000 ว่าด้วยสิทธิของพลเมืองในความสัมพันธ์กับฝ่ายปกครอง ซึ่งได้บัญญัติแยกเป็น 2 ประเภท คือ

- (1) ข้อมูลข่าวสารที่ห้ามเปิดเผยโดยทั่วไป (มาตรา 6-1)⁸² และ
- (2) ข้อมูลข่าวสารที่เปิดเผยได้เฉพาะกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (มาตรา 6-11)⁸³

⁸² มาตรา 6-1 บัญญัติว่า ห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารทางปกครองซึ่งการตรวจดูหรือการเปิดเผยจะมีผลกระทบต่อ

- ความลับในการตัดสินใจของรัฐบาลหรือองค์กรของฝ่ายบริหารต่าง ๆ
- ความลับในการป้องกันประเทศ
- การดำเนินนโยบายต่างประเทศของฝรั่งเศส
- ความมั่นคงของรัฐ ความปลอดภัยสาธารณะ หรือความปลอดภัยของบุคคล
- การเงินและรายจ่ายสาธารณะ
- การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล
- การค้นหาผู้กระทำผิดทางอาญา ภาษีหรือศุลกากรขององค์กรที่มีอำนาจในเรื่องดังกล่าว
- หรือความลับอื่น ๆ ที่กฎหมายคุ้มครอง.

⁸³ มาตรา 6-11 ข้อมูลข่าวสารทางปกครองที่สามารถเปิดเผยเฉพาะแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ข้อมูลข่าวสารที่

การแยกข้อมูลข่าวสารไว้สองประเภทข้างต้นจะเป็นผลดี ทั้งในฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐเอง ผู้มีหน้าที่ให้บริการและประชาชนที่จะขอใช้สิทธิ เพราะจะทำให้ทุกฝ่ายต่างทราบถึงขอบเขต ในสิทธิและหน้าที่ของตนอย่างชัดเจนว่าข้อมูลข่าวสารใดบ้างที่ตนสามารถให้บริการแก่ประชาชน หรือจะขอรับรู้รับทราบข้อมูลอะไรได้บ้าง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการใช้และตีความของเจ้าหน้าที่ รัฐในทางปฏิบัติโดยไม่ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งมากนักเพราะมีความชัดเจนในตัวกฎหมาย

จากการศึกษาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น หากพิจารณาในแง่ของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชนแล้ว จะเห็นว่ากฎหมายมหาชนจะมุ่งคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองขององค์กร ภาครัฐซึ่งไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลที่อยู่ในความครอบครองเอกชน ในขณะที่กฎหมายเอกชนแม้จะให้ คุ้มครองการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดจากการกระทำของเอกชนด้วยกัน แต่ก็ไม่ครอบคลุม องค์กรเอกชนทุกองค์กรและทุกสาขาอาชีพ อีกทั้งมิได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการในการ คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นเป็นการเฉพาะ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายมหาชน และกฎหมายเอกชนดังกล่าวจึงยังไม่ครอบคลุมและไม่เท่าทันต่อสถานการณ์การละเมิดข้อมูล ส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

เมื่อประเทศไทยยังขาดกฎหมายที่บัญญัติให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในภาคเอกชนไว้เป็นการเฉพาะ ทั้งๆที่ข้อมูลที่มีการจัดเก็บโดยภาคเอกชนก็มีปริมาณมาก ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการจัดเก็บโดยภาครัฐแต่อย่างใด เช่น ข้อมูลผู้เปิดบัญชีเงิน ฝาก ข้อมูลผู้ซื้อหน่วยลงทุน หรือข้อมูลผู้ใช้บริการด้านต่างๆ กับธนาคารพาณิชย์ ข้อมูลของ พนักงานหรือลูกจ้างของบริษัทหรือห้าง/ร้านเอกชนต่างๆ ข้อมูลในโรงพยาบาลเอกชน ข้อมูลของ ผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกบัตรเครดิต (มิใช่บัตรเครดิต) เพื่อให้ได้รับเปอร์เซ็นต์ส่วนลดในการซื้อสินค้า หรือให้ได้รับการบริการที่ดีขึ้น อาทิเช่น สมาชิกบัตรห้างสรรพสินค้า สมาชิกบัตรของผลิตภัณฑ์ เครื่องสำอางยี่ห้อต่าง ๆ เป็นต้น และด้วยเหตุดังกล่าวอาจจะมีผลทำให้ผู้ประกอบการ

-
- การเปิดเผยจะมีผลกระทบต่อความลับในชีวิตส่วนตัว หรือข้อมูลส่วนบุคคลหรือความลับทาง การแพทย์และความลับทางการค้าและอุตสาหกรรม
 - มีการประเมินหรือตัดสินในคุณภาพของบุคคลธรรมดาที่ถูกระบุชื่อหรือสามารถระบุตัวบุคคลได้ โดยง่าย
 - ทำให้ปรากฏถึงสถานะของบุคคลซึ่งการเปิดเผยลักษณะดังกล่าวจะมีผลทำให้เสียหาย ข้อมูลข่าวสารในทางการแพทย์จะเปิดเผยแพร่ผู้มีส่วนได้ก็แต่โดยแพทย์ซึ่งผู้มีส่วนได้เสียแต่งตั้งขึ้น เพื่อการนั้น.

ซึ่งได้เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าของตนไว้เป็นจำนวนมากเช่นธนาคารพาณิชย์ ไม่ให้ความสำคัญกับข้อมูลส่วนบุคคล หรือกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่เหมาะสม หรือมีการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยขาดความระมัดระวังเท่าที่ควร หรือมีการอาศัยช่องว่างของกฎหมายในการหาผลประโยชน์ที่มิชอบ ซึ่งหากเกิดกรณีดังกล่าวย่อมจะส่งผลร้ายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นๆ ดังนั้นจึงควรจัดให้มีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นเป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อกำหนดกลไกในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นธรรมและเหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบัน

4.2 การคุ้มครองตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ที่อยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกา

ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในภาคเอกชน ขณะนี้ปัญหาสำคัญก็คือ การที่ยังไม่มีกฎหมายที่บัญญัติกฎหมายทั่วไปเพื่อควบคุมการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล ที่สามารถใช้บังคับกับการดำเนินงานของเอกชนครอบคลุมในทุกประเภท ปัจจุบันคงมีแต่พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 เพียงฉบับเดียว ซึ่งย่อมไม่เพียงพอที่จะสามารถใช้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งหมดที่อยู่ในความครอบครองภาคเอกชนได้

ดังนั้นแล้วความจำเป็นในการเร่งรีบให้มีการตรากฎหมายเรื่องนี้ออกมาใช้บังคับจึงเป็นความสำคัญอันดับแรก ประเด็นที่น่าตั้งเป็นข้อสังเกตในร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ซึ่งได้กำหนดให้มีคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยเฉพาะ แยกต่างหากจากคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 นั้น หากพิจารณาในต่างประเทศ เช่น แคนาดาและฝรั่งเศส เดิมที่มีคณะกรรมการที่ดูแลข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายแยกออกเป็น 2 คณะต่างหากจากกันเช่นกัน แต่ก็ได้มีการปรับปรุงภายหลังจากที่กฎหมายได้ใช้บังคับมาระยะหนึ่ง กล่าวคือ ประเทศแคนาดามีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในระดับประเทศ 2 ฉบับ ได้แก่ Privacy Act 1980 และ Personal information protection and electronic document act 2000 ในขณะที่ประเทศฝรั่งเศสก็มีกฎหมายเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลสองฉบับเหมือนกัน โดยกฎหมายทั้งสองฉบับต่างก็มีคณะกรรมการของตัวเองดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น ๆ และทำให้เกิดการตีความข้อความในกฎหมายแตกต่างกัน จนในที่สุดนำไปสู่การแก้ไขกฎหมายโดยมีเนื้อหาสาระ

ให้คณะกรรมการ CADA มีอำนาจในการให้ความเห็นเกี่ยวกับการตีความ ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพในการตีความบังคับใช้กฎหมายมากยิ่งขึ้น⁸⁴

ทั้งนี้ โดยส่วนตัวผู้ศึกษาเห็นว่า การแยกคณะกรรมการที่ดูแลการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเป็นคณะกรรมการคนละชุดของประเทศไทยตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... นั้น ก็น่าจะสอดคล้องกับลักษณะของการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในวัตถุประสงค์ของการบังคับใช้กฎหมายแต่ละฉบับ และยังมี ความแตกต่างกันระหว่างข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในภาครัฐที่ถือว่ามีอีกสถานะหนึ่ง คือ “ข่าวสารของราชการ” กับข้อมูลส่วนบุคคลในภาคเอกชน แต่กระนั้นมีความเป็นไปได้เพื่อป้องกันปัญหา เอกภาพในการตีความกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตก็อาจพิจารณาใช้แนวทางของประเทศ ฝรั่งเศสที่รวมอำนาจในการวินิจฉัยไว้กับคณะกรรมการเพียงชุดเดียว

จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรปและกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศกับร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... ของไทย ผู้ศึกษาเห็นว่าควรเพิ่มเติมบทบัญญัติบางประการเพื่อให้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. มีประสิทธิภาพในการบังคับใช้มากยิ่งขึ้น ดังนี้

1) การยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ... กำหนดเพียงว่า “...เว้นแต่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เรื่องหนึ่งเรื่องใดกำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้น การยกเว้นการบังคับใช้กับการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะใดหรือกิจการประเภทใดให้ตราเป็นกฎกระทรวง” ซึ่งเป็นการกำหนดการยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายในลักษณะกว้างและให้เพิ่มเติมการยกเว้นการบังคับใช้ได้โดยกฎกระทรวง แต่อย่างไรก็ดี ควรกำหนดการยกเว้นการบังคับใช้กฎหมายบางประการไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนและผู้ใช้กฎหมายเข้าใจถึงขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายมากขึ้น เช่น พระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่ใช้บังคับกับการประมวลผลเพื่อรักษาความมั่นคงของชาติ การดำเนินการตามกฎหมายอาญา การเปิดเผยข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติ ตามกฎหมาย การกระทำของผู้มีวิชาชีพสื่อสารมวลชนที่ทำการเขียนข่าว การประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำโดยบุคคลธรรมดาเพื่อวัตถุประสงค์ส่วนตัว เป็นต้น

2) บทบัญญัติกำหนดรายละเอียดในการจำแนกแยกแยะประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลในลักษณะต่างๆ ตามแบบอย่างในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว (Sensitive data) ที่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองมากกว่า

⁸⁴ สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2547). กฎหมายข้อมูลข่าวสารทางปกครองของประเทศไทย. หน้า 75.

ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (Normal data หรือ Non-sensitive data) ซึ่งการไม่ได้บัญญัติไว้ชัดเจนย่อมส่งผลให้มาตรการดูแลข้อมูลส่วนบุคคลนั้นมีปัญหาตามมาได้

3) เมื่อมีการจำแนกประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลตามความอ่อนไหวของข้อมูลแล้ว ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติกำหนดวิธีปฏิบัติและการจัดการกับข้อมูลส่วนบุคคลแยกตามประเภทของข้อมูลเช่นกัน เพื่อให้มีการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในแต่ละประเภทอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ที่น่าจะได้มีการกำหนดมาตรการในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบางประเภทในเชิงหลักการสำคัญไว้ก่อน เพื่อให้การออกอนุบัญญัติมารองรับนั้นจะได้ครอบคลุมประเด็นสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน เช่น การคุ้มครองข้อมูลด้านการเงิน การคุ้มครองข้อมูลในการสมัครงาน หรือสมัครเป็นสมาชิกกลุ่มบุคคล เป็นต้น

4) บทบัญญัติยกเว้นให้ธุรกิจขายตรงสามารถนำข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (Normal data หรือ Non-sensitive data) ไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาดได้ โดยนำไปใช้ได้เท่าที่ไม่ก่อความเดือดร้อนรบกวนเจ้าของข้อมูลจนเกินสมควร และกำหนดให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิยกเลิกการนำข้อมูลส่วนบุคคลของตนไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาดเมื่อใดก็ได้ ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศที่ได้มีการขยายตัวของธุรกิจการขายตรงและตลาดแบบตรงมากขึ้น เพราะเป็นธุรกิจที่ลงทุนน้อยกว่าการมีหน้าร้านเป็นของตนเองหรือการฝากขายกับห้างร้านต่างๆ และยังเป็น การเข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้โดยไม่ต้องลงทุนกับการโฆษณามากนัก ซึ่งเป็นผลดีกับทั้งผู้ขายที่ไม่ต้องมีต้นทุนในการโฆษณาสินค้า และผู้ซื้อได้ซื้อสินค้าหรือบริการที่มีราคาต่ำกว่าสินค้าหรือบริการที่การบวกต้นทุนสื่อโฆษณารวมอยู่ด้วย อีกทั้งปัจจุบันมีการขายของออนไลน์ที่ได้มีการขยายตัวเพิ่มมากขึ้นทวีคูณ การนำข้อมูลส่วนบุคคลมาใช้ประโยชน์กับธุรกิจเพิ่มการขยายตัวของเศรษฐกิจของประเทศ โดยไม่ทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเดือดร้อนจนเกินไปย่อมเป็นผลดีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยอาจกำหนดกฎหมายให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรงหรือตลาดแบบตรงดูแลการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยเคร่งครัด โดยจัดเป็นประมวลจริยธรรมหรือระเบียบปฏิบัติภายในหน่วยงาน เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวอยู่ส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เช่น การกำหนดวิธีการติดต่อกับเจ้าของข้อมูล (เช่น ติดต่อทางจดหมายเท่านั้น หรือติดต่อทางโทรศัพท์ได้ไม่เกิน 2 นาที หรือการส่งข้อความทางโทรศัพท์ (SMS) ได้ไม่เกินเดือนละกี่ครั้ง กำหนดช่วงเวลาในการติดต่อโฆษณา เป็นต้น)

5) กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับใช้เป็นมาตรฐานความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล โดยกำหนดให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องดำเนินการจัดเก็บและควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดยคำนึงถึงนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและลักษณะเฉพาะในการประมวลผลข้อมูลนั้นๆ

รวมถึงมาตรการความปลอดภัยที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการทำลายข้อมูลหรือทำให้ข้อมูลเสียหาย การเข้าถึงข้อมูลโดยปราศจากอำนาจ หรือการนำมาสู่การประมวลผลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้นในขณะที่มีการรวบรวมข้อมูล และให้ปรับปรุงมาตรการดังกล่าวให้มีความทันสมัยตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อย่างน้อยทุกๆ 2 ปี เป็นต้น

4.3 ปัญหาเกี่ยวกับการตีความคำนิยามข้อมูลส่วนบุคคล

ในการศึกษากร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล คำหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมาก เพราะถือเป็นคำที่มีบทบาทหลักต่อกฎหมายฉบับนี้ ในขณะที่เดียวกันก็ยากแก่การให้คำนิยามและกำหนดขอบเขตว่าหมายถึงอะไรบ้างในรายละเอียด คือคำว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” ซึ่งเป็นคำที่มีความหมายกว้าง โดยกฎหมายของแต่ละประเทศก็มีแนวทางการบัญญัติคำนิยามที่แตกต่างกัน ในรายละเอียด

ทั้งนี้ ในการศึกษาเกี่ยวกับการตีความคำนิยามของข้อมูลส่วนบุคคลผู้ศึกษาเห็นว่า ควรศึกษาเปรียบเทียบกับคำนิยามของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งกำหนดคำนิยามของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ดังนี้

“ข้อมูลส่วนบุคคล หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมายรหัสหรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย”

ตามความหมายของคำว่า “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” ของกฎหมายข้อมูลข่าวสารของราชการจึงไม่รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลที่ไม่อาจเจาะจงถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ หรือข้อมูลที่ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว เช่น นาย ก.เป็นเจ้าของโฉนดแปลงใดแปลงหนึ่ง แม้ข้อมูลนี้อาจทำให้ทราบชื่อนาย ก. เป็นเจ้าของโฉนด แต่ข้อมูลดังกล่าวก็ปรากฏอยู่ในเอกสารมหาชน ซึ่งไม่ถือเป็นเรื่องส่วนตัวของนาย ก. แต่อย่างใด

ด้วยเหตุดังกล่าว ทำให้ขอบเขตของ “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจึงมีนัยที่ค่อนข้างแคบ คือเน้นเฉพาะ “ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวบุคคล” ซึ่งหมายความถึง “เรื่องส่วนตัว” เท่านั้น ในขณะที่ “ข้อมูลส่วนบุคคล” ที่ควรได้รับความคุ้มครองนั้น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศยังครอบคลุมถึงข้อมูลที่แม้ในเบื้องต้นจะไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ แต่หากในที่สุดแล้วสามารถระบุตัวบุคคลได้ก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายเช่นเดียวกัน

ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้มีการประกาศบังคับใช้มาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้ว จึงทำให้เกิดข้อร้องเรียนเกี่ยวกับการขอให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมาก และเกิดปัญหาเกี่ยวกับการตีความคำนิยามของข้อมูลส่วนบุคคลอยู่เสมอ จึงควรนำมาศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการรับมือกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการตีความคำนิยามของข้อมูลส่วนบุคคล

4.3.1 ปัญหาที่การตีความคำนิยามข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ. 2540

เนื่องพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เป็นกฎหมายไทยที่มีเนื้อหาในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมากที่สุด ในขณะที่ และเมื่อพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ. 2540 มีผลใช้บังคับและมีการยกขึ้นเป็นข้อกล่าวอ้างในข้อพิพาทหลายกรณี ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการตีความพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการพ.ศ. 2540 ดังกล่าวในหลายประการ จึงควรศึกษาปัญหาการตีความและการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงคำนิยามข้อมูลส่วนบุคคลของร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลพ.ศ. ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งรวมถึงธนาคารพาณิชย์ด้วย ทั้งนี้ การกำหนดแนวการบังคับใช้กฎหมายที่ชัดเจนย่อมเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวนโยบายการดำเนินกิจการขององค์กรที่จะไม่ทำให้เกิดการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

ในการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นกฎหมายหลักฉบับเดียวในขณะนี้ที่ได้มีการให้คำนิยามของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลเอาไว้ และกำหนดระเบียบขั้นตอนการปฏิบัติในการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ โดยมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติคำนิยามของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลไว้ ดังนี้

“ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การศึกษา ฐานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้นหรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้那人ได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย และให้หมายความรวมถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวของผู้ที่ถึงแก่กรรมแล้วด้วย

เมื่อเปรียบเทียบกับคำนิยามของข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 3 แห่งร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ดังนี้

“ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า สิ่งสื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูลหรือสิ่งอื่นใด ๆ เกี่ยวกับตัวบุคคลธรรมดาอันมีผลให้สามารถกำหนดตัวบุคคลได้แน่นอนหรือที่อาจกำหนดตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าจะสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ ที่อาจจัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นพับ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งที่บันทึกไว้ปรากฏได้ ทั้งนี้ หมายความว่ารวมถึงข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์ของผู้ที่ถึงแก่กรรมด้วย

จะเห็นได้ว่าคำนิยามข้อมูลส่วนบุคคลของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 และร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. มีหลักเกณฑ์เดียวกันคือ ข้อมูลที่ทำให้กำหนดตัวบุคคลได้ จากคำนิยามดังกล่าวแม้จะทำให้ผู้อ่านพอจะเข้าใจได้ว่าข้อมูลส่วนบุคคลคืออะไร แต่คำนิยามดังกล่าวไม่ได้กำหนดขอบเขตของข้อมูลส่วนบุคคลที่ชัดเจน ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาการตีความคำนิยามดังกล่าวในภายหลังได้ และเมื่อศึกษาผลจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 จะเห็นได้ว่ามีข้อพิพาทเกี่ยวกับคำนิยามของข้อมูลส่วนบุคคลและขอบเขตของคำนิยามดังกล่าว ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการตีความของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารเข้าช่วยอยู่บ่อยครั้ง และมีความโน้มเอียงที่จะตีความไปในทำนองว่าถ้าข้อมูลข่าวสารใดมีชื่อของบุคคลอยู่ในข้อมูลนั้น เช่น กระจายคำตอบโหนดที่ดิน ฯลฯ ก็ถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลทั้งสิ้น หน่วยงานของรัฐเมื่อได้รับคำขอตรวจดูข้อมูลข่าวสารในลักษณะดังกล่าวก็มักจะปฏิเสธไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้น โดยอ้างเหตุว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล ซึ่งก่อให้เกิดข้อขัดแย้งมีประชาชนอุทธรณ์ขึ้นมายังคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอยู่เรื่อยๆ

สาเหตุที่น่าจะทำให้มีการตีความคำว่า “ข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล” ไปต่างๆ นานานั้น น่าจะเกิดขึ้นเพราะถ้อยคำตามมาตรา 4 ได้ให้ความหมายของข้อมูลส่วนบุคคลไว้เพียงสั้นๆ โดยหมายความว่า “ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งเฉพาะตัวบุคคล” และถ้อยคำที่ให้ความหมายเพิ่มเติมก็เป็นแต่เพียงการยกตัวอย่างของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลโดยใช้คำว่า “เช่น การศึกษา สถานะการเงิน ประวัติสุขภาพ ประวัติอาชญากรรม หรือประวัติการทำงาน” ส่วนถ้อยคำที่อาจก่อให้เกิดการตีความผิดในเรื่องข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามมาตรา 4 นี้คือการระบุต่อว่า “บรรดาที่มีชื่อของผู้นั้น หรือมีเลขหมาย รหัส หรือสิ่งบอกลักษณะอื่นที่ทำให้รู้ตัวผู้นั้นได้ เช่น ลายพิมพ์นิ้วมือ แผ่นบันทึกลักษณะเสียงของคนหรือรูปถ่าย” จากการบัญญัติที่สั้น และเป็นเพียงการยกตัวอย่างของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล จึงไม่สามารถครอบคลุมและทำให้เข้าใจถึงลักษณะของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลได้ทันที และเมื่อถึงเวลาที่หน่วยงานของรัฐต้องใช้ดุลยพินิจในการตีความข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ประชาชนร้องขอมา หน่วยงานของรัฐมักจะตีความว่าข้อมูลข่าวสารใดที่มีชื่อ

ของบุคคลอยู่ถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายจึงไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลดังกล่าวแก่ประชาชนได้

เมื่อพิจารณาถึงคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่ผ่านมาส่วนใหญ่ก็จะวินิจฉัยให้หน่วยงานรัฐเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามที่ประชาชนร้องขอ โดยให้เหตุผลว่าการที่หน่วยงานรัฐอ้างว่าเป็นข้อมูลข่าวสารนั้นฟังไม่ขึ้น เพราะข้อมูลดังกล่าวไม่ได้เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลแต่เป็นเพียงข้อมูลข่าวสารธรรมดาที่อยู่ในความครอบครองของราชการเท่านั้น เมื่อข้อมูลข่าวสารดังกล่าวไม่ต้องห้ามตามกฎหมาย หน่วยงานของรัฐก็ต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าวแก่ประชาชนผู้ร้องขอ ทั้งนี้การวินิจฉัยของคณะกรรมการส่วนใหญ่จะเป็นการให้เหตุผลที่ไม่ได้อธิบายความหมายของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลว่าหมายความว่าอย่างไรในเชิงพรรณนา แต่จะเป็นการอธิบายในลักษณะสั้นๆ ในเชิงปฏิเสธว่าทำไมข้อมูลข่าวสารตามที่ประชาชนร้องขอให้เปิดเผยถึงไม่เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามความหมายของกฎหมายข้อมูลข่าวสารราชการ ตัวอย่างบางส่วนของคำวินิจฉัย เช่น

1) กระจายคำตอบและบัญชีคะแนนของผู้เข้าสอบไม่ใช่ข้อมูลส่วนบุคคล (คำวินิจฉัยที่ สค 1/2541)

2) รายชื่อผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งและผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งมิได้เป็นข้อมูลส่วนบุคคลแต่เป็นข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานรัฐ (คำวินิจฉัยที่ สค 14/2542)

3) การเปิดเผยชื่อของผู้เปรียบเทียบปรับไม่ใช่การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 24 วรรคแรก (6) เนื่องจากข้อมูลข่าวสารดังกล่าวไม่ใช่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเอกชนที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ (คำวินิจฉัยที่ สค 1/2544)

4) ชื่อและชื่อสกุลของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการอื่น ๆ ไม่ใช่ข้อมูลส่วนบุคคล (คำวินิจฉัยที่ สค 15/2544)

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตว่าบางกรณีแม้ลักษณะของข้อมูลที่ประชาชนขอให้เปิดเผยนั้นจะเข้าข่ายเป็นข้อมูลส่วนบุคคล แต่คณะกรรมการเห็นว่าการเปิดเผยนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะแล้วคณะกรรมการก็จะวินิจฉัยให้หน่วยงานของรัฐเปิดเผยแก่ประชาชน หลักการดังกล่าวปรากฏเป็นครั้งแรกในคำวินิจฉัยที่ สค 1/2542 ซึ่งเป็นเรื่องการอุทธรณ์คำสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นผลตรวจสอบคุณสมบัติของบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายสถาบันการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย โดยเอกสารที่เข้าข่ายเป็นข้อมูลส่วนบุคคลคือ บันทึกของสำนักงานรักษาความปลอดภัยธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องสรุปประวัติและพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารด้านสังคม การบริหาร

ราชการแผ่นดินและการบังคับใช้กฎหมายเห็นว่า “ตำแหน่งผู้อำนวยการฝ่ายนโยบายสถาบันการเงินธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อระบบการเงินการคลังของประเทศ ดังนั้น แม้ว่าข้อมูลข่าวสารดังกล่าวจะเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล แต่การเปิดเผยข้อมูลข่าวสารดังกล่าว จักเป็นประโยชน์ทั้งต่อหน่วยงานของรัฐคือธนาคารแห่งประเทศไทยและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ”

หลังจากนั้นก็มีความวินิจฉัยอื่นๆ ที่เดินตามหลักการนี้ อีกเช่น คำวินิจฉัยที่ สค 9/2544 รายการเงินบริจาคของนักเรียนทุกคนย้อนหลัง 3 ปี พร้อมชื่อและจำนวนเงินที่บริจาคให้สมาคมฯ บริจาคให้โรงเรียนสาธิตฯ หรือบริจาคให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นข้อมูลข่าวสารในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งการเปิดเผยจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ และต่อความน่าเชื่อถือในการบริหารราชการที่โปร่งใสของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยิ่งกว่าจะกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคลตามที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกล่าวอ้าง

คำวินิจฉัยที่ สค 10/2544 การเปิดเผยชื่อเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินสองแปลงดังกล่าวข้างต้น มิใช่เป็นการให้เปิดเผยข้อมูลว่าผู้ใดมีโฉนดที่ดินกี่แปลง โฉนดที่ดินเลขที่ใดบ้าง ซึ่งกรมที่ดินถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล แต่เป็นกรณีที่ผู้อุทธรณ์ต้องการทราบเลขที่โฉนด และชื่อเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินบริเวณใกล้เคียงกับที่ดินของผู้อุทธรณ์ เนื่องจากมีที่ดินบางส่วนถูกทิ้งร้างให้รกเป็นที่ทิ้งขยะและเป็นที่อยู่อาศัยของงูพิษและสุนัข ทำให้เสียหายต่อคุณภาพของสิ่งแวดล้อม แม้ว่าการขอให้เปิดเผยอาจจะเป็นการรุกรานสิทธิส่วนบุคคลบ้าง แต่เมื่อคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะและผู้อุทธรณ์ซึ่งมีส่วนได้เสียแล้ว ผู้อุทธรณ์มีสิทธิที่จะรับทราบข้อมูลข่าวสารดังกล่าวได้

กล่าวโดยสรุปคือ ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ของรัฐจะพิจารณาว่า ข้อมูลข่าวสารใดเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการ จากการครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐหรือไม่ อันเป็นการพิจารณาเฉพาะประเภท ไม่ได้พิจารณาถึงเนื้อหาสาระของข้อมูล ดังนั้น เมื่อพิจารณาว่า ข้อมูลข่าวสารใดเป็นข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครอง หรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐแล้ว ก็มักจะถือว่าเป็นข้อมูลข่าวสารของราชการที่สามารถเปิดเผยได้ เว้นแต่จะเข้ากรณีข้อยกเว้นตามมาตรา 14 และมาตรา 15 โดยไม่มีการพิจารณาถึงเนื้อหาสาระของข้อมูลข่าวสารว่า เป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลหรือเป็นความลับของทางราชการรวมอยู่ด้วยหรือไม่ ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อประโยชน์ของสาธารณะหรือประโยชน์ส่วนบุคคลได้

ความไม่ชัดเจนในรายละเอียดของข้อมูลข่าวสารแต่ละประเภทและการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งนี้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540 ไม่ได้บัญญัติให้รายละเอียดของข้อมูลข่าวสารแต่ละประเภทไว้อย่างชัดเจนว่า ข้อมูลใดเปิดเผยได้หรือไม่

เช่น รายงานการประชุมของหน่วยงานของรัฐ รายงานการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีสำคัญ ๆ เป็นต้น ทำให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบปฏิบัติตามกฎหมายเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก และมักจะใช้ดุลยพินิจว่าไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลนั้นได้ทั้งหมดก่อน ทำให้เกิดการอุทธรณ์ไปยังคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารจำนวนมาก และการบัญญัติให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีอำนาจใช้ดุลยพินิจในการสั่งมิให้เปิดเผยข้อมูลตามมาตรา 14 และมาตรา 15 ก็ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์และขอบเขตการใช้ดุลยพินิจ ทำให้การใช้ดุลยพินิจมีข้อถกเถียงว่าได้ใช้เหมาะสมหรือไม่

จากปัญหาการตีความข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ดังกล่าวข้างต้น น่าจะเป็นตัวอย่างแนวทางปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับการตีความคำนิยามข้อมูลส่วนบุคคลได้ จึงเป็นบทเรียนที่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องพึงตระหนักและระมัดระวังการเกิดปัญหาดังกล่าว และหาแนวทางในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้และการตีความคำนิยามข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ ผู้ศึกษามีความเห็นเพิ่มเติมว่า หากร่างพระราชบัญญัติได้แยกประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างชัดเจน โดยยกตัวอย่างประเภทข้อมูลต่างๆ เป็นตารางแนบท้ายและแก้ไขเพิ่มเติมได้โดยประกาศคณะกรรมการข้อมูลส่วนบุคคล อาจเป็นส่วนช่วยให้ผู้รวบรวมผู้ครอบครอง และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและประชาชนเข้าใจถึงประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่รัฐประสงค์จะรับรองคุ้มครองให้มากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่นการกำหนดประเภทของข้อมูลเป็นข้อมูลทั่วไป (ข้อมูลที่เปิดเผยได้) ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวต่ำ ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวปานกลาง และข้อมูลบุคคลที่มีความอ่อนไหวสูง เป็นต้น ซึ่งผู้ศึกษาจะกล่าวถึงการแบ่งแยกประเภทข้อมูลในหัวข้อต่อไป

4.3.2 การตีความขยายความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

บทบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีอยู่ในปัจจุบันจะมุ่งเน้นในเรื่อง “การห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล” ยกตัวอย่างเช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546 ในมาตรา 50⁸⁵ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 มาตรา 41⁸⁶ เป็นต้น แต่ปัญหาที่เกิดขึ้น

⁸⁵ พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 50 ห้ามมิให้ผู้ปกครองสวัสดิภาพหรือผู้คุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก เปิดเผยชื่อตัว ชื่อสกุล ภาพ หรือข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับตัวเด็ก ผู้ปกครองในลักษณะที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่งของเด็กหรือผู้ปกครอง.

⁸⁶ พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 มาตรา 41 ผู้ใดนำข้อเท็จจริงหรือเอกสารหลักฐานใดอันเป็นข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลที่ได้มาจากการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ไปเปิดเผยต่อบุคคลอื่นต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เว้นแต่การเปิดเผยในการปฏิบัติ

จากการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลมิได้มีเพียงการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น “การใช้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิชอบ” ในส่วนของการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล (Processing of personal data) ที่จัดเก็บไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ ก็เป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลอย่างหนึ่งเช่นกัน โดยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายในประเทศไทยที่เป็นหลักเกณฑ์กลางมารองรับในเรื่องดังกล่าว คงมีเพียงพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545 ฉบับเดียวที่บัญญัติคุ้มครองเฉพาะการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับข้อมูลเครดิตเท่านั้น การใช้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลโดยมิชอบจึงยังไม่ได้ได้รับความคุ้มครองจากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณาถึงความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information technology) ไม่ว่าจะเป็นทางคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต การสื่อสารผ่านดาวเทียม เคเบิลใยแก้วนำแสง ที่มีการถ่ายเทแลกเปลี่ยนข้อมูลข้ามทวีปตลอดเวลา ผนวกกับการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่ผู้ผลิตมุ่งหมายครอบครองส่วนแบ่งการตลาด ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภคย่อมเป็นที่ต้องการของบริษัทเอกชนและธนาคารพาณิชย์เพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยการตลาดและเพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาด ซึ่งหากเป็นกระบวนการปกติก็ไม่น่าจะไม่ใช่ปัญหา แต่ถ้าถูกนำไปใช้จนเกินขอบเขตย่อมส่งผลเสียให้เกิดขึ้นอย่างแน่นอน

แม้การละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลจะเกิดขึ้นมานานตั้งแต่ยังไม่มีการพัฒนาทางคอมพิวเตอร์ก็ตาม แต่โลกในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีเครื่องคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือช่วยในการเก็บรวบรวม ค้นหา และถ่ายโอนข้อมูลนั้นมีความเสี่ยงที่จะเกิดการกระทำที่เป็นการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลได้ง่ายและเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ โดยมีเหตุผลและปัจจัยสำคัญที่ทำให้ข้อมูลต่าง ๆ ถูกทำให้อยู่ในรูปแบบดิจิทัล (Digital format) มากขึ้น มีดังต่อไปนี้

- 1) การสร้าง ส่ง หรือเก็บข้อมูลสามารถทำได้ง่ายและสะดวกกว่ารูปแบบปกติ
- 2) การเก็บข้อมูลในรูปแบบของอิเล็กทรอนิกส์ทำให้เกิดการลดต้นทุนทางธุรกิจในการสร้าง ส่ง หรือเก็บข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเกิดการพัฒนารองรับของเทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์ เช่น อินเทอร์เน็ต หรือไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์
- 3) เมื่อสังคมก้าวเข้าสู่ยุคสังคมสารสนเทศทำให้ข้อมูลที่อยู่ในรูปของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มีมูลค่าในตัวเอง สามารถซื้อขายได้หรือทำธุรกรรมใดๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น
- 4) คุณสมบัติของระบบคอมพิวเตอร์และเครือข่ายที่เอื้ออำนวยให้เกิดการใช้มากขึ้น

ตามหน้าที่การสอบสวนหรือการพิจารณาคดี หรือได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ผู้ใดได้มาหรือล่วงรู้ข้อเท็จจริงใดจากบุคคลตามวรรคหนึ่ง แล้วเปิดเผยข้อเท็จจริงนั้นต้องระวางโทษเช่นเดียวกัน เว้นแต่เป็นกรณีที่อาจเปิดเผยได้ตามวรรคหนึ่ง.

เช่น ความสามารถในการสำรองข้อมูล (Back up) ของบางโปรแกรม เพื่อป้องกันกรณีข้อมูลสูญหาย หรือถูกทำลายด้วยวิธีการต่าง ๆ

5) การเก็บและประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล แต่เดิมจะจัดเก็บโดยให้พนักงานของบริษัทเอกชนหรือธนาคารพาณิชย์เป็นผู้พิมพ์ข้อมูลที่จัดเก็บและรวบรวมจากกระดาษและป้อนเข้าสู่เครื่องคอมพิวเตอร์ แต่ในปัจจุบันมีระบบจัดเก็บข้อมูลออนไลน์ โดยการตั้งโปรแกรมอัตโนมัติ จึงทำให้การจัดเก็บข้อมูลสามารถทำได้ในปริมาณมากและรวดเร็ว เนื่องจากผู้ใช้บริการสามารถกรอกแบบฟอร์มข้อมูลได้ด้วยตนเองผ่านระบบออนไลน์นั่นเอง

การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลมักจัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการใช้ในกิจกรรมของผู้เก็บรวบรวม เช่น ในการติดต่อ การให้บริการ การเรียกเก็บเงิน เป็นต้น โดยในกรณีของธนาคารพาณิชย์จะมีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เรียกว่า “Customer identifiable” คือ ข้อมูลที่เชื่อมโยงไปถึงตัวบุคคล ในทางปฏิบัติผู้ใช้บริการมักจะเข้าใจว่า ข้อมูลของตนจะไม่ถูกนำไปเผยแพร่หรือนำไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วมีการล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลด้วยวิธีการหลากหลาย โดยที่เจ้าของข้อมูลอาจไม่ทราบเลยก็ได้

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีนั้นเอง ทำให้เกิดการใช้อ้างอิงข้อมูลอ้างอิงตัวบุคคล ที่นอกเหนือจากข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป ๆ ที่มีมาแต่เดิม เช่น User ID และ Password (User ID และ Password ที่ได้จากการขอใช้บริการต่าง ๆ กับธนาคาร เช่น บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต การซื้อขายหุ้นออนไลน์ เป็นต้น), IP number (เมื่อมีการส่งข้อมูลผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จะมีการประทับตราหมายเลขเครื่องของผู้ส่ง (IP number) เป็นเลขประจำเครื่องคอมพิวเตอร์) เป็นต้น ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่าควรตีความคำนิยามของข้อมูลส่วนบุคคลให้ขยายความคุ้มครองไปถึงข้อมูลที่สามารถอ้างอิงตัวบุคคลได้ในโลกไซเบอร์ด้วย

นอกจากนี้การล่วงละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบอื่นที่มีไม่ใช่การเปิดเผยข้อมูลบุคคลแต่เป็นการนำข้อมูลส่วนบุคคลมาแอบอ้างว่าตนเป็นบุคคลคนนั้น เช่น การลักลอบใช้ที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-mail address) ของผู้อื่นส่งอีเมลล์ไปว่ากล่าวบุคคลอื่นหรือบอกเลิกสัญญา หรือทำให้บุคคลอื่นเข้าใจผิดทำให้เกิดความเสียหายกับเจ้าของที่อยู่ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ หรือการแอบอ้างนำข้อมูลของบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือบุคคลอื่นไปสมัครใช้ฟรีอีเมลล์ แล้วใช้อีเมลล์นั้นในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ทำให้บุคคลอื่นเข้าใจว่า ตนเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือผู้ถูกแอบอ้าง นั้น เป็นต้น การกระทำได้ดังกล่าวก็นับเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและทำให้เจ้าของข้อมูลได้รับความเสียหายได้เช่นกัน

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีหากพิจารณาเฉพาะประโยชน์ด้านการใช้สอยก็ย่อมจะมีมากมายอย่างปฏิเสธไม่ได้ แต่เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

โดยเฉพาะอย่างยิ่งสิทธิความเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคล รัฐได้ให้มาตรการในการคุ้มครองเพียงพอและเท่าทันกับโลกแห่งเทคโนโลยีแล้วหรือไม่ จึงเป็นหน้าที่ของทุกคนในการมองหาจุดบกพร่องของระบบกฎหมายและเสนอแนะให้มีการแก้ไขให้สอดคล้องกับการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน

4.4 ปัญหาการไม่แยกประเภทข้อมูลส่วนบุคคล

โดยลำพังการให้ความหมายเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งไม่มีการจำแนกประเภทของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล หรือจัดกลุ่มของข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลด้านการแพทย์ ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับอาชีพ ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับการศึกษา ย่อมจะทำให้มาตรการทางกฎหมายไม่สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของข้อมูลส่วนบุคคลในแต่ละประเภทที่มีความสำคัญแตกต่างกัน และก่อให้เกิดปัญหาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ประเด็นนี้ก็จะส่งผลไปยังการกำหนดสิทธิหน้าที่ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล การกำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูล การทำให้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและตรงกับวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ควรเริ่มจากการแยกประเภทข้อมูลที่กฎหมายประสงค์จะรับรองและคุ้มครองให้แยกจากข้อมูลที่มีลักษณะทั่วไปเสียก่อน นอกจากนี้ควรแบ่งระดับของข้อมูลส่วนบุคคลที่รัฐประสงค์จะคุ้มครองตามความสำคัญของข้อมูลแต่ละประเภท โดยอาจแบ่งเป็นข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหวน้อย ข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหวปานกลาง และข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหวสูง การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลโดยการแบ่งแยกข้อมูลเป็นประเภทต่าง ๆ อาจเป็นเรื่องใหม่สำหรับวงการกฎหมายไทย การศึกษาการแบ่งแยกประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลจึงควรศึกษาจากหลักเกณฑ์และทฤษฎีของต่างประเทศประกอบกับวัฒนธรรมของประเทศไทยและการให้ความสำคัญกับข้อมูลประเภทต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย

เมื่อวิเคราะห์บทบัญญัติที่มีในกฎหมายปัจจุบันกับร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. เปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศ ผู้ศึกษายังเห็นว่ามียางประเด็นที่สมควรได้รับการเพิ่มเติมให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะส่งผลสำคัญต่อการพัฒนาทางวิชานิติศาสตร์ของไทยเกี่ยวกับคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้ก้าวหน้ามากขึ้นจากการมีตัวบทบัญญัติที่ครบถ้วนสมบูรณ์ในการใช้และตีความ ตลอดจนช่วยลดปัญหาที่อาจเกิดจากการปฏิบัติของภาคเอกชนและหน่วยงานรัฐที่ไม่คุ้นเคยกับหลักการใหม่ๆ ที่ได้รับการตราขึ้นไว้ในกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล นั่นคือการกำหนดลักษณะและประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลให้ชัดเจน ดังเช่นที่มีการกำหนดไว้ในต่างประเทศ อาทิ ประเทศอิตาลี ประเทศออสเตรเลีย ประเทศอังกฤษที่มีการกำหนดข้อมูลส่วนบุคคลที่

ความอ่อนไหวใน Data Protection Act 1988 ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีลักษณะพิเศษซึ่งจะต้องได้รับการคุ้มครองพิเศษมากกว่าข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปๆ ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวได้แก่

- 1) เชื้อชาติหรือการเป็นชนกลุ่มน้อยของเจ้าของข้อมูล
- 2) ความคิดเห็นทางการเมืองของบุคคล
- 3) ความเชื่อทางศาสนาหรืออื่น ๆ
- 4) การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงานของบุคคลหรือไม่ก็ตาม
- 5) สภาพทางกาย สภาพทางจิตของบุคคล
- 6) ชีวิตทางเพศสัมพันธ์
- 7) การฟ้องร้องของบุคคลที่กระทำหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำ หรือ
- 8) การฟ้องร้องคัดค้านที่กระทำหรือถูกกล่าวหาว่ากระทำโดยบุคคล การถอนเรื่องหรือการพิพากษาของศาลในการฟ้องร้องดังกล่าว

ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวเหล่านี้ ผู้ควบคุมจะต้องดำเนินการตามข้อกำหนดที่มีความเคร่งครัดมากขึ้น เช่น จะต้องเป็นการประมวลผลเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้สิทธิใด ๆ หรือข้อบังคับที่ได้มาจากหรือกำหนดโดยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลที่สัมพันธ์กับการจ้างงานหรือเพื่อบริหารความยุติธรรม เพื่อดำเนินการตามหน้าที่ที่บุคคลได้รับมาภายใต้กฎหมายหรือเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีการสำรวจตัวอย่างของข้อมูลส่วนบุคคลและได้จำแนกข้อมูลส่วนบุคคลตามระดับของความอ่อนไหวของข้อมูลไว้ในหนังสือ Personal information : privacy and the law โดย Raymond Wacks ไว้อย่างละเอียดและเข้าใจง่าย เช่น ข้อมูลประเภทที่มีความอ่อนไหวต่ำจะเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่สามารถตรวจดูได้ง่ายจากบริการสาธารณะ เช่น จากสมุดโทรศัพท์สาธารณะ ทะเบียนข้อมูลบุคคล เป็นต้น และอาจเป็นข้อมูลที่จะช่วยให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีระดับความอ่อนไหวสูงขึ้น เช่น ชื่อสกุล นามสกุลเก่า (นามสกุลก่อนแต่งงาน) วันเดือนปีเกิด สถานที่เกิด ถิ่นที่อยู่ สัญชาติ ลักษณะทางกายภาพ (ส่วนสูง สีผม และสีดวงตา) เพศ ที่อยู่ (รวมถึงรหัสไปรษณีย์) หมายเลขโทรศัพท์ สถานภาพการแต่งงาน คู่สมรสหรือคู่ครองตามกฎหมาย สถานที่ทำงาน อาชีพ ลิขสิทธิ์งานเขียน สิทธิในเครื่องหมายการค้า เป็นต้น

ส่วนข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวระดับกลางนั้นมักเป็นข้อมูลที่ไม่เปิดเผยในบริการสาธารณะและมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายเมื่อข้อมูลถูกนำเอาไปใช้ในทางที่ผิด เช่น สัญลักษณ์พิเศษระบุตัว (ลายนิ้วมือ รอยตำหนิบนตัวเมื่อแรกเกิด ฯลฯ) เชื้อชาติ ค่าจ้าง

เงินเดือน (ข้อมูลทางการเงิน) การเป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน การหักเงินเดือนหรือค่าจ้างเป็นประจำ ผู้รับผลประโยชน์ในกรมธรรม์ประกันชีวิต เป็นต้น

ส่วนข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวระดับสูงจะเป็นข้อมูลที่ไม่ควรมีการเก็บรวบรวมเพื่อประมวลผลหรือนำไปเปิดเผยโดยสิ้นเชิง เช่น ภาวะสุขภาพของร่างกาย ผลตรวจเลือดว่าเป็นโรคที่ติดต่อได้ โรคที่เป็นแต่กำเนิด ความผิดปกติทางจิต การพยายามฆ่าตัวตาย การติดแอลกอฮอล์ การลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง ข้อมูลที่ไม่ใช่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลที่บันทึกโดยตำรวจหรือได้รับมาจากผู้ให้เบาะแส ความถี่ของการมีเพศสัมพันธ์กับคู่สมรส การมีเพศสัมพันธ์กับบุคคลที่ไม่ใช่คู่สมรส พฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ที่แตกต่างจากคนอื่น เป็นต้น

เมื่อพิจารณาตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. จะพบว่าไม่ได้บัญญัติถึงการจัดแบ่งประเภทข้อมูลส่วนบุคคลออกเป็นลักษณะต่าง ๆ เอาไว้อย่างชัดเจน คงมีแต่การให้ความหมายทั่วไปของข้อมูลส่วนบุคคล (ซึ่งรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวระดับต่ำและระดับปานกลาง) และการห้ามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลบางลักษณะ (ข้อมูลที่มีความอ่อนไหวระดับสูง) ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ประวัติสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นใดที่กระทบต่อความรู้สึกของผู้อื่นหรือประชาชนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวมีความเสี่ยงสูงที่จะก่อให้เกิดความเสียหายกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ศึกษาเห็นว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่กำหนดห้ามผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมนั้นส่วนใหญ่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ความอ่อนไหวตามที่บัญญัติไว้ในหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป และกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอังกฤษ ประเทศอิตาลี และประเทศออสเตรเลีย อีกทั้งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวในระดับสูง ตามการสำรวจตัวอย่างของข้อมูลส่วนบุคคลและจำแนกข้อมูลส่วนบุคคลตามหนังสือ Personal information : privacy and the law โดย Raymond Wacks ด้วย และแม้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. จะกำหนดห้ามเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความอ่อนไหวสูงดังกล่าวไว้ก็ตาม แต่มิได้แบ่งแยกประเภทข้อมูลส่วนบุคคลระดับต่ำกับระดับปานกลางอย่างชัดเจน ซึ่งอาจทำให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและประชาชนไม่ทราบถึงที่มาและเจตนารมณ์ในการห้ามเก็บรวบรวมใช้ และเปิดเผยข้อมูลดังกล่าว รวมทั้งการนำวิธีปฏิบัติสำหรับข้อมูลส่วนบุคคลที่บัญญัติไว้เป็นการทั่วไปมาปรับใช้กับข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวที่แตกต่างกันอาจเป็นการไม่เหมาะสม

การจำแนกข้อมูลส่วนบุคคลออกตามความอ่อนไหวของข้อมูลนั้น จะทำให้เกิดแนวทางวิปฏิบัติและการจัดการกับข้อมูลส่วนบุคคลที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเริ่มตั้งแต่การทำให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและประชาชนทราบว่าข้อมูลประเภทใด ลักษณะใดที่จะจัดเก็บได้หรือไม่ได้ การแยกประเภทของข้อมูลที่มีความอ่อนไหวโดยกำหนดวิปฏิบัติเกี่ยวกับวิธีการให้ความคุ้มครอง วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการใช้และการเปิดเผยข้อมูล วิธีการเก็บรักษาและการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลที่มีมาตรฐานสูงกว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นข้อมูลทั่วไป เป็นต้น การแยกประเภทข้อมูลส่วนบุคคลตามความอ่อนไหวของข้อมูลนั้น ย่อมเป็นประโยชน์ให้สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และอาจเป็นส่วนช่วยหรือสนับสนุนให้ประชาชนและผู้ควบคุมข้อมูลเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิและหน้าที่ของตนมากยิ่งขึ้นด้วย

4.5 ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับการประกอบธุรกิจของธนาคารพาณิชย์

การเคลื่อนไหวในภาคธุรกิจทั้งในการติดต่อเพื่อทำการค้าขาย การทำธุรกรรมทางการเงิน ล้วนต้องพึ่งพาอาศัยธนาคารพาณิชย์ในการเชื่อมโยงธุรกิจเข้าหากันทำให้เกิดการไหลเวียนของเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจและการลงทุนทั้งในประเทศ ต่างประเทศ และระหว่างประเทศ จึงปฏิเสธไม่ได้ที่ธนาคารจะต้องครอบครองข้อมูลเป็นจำนวนมาก ตั้งแต่ข้อมูลของบุคคลธรรมดา ข้อมูลของนิติบุคคล ข้อการขอใช้บริการกับธนาคาร ข้อมูลการทำธุรกรรมระหว่างผู้ใช้บริการของธนาคารกับบุคคลภายนอก ข้อมูลการเคลื่อนไหวในบัญชี ประวัติการใช้จ่ายเงินของลูกค้า ข้อมูลทางการค้าของผู้ใช้บริการ ประกันชีวิต ประกันวินาศภัย ข้อมูลการขอสินเชื่อและการใช้สินเชื่อที่ได้รับจากธนาคาร ข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนในหลักทรัพย์ เป็นต้น เมื่อธนาคารเข้ามาเกี่ยวข้องกับข้อมูลจำนวนมากอันเนื่องมาจากการประกอบกิจการของธนาคาร ธนาคารจึงควรต้องมีระบบจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเริ่มจากการจัดแบบคำขอใช้บริการ ใบสมัครหรือใบคำขอที่กำหนดให้ผู้ขอใช้บริการจะต้องให้ข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง ทันสมัย และเกี่ยวข้องกับการใช้บริการนั้นๆ โดยเฉพาะ เพื่อให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่าที่จำเป็นและมีกำหนดระยะเวลาการเก็บข้อมูลที่สอดคล้องกับการใช้บริการ และเมื่อธนาคารได้รับข้อมูลดังกล่าวจากผู้ขอใช้บริการ ธนาคารจะจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวทั้งในรูปแบบเอกสารและข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นหลักฐานในการทำสัญญาหรือการขอใช้บริการรวมทั้งเป็นข้อมูลในการพิจารณาให้บริการกับลูกค้า และใช้ในการติดต่อกับลูกค้า

ในกรณีธนาคารจะเรียกดูข้อมูลของผู้ใช้บริการ ธนาคารจะเรียกดูจากข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งออนไลน์อยู่ในระบบเครือข่ายของธนาคารเพื่อความสะดวกและเป็นข้อมูล

ที่เป็นปัจจุบัน เนื่องจากเมื่อลูกค้าขอใช้บริการหรือทำสัญญากับสาขาใดๆของธนาคาร สาขาจะทำการพิมพ์ข้อมูลในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ในระบบเครือข่ายของธนาคาร ทำให้สาขาของธนาคารทุกสาขาสามารถเรียกดูและใช้ข้อมูลของลูกค้าได้ทันที การเก็บและใช้ข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ในระบบเครือข่ายของธนาคารนี้จะมีมาตรการความปลอดภัยเหมาะสมสำหรับข้อมูลแต่ละประเภทที่ธนาคารเก็บรวบรวมจากผู้ใช้บริการหรือไม่ และมีระบบรักษาความปลอดภัยอย่างไรที่จะไม่ให้มีการเปิดเผยข้อมูลของผู้ใช้บริการไปยังบุคคลภายนอก หรือในระหว่างบุคคลภายในธนาคารเองควรจะกำหนดให้มีมาตรการใดที่จะให้มีการล่วงรู้ข้อมูลของผู้ใช้บริการได้เฉพาะพนักงานในระดับสูงหรือเฉพาะกลุ่มพนักงานผู้ให้บริการโดยตรง มิใช่ปล่อยปะละเลยให้มีการเรียกดูข้อมูลของบุคคลอื่นได้ตามอำเภอใจ

นอกจากนี้ ธนาคารยังมีการเปิดเผยข้อมูลของผู้ใช้บริการกับองค์กรอื่น เช่น องค์กรภาครัฐ ในกรณีที่มีกฎหมายกำหนดให้ธนาคารเปิดเผยข้อมูล ตามคำขอของกรมสรรพากร หรือตามคำสั่งศาล เป็นต้น และยังมีการเปิดเผยข้อมูลของผู้ใช้บริการกับองค์กรเอกชนหรือบุคคลภายนอกได้ในหลายกรณี เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลของผู้ใช้บริการกับบริษัทในเครือของธนาคารเพื่อทำให้ข้อมูลที่ครอบครองนั้นสมบูรณ์ (แก้ไขเพิ่มเติมข้อมูลของผู้ใช้บริการส่วนที่ขาดตกบกพร่อง) หรือการขายข้อมูลของผู้ใช้บริการให้กับองค์กรเอกชนอื่นเพื่อแสวงหาประโยชน์ทางด้านธุรกิจ เป็นต้น

จากการศึกษากฎหมายและมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีอยู่ในปัจจุบัน โดยเฉพาะการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของธนาคารพาณิชย์แล้วจะเห็นได้ว่าไม่มีกฎหมายที่กำหนดวิธีปฏิบัติและให้คุ้มครองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ คงมีเพียงกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เป็นการทั่วไปเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยมีได้มุ่งเน้นถึงการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหลักสำคัญ ซึ่งไม่เท่าทันต่อการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และเมื่อหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ ตลอดจนถึงประชาชนทั่วไปได้ตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลจึงมีการผลักดันให้เกิดร่างพระราชบัญญัติว่าคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ขึ้น ซึ่งในขณะนี้อยู่ระหว่างการดำเนินการในกระบวนการนิติบัญญัติ และหากมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบการปฏิบัติงานของธนาคาร รวมทั้งสิทธิและหน้าที่ของธนาคาร ในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวต่อไปนี้

4.5.1 ปัญหาการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ

การเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ใช้บริการของธนาคารควรเป็นการเก็บรวบรวมเฉพาะข้อมูลที่จำเป็นกับการให้บริการหรือการดำเนินธุรกรรมทางการเงินเท่านั้น แต่ในปัจจุบันยังคงมี

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกินความจำเป็นและข้อมูลบางอย่างไม่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ (ตัวอย่าง ข้อมูลส่วนบุคคลที่ธนาคารเก็บรวบรวมจากผู้ขอใช้บริการ โปรดดูในตารางที่ 3.1 ถึงตารางที่ 3.5) ซึ่งมีทั้งข้อมูลส่วนบุคคลที่ความอ่อนไหวน้อย ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวปานกลาง จนไปถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวมาก (ในบางกรณี เช่น การประกันชีวิต) ทำให้เกิดคำถามว่า ธนาคารพาณิชย์เก็บรวบรวมข้อมูลของผู้ใช้บริการมากมายเกินความจำเป็นไปเพื่อเหตุใด และมีวัตถุประสงค์แอบแฝงหรือไม่ ซึ่งในเวลาที่ธนาคารเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ใช้บริการ ธนาคารมิได้แจ้งถึงวัตถุประสงค์ว่าเก็บข้อมูลไปใช้เพื่อการใด ภายใต้ขอบเขตการใช้และการเปิดเผยข้อมูลอย่างไร อีกทั้งไม่ระบุถึงระยะเวลาการเก็บข้อมูลว่าจะเก็บเป็นเวลานานเท่าใดและสอดคล้องกับการให้บริการหรือไม่

จากการศึกษาถึงการให้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. พบว่าได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพียงเท่าที่เกี่ยวเนื่องและจำเป็นแก่การดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลโดยตรงโดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูลจะกระทำมิได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่กฎหมายกำหนดไว้ อีกทั้งผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องจัดให้มีนายทะเบียนทำหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

ทั้งนี้ หากมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ธนาคารจะต้องเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบและวิธีปฏิบัติของธนาคาร ดังต่อไปนี้

1) ธนาคารจะเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลได้ภายใต้วัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับบริการของธนาคาร และจะต้องกระทำเพียงเท่าที่เกี่ยวเนื่องและจำเป็นแก่การดำเนินกิจการตามกรอบวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมเท่านั้น

2) ห้ามมิให้ธนาคารเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ประวัติสุขภาพ หรือข้อมูลอื่นใดที่กระทบต่อความรู้สึกของผู้อื่นหรือประชาชนตามที่กำหนดในกฎกระทรวง เว้นแต่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

3) ธนาคารจะต้องจัดให้มีนายทะเบียนทำหน้าที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบในการประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล

4) ธนาคารจะต้องจัดให้มีนายทะเบียนแจ้งให้แก่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะที่จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลถึงรายละเอียด ดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อ สถานที่ทำการ และสถานภาพของผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล
- (2) วัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล

- (3) ประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการเก็บรวบรวม
- (4) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล
- (5) ระยะเวลาในการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคล
- (6) เงื่อนไขในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล
- (7) รายละเอียดอื่นตามที่คณะกรรมการกำหนด

และเมื่อนายทะเบียนได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว ให้จัดทำรายการการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลหรือระบบข้อมูลส่วนบุคคล ณ สถานที่ทำการเพื่อให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถตรวจสอบได้

5) ธนาคารเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลโดยตรงโดยปราศความยินยอมของเจ้าของข้อมูลจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีตามที่กฎหมายกำหนด

6) ธนาคารต้องดำเนินการแก้ไขข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองให้ถูกต้อง สมบูรณ์และทันสมัย ตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอเป็นหนังสือ

4.5.2 ปัญหาการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ

เนื่องจากการธนาคารพาณิชย์เก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีทั้งข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวน้อย ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวปานกลาง ตลอดจนข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวมากไว้ในระบบเครือข่ายของธนาคาร ปัญหาที่ตามมาคือ ธนาคารจะมีวิธีการควบคุมการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างไร ไม่เกิดการล่วงละเมิดต่อสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูล ปัจจุบันธนาคารพาณิชย์แต่ละแห่งมีนโยบายในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีการให้ความสำคัญกับข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าที่แตกต่างกัน จึงทำให้มาตรการรักษาความปลอดภัยหรือระบบรักษาความปลอดภัยในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นแตกต่างกันไปตามนโยบายของแต่ละธนาคาร

จากการศึกษาถึงการให้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. พบว่าได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ห้ามมิให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในครอบครองโดยปราศจากความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล และการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องใช้ตามปกติหรือเท่าที่จำเป็นภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหนังสือ โดยแสดงเหตุผลในการดำเนินการดังกล่าวและต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

ทั้งนี้ หากมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ซึ่งมีบทบัญญัติที่กำหนดให้ธนาคารจะใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในครอบครอง หรือควบคุมดูแลของตนต่อผู้อื่น โดยปราศจากความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ก่อนหรือ ในขณะนั้นมีได้ เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้

1) ใช้ข้อมูลส่วนบุคคลตามปกติภายในวัตถุประสงค์ของการจัดให้มีการเก็บรวบรวม ข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือเป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์ที่มีความเกี่ยวข้อง โดยตรงกับวัตถุประสงค์ ของการจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคล

2) การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลนอกเหนือจากวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมให้ผู้ประมวล ข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นหนังสือโดยแสดงเหตุผลในการดำเนินการ ดังกล่าวและต้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

จากบทบัญญัติดังกล่าวมีผลให้ธนาคารจะต้องใช้ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า ด้วยความระมัดระวังมากขึ้น และส่งผลให้ธนาคารควรจัดให้มีระบบรักษาความปลอดภัยที่เคร่งครัดมาก ยิ่งขึ้นด้วย เนื่องจากข้อมูลที่ธนาคารเก็บรวบรวมนั้นมีความอ่อนไหวที่แตกต่างกัน การนำข้อมูลไป ใช้ก็ควรมีข้อกำหนดหรือวิธีปฏิบัติที่มีความเคร่งครัดมากขึ้นแตกต่างกัน ธนาคารควรจัดให้มี ประมวลจริยธรรมเพื่อเป็นระเบียบปฏิบัติภายในองค์กร เพื่อเป็นมาตรฐานความปลอดภัยในการเก็บ การใช้ และการเปิดเผยข้อมูล เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและรองรับความเปลี่ยนแปลงของ กฎเกณฑ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลที่รัฐบาลมีแนวโน้มจะให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ทั้งนี้ ธนาคารควรจัดให้มีมาตรการรักษาความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลหรือการ เรียกใช้ข้อมูลโดยบุคคลที่มีอำนาจที่กำหนดไว้เป็นการ โดยเฉพาะ หรือธนาคารอาจกำหนดให้ระบบ แสดงข้อมูลของลูกค้าเฉพาะข้อมูลทั่วไปหรือข้อมูลมีความอ่อนไหวต่ำเท่านั้น ส่วนการจะเข้าถึง ข้อมูลสำคัญหรือข้อมูลที่มีความอ่อนไหวในระดับปานกลางถึงระดับสูงของลูกค้า เช่น ประวัติ การฝากถอน รายการใช้บัตรเครดิต ประวัติการชำระสินเชื่อ เป็นต้น ธนาคารพาณิชย์ควรจัดให้มี มาตรการรักษาความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลของลูกค้า โดยอาจแบ่งตามระดับของพนักงาน ของธนาคารที่เกี่ยวข้อง เช่น ระดับผู้บริหารหรือฝ่ายตรวจสอบสามารถเข้าดูข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ ลูกค้าได้ทั้งหมด โดยกำหนดรหัสเพื่อความปลอดภัยในการเรียกดูของพนักงานแต่ละคน และบันทึกการเรียกดูและการใช้ข้อมูลทุกครั้ง ส่วนหัวหน้าแผนกหรือหัวหน้าฝ่ายนอกจาก จะกำหนดให้รหัสเพื่อความปลอดภัยของแต่ละคนแล้ว ธนาคารควรกำหนดขอบเขตในการเรียกดู ข้อมูลเฉพาะข้อมูลที่แผนกหรือฝ่ายนั้นเกี่ยวข้องกับเท่านั้น เช่น ฝ่ายบัตรเครดิตจะเรียกดูข้อมูลของ ลูกค้าเกี่ยวกับการใช้ การชำระหนี้บัตรเครดิต หรือข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้องกับเท่านั้น แต่ไม่สามารถ เรียกดูข้อมูลเกี่ยวกับการประกันภัย การเช่าซื้อ สินเชื่อ หรือข้อมูลอื่นๆ ได้ ส่วนพนักงานระดับล่างหรือ

พนักงานระดับปฏิบัติงานควรจัดระบบป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยกำหนดให้พนักงานธนาคารจะต้องกรอกข้อมูลที่มีความอ่อนไหวในระดับปานกลางหรือรหัสที่ตกลงกับลูกค้าจึงจะเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลอื่นๆของลูกค้าได้ เช่น พนักงานจะต้องให้ลูกค้าแจ้งวงเงินบัตรเครดิตที่ได้รับจากธนาคารหรือรายการใช้บัตรเครดิตล่าสุด เพื่อนำมากรอกและได้รับอนุมัติจากระบบ จึงจะเข้าสู่ข้อมูลอื่นๆเกี่ยวกับการใช้บัตรเครดิตของลูกค้าได้ หรือกรณีสินเชื่อหากพนักงานระดับปฏิบัติงานต้องการเข้าสู่ข้อมูลของลูกค้ารายใด พนักงานจะต้องกรอกชื่อ นามสกุล เลขที่บัตรประชาชน และวงเงินล่าสุดที่ลูกค้าได้รับอนุมัติหรือเลขที่สัญญากรอก จึงจะได้รับอนุมัติจากระบบให้เข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการขอและการชำระสินเชื่อของลูกค้าได้ เป็นต้น ตัวอย่างการกำหนดมาตรการรักษาความปลอดภัยดังกล่าว เป็นมาตรการที่ใช้บังคับภายในองค์กร โดยการแยกข้อมูลออกเป็นส่วนๆตามธุรกรรม เพื่อให้เกิดการเข้าถึงหรือการใช้ข้อมูลของลูกค้าเท่าที่จำเป็นในแต่ละธุรกรรม และหากการเรียกดูหรือการใช้ข้อมูลของลูกค้าในธุรกรรมใดก่อให้เกิดความเสียหายแก่ลูกค้าหรือบุคคลอื่น การตรวจสอบหาต้นเหตุของการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลอาจทำได้ง่ายขึ้นเพราะมีการบันทึกการเรียกดูข้อมูลแต่ละส่วนแยกออกจากกัน อีกทั้งยังเป็นการลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับลูกค้าได้

4.5.3 ปัญหาการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ โดยธนาคารพาณิชย์อาจเกิดขึ้นได้ในหลายกรณี เช่น ลูกค้าของธนาคารถึงแก่ความตาย ทายาทหรือผู้มีส่วนได้เสียของลูกค้าธนาคารต้องการข้อมูลเกี่ยวกับเลขที่บัญชีหรือหลักฐานเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากเพื่อนำไปใช้สิทธิทางศาล ขอดังผู้จัดการมรดก หรือกรณีหน่วยงานราชการหรือคู่ความของลูกค้าขอตรวจสอบบัญชีเงินฝากหรือจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากเพื่อใช้ประกอบเป็นพยานหลักฐาน การเปิดเผยตามคำสั่งศาล การเปิดเผย ถ่ายโอน และแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าระหว่างธนาคารพาณิชย์กับบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์ เป็นต้น แม้ธนาคารและบริษัทในเครืออาจมองว่าไม่ทำให้ลูกค้าของแต่ละฝ่ายได้รับความเสียหายและยังทำให้ข้อมูลของลูกค้าเป็นปัจจุบันเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าได้มากยิ่งขึ้นก็ตาม แต่ในแง่ของกฎหมายแล้ว แม้บริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์จะมีความเกี่ยวพันกับธนาคารพาณิชย์ในลักษณะของบริษัทแม่และบริษัทในเครือก็ตาม แต่ในแง่ของกฎหมายถือว่าต่างฝ่ายต่างมีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากกัน เช่นเดียวกับนิติบุคคลอื่นๆ ดังนั้น การเปิดเผย การโอนถ่ายและแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้าของธนาคารพาณิชย์ไปยังนิติบุคคลอื่นตามอำเภอใจ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากลูกค้าหรือนำข้อมูลไปใช้ นอกเหนือไปจากวัตถุประสงค์ที่ธนาคารหรือบริษัทแจ้งให้ลูกค้าทราบ หรือเกินกว่าที่ลูกค้า

คาดหมาย และทำให้ลูกค้าได้รับความเสียหาย หรือเดือดร้อนรำคาญ แม้ปัจจุบันจะไม่มีกฎหมาย บัญญัติกำหนดความผิดไว้โดยตรง แต่ก็อาจถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของลูกค้าผู้ซึ่งเป็น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญมาตรา 35 ประกอบกับมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์ได้ แต่การพิสูจน์ถึงกระบวนการเปิดเผย การ โอน หรือการแลกเปลี่ยนข้อมูล ส่วนบุคคลดังกล่าวอาจทำได้ยากและสร้างภาระให้กับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมาก

จากการศึกษาถึงการให้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครอง ข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. พบว่ามีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่สำคัญเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล ส่วนบุคคลคือ ห้ามมิให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลเปิดเผย ส่ง หรือ โอนข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ใน ครอบครอง โดยปราศจากความยินยอมจากเจ้าของข้อมูล เว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายกำหนด

ทั้งนี้ หากมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ย่อมส่งผลกระทบต่อวิธีปฏิบัติของธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบัน โดยธนาคารพาณิชย์ในฐานะ ที่เป็นผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลส่วนบุคคล จะต้องเปลี่ยนแปลงวิธีปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดในประการสำคัญดังต่อไปนี้

1) ธนาคารจะหรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในครอบครองหรือควบคุมดูแลของตน ต่อผู้อื่นโดยปราศจากความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลที่ให้ไว้ก่อนหรือในขณะนั้นมิได้ เว้นแต่กรณี ดังต่อไปนี้

- (1) เจ้าหน้าที่ของรัฐร้องขอเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย การสืบสวนการสอบสวนหรือการฟ้องคดีไม่ว่าเป็นคดีประเภทใดก็ตาม
- (2) ศาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจตามกฎหมายที่จะขอ ข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว
- (3) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิตหรือสุขภาพของบุคคล
- (4) หน่วยงานอื่นที่บทยัญญัติของกฎหมายให้อำนาจ
- (5) เพื่อประโยชน์ในการศึกษาวิจัยโดยไม่ระบุหรือมีส่วนใดที่ทำให้รู้ว่าเป็นข้อมูล ส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับบุคคลใด
- (6) ปรากฏโดยชัดแจ้งว่า เพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลและการขอความยินยอม ไม่สามารถดำเนินการได้ในเวลาที่จำเป็น
- (7) เพื่อการรักษาพยาบาลเจ้าของข้อมูล และในขณะนั้น เจ้าของข้อมูลไม่อยู่สภาวะ ตามกฎหมายที่จะให้คำยินยอมได้

การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของข้อมูลดังกล่าว ข้างต้น ธนาคารจะต้องเปิดเผยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นโดยตรง และเท่าที่

จำเป็นและเหมาะสมแก่การนั้น ทั้งนี้ เมื่อเปิดเผยข้อมูลประการใดแล้วธนาคารต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลทราบ และต้องบันทึกการเปิดเผยดังกล่าวไว้ในรายงาน เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและพนักงานเจ้าหน้าที่ด้วย

2) ธนาคารจะส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลให้แก่ผู้อื่นไม่ได้ เว้นแต่ได้รับยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือตามที่พระราชบัญญัติหรือกฎหมายอื่นกำหนด

3) ห้ามธนาคารส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลออกไปนอกราชอาณาจักร โดยปราศจากความยินยอมเป็นหนังสือของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่เป็นการกระทำตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือเพื่อการดำเนินคดีนอกราชอาณาจักร หรือเพื่อประโยชน์ของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น และเมื่อมีการโอนแล้วให้ทำรายงานไว้ด้วย

4) ห้ามธนาคารส่งหรือโอนข้อมูลส่วนบุคคลไปยังประเทศซึ่งมิได้มีบทบัญญัติในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือมีแต่บทบัญญัติของกฎหมายในประเทศนั้นมีมาตรฐานในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในสาระสำคัญต่ำกว่าบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากเจ้าของข้อมูล
- (2) กรณีอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

นอกจากนี้ ธนาคารจะต้องยินยอมให้เจ้าของข้อมูลเข้าตรวจสอบข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ขอสำเนาหรือขอสำเนารับรองถูกต้องข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวได้ และต้องยินยอมให้เจ้าของข้อมูลแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตนให้ถูกต้อง สมบูรณ์หรือทันสมัย และในกรณีที่เจ้าของข้อมูลแจ้งว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนไม่ถูกต้อง ธนาคารจะต้องระงับการใช้และการเปิดเผย รวมทั้งต้องลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลส่วนที่พ้นระยะเวลาการเก็บรวบรวมหรือไม่เกี่ยวข้องหรือเกินกว่าความจำเป็นตามวัตถุประสงค์การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

ทั้งนี้ หากธนาคารกระทำการใดๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับประโยชน์อันไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือให้ผู้อื่นเสียหาย ผู้แทนธนาคารต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด และถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นการเผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะเจาะจงหรือโดยเปิดเผยซึ่งข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ผู้แทนธนาคารอาจต้องรับโทษเพิ่มขึ้นด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนในการกระทำความผิดของธนาคาร

ในส่วนของการรับผิดชอบทางแพ่งนั้น หากธนาคารดำเนินการใดๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลด้วยประการใดๆ ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ธนาคารจะต้องชดใช้

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ไม่ว่าจะการดำเนินการนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อของผู้เก็บรวบรวมข้อมูลหรือผู้ครอบครองหรือควบคุมบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ก็ตาม เว้นแต่ผู้นั้นจะพิสูจน์ได้ว่า การดำเนินการเช่นนั้นเกิดจาก

1) เหตุสุดวิสัย

2) การกระทำตามกฎหมายหรือตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

3) การกระทำหรือละเว้นการกระทำของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหนึ่ง จากการศึกษาคู่มือคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. แม้จะมีปัญหาในทางกฎหมายที่จะต้องพิจารณาในหลายประการ เช่น การไม่จำแนกประเภทข้อมูลส่วนบุคคลและไม่แบ่งแยกกฎเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามประเภทของข้อมูล การไม่มีบทบัญญัติกำหนดหลักเกณฑ์พื้นฐานสำหรับมาตรการรักษาความปลอดภัยข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น และร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว ยังส่งผลให้ธนาคารพาณิชย์มีความเสี่ยงที่จะถูกร้องเรียนหรือฟ้องร้องเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมการใช้ และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลมากขึ้น ธนาคารพาณิชย์จึงต้องแก้ไขปรับเปลี่ยนแบบฟอร์มการให้บริการ มาตรการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งจำกัดการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแก่บุคคลภายนอกและบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งอาจทำให้ธนาคารพาณิชย์และบริษัทในเครือของธนาคารพาณิชย์อาจต้องสูญเสียช่องทางหารายได้จากการขายตรงและตลาดแบบตรง แต่อย่างไรก็ดี รัฐภายใต้รัฐธรรมนูญต้องรับรองและให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพขั้นมูลฐานของประชาชนไว้ในรัฐธรรมนูญและต้องธำรงรักษาไว้ซึ่งประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะเป็นประการสำคัญ การออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีกฎเกณฑ์ตามหลักเกณฑ์สากลจึงเป็นไปเพื่อรักษาประโยชน์ของประชาชนส่วนใหญ่ซึ่งต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

ในอดีตการละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวมักเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวหรือ Right to privacy อันเป็นแนวความคิดที่มีมาตั้งแต่ดั้งเดิม ก่อนที่จะมีการบัญญัติรับรองไว้ในกฎหมายลายลักษณ์อักษร และแนวความคิดเกี่ยวกับสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวนั้น ได้มีพัฒนาการไปตามรูปแบบของสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละสังคมที่แตกต่างกันไป จากอดีตที่การละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวจะเกิดขึ้นและมองเห็นได้อย่างชัดเจน เช่น การบุกรุก การหมิ่นประมาท การกระทำโดยตรงต่อเนื้อตัวร่างกาย การค้น การยึดทรัพย์สิน เป็นต้น การละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวดังกล่าวยังคงมีอยู่และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสารสนเทศ ทำให้รูปแบบของการละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวมีความหลากหลายและสลับซับซ้อนมากขึ้น และการละเมิดต่อสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งในปัจจุบัน โดยผู้กระทำละเมิดและผู้ถูกละเมิดมักจะละเลยโดยคิดว่ากฎหมายไม่ได้รับรองและให้คุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวดังกล่าวนั้น คือ สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวอันเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล

ปัจจุบันประเทศที่พัฒนาแล้วต่างๆ ในโลกล้วนให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นอย่างมาก เนื่องจากแต่ละประเทศล้วนมีการแข่งขันทางเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และมีผลให้บริษัทห้างร้านรวมถึงหน่วยงานราชการต่างๆ จัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ไว้เป็นจำนวนมาก การเก็บรักษา การใช้ การประมวลผล ตลอดจนการเปิดเผยข้อมูลที่ไม่ได้มาตรฐานนำมาสู่การรั่วไหลของข้อมูลออกนอกบริษัทหรือหน่วยงานที่เก็บรวบรวมข้อมูลนั้น อีกทั้งการโอนข้อมูลระหว่างสาขาของบริษัทหรือหน่วยงานก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดการรั่วไหลของข้อมูลได้โดยง่าย ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลอยู่บ่อยครั้ง ซึ่งศาลในต่างประเทศเช่นประเทศอังกฤษถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งเป็นสิทธิส่วนบุคคลประเภทหนึ่ง สำหรับประเทศไทยเมื่อได้เริ่มก้าวเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสารและได้มีการพัฒนาทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ จึงทำให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลในรูปแบบของข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้นเช่นกัน ซึ่งสะดวกในการใช้งาน

และโอนถ่ายข้อมูล เป็นเหตุให้ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของทั้งภาครัฐและเอกชน มีการถ่ายโอนและรั่วไหลไปสู่หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานภาคเอกชนอื่น โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลส่วนบุคคลขนาดใหญ่องค์กรหนึ่งที่มีการประกอบธุรกรรมและโอนถ่ายข้อมูลจำนวนมากมาตลอดเวลา อีกทั้งยังมีสาขาของธนาคารที่ตั้งทำการอยู่ทั่วทุกหนแห่งในประเทศ การเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลย่อมมีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นและมากกว่าการครอบครองข้อมูลโดยองค์กรขนาดเล็ก และความเสี่ยงในการเก็บรวบรวม การใช้ หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวอาจนำมาสู่การรุกร้าความเป็นส่วนตัวของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจนกลายเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้นั่นเอง

ประเทศไทยมีการบัญญัติรับรองให้ความคุ้มครองในสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ตลอดจนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (ฉบับปัจจุบัน) แต่ก็เป็นเพียงการบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้เช่นเดียวกับสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์อื่นๆ โดยมีได้มีการกำหนดรายละเอียดการให้ความคุ้มครองแต่อย่างไร และแม้จะมีพระราชบัญญัติต่างๆ ที่มีการให้ความคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคลอยู่บ้าง แต่เป็นเพียงการให้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของพระราชบัญญัตินั้นๆ โดยมีได้มุ่งคุ้มครองสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคลทั้งระบบ ปัจจุบันกฎหมายที่ให้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความชัดเจนมากที่สุด คือ พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ. 2540 โดยกฎหมายฉบับนี้จะมีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างชัดเจน แต่ก็เป็นการให้คุ้มครองเฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น มิได้มีบทบัญญัติที่ให้ความคุ้มครองครอบคลุมไปถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของบริษัทหรือหน่วยงานเอกชนแต่อย่างใด และแม้จะมีกฎหมายบางฉบับที่ให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของเอกชนเช่น พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 แต่ก็เป็นการให้คุ้มครองเกี่ยวกับการใช้ การประมวลผล และการเปิดเผยข้อมูลเครดิต ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับสถานะทางการเงินของบุคคล ผู้ต้องการขอสินเชื่อเกี่ยวกับสถาบันการเงิน ซึ่งไม่ได้ให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองของหน่วยงานเอกชนทั้งหมด

ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีกลไกในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลสอดคล้องกับวิวัฒนาการของสังคม และมีเนื้อหาถูกต้องครบถ้วนตามหลักเกณฑ์สากลและเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ หน่วยงานในหลายภาคส่วนของประเทศ ได้พยายามศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งจากหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองขององค์การระหว่างประเทศและจากหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองของประเทศ

ต่างๆ เพื่อคัดกรองหาหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เหมาะสมกับสังคมไทยปัจจุบัน และมีการจัดทำร่างพระราชบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ขึ้น และขณะนี้ร่างพระราชบัญญัตินี้ร่างอยู่ระหว่างการดำเนินการในกระบวนการนิติบัญญัติ

จากการศึกษาหลักเกณฑ์การให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. เปรียบเทียบกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศและในระหว่างประเทศ พบว่าร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูล พ.ศ. มีหลักเกณฑ์การให้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรฐานสากล แต่เพื่อให้การคุ้มครองมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีบทบัญญัติกำหนดแยกประเภทข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป และข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว แม้ร่างพระราชบัญญัตินี้ร่างอยู่จะมีการแบ่งแยกโดยกลไกของกฎหมายโดยกำหนดห้ามมิให้เก็บรวบรวมข้อมูลที่มีความอ่อนไหวบางประเภท เช่น ข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศ ประวัติอาชญากรรม ประวัติสุขภาพ ก็ตาม แต่ไม่ครอบคลุมถึงข้อมูลที่มีความอ่อนไหวอื่นๆ เช่น เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ความคิดเห็นทางการเมือง ความเชื่อทางศาสนา ข้อมูลที่อาจเป็นผลร้ายทำให้เสียชื่อเสียงหรืออาจก่อให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมหรือความไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคล เป็นต้น ทำให้ข้อมูลที่มีความอ่อนไหวนอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดจะได้รับความคุ้มครองเท่ากับข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปซึ่งไม่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูล ผู้ศึกษาเห็นว่าการกำหนดห้ามมิให้เก็บข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวโดยให้ครอบคลุมข้อมูลที่มีความอ่อนไหวทั้งหมดอาจจะเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก เนื่องจากข้อมูลที่มีความอ่อนไหวจะเปลี่ยนแปลงไปตามวัฒนธรรมและความรู้สึกของคนในสังคม และจะต้องพิจารณาควบคู่ไปกับการพัฒนาของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้น จึงควรมีบทบัญญัติกำหนดแบ่งประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลทั่วไปและข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหว และกำหนดวิธีปฏิบัติสำหรับข้อมูลแต่ละประเภทในระดับที่แตกต่างกันตามประเภทของข้อมูลเช่นเดียวกับกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศอังกฤษ เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลแต่ละประเภท และให้ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลกำหนดหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับข้อมูลแต่ละประเภทได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อีกทั้งการกำหนดวิธีปฏิบัติสำหรับข้อมูลส่วนบุคคลประเภทข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปให้มีความเคร่งครัดน้อยลงในการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาด อาจเป็นส่วนช่วยให้การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการที่พึ่งพาการขายตรงและตลาดแบบตรงได้มีโอกาสเข้าถึงผู้บริโภคได้สะดวก ในขณะที่ผู้บริโภคก็จะได้รับการนำเสนอสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการมากยิ่งขึ้นด้วย โดยกำหนดให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิที่จะยกเลิกการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาดเมื่อใดก็ได้ การกำหนดให้บทบัญญัติดังกล่าวช่วยส่งเสริมผลดี

ทั้งผู้ประกอบการและผู้บริโภคทำให้เกิดความสมดุลในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการต่างๆ ไปพร้อมกัน

เมื่อพิจารณาถึงการดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของธนาคารพาณิชย์ ที่ผ่านมาเมื่อไม่มีกฎหมายให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นการเฉพาะ กฎ ระเบียบ เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม การใช้ การประมวลผล และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล จะเป็นไปตามนโยบายของแต่ละธนาคารว่าจะให้ความสำคัญในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ มากน้อยแตกต่างกัน แต่หากมีการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ที่กำหนดหลักเกณฑ์ของการเก็บรวบรวม การใช้ การประมวลผล และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่มีมาตรฐานในระดับสากล ย่อมส่งผลกระทบต่อธนาคารพาณิชย์ที่มีการครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นจำนวนมากและมีการใช้และการประมวลผลในระดับสูง โดยผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับธนาคารพาณิชย์นั้น อาจเริ่มตั้งแต่การแก้ไขปรับปรุงเอกสารคำขอใช้บริการต่างๆ ที่มีจำนวนมาก วิธีปฏิบัติของธนาคาร ตลอดจนระบบปฏิบัติการข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ของธนาคารที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวม การใช้ การประมวลผล และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลให้มีความรัดกุมมากยิ่งขึ้น โดยจะต้องมีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเก็บรวบรวม การใช้ การประมวลผล และการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เคร่งครัดไม่น้อยกว่าที่กฎหมายกำหนด และยังมีผลกระทบต่อการนำข้อมูลส่วนบุคคลมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการตลาดรวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างบริษัทในเครือด้วย ทำให้การดำเนินการต่างๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลมีความเสี่ยงมากยิ่งขึ้น ธนาคารพาณิชย์จึงต้องใช้ความระมัดระวังอย่างยิ่ง

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากสภาพปัญหาการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และแนวโน้มที่จะเพิ่มระดับความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามา มีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวัน การศึกษา การทำธุรกรรมต่างๆ การพัฒนาทางเทคโนโลยี ยังนำมาซึ่งการละเมิดสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวในรูปแบบของการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล อาจเนื่องมาจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เพราะขาดมาตรการทางกฎหมายที่จะให้ความคุ้มครองเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง แต่ในขณะนี้หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันพัฒนาปรับปรุงร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างขั้นตอนการเสนอกฎหมายในกระบวนการนิติบัญญัติ ดังนั้น เพื่อให้ประเทศไทยมีหลักเกณฑ์

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นสากลและมีมาตรฐานการคุ้มครองเป็นที่ยอมรับจากประเทศต่างๆ ที่มีการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ในขณะที่เดียวกันก็สร้างความสมดุลในการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลอย่างเป็นประโยชน์แก่ทุกฝ่ายและไม่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์และธุรกิจอื่นๆ ผู้เขียนจึงใคร่ขอเสนอ ดังนี้

5.2.1 ข้อมูลส่วนบุคคลที่ควรได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล

จากการศึกษากฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศจะเห็นได้ว่าการแยกข้อมูลส่วนบุคคลออกเป็น 2 ประเภท คือ ข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (normal data หรือ non-sensitive data) และข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวหรือต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ (sensitive data) ซึ่งการแยกข้อมูลออกเป็น 2 ประเภทดังกล่าว ทำให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติที่เคร่งครัดแตกต่างกันแก่ข้อมูลแต่ละประเภท ซึ่งทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพและตรงตามเจตนารมณ์มากยิ่งขึ้น แต่ตามร่างกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยนั้นมีเพียงการกำหนดประเภทข้อมูลที่ห้ามเก็บรวบรวมเท่านั้น มิได้มีการแบ่งแยกประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลตามความอ่อนไหวหรือความสำคัญของข้อมูล จึงทำให้การคุ้มครองตามหลักเกณฑ์บางประการอาจไม่เหมาะสมกับข้อมูลบางประเภท และอาจมีอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายได้ จึงควรให้มีการแบ่งประเภทของข้อมูลส่วนบุคคลตามความอ่อนไหวหรือความสำคัญของข้อมูล เพื่อกำหนดกฎเกณฑ์และวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมตามประเภทของข้อมูล และทำให้การคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

5.2.2 การกำหนดให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่เหมาะสม

การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. เป็นการให้ความคุ้มครองแก่ข้อมูลส่วนบุคคลในระดับสากล ดังนั้น จึงควรมีบทบัญญัติกำหนดให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องดำเนินการจัดเก็บและควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีการประมวลผล โดยคำนึงถึงนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและลักษณะเฉพาะในการประมวลผลข้อมูลนั้นๆ รวมถึงมาตรการความปลอดภัยที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการทำลายข้อมูลหรือทำให้ข้อมูลเสียหาย การเข้าถึงข้อมูลโดยปราศจากอำนาจ หรือการนำมาสู่การประมวลผลที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น ในขณะที่มีการรวบรวมข้อมูล และในกรณีที่ต้องให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแก่บุคคลอื่น ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการเพื่อป้องกันมิให้บุคคลนั้นใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจ และควรกำหนดให้ผู้ประมวล

ข้อมูลส่วนบุคคลต้องปรับปรุงมาตรการรักษาความปลอดภัยให้มีความทันสมัยตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อย่างน้อยทุกๆ 2 ปี เป็นต้น ทั้งนี้ การกำหนดให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลต้องมีมาตรการรักษาความปลอดภัยดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของสหภาพยุโรป และเป็นที่ยอมรับของนานาประเทศ

5.2.3 การขายข้อมูลส่วนบุคคล

ปัจจุบันการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลในองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนส่วนใหญ่ มักจะจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งสะดวกในการค้นหาและใช้งาน ในขณะเดียวกันก็เป็นการง่ายในการเปิดเผยและถ่ายโอนข้อมูลไปสู่บุคคลภายนอก จึงอาจกลายเป็นช่องทางในการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย เช่น การขายข้อมูลส่วนบุคคล โดยผู้ซื้อข้อมูลส่วนบุคคลอาจเป็นผู้ประกอบธุรกิจ ห้างร้าน บริษัท หรือบริษัท ขายข้อมูลโดยตรง โดยบริษัทขายข้อมูลนี้จะรับซื้อข้อมูลส่วนบุคคลจากองค์กรที่มีการครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลจำนวนมาก และนำข้อมูลดังกล่าวมาเข้าโปรแกรมคัดแยกข้อมูลเพื่อสะดวกในการค้นหาและนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ เมื่อมีผู้มาขอซื้อข้อมูลจากบริษัทขายข้อมูล บริษัทขายข้อมูลจะทำการคัดแยกข้อมูลตามความประสงค์ของผู้ซื้อและดำเนินการถ่ายโอนข้อมูลไปสู่ผู้ซื้อ เพื่อให้ประโยชน์จากข้อมูลส่วนบุคคลต่อไป ซึ่งการกระทำดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการกระทำที่ท้าทายต่อกฎหมายและเป็นการล่วงละเมิดต่อสิทธิความเป็นอยู่ส่วนบุคคลอันเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการขายข้อมูลส่วนบุคคล จะมีเพิ่มมากขึ้น จึงควรมีการกำหนดบทบัญญัติเพื่อควบคุมเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการขายข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรง เช่น การซื้อและขายข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลก่อน การซื้อและขายข้อมูลส่วนบุคคลจะทำได้เฉพาะข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป และต้องเป็นไปตามวิธีการที่กฎหมายกำหนดเท่านั้น เป็นต้น

5.2.4 การนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ในธุรกิจขายตรงหรือการตลาดแบบตรง

จากการศึกษาผลกระทบของการใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในต่างประเทศ พบว่า ในประเทศที่กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เข้มงวดเช่น ประเทศอิตาลี เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลส่งผลกระทบต่อธุรกิจขายตรงในประเทศ อิตาลีจำเป็นต้องปิดกิจการไปเป็นจำนวนมาก เนื่องจากการประกอบธุรกิจขายตรงมักจะไม่มีหน้าร้าน เป็นของตนเอง แต่เป็นการหาลูกค้าโดยการเดินเข้าไปหาลูกค้าโดยตรง ซึ่งการดำเนินการด้วยวิธีดังกล่าวจะต้องใช้บุคลากรเป็นจำนวนมาก และแม้ภายหลังจะมีการโฆษณาผ่านสื่อต่างๆอยู่บ้าง

แต่ก็มีค่าใช้จ่ายสูง จึงมีการพึ่งพาการซื้อข้อมูลส่วนบุคคลที่อยู่ในความครอบครองขององค์กรธุรกิจอื่น โดยสามารถเลือกระบุกลุ่มลูกค้าซึ่งตนต้องการได้ เช่น เพศ ช่วงอายุ รายได้ เขตที่อยู่อาศัย เป็นต้น และบริษัทขายตรงจึงจะจัดส่งข้อมูลไปยังลูกค้า การซื้อขายข้อมูลส่วนบุคคลจึงเกิดขึ้น และแผ่ขยายเป็นวงกว้างเนื่องจากเป็นวิธีการที่ลดภาระค่าใช้จ่ายทางธุรกิจได้เป็นอย่างมาก แต่เมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การซื้อขายข้อมูลส่วนบุคคลจึงยุติลง และทำให้ผู้ประกอบการขายตรงจำนวนมากไม่สามารถรับภาระค่าใช้จ่ายทางธุรกิจได้จึงเป็นเหตุให้ต้องปิดกิจการเป็นจำนวนมาก

จากเหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากฎหมายที่ให้ความคุ้มครองแก่ประชาชน แม้จะคำนึงถึงสิทธิของประชาชนเป็นหลักสำคัญประการแรกในการร่างกฎหมายก็ตาม แต่ก็ควรคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการให้ความคุ้มครองสิทธิดังกล่าวด้วย กล่าวคือ การกำหนดกฎหมายให้คุ้มครองแก่สิทธิความเป็นอยู่ส่วนตัวของประชาชนอันเกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล แม้จะเป็นผลดีแก่ประชาชนทั่วไปที่มีกฎหมายรับรองและให้ความคุ้มครองแก่สิทธิขั้นพื้นฐานอย่างชัดเจนมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันในภาคองค์กรธุรกิจจะได้รับผลกระทบจากการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งธุรกิจขายตรงหรือธุรกิจอื่นที่ต้องพึ่งพาการซื้อข้อมูลทั่วไปของบุคคลเพื่อการเปิดตลาดใหม่หรือขยายตลาด โดยหากมีกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองเคร่งครัดมากเกินไป โดยห้ามมิให้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแม้เป็นเพียงข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไป (normal data หรือ non-sensitive data) อาจกลายเป็นการทำลายระบบการดำเนินธุรกิจหรือการดำเนินกิจการทางสังคม และเป็นการปิดกั้นสิทธิเสรีภาพในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ และยังมีผลกระทบต่อธุรกิจขายตรง ธุรกิจขนาดเล็กธุรกิจที่เปิดตัวใหม่ และธุรกิจอื่นที่ต้องพึ่งพาข้อมูลส่วนบุคคลจากองค์กรอื่นจะต้องประสบปัญหาเกี่ยวกับการหาลูกค้ารายใหม่และการโฆษณาที่มีต้นทุนสูงขึ้น ซึ่งสวนทางกับการสนับสนุนของรัฐบาลในปัจจุบันที่ต้องการให้ประชาชนมีความคิดริเริ่มในการมีผลิตภัณฑ์หรือการบริการใหม่ๆ ออกสู่ท้องตลาดและให้เกิดการแข่งขันทั้งคุณภาพและราคาและนำไปสู่การแข่งขันในตลาดโลก โดยการสนับสนุนให้มีธุรกิจขนาดย่อมซึ่งธุรกิจเหล่านี้มีวิธีการหาลูกค้าไม่มากนัก และวิธีการโฆษณาสินค้าหรือบริการที่มีต้นทุนต่ำ ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย และมีประสิทธิภาพวิธีหนึ่งนั่นคือการขายตรง ซึ่งหากมีการกำหนดข้อยกเว้นให้มีการจัดเก็บ ประมวลผล และเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปได้โดยไม่ต้องไม่เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่เจ้าของข้อมูล ในขณะเดียวกันก็สงวนสิทธิให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิแจ้งยกเลิกการใช้ข้อมูลของตนเพื่อการขายตรงได้ น่าจะเป็นข้อยกเว้นที่ดีในสร้างความสมดุลในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและการดำเนินธุรกิจขององค์กรธุรกิจต่างๆ ได้

5.2.5 สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

ประเทศที่มีการพัฒนากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเช่นประเทศสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย จะมีบทบัญญัติที่ให้อำนาจบุคคลมีสิทธิเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกครอบครองโดยหน่วยรัฐหรือหน่วยงานเอกชน โดยผู้เป็นเจ้าของข้อมูลหรือผู้ที่มีส่วนได้เสียสามารถใช้สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้โดยไม่ยุ่งยากและได้รับการเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ของรัฐพอสมควร ในขณะที่กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศไทยเช่นพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารราชการ เมื่อพิจารณาถึงระบบและกระบวนการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของหน่วยงานราชการจะพบว่าระบบหรือกลไกในการทำงานยังไม่เอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ที่มีส่วนได้เสีย ซึ่งทำให้ผู้มีสิทธิขอเข้าถึงข้อมูลรู้สึกเบื่อหน่ายกับการขอเข้าตรวจสอบหรือติดต่อประสานงานกับหน่วยงานราชการ และทำให้ผู้มีสิทธิเข้าถึงข้อมูลไม่กระตือรือร้นหรือมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐเท่าที่ควร จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรแก้ไขความบกพร่องของระบบการเข้าถึงข้อมูลที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยการกำหนดให้มีบทบัญญัติให้สิทธิแก่เจ้าของข้อมูลหรือผู้มีส่วนได้เสียสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวกง่ายดายโดยได้รับการอำนวยความสะดวกจากผู้ครอบครองข้อมูลส่วนบุคคลทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีต่อการใช้สิทธิในการรับรู้ข้อมูลส่วนบุคคลและทำให้ประชาชนตื่นตัวและตระหนักถึงความสำคัญของข้อมูลส่วนบุคคลด้วย

5.2.6 การให้ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีควบคู่ไปกับความรู้ด้านกฎหมาย

เนื่องจากพื้นฐานการประกอบอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ในประเทศไทยเป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม อยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวใหญ่และมีรายได้เพียงพออยู่พอกินชีวิตจึงขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศและการเพาะปลูกตามฤดูกาล ในขณะที่การพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งวัฒนธรรมการใช้ชีวิตของประเทศที่พัฒนาแล้วเริ่มแทรกซึมเข้าสู่สังคมเมืองของประเทศไทยอย่างรวดเร็ว และเริ่มขยายวงกว้างไปยังชุมชนต่างจังหวัด ในขณะที่เดียวกันประเทศไทยก็มีอุตสาหกรรมที่กำลังพัฒนาทั้งทางด้านซอฟต์แวร์และเทคโนโลยี ประเทศไทยในขณะนี้จึงอยู่ในช่วงของการผสมผสานของวัฒนธรรมดั้งเดิมและการรับความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสารสนเทศในปัจจุบันที่เป็นไปอย่างรวดเร็ว จนกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่นั้นไม่สามารถคาดการณ์และปรับเปลี่ยนให้เท่าทันเทคโนโลยีได้ ด้วยเหตุที่ประเทศไทยมีการรับการพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสารสนเทศใหม่ๆ อย่างเต็มที่ แต่ไม่มีความเท่าทันกับปัญหาที่จะตามจากการพัฒนาดังกล่าว เพราะประชากรส่วนใหญ่ยังขาดการเรียนรู้ ขาดทักษะการฝึกฝน ขาดเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย

ความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาการละเมิดความเป็นอยู่ส่วนตัวจากการใช้เทคโนโลยีดังเช่นปัจจุบัน ดังนั้น จึงควรมีการเตรียมความพร้อมของบุคลากรทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ในภาครัฐและเอกชนและประชาชนทั่วไปให้ได้รับการศึกษาอบรมในเรื่องของเทคโนโลยี ผลกระทบของการใช้เทคโนโลยี ควบคู่ไปกับการให้ความรู้เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ขอบเขตของกฎหมายที่อยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้เข้าใจถึงสิทธิและเสรีภาพของตนภายใต้กรอบของกฎหมาย

5.2.7 การสนับสนุนให้นโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นกลไกแข่งขันทางการตลาด

ในประเทศที่ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและมีกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมาเป็นระยะเวลาหนึ่งแล้วเช่นประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้ประกอบธุรกิจจะมีความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับข้อมูลส่วนบุคคลอย่างมาก และได้มีการพัฒนานโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้เข้มแข็งจนกลายเป็นจุดขายของบริษัทที่รับประกันและให้ความมั่นใจแก่ผู้ใช้สินค้าและบริการของบริษัทว่าจะไม่มีการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคลไปยังบุคคลภายนอก เมื่อลูกค้าเชื่อมั่นในความปลอดภัยในการให้ข้อมูลส่วนบุคคลส่วนบุคคลแก่บริษัท ลูกค้าก็จะหลั่งไหลไปใช้บริการของบริษัทที่มีนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ดีหรือน่าสนใจ มากกว่าบริษัทหรือผู้ประกอบการที่มีนโยบายการให้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ต่ำกว่า จึงทำให้เกิดการแข่งขันทางด้านนโยบายการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลระหว่างบริษัทและผู้ประกอบธุรกิจต่างๆ และยังมีการแข่งขันในผลิตภัณฑ์บางประเภท เช่น การนำเสนอขายผลิตภัณฑ์ Software จะน่านโยบายการให้คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมาเป็นจุดขายของผลิตภัณฑ์ของตนด้วย ทั้งนี้ ภาครัฐควรส่งเสริมให้ผู้ประมวลข้อมูลส่วนบุคคลจัดทำประมวลจริยธรรม เพื่อให้ภาคเอกชนสร้างกลไกในการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของตนเองที่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติที่มีอยู่เดิม และมีให้เป็นการสร้างภาระเพิ่มเติมให้กับภาคเอกชนในกรณีที่กฎหมายประกาศใช้ ซึ่งการจัดทำประมวลจริยธรรมดังกล่าวจะนำไปสู่การพัฒนาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีมาตรฐานสูงกว่าที่กฎหมายกำหนดและยังมีการปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้เท่าทันกับเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังเป็นส่วนช่วยให้ประชาชนตื่นตัวและเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลมากยิ่งขึ้นด้วย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2541). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร: วิทยุชน.
- จิตติ ดิงศักดิ์. (2529). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยบุคคล (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิต เศรษฐบุตร. (2539). หลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิด. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นพนิธิ สุริยะ. (2537). สิทธิมนุษยชน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิทยุชน
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2543). หลักพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญใหม่. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2538). กฎหมายมหาชน เล่ม 3 ที่มาและนิติวิธี. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม.
- ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2539). การวิจัยเรื่องแนวทางในการออกกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและสารสนเทศส่วนบุคคลในประเทศไทย. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2548). รายงานวิจัยโครงการจัดทำความเห็นทางวิชาการเพื่อจัดรายงานเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวทางการดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลและจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปรีดี เกษมทรัพย์.(2541). นิติปรัชญา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พงศ์ศักดิ์ ยอดมณี. (2548). กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหราชอาณาจักร. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- พรชัย วิวัฒน์ภัทรกุล. (2548). **หลักกฎหมายแพ่งว่าด้วยการให้บริการธนาคาร**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพโรจน์ พลเพชร และคณะ. (2547). **สิทธิและเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วรพจน์ วิสสุตพิชญ์. (2543). **สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- วิชัย ต้นศิริ. (2540). **รัฐธรรมนูญประเทศตะวันตกและไทย : กรณีศึกษาประวัติศาสตร์และกฎหมาย** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สถาบันนโยบายศึกษา.
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2547). **รายงานวิจัยโครงการจัดทำความเห็นทางวิชาการเพื่อจัดทำรายงานเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวทางการพิจารณาและดำเนินการตามกฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลและจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลภาครัฐตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540** เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์. (2547). **กฎหมายข้อมูลข่าวสารทางปกครองของประเทศฝรั่งเศส**. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมคิด เลิศไพฑูรย์ และ กล้า สมุทวณิช. (2546). **รายงานการวิจัยการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนโดยศาลรัฐธรรมนูญ เสนอต่อศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์**. (รายงานการวิจัย). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมยศ เชื้อไทย. (2535). **คำอธิบายหลักรัฐธรรมนูญทั่วไป** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2544). **นิติปรัชญา** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- สุชาดา กิระนันท์. (2541). **เทคโนโลยีสารสนเทศสถิติ: ข้อมูลในระบบสารสนเทศ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ. (2544). **โครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : เดือนตุลา.

- สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการคุ้มครองทางอิเล็กทรอนิกส์. (2547). **แนวทางการจัดทำกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ.
- หยุด แสงอุทัย. (2535). **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพมหานคร: ประกายพริก.
- อุดม รัฐอมฤตและคณะ. (2544). **การอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามมาตรา 28 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

บทความ

- กิตติศักดิ์ ปรกิติ. (2547, ตุลาคม-ธันวาคม). “กฎหมายคุ้มครองข้อมูลข่าวสารในประเทศญี่ปุ่น.” **วารสารนิติศาสตร์, 34, 4**. หน้า 514-534.
- นริศ ชำนาญพานันท์. (2539, มกราคม). “ละเมิดอำนาจศาล : โทษที่ขัดต่อกระบวนการ Due Process.” **วารสารอัยการ, 19, 215**. หน้า 138-139.
- บรรเจิด สิงคะเนติ และสมศักดิ์ นวตระกูลพิสุทธิ. (2543, เมษายน). “ปัญหาในการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540.” **วารสารกฎหมายปกครอง, 19, 1**. หน้า 1-10.
- บรรเจิด สิงคะเนติ. (2542, สิงหาคม). “หลักประกันสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่.” **วารสารกฎหมายปกครอง, 17, 2**. หน้า 37-38.
- บุญศรี มีวงศ์อุโฆษ. (2542, กันยายน-ธันวาคม). “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญ.” **วารสารรัฐธรรมนูญ, 1, 3**. หน้า 29-30.
- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2547, ตุลาคม-ธันวาคม). “กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศออสเตรเลีย.” **วารสารนิติศาสตร์, 34, 4**. หน้า 535-556.
- พิเศษฐ เมลาณนท์. (2540, พฤศจิกายน). “สิทธิมนุษยชนและค่านิยมทางวัฒนธรรม.” **วารสารอัยการ, 20, 237**. หน้า 3-13.

วิทยานิพนธ์

- กงจักร โพธิ์พร้อม. (2529). ปัญหาทางกฎหมายมหาชนบางประการเกี่ยวกับการควบคุมการใช้
ข่าวสารโดยเครื่องคอมพิวเตอร์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กิตติพงษ์ กมลธรรมวงศ์. (2549). การคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลในระบบกฎหมายไทย :
ปัญหาและแนวทางแก้ไข. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กิตติพันธ์ เกียรติสุนทร. (2538). มาตรการทางอาญาในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- จิรารัตน์ วรรณธำรง. (2548). การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไทรภพ วงศ์ไตรรัตน์. (2544). กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิในข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลจาก
การใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นคร เสรีรักษ์. (2548). การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล : ข้อเสนอเพื่อการพัฒนาสิทธิรับรู้ข้อมูล
ข่าวสารในกระบวนการธรรมรัฐไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
สหวิทยาการ. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วีรพงษ์ บึงไกร. (2543). การเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร
ของราชการ พ.ศ.2540. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริกุล ภูพันธ์. (2548). ข้อความคิดว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคล. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสารอื่น ๆ

ปฎิวัติ อุ่นเรือน, (2547). ปัญหาการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในการโอนข้อมูลระหว่างประเทศ. สารนิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ศึกษานิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เลิศศักดิ์ สุธรรมพร, (2547). มาตรการทางกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลในประเทศไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีข้อมูลของคนไข้ในโรงพยาบาล. การศึกษาอิสระหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ ศึกษานิเทศศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เอกสารประกอบการประชุมคณะทำงานเพื่อศึกษาประเด็นปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล ครั้งที่ 4 (4/2546) โครงการพัฒนากฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (อค์สํานา)

กฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายอาญา

พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัติการประกอบกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. 2544

พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ.2545

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484

พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ.2540

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.2546

พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551

พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477

พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545

พระราชบัญญัติวิชาชีพเวชกรรม พ.ศ. 2525

พระราชบัญญัติสถิติ พ.ศ. 2550

พระราชบัญญัติอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550

สารสนเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2550, จาก

<http://yalor.yru.ac.th/~pimonpun/4123506/Midterm/Data%20Protection%20Law.doc>

กฎหมาย Privacy Law. (2550, 3-6 มีนาคม). สยามธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2551, จาก

http://www.siamturakij.com/home/news/print_news.php?news_id=1704

กม.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล(ยัง)เควิ้งคว้าง. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2550, จาก

<http://www.oic.thaigov.go.th/CABOICFORM05/DRAWER04/GENERAL/DATA0002/00002063.DOC>

ขายตรงคืนผู้สร้างเพราะกำบังรับศึกหนัก2พรบ.๑วันตลาดวูบ50%. (2550, 10 เมษายน). ผู้จัดการรายวัน. สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2550, จาก

<http://www.gotomanager.com/news/details.aspx?id=58419>

ณัฐพล ทองใบใหญ่. (2547). "กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล" ยังอีกไกลแต่ต้องไปให้ถึง. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2550, จาก

<http://www.lawyerthai.com/news/view.php?topic=201>

ไทยไม่มีกฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2550, จาก

<http://www.oic.thaigov.go.th/CABOICFORM05/DRAWER04/GENERAL/DATA0001/00001980.DOC>

นคร เสรีรักษ์. (2549). ข้อมูลส่วนบุคคลสำคัญไฉน. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2550, จาก

<http://www.fpps.or.th/news.php?detail=n1156791089.news>

_____. (2550, 14 สิงหาคม). "สิทธิที่จะรู้" ในรัฐธรรมนูญ. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2551, จาก

<http://www.nidambe11.net/ekonomiz/2007q3/2007august14p1.htm>

นันทวัฒน์ บรมานันท์. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2551

จาก <http://www.pub-law.net/publaw/view.asp?PublawIDs=390>

พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล. (2549, 16 สิงหาคม). ไทยรัฐ. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2550, จาก

http://nakorn.iirt.net/thairath_18aug49.html

พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลป่วน. (2547, 17 มิถุนายน). กรุงเทพธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 11

พฤศจิกายน 2550, จาก <http://board.dserver.org/u/uthaisak2/00000262.html>

มานิตย์ จุมปา. (2551, 15 มกราคม). กฎหมายข้อมูลส่วนบุคคล. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2551, จาก

<http://www.openbase.in.th/http://www.panyathai.or.th/wiki/index.php>

ยกร่างกม.ข้อมูลส่วนบุคคลใหม่ ยุบรวมร่างไอทีซี-สขร.เข้าด้วยกัน. (2547, 2 สิงหาคม).

ประชาชาติธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2548, จาก

http://www.matichon.co.th/prachachat/prachachat.php?show=1&selectid=02com03020847§ionid=0209&select_date=2004/08/02

ลูกหนี้บัตรเครดิตไวยถูกขายข้อมูลส่วนตัวสปส.เดินขู้อัดพวง. (2550, 4 มิถุนายน). คมชัดลึก.

สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2551, จาก

http://old.consumerthai.org/cms/index.php?option=com_content&task=view&id=357&Itemid=73

หวั่นพรบ.ส่วนบุคคลทำธุรกิจพัง. (2550, 11 เมษายน). โพสต์ทูเดย์. สืบค้นเมื่อ 31 มกราคม 2551,

จาก <http://www2.nesac.go.th/document/show12.php?did=07040048>

ICT Law. กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2550,

จาก http://www.ecommerce.or.th/ictlaw/dp/eu_directive.html

ICT Law. กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2550,

จาก http://www.ecommerce.or.th/ictlaw/dp/dp_hk.html

ICT Law. กฎหมายคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลของต่างประเทศ. สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2550,

จาก http://www.ecommerce.or.th/ictlaw/dp/dp_italy.html

Privacy Law เหลือเวลา 2 ปี. (2550, 18 เมษายน). สยามธุรกิจ. สืบค้นเมื่อ 3 พฤษภาคม 2551,

จาก http://www.siamturakij.com/home/news/display_news.php?news_id=2780

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Chris Pounder and Feddy Kosten. (1992). **Managing Data Protection**. Oxford : Butterworth Heinemann.

Christopher Millard and Mark Ford. (1998). **Introduction and Round-Up : Data Protection Law of the World volume 1 of 2**. London : Sweet & Maxwell.

- Donna Nicholls. (1994). **Propose reform of the law relation to information privacy in Hong Kong : European Intellectual Property Review.** London : Sweet & Maxwell.
- Ellen Alderman and Caroline Kennedy. (1995). **The Right to Privacy.** New York : Alered A Knopf.
- Harry Handerson. (1999). **Privacy in the Information Age.** New York : Facts on File Inc.
- Judith Wegner DeCew. (1997). **In Pursuit of Privacy Law, Ethic and the Rise of Technology.** New York : Comell University Press.
- Mark Littman and Peter Carter Ruck. (1970). **Privacy and the Law.** London : Steven&son.
- Nugter A.C.M.. (1990). **Transborder Flow of Personal Data within the EC.** Deventer-Boston : Kluwer Law and Taxation.
- Peter Carey. (2000). **Data Protection in the UK.** London: Blackstone's Press.
- Raymon Wacks. (1989). **Personal Information : Privacy and the Law.** Oxford : Clarendon Press.
- Simon Chalton & Shelagh Gaskill. (1998). **Data Protection Law.** London : Sweet & Maxwell.
- Susan Singleton. (2001). **Data protection handbook.** London: Tolley.

ARTICLES

- Andreas S. Voss. (2002). "The Right to Privacy & Assisted Reproductive Technologies : A Comparative Study of the Law of Germany and the U.S.." **New York Law Journal of International & Comparative Law, 7, 21.** pp.44-45.
- Fred H. cate. (1999). "The changing face of privacy protection in the European union and the United State." **Indiana Law Review, 12, 33.** pp.56-61.
- Michael Hirby. (1998). "Privacy in Cyberspace." **The University of New South Wales Law Journal. 9, 21.** pp.323-333.
- Valentina Ranno and Elisabetta Racca. (1998). "ITALY : Data Protection." **International Company and Commercial Law Review, 5, 13.** pp.3-4.

LAWS

Directive 95/46/EC of the european parliament and of the council of 24 october 1995 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data.

Directive 2002/58/EC of the european parliament and of the council of 12 july 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (directive on privacy and electronic communications).

National privacy principles (extracted from the privacy amendment (private sector) act 2000).

Privacy amendment (private sector) bill 2000.

Privacy act 1988.

Protection of individuals and other subjects with regard to the processing of personal data act no.675 of 31.12.1996.

Personal data protection code legislative decree no. 196 of 30 June 2003.

ELECTRONIC SOURCES

http://www.cdt.org/privacy/eudirective/EU_Directive_.html

<http://www.eucommittee.be/pops/2002archive/dataprotection82002.pdf>

<http://www.ico.gov.uk/>

http://www.ucl.ac.uk/laws/global_law

<http://www.privereal.org/content/dp/uk.php>

<http://www.legislation.org.uk/>

<http://www.lib.monash.edu.au/databases/law.html>

<http://www.privacy.gov.au/>

http://www.privacy.gov.au/publications/casenotes/ccn9_03.pdf

<http://www.droit-technologie.org/>

<http://www.efa.org.au/Issues/Privacy/privacy.html>

<http://www.privacy.it/legge675encoord.html>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล	ปิยะพร วงศ์เบ็ญสัจจ์
วัน เดือน ปี เกิด	วันที่ 23 ตุลาคม 2522
ที่อยู่	บ้านเลขที่ 610 ซอยลาดพร้าว 47 แขวงวังทองหลาง เขตวังทองหลาง กรุงเทพมหานคร
วุฒิการศึกษา	นิติศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2544 ประกาศนียบัตรหลักสูตรวิชาว่าความของสำนัก ฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภานายความ พุทธศักราช 2547 เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 55 สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา พุทธศักราช 2547
ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน	นิติกร บริษัทสำนักงานกฎหมายสยามนิติ จำกัด ทนายความ สำนักงานกฎหมายวงศ์เบ็ญสัจจ์